ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸಂವಾದ

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು
ಶಿಲ್ಪ ಕೆ. ಎನ್.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗ

ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗ
ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ - ೫೮೩ ೨೭೬
೨೦೧೯

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸಂವಾದ

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು
ಶಿಲ್ಪ ಕೆ. ಎನ್.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗ

ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗ
ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ – ೫೮೩ ೨೭೬
೨೦೧೯

ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

ಶಿಲ್ಪ ಕೆ.ಎನ್. ಅವರು **ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು: ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸಂವಾದ** ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೆ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ಥಳ: ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ
ದಿನಾಂಕ: 23.7.19.

ಡಾ. ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು: ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸಂವಾದ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಡಾ. ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಯಾವ ಪದವಿಗೂ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

Shilpa.k.n.

ಸ್ಥಳ: ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ
ದಿನಾಂಕ: 23/07/2017.

ಶಿಲ್ಪ ಕೆ.ಎನ್.
ಸಂಶೋಧಕಿ, ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,
ಹಂಪಿ

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ನೋಡದೆ ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳಾಗಿ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಜೊತೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಿನಿಮಾ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಡೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ೨೧ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಉಳಿಯಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿರುವ ಸಿನಿಮಾದ ಶಕ್ತಿ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಬರಹಗಾರರು, ಚಿಂತಕರು, ಸಮಾಜ-ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ/ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ದಾರಿ, ಅವುಗಳು ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದ ವಿವಿಧ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಆಂತರಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಹಾಗೂ

ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅವು ಆಧುನಿಕ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಸಾಹತು ಮತ್ತು ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಕರ್ನಾಟಕವು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಟ್ಟ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜ, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೊಂಡ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತಂತೆ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

***

ಸಿನಿಮಾದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ೧೮೯೫ರಲ್ಲಿ ಲ್ಯೂಮಿಯರ್ ಸೋದರರಿಂದ ಮೊದಲು ಚಲನಚಿತ್ರ ತಯಾರಾಯಿತು. 'ಎ ಟ್ರೈನ್ ಎಂಟರಿಂಗ್ ದ ಸ್ಟೇಷನ್" ಜಗತ್ತಿನ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಚಲನಚಿತ್ರ, ಲ್ಯೂಮಿಯರ್ ಸಹೋದರರು ೧೮೮೧ರಲ್ಲಿ ಛಾಯಾಚಿತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾದ ಡ್ರೈಪ್ಲೇಟ್ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ನಂತರ ಫ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ 'ಕಿನಿಟೋಸ್ಕೋಪ್'ನ ಪ್ರದರ್ಶನ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದು ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬರೇ ವೀಕ್ಷಿಸುವ ಚಲನಚಿತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ೧೮೯೫ರ ವರ್ಷಾರಂಭದ ವೇಳೆಗೆ ಲ್ಯೂಮಿಯರ್ ಸಹೋದರರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಯಂತ್ರಸಾಧನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಛಾಯಾಗ್ರಹಣ, ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಕ್ಷಣಾ ಈ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂತಹ ಯಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ 'ಸಿನಿಮಾಟೋಗ್ರಫಿ' ಎಂದು ಕರೆದರು. ಈ ಯಂತ್ರ ಬಳಸಿ ಮೊದಲು ಐವತ್ತು ಕಿರುಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲ್ಯೂಮಿಯರ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಮಾರಿಸ್ ಸೆಸ್ಟಿಯರ್ ೧೮೯೬ರ ಜುಲೈ ೭ರಂದು ಮುಂಬಯಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಟ್ಸನ್ ಹೋಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿದರು.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ ಆರು ತಿಂಗಳ ಒಳಗೆ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಕಾಲಿಟ್ಟಿತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಸಿನಿಮಾ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಹಾಗೂ ಮದರಾಸಿಗೂ ಬಹಳ ಬೇಗ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಭಾರತದ ಚಿತ್ರರಂಗವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ೧೮೯೬ರಿಂದ ೧೯೧೨ರವರೆಗಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಚಲನಚಿತ್ರದ ಉದಯ ಕಾಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ೧೯೧೩ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮೂಕಿಚಿತ್ರ 'ರಾಜ ಹೃದಯ'

ತಯಾರಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನಿರೂಪಮ(೧೯೨೧) ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್(೧೯೨೪) ಸಿನಿಮಾಗಳು ತಯಾರಾದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ೧೯೩೧ ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಮಾತನಾಡುವ ಚಿತ್ರ 'ಅಲಂ ಆರಾ' ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವೈ. ವಿ. ರಾವ್ ನಿರ್ದೇಶನದ ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ 'ಸತೀ ಸುಲೋಚನ' ಪ್ರಥಮ ಕನ್ನಡದ ವಾಕ್ಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ೧೯೩೫ರಿಂದ ೧೯೪೫ರವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು ೧೪ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದವು. ಈ ಅವಧಿಯು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಆರಂಭಿಕ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕುವಂತೆ ಕವಿಗಳು, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಸಂಗೀತಗಾರರು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಂತ-ಹಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಮುಕ್ಕಾಲು ಶತಮಾನದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಇತರೇ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗ ಈಗ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಬೇರೆ ಭಾಷಾ ಚಿತ್ರರಂಗದವರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ, ಕಲಾತ್ಮಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಮಕ್ಕಳ, ಹಾಸ್ಯಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಿರುವಂತೆ ವಸ್ತುದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೌರಾಣಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಗುವವರೆಗೆ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಮರುಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕಿದ ನಂತರ ಸಿನಿಮಾ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಲೈಸನ್ಸ್ ಪಡೆಯಲೇಬೇಕಾದ ಕಾನೂನು ರದ್ದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಸಿನಿಮಾರಂಗದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲೂ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರು(೧೯೩೭) ಎನ್ನುವ ಸಿನಿಮಾ ಮಾತ್ರ ತೆರೆ ಕಂಡಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್ ಸಿನಿಮಾ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಐಕ್ಯತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯೆಯತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದ ವಸ್ತುವನ್ನುಳ್ಳ ಚಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ೧೯೪೭ರಿಂದ ೨೦೧೮ರವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೩೫೦೦ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ೧೯೬೦ರ ದಶಕವು ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದು ಈ ದಶಕದಲ್ಲೆ.

***

ಇತಿಹಾಸದ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತಯಾರಾದ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳೆನ್ನುವರು. ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದಿರುವ ಇತ್ತೀಚಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ,

> ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಇಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವೆಂಬಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇವೆರಡು ಭಿನ್ನ. ಭಾರತೀಯ, ಗ್ರೀಕ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಆಧುನಿಕ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ(ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ೨೦೦೮: ೫೨).

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇತಿಹಾಸ ಅಥವಾ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕುರಿತ ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳೇ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಚರ್ಚೆಗೆ ಹೊರೆಯಾಗಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಹಿಂದಿನ ಕಾರಣವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.

> ಇತಿಹಾಸದ ಬಗೆಗಿನ ಭಾರತೀಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳು ಅವರ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ ಎಂದು ಅಲ್‌ಬೆರೂನಿಯು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. 'ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಡಿಮೆ. ತಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲು ಅವರನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅವರು ಕತೆ ಹೇಳಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ'. ಅಲ್‌ಬೆರೂನಿಯ ಈ ಹೇಳಿಕೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತ ಅಲಕ್ಷ್ಯದ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕತೆ ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪುರಾಣದಂತೆಯೇ ಭಾರತೀಯರು ಬೆಳೆಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಪುರಾಣದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೋ, ಕಥನದ ಮಾದರಿಯನ್ನೋ ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಅಧಿಕೃತ ನಿಯಮದಂತೆ ಪಾಲನೆಯಾಗುತ್ತ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ದಿಟ'. (ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು ೨೦೧೬: ೯೩)

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥೂಲವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ,

> ಇತಿಹಾಸದ ಘಟನೆ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬದುಕನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕಥಾಚಿತ್ರಗಳೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರಗಳು. ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು 'ಕಾಸ್ಟ್ಯೂಮ್ ಡ್ರಾಮ' ಅಥವಾ ವೈಭವದ ಕಥಾನಕಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ದೃಶ್ಯವೈಭವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ. ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳು ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಮರುಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಆಧಾರವಾಗಬಹುದು(ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ೨೦೦೯: ೭೨)

ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಅವಲೋಕನ ಅಗತ್ಯ.

ಭಾರತೀಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲಿವುಡ್ ತಯಾರಿಸಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರವೊಂದು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಗೆ, ಹಾಲಿವುಡ್‌ನಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಸಿನಿಮಾಗಳ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ, ಮಾಹಿತಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತತೆ, ಕಾಲ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಉಜ್ವಲ ಮರುನಿರ್ಮಾಣ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ನುಡಿಗಟ್ಟನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಮನಗಂಡಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಹಾಲಿವುಡ್‌ನಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ನಿಖರತೆ ಕರಾರುವಾಕ್ಕು ಗುಣ ಹಾಗೂ ಮೊನಚಿಗೆ ಕಾರಣವೇನು? ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಾದಗಳ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಹಾಲಿವುಡ್ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವುದು. ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿನ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ರಂಜನೀಯ ಮತ್ತು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ದಾಟಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಬಹುದು.

ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕಥಾನಕವೆಂದು ಆಧುನಿಕೋತ್ತರವಾದಿಗಳು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಲವು ಬಗೆಯ ಕಥಾನಕಗಳ ಗುಚ್ಛವೇ ಚರಿತ್ರೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆ. ಲಿಖಿತ ಆಕರಗಳು, ದಂತಕಥೆಗಳು ಐತಿಹ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಆಧುನಿಕೋತ್ತರವಾದಿಗಳ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಯಾವ ಆಕರಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತಯಾರಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಚರ್ಚೆಯಿದೆ. ಅಂತಹದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ತೆರೆಗೆ ಬಂದ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಒಂದು ಚೋದ್ಯದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಭಾರತೀಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಗೆ ಹೊರತಾದ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿರುವುದಲ್ಲದೇ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಕಟ್ಟಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಣೆಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವಾಸ್ತವದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಅನೇಕ ತೊಡಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾದ ಕತೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಷ್ಟ. ಭಾರತೀಯರಿಗಂತೂ ಪುರಾಣ, ಜಾನಪದ ಪರಿಚಯವಿರುವಷ್ಟು ಇತಿಹಾಸದ

ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸವು ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಕತೆಗಳಷ್ಟೇ ತರ್ಕಾತೀತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರೂ ಅವನ್ನು ರಮ್ಯ ಜಾನಪದ ಕಥಾನಕದಂತೆ ನಿರೂಪಿಸಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಸೆಳೆಯಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಒಂದು ಇತಿಹಾಸದ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ವಾಸ್ತವದೊಂದಿಗೆ ಮರುಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಬೇಕಾದಂತೆ ಸಂಶೋಧನ ಮನೋಭಾವದ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಕೊರತೆ, ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಪರಿಸರ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಪ್ರಸಾದನ, ಉಡುಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಅಗಾಧವಾದ ಶ್ರಮ, ಅಧ್ಯಯನ ಅಗತ್ಯ. ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ರಾಜರುಗಳ ಉಡುಗೆ, ಕಿರೀಟಕ್ಕೂ ಪುರಾಣಕಥೆಗಳ ರಾಜರ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಎಂದು ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತ ಸಂಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನಾಧರಿಸಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

೧.೧. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ

ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳು ಹೇಗೆ ಒಂದು ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಬಲ್ಲವು, ಸಿನಿಮಾಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಡು-ನುಡಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಸಿದ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಚಾರಿತ್ರಿಕವೂ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವೂ ಆದ ಸಂಗತಿಗಳ ಜೊತೆ ನಂಟು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಅಸ್ಮಿತೆ ಹಾಗೂ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಗಮನಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಹುಡುಕಾಟವು ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಸಾಹತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ನಾಡು-ನುಡಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಅಂತ್ಯ ಎಂಬ ವಸ್ತುವಿಷಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಎಂದರೆ ಹಿಂದೆ

ನಡೆದಿದೆ ಎನ್ನುವ ಘಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿರುವ ಜ್ಞಾನ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮನೋರಂಜನಾ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ, ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಚರಿತ್ರೆಯ ವಸ್ತುವಿಷಯವು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕಾರಣ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅಸ್ಮಿತೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು "ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ"ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಎಳೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ, ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದ ನಡುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಸಹ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಭಾಷಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಪ್ರಕರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಕಥಾವಸ್ತು ವಿಷಯವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯಧಾರೆಗಳು ಸಿನಿಮಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವಂತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಲ್ಲಟಗಳು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ, ಅವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣಾ ಮನೋಭಾವಕ್ಕಿಂತ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ತೆರೆ

ಕಂಡಿವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯ, ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ, ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗೊಳಿಸಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಮನೋರಂಜನೆ ನೀಡುವ ಸಾಧನವಾಗಿರದೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುತನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಸಿನಿಮಾವೂ ಒಂದು ಸಮೂಹ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ, ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿದೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು, ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳಿಂದ ನಾವು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳು ವಸಾಹತುಕಾಲ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುವ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿವೆ. ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತೆರೆಗೆ ಬಂದ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೨. ಅಧ್ಯಯನದ ಆಕರಗಳು ಹಾಗೂ ಆಕರಗಳ ಪರಾಮರ್ಶೆ

ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪವು ರೂಪಗೊಳ್ಳುವುದು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಆಕರ ಮತ್ತು ಮಾದರಿಗಳ ಮೂಲಕ. ಅಧ್ಯಯನದ ಚೌಕಟ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದೂ ಸಹ ಆಕರಗಳ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಪರಾಮರ್ಶೆಯಿಂದಲೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಪರಾಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯ, ಸಾರ, ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೨.೧. ಸಿನಿಮಾಗಳು

ಸಿನಿಮಾಗಳು ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾಗಳು ನಮಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳು ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮುಖ್ಯ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದಿ, ತಮಿಳು, ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ

ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗೆ ಮುಖ್ಯ ಆಕರವಾಗಿ ಬಳಸಿರುವ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ವಿವರ				
ಕ್ರಸಂ	ವರ್ಷ	ಸಿನಿಮಾಗಳು	ನಿರ್ದೇಶಕರು	ತಾರಾಗಣ
೧	೧೯೩೭	ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸ	ಚವ್ಹಾಣ್ ಬಿ.	ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ತ್ರಿಪುರಾಂಬ
೨	೧೯೪೭	ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್	ಆರ್.ನಾಗೇಂದ್ರ ರಾವ್	ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ನಾಯ್ಡು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ
೩	೧೯೪೮	ಭಕ್ತ ರಾಮದಾಸ	ಕೆಂಪರಾಜ್ ಅರಸ್	ಕೆಂಪರಾಜ್ ಅರಸ್ ವಿಮಲಾನಂದ ದಾಸ್
೪	೧೯೫೯	ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವಣ್ಣ	ಟಿ. ವಿ. ಸಿಂಗ್	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಸರೋಜಾದೇವಿ
೫	೧೯೬೦	ರಣಧೀರ ಕಂಠಿರವ	ಎನ್. ಸಿ. ರಾಜನ್	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಲೀಲಾವತಿ
೬	೧೯೬೧	ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ	ಬಿ.ಆರ್. ಪಂಥಲು	ಬಿ. ಸರೋಜಾದೇವಿ ಡಾ.ರಾಜಕುಮಾರ್
೭	೧೯೬೧	ಭಕ್ತ ಕನಕದಾಸ	ವೈ. ಆರ್, ಸ್ವಾಮಿ	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಉದಯಕುಮಾರ್
೮	೧೯೬೧	ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ	ಆರ್.ನಾಗೇಂದ್ರ ರಾವ್	ಸುದರ್ಶನ್, ಸರೋಜಾದೇವಿ
೯	೧೯೬೧	ಕೈವಾರ ಮಹಾತ್ಮೆ	ಟಿ. ವಿ. ಸಿಂಗ್	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಲೀಲಾವತಿ
೧೦	೧೯೬೧	ಭಕ್ತಚೇತ	ಎಂ. ಬಿ. ಗಣೇಶ್	ರಾಜಕುಮಾರ್,

				ಪ್ರತಿಮಾ ದೇವಿ
೧೧	೧೯೬೨	ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್	ಪಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರಿ
೧೨	೧೯೬೩	ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ್	ಸುಂದರ್‌ರಾವ್ ನಾಡಕರ್ಣಿ	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಉದಯಕುಮಾರ್
೧೪	೧೯೬೪	ವೀರಸಂಕಲ್ಪ	ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ	ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ವೆಂಕಟೇಶ್
೧೫	೧೯೬೪	ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ	ಎಸ್.ಕೆ. ಎ. ಚಾರಿ	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಸಾಹುಕಾರ್ ಜಾನಕಿ
೧೬	೧೯೬೫	ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ	ಆರೂರು ಪಟ್ಟಾಭಿ	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಹರಿಣಿ
೧೭	೧೯೬೭	ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿರಾಯಣ್ಣ	ಅನಂತ ಹೀರೆಗೌಡ	ಅಭಿ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ, ಕಾಮಿನಿ ಧರನ್
೧೮	೧೯೬೭	ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ	ಜಿ.ಕೆ. ವೆಂಕಟೇಶ್	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಜಯಂತಿ
೧೯	೧೯೬೭	ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸ	ಸಿ. ವಿ. ರಾಜು	ಕೆ. ಎಸ್. ಅಶ್ವತ್, ಆರ್. ನಾಗೇಂದ್ರರಾವ್
೨೦	೧೯೭೦	ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ	ಬಿ.ಆರ್.ಪಂಥಲು	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಬಿ. ಆರ್. ಪಂಥಲು
೨೧	೧೯೭೪	ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು	ಎಂ. ಶಂಕ್ರಪ್ಪ	ಕೋದಂಡರಾಮ್, ಜಿ. ವಿ. ಶಿವಾನಂದ್
೨೨	೧೯೭೫	ಮಯೂರ	ವಿಜಯ್	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಮಂಜುಳ

೨೩	೧೯೭೭	ವೀರಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ	ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ	ಕೆ.ಎಸ್,ಅಶ್ವತ್, ಬಸವರಾಜ್
೨೪	೧೯೭೭	ಕನ್ನೇಶ್ವರರಾಮ	ಎಂ, ಎಸ್ ಸತ್ಯು	ಅನಂತನಾಗ್, ಶಬನಾ ಆಜ್ಮಿ
೨೫	೧೯೭೭	ಕಾಕನಕೋಟೆ	ಸಿ. ಆರ್. ಸಿಂಹ	ಲೋಕೇಶ್. ಶ್ರೀನಾಥ್, ಗಿರಿಜಾ ಲೋಕೇಶ್
೨೬	೧೯೭೯	ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು	ವಿಜಯ್	ರಾಜಕುಮಾರ್, ಜಯಪ್ರದ, ಜಯಚಿತ್ರ
೨೭	೧೯೮೨	ಕ್ರಾಂತಿಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣ	ಕೆ.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸ್ವಾಮಿ	ಅಶೋಕ್, ಆರತಿ, ಮಂಜುಳ
೨೮	೧೯೮೨	ಭಕ್ತ ಜ್ಞಾನದೇವ	ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ	ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ರಾಜಾನಂದ್, ಸೀತಾರಾಂ
೨೯	೧೯೯೧	ಶಿವಯೋಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ	ಚಂದ್ರಹಾಸ ಆಳ್ವ	ಉಷಾ, ಉದಯ ಹುತ್ತಿನಗದ್ದೆ
೩೦	೧೯೯೧	ಬಾಲಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್	ಬಸವರಾಜ್ ಕಸ್ತೂರಿ	ಚಿರಂಜೀವಿ ವಿನಯ್, ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಮಿತ್
೩೧	೧೯೯೨	ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ	ಟಿ,ಎಸ್, ನಾಗಾಭರಣ	ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್, ಸುಧಾರಾಣಿ, ಆನಂದ್
೩೨	೨೦೦೦	ಹಗಲುವೇಷ	ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ	ಶಿವರಾಜ್ ಕುಮಾರ್, ರೇಷ್ಮ
೩೩	೨೦೦೫	ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್	ಶರಣ್ ಕುಮಾರ್	ವಿಷ್ಣುಕಾಂತ, ತಾರಾ, ಭವ್ಯ

೩೪	೨೦೦೬	ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ	ಟಿ.ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ	ವಿಜಯ್ ರಾಘವೇಂದ್ರ, ಅಂಬರೀಶ್, ಸುಮಲತಾ
೩೫	೨೦೦೬	ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ	ಎಚ್. ಆರ್ ಭಾರ್ಗವ	ಶಿವರಾಜಕುಮಾರ್, ರಂಭ, ಲಯ
೩೬	೨೦೦೭	ಶ್ರೀ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ	ಚಿಂದೋಡಿ ಬಂಗಾರೇಶ್	ಅನುಪ್ರಭಾಕರ್, ಶಿವಧ್ವಜ್
೩೭	೨೦೦೭	ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಕೈವಾರ ಮಹಾತ್ಮೆ	ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ	ಸಾಯಿಕುಮಾರ್, ತಾರಾ
೩೮	೨೦೧೨	ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿರಾಯಣ್ಣ	ನಾಗಣ್ಣ	ದರ್ಶನ್, ನಿಕಿತ
೩೯	೨೦೧೪	ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ	ಬಿ.ಎ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ್	ರಮೇಶ್ ಅರವಿಂದ್, ಶ್ರೀಧರ್
೪೦	೨೦೧೪	ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಕಬೀರ	ಕೆ. ನರೇಂದ್ರ ಬಾಬು	ಶಿವರಾಜ ಕುಮಾರ್, ಸನುಷ
೪೧	೨೦೧೬	ಮಹಾವೀರ ಮಾಚೀದೇವ	ನಂದಿ ಕಾಮೇಶ್ವರ ರೆಡ್ಡಿ	ಸಾಯಿಕುಮಾರ್, ಚಾರುಲತಾ
೪೨	೨೦೧೭	ಅಲ್ಲಮ	ಟಿ.ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ	ಧನಂಜಯ್, ಮೇಘನಾರಾಜ್

ಈ ಮೇಲಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಿನಿಮಾಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೪ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಹಲವಾರು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಭಕ್ತಿ

ಚಳುವಳಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳು ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧದ ಮೂಲ ಆಕರಗಳಾದರೂ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

೧.೨.೨. ಸಿನಿಮಾ – ಕೃತಿಗಳು

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು: ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸಂವಾದ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದುದು. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಕುರಿತ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದ ದಾಖಲೆಯಂತೆಯೇ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ, ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಕೇವಲ ಮನೋರಂಜನೆಗಾಗಿ ನೋಡುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಸಿನಿಮಾದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ೧೯೧೯ರಲ್ಲಿ 'ಮಾಸ್ಕೋ ಫಿಲ್ಮ್ ಸ್ಕೂಲ್' ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದ ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿದೆ. ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ 'ಯುಎಸ್‌ಸಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಸಿನಿಮ್ಯಾಟಿಕ್ ಆರ್ಟ್ಸ್' ಸಂಸ್ಥೆಯು 'ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ ಆಫ್ ಮೋಷನ್ ಪಿಕ್ಚರ್ಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಸೈನ್ಸ್' ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿನಿಮಾದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾರಂಗವು ಅತ್ಯಂತ ಬೃಹತ್ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೇಯೆ ಅನೇಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬಗೆಗಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಸಹ ಕಾಣಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಶಿಸ್ತಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕುರಿತಾಗಿ ಹಲವಾರು ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಗೂ ಸಿನಿಮಾಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ಹಾಲಿವುಡ್ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿದ್ದು ಈ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಲಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೂಲಕವೇ. ಸಿನಿಮಾ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಕನ ದೂರದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಅವನೊಳಗಿನ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ವಿಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ೧೯೫೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶಕನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಕ್ರಮ

ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಫ್ರ್ಯಾಂಕೋಸ್ ಟ್ರೌಫ್ ಅವರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಅಟ್ಯೆರ್ ಸಿದ್ಧಾಂತ ನಿರ್ದೇಶಕನನ್ನು ಸಿನಿಮಾದ ಲೇಖಕನನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿತು. ಈ ಆಲೋಚನಾಕ್ರಮವು ಫ್ರೆಂಚ್ ಹೊಸ ಅಲೆಯ ಸಿನಿಮಾ ಟ್ರೆಂಡ್‌ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿತ್ತು.

ಆಂಡ್ರ್ಯುವ್ ಸಾರಿಸ್ ಅವರು ಈ ಬಗೆಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟರು. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಒಳಹೂರಣವನ್ನು ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಈ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮವು ಅಕಿರಾ ಕುರುಸೋವಾ, ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ, ಅಲ್ಫ್ರೆಡ್ ಹಿಚ್‌ಕಾಕ್, ಹೊವಾರ್ಡ್ ಹಾಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಜೀನ್ ರಿನೊಯರ್ ಅವರ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ಆಯಾ ಸಿನಿಮಾಗಳ ದೃಶ್ಯಭಾಷಾ ಲೇಖಕರನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಆಂಡ್ರೆ ಬೆಜಿನ್ ಅವರು ನಿರ್ದೇಶಕತ್ವ ಅಥವಾ ಸಿನಿಮಾ ಲೇಖಕತ್ವದ ಆಲೋಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಸಿನಿಮಾ ಸಂಕಲನದ ಕುರಿತು ಸರ್ಗೈ ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಮಂಡಿಸಿದ ಮಾಂಟಾಜ್ ತಂತ್ರವು ಸಿನಿಮಾ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಅವರು ಲೆವ್ ಕುಲೊಶೆವ್‌ರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲನವು ಮಹತ್ವದ ಭಾಗ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಸಂಬಂಧಿತ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದೃಶ್ಯಬಿಂಬಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಜೋಡಣೆಯಾಗುವ ತತ್ವಸೂತ್ರವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ವಿಚಾರಗಳು ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದಿವೆ.

ಸಿನಿಮಾ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನೋಡುವ ಆಲೋಚನಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ಭಾರತದ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ಅವರು ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಸಿನಿಮಾಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಮಹತ್ವದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ನವವಾಸ್ತವವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಚರ್ಚಿತವಾದ ವಿಟ್ಟೋರಿಯೋ ಡಿ'ಸಿಕಾ ಅವರ 'ಬೈಸಿಕಲ್ ಥೀಫ್' ಸಿನಿಮಾ ಅವರ ಮೇಲೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಅವರು ಸಿನಿಮಾ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿತು. ಅವರ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಭಿನ್ನ ಕಥನವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವು.

ಇದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಭಾರತದ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಷಯವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಲೆಯ ಯುಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇಗೆ ವಿಶೇಷ ಮನ್ನಣೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಹೊಸ ಅಲೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚಳುವಳಿಯು

ಕೇವಲ ಬಂಗಾಳಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಅದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಮೇಲೂ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿತು. ಹೊಸ ಅಲೆಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು ಅಂಥ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಲು ನೆರವಾದವು.

> ಅಂಥ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಚಿದಾನಂದ ದಾಸ್ ಗುಪ್ತಾ ಅವರ 'ದಿ ಸಿನಿಮಾ ಆಫ್ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ' (೧೯೮೨) ಕೃತಿಯು ಬಂಗಾಳದ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಯುಗ ಮತ್ತು ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯು ಅಲ್ಲಿನ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಹೊಸ ಆಯಾಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾದ ಅವರ 'ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ', 'ಅಪು ಟ್ರಿಯಾಲಜಿ' ಸೇರಿದಂತೆ ರೇ ಅವರ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಹಿಂದಿನ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಈ ಕೃತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಳಪಡಿಸಿದೆ (ಪದ್ಮನಾಭ ೨೦೧೫: ೩೦೨-೩೦೩)

ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವು ಮೇಲಿನ ವಾದವನ್ನೇ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಜಾನ್ ಡಾಕರ್ ಅವರ **ಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಡ್ರನಿಸಮ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಪಾಪ್ಯುಲರ್ ಕಲ್ಚರ್: ಎ ಕಲ್ಚರಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ** ಎನ್ನುವ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ದೂರದರ್ಶನದ ಬಗೆಗಿನ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕತಾವಾದ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕೋತ್ತರವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಿಕ್ ಬರ್‌ನೋವ್ ಮತ್ತು ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿ **ಇಂಡಿಯನ್ ಫಿಲ್ಮ್ಸ್**. ಇದು ಐರೋಪ್ಯರು ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾಗಳತ್ತ ನೋಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾದ ಉಗಮದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಬೆಂಗಾಳಿ, ತಮಿಳು, ಮಲಯಾಳಂ ಭಾಷೆಗಳ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾ ಎಂದರೆ ಬಾಲಿವುಡ್‌ನ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವಂತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾ ಎಂದರೆ ಬಾಲಿವುಡ್ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಸಿನಿಮಾಗಳೂ ಇವೆ ಎನ್ನುವ ಗಟ್ಟಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಸಿದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಸುಮಿತ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅವರ ಕೃತಿ **ನ್ಯಾಷನಲ್ ಐಡೆಂಟಿಟಿ ಇನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಪಾಪ್ಯುಲರ್ ಫಿಲ್ಮ್ಸ್**‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ

ಬಿಡುಗಡೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಚರ್ಚೆಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾದ ಬಗೆಯ ಚರ್ಚೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದೊರೊತೇ ವೆನ್ನರ್ ಅವರ ಕೃತಿ **ಫಿಯರ್‌ಲೆಸ್ ನಾದಿಯಾ: ದಿ ಸ್ಟೋರಿ ಆಫ್ ಬಾಲಿಹುಡ್ ಒರಿಜಿನಲ್ ಸ್ಟಂಟ್ ಕ್ವೀನ್** ನಾದಿಯಾಳ ಜೀವನ ಕುರಿತಾದುದು. ಈ ಕೃತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿ ಮತ್ತು ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳಿಲ್ಲ. ನಾದಿಯಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪುರುಷಪ್ರಧಾನ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ನಾದಿಯಾಳು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾಗಾಗಿ ಬಹುಬೇಡಿಕೆಯ ನಾಯಕಿ ನಟಿಯಾದಳು. ಈಕೆಯ ಜೀವನವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಕಥೆಯೇ ಈ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಜಯ್ ಮಿಶ್ರ ಅವರ **ಬಾಲಿವುಡ್ ಸಿನೆಮಾ: ಟೆಂಪಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಡಿಸೈರ್** ಕೃತಿಯು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ಕೃತಿಯು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿತು. ಹಾಡು, ನೃತ್ಯ, ವರ್ಣ, ಧ್ವನಿ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ.

ಗರ್ಗಾ ಅವರ **ಸೋ ಮೆನಿ ಸಿನಿಮಾಸ್** ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾದ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಿಂದ ಸಿನಿಮಾರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು, ನಿರ್ದೇಶಕರ, ನಟ ನಟಿಯರ ಅಭಿನಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಎಂ. ಮಾಧವಪ್ರಸಾದ್ ಅವರ **ಐಡಿಯಾಲಜಿ ಆಫ್ ಹಿಂದಿ ಫಿಲ್ಮ್ಸ**ನಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಕಾಲಘಟ್ಟದೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರೂಪಿತಗೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಯಪ್ರಕಾಶ ಜೋಸ್ಕಿ ಅವರ **ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಆ್ಯಂಡ್ ಸಿನಿಮಾ**ದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ವಿಚಾರಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವದ ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರದ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು, ಹರಿಜನ ಕೇರಿ ಪ್ರವೇಶ ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಅದು ರೂಪುಗೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಂ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಪಾಂಡ್ಯನ್ ಅವರ **ದಿ ಇಮೇಜ್ ಟ್ರ್ಯಾಪ್**ನಲ್ಲಿ ತಮಿಳು ನಟರಾದ ಎಂಜಿಆರ್ ಅವರ ಜೀವನ, ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿನ ಸಾಧನೆ, ರಾಜಕೀಯ ಸಾಧನೆಯ ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಿನಿಮಾದ ನಾಯಕ ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ದೇವರಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬಂಥ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅಧ್ಭುತವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ರಾಘವೇಂದ್ರ ಅವರ **೫೦ ಇಂಡಿಯನ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಕ್ಲಾಸಿಕ್** ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ೫೦ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಸಂಸ್ಕಾರ

ಮತ್ತು ನಾಗರಹಾವು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿತವಾಗಿವೆ. ಇವರ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ **ಬೈಪೋಲಾರ್ ಐಡೆಂಟಟಿ ರೀಜನ್, ನೇಷನ್ ಆ್ಯಂಡ್ ದಿ ಕನ್ನಡ ಲಾಂಗ್ವೇಜ್ ಫಿಲ್ಮ್**ನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಸ್ಮಿತೆಯು ಉಳಿದ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಬಗೆ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಗಳಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಾದ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ಅವರ **ಸಿನಿಮಾಯಾನ: ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗ ೭೫: ಒಂದು ಫ್ಲಾಷ್ ಬ್ಯಾಕ್** ಕೃತಿಯು ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಸಿನಿಮಾಗಳಾದ ಸಂಸಾರ ನೌಕೆ, ಸ್ಕೂಲ್ ಮಾಸ್ಟರ್, ಬೇಡರ ಕಣ್ಣಪ್ಪ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರವಾದ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ, ಚೋಮನ ದುಡಿ ಮುಂತಾದ ಸಿನಿಮಾಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೃತಿ. ಸಿನಿಮಾರಂಗದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಪರಂಪರೆಯ ಒಳಗೆ ಇರುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸೊಗಡನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ಒಳನೋಟಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜಯ, ಸಿಂಗ್, ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಅವರುಗಳ **ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಪುಟ ೧ ಮತ್ತು ಸಂಪುಟ ೨** ಕೃತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇವು ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾದ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಿಂದ ಹಿಡಿದು ೨೦೦೦ದ ಇಸವಿಯವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾರಂಗ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಹಾದಿ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾವಿದರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದವರಿಗೆ ಅತಿ ಉತ್ತಮ ಹಾಗೂ ನಿಖರ ಮಾಹಿತಿ ದಾಖಲೆಯೂ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಗಳ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಿಷೇಧಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಮಾರಾಟವಾದ ಪ್ರತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಪದ್ಮನಾಭ ಅವರ **ಅನನ್ಯ ಹಾದಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು** ಟಿ.ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ ಅವರ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಕುರಿತ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಟಿ.ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ ಅವರ ಸಿನಿಮಾ ಸಂವೇದನೆ, ನಾಗಾಭರಣ ಅವರ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಜಾತಿ ಧರ್ಮದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಆಶಯಗಳು, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ, ಭಾಷೆ, ಜಾನಪದೀಯ ಸೊಗಡು, ಕನ್ನಡದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನನ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಚರ್ಚೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ರಾಮದಾಸನಾಯ್ಡು ಅವರ **ವಿಶ್ವ ಸಿನಿಮಾ ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಲಿಕೆ**(ಮಾತು ಬರುವ ತನಕ) ಸಹ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ವಿವಿಧ ದೇಶ, ಭಾಷೆಗಳ ಸಿನಿಮಾರಂಗವು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಗೋವಿಂದರಾಜುರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ **ಸಿನಿಮಾ ಸಂಕಥನ** ಕೃತಿಯು ಸಿನಿಮಾದವರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ ವಲಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಆಲೋಚನೆಗಳ ರೂಪವೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಸ್ತೂರಿ ನಿವಾಸ, ಮುನ್ನುಡಿ, ಫಣಿಯಮ್ಮ, ಹಸೀನ, ತಬರನಕತೆ, ಶಾಂತಿ ಮುಂತಾದ ಸಿನಿಮಾಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾದ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾಗಳ ಕುರಿತು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಕೃತಿಗಳು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೨.೩. ಸಂಶೋಧನಾ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳು

ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿ ಕೇವಲ ಮನೋರಂಜನೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ, ಅನೇಕ ಹೋರಾಟಗಳ, ಚಳವಳಿಗಳ ಭಾಗವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಸಿನಿಮಾ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಹಲವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಹಲವಾರು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸಿನಿಮಾರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಒಂದು ಹೊಸ ಅಲೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಂ. ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ ಅವರ **ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ** ಎನ್ನುವ ಪ್ರಬಂಧವು ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಾತ್ರಗಳು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತಗೊಂಡ ಬಗೆ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಂಜಿಹಾಳ ಪ್ರಭುದೇವ ಅವರ **ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಚಲನ ಚಿತ್ರರಂಗ ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ**ವು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಮ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ

ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮಾನಸ ಕೆ.ವಿ. ಅವರ **ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು** ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಂಕರಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದ ಅಂತರ್‌ಸಂಬಂಧ, ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳ ವಸ್ತುವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಗುರುಮೂರ್ತಿ ಡಿ. ಅವರ **ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಚಲನ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಡಾ. ರಾಜ್ ಕುಮಾರ್ ಕೊಡುಗೆ** ಎನ್ನುವ ಪ್ರಬಂಧವು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರರ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದ ಸಾಧನೆ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಜೆ. ಅವರ **ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ದೇಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ** ಎನ್ನುವ ಪ್ರಬಂಧವು ದ್ರಾವಿಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದೊಳಗಿನ ದೇಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜನಾರ್ಧನ್ ಎಸ್ ಕೊಡ್ಲಿ ಅವರ **ಎಂ. ಎಸ್. ಸತ್ಯು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿಂತನೆ** ಎನ್ನುವ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧವು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದ್ದು, ಸತ್ಯು ಅವರ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಿದೆ. ಸತ್ಯು ಅವರ ಕನ್ನಡದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾವಾದ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಎ.ವಿ. ಅವರ **ಬರಗೂರರ ಸಾಹಿತ್ಯ–ಸಿನಿಮಾ: ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ** ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದ್ದು, ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು ಅವರು **ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ್ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡದ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಹುಡುಕಾಟಗಳು** ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಡಾ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಅವರ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದ್ದು, ಡಾ. ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಅಸ್ಮಿತೆ ಹಾಗೂ ಅನನ್ಯತೆ, ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಅವರ ಸಿನಿಮಾಗಳು, ರಾಜಕುಮಾರ್ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ವಿವಾದಗಳ ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ರಂಗಭೂಮಿ, ಕಾದಂಬರಿ, ಜನಪದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಸಂವಾದ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿದೆ.

೧.೩ ಅಧ್ಯಯನದ ಸವಾಲು ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು

ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಸಿನಿಮಾ ಸಂಕಥನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಅಂಶ ಎಂದು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅದು ಚರಿತ್ರೆಯ ತಾತ್ವಿಕತೆಗೆ ಮತ್ತು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ "ಮೆಗಾ ನರೇಟೀವ್ಸ್"ಗಳನ್ನು ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಂತರದ ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಡ್ಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತದ ಉಪಖಂಡದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮರುನಿರೂಪಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ "ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು" ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಣಜಿತ್ ಗುಹಾ, ಪಾರ್ಥಚಟರ್ಜಿ ಮುಂತಾದ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು, ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು "ಪ್ರಜ್ಞೆಯ" ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದಾಖಲಾಗದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮರುರಚಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೊಂದವರ, ದಮನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವರ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಅಂಶಗಳಿಂದ ದಾಖಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ/ಸಮುದಾಯದ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅದು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವ "ಪ್ರಜ್ಞೆಯ" ಮೂಲಕ ಗತಕಾಲದ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು(ತಂಬಂಡ ೨೦೧೭). ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮರುರೂಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಕಾರರು ಇಂತದ್ದೇ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಹುತೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಅತಿರಂಜನೆ, ಫ್ಯಾಂಟಸಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಕದ ಕಾಲದಿಂದ ಕಂಡು ಬಂದಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಂವಾದಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದೊಂದು ಸವಾಲಿನ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂವಾದಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯ ನಡುವಿನ ಅಂತರ್‌ಶಿಸ್ತೀಯ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಇದು ನಿರಂತರ ರೂಪಾಂತರಗಳ ವಲಯವೂ ಕೂಡ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಜನಪದ, ಕಾದಂಬರಿ, ಐಡೆಂಟಿಟಿ, ಫ್ಯಾಂಟಸಿ, ಸ್ತ್ರೀವಾದ, ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ ಧೋರಣೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಖಚಿತತೆ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವಂತೆಯೇ ಅದರ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾಗಳು ವರ್ತಮಾನದ ಆಚರಣೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಗಳೇ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದು ಸಮುದಾಯ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುಲ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಮತ್ತು ವರ್ಗ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಜಾಗರೂಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರಂಜನೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಾಗ ಇದರ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಯಾಮಗಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸೀಮಾರೇಖೆ ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅಲ್ಲದೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದಿ, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ವಸ್ತುವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇತಿಹಾಸದ ಆಧಾರದಿಂದ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಸಿನಿಮಾದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡದ ವಿಚಾರದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿಲ್ಲ.

೧.೪. ಅಧ್ಯಯನದ ಶಿಸ್ತು, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಕ್ರಮವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು, ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವರಗಳನ್ನು, ಜನಪದ ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಆಕರವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ

ವಿವರಗಳನ್ನು ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಯನದ ನೆಲೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ವೈಧಾನಿಕ ಕ್ರಮವೊಂದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಐದು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಮಹತ್ವ, ಅಧ್ಯಯನದ ಆಕರಗಳ ಮಾಹಿತಿ, ಆಕರಗಳ ಪರಾಮರ್ಶೆ, ಅಧ್ಯಯನದ ಸವಾಲು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು, ಅಧ್ಯಯನದ ಶಿಸ್ತು, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಮತ್ತು ಅರಸುಕೇಂದ್ರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಆಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಪೌರಾಣಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬೆಂಕಿಯು ಸುಡದಿರುವ ಕಲ್ಪನೆ, ಭೂಲೋಕದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕಲ್ಪನೆ, ದೇವರೇ ಸ್ವತಃ ಬಂದು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನಾವು ಪೌರಾಣಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣತ್ತೇವೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ನಾವು ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಅರಸರ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಸಿನಿಮಾರೂಪದಲ್ಲಿ ತೆರೆಗೆ ತರುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಜನಪದ ಮೂಲದ ಸಿನಿಮಾಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯು ಜನಪದರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಆಧಾರದಿಂದ ಸಿನಿಮಾ ಆದಾಗ ಸಿನಿಮಾ ಯಾವ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಎರಡನೆಯದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯ(ಕಾದಂಬರಿ) ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯೂ ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಅಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ

ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಐಡೆಂಟಿಟಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳು. ಈ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಐಡೆಂಟಿಟಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ತೆರೆಗೆ ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಆಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತವು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮೀಯರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರದೇಶ. ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇದು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಳುವಳಿಗಳನ್ನು ಏಳನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣದ ತುದಿಯಿಂದ ಉತ್ತರದ ಹಿಮಾಲಯದ ಶಿಖರದವರೆಗೂ ಇದರ ಹರಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಚಳುವಳಿಗಳು ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದ 'ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆ' ರಚನೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ. ವಸಾಹತು ಕಾಲವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮವು 'ಭಕ್ತಿ' ಚಳುವಳಿಯ ಪುನರ್‌ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೂ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಮೇಲೂ ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೆ ಮೇಲಿನ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅದೇ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿ ಅಂದಿನ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ 'ಚಳುವಳಿಯ' ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರು, ವಿಭಿನ್ನ ಲಿಂಗದವರು, ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಅಥವಾ ಕೆಳಜಾತಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬಗೆಗಿನ ಹೆಮ್ಮೆ ಸಂವಾದಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗಳು ಮುಂದೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಅದರ ತೆಕ್ಕೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ'ಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವು ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೯೪೦ರ ದಶಕದಿಂದ ೨೦೧೭ರವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೩೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಬೀರ, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಹರಳಯ್ಯ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ತುಕಾರಾಮ, ಜ್ಞಾನದೇವ, ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ, ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳು. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದವರೆಗೆ ಸಮಾಜೋ-ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸುಧಾರಕರು, ಚಿಂತಕರು ಮತ್ತು ನಾಯಕರು. ಇಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗಳಿಸಿರುವವರು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಂಡುಬರುವರು. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಕಂಡುಬರುವವರಾಗಿದ್ದು, ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮುಖ್ಯ ಧಾರೆ ಮತ್ತು ಅಲಕ್ಷಿತ ವಲಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ಭಾವವು ಸಿನಿಮಾದ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಾರದೆ ಪುರಾಣೀಕರಣಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪುರಂದರದಾಸ, ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ, ಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆ, ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ನಿರೂಪಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಂದರ್ಭದ ಚರಿತ್ರೆಯೊಡನೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿರುವ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಥೆ, ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಮತ್ತು ಕೋಮುವಾದ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ, ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧ, ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮನೋಭಾವ, ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಪುನಾರಚಿಸುವ ಹಾಗೂ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿರುವ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ, ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳು ಒಂದು ದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳಿಂದ ನಾವು ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಮನೋರಂಜನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡದೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ

ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಆಧಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳ ರಚನೆಗೆ ಒಂದು ಘಟನೆ, ಒಂದು ಸ್ಥಳ, ಒಂದು ಕಥೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾಗಳೇ ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಇತಿಹಾಸದ ರಚನೆಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಘಟನೆಯನ್ನು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಜೀವಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮನೋರಂಜನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಗೆ ತರುವಾಗ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇತಿಹಾಸದ ಆಧಾರದಿಂದ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡಬಹುದೇ ಹೊರತು ಸಿನಿಮಾಗಳಿಂದ ನಾವು ಇತಿಹಾಸ ರಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವಿಲ್ಲವೆಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವಾದ ಸಮಾರೋಪದಲ್ಲಿ ತಳೆದ ನಿಲುವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

ಅರಸುಕೇಂದ್ರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳು: ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕತೆ

ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಎಂದರೆ ಕಲ್ಪನೆ, ಅತಿರೇಕ, ಆಲಂಕಾರಿಕ, ಆವಿಷ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಎಂಬರ್ಥಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಆಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು, ದೆವ್ವ ಭೂತಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಘಟನೆಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಆಪ್ತಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ಆಪ್ತರಕ್ಷಕದಂತಹ ಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಬಂಗಾರದ ಜಿಂಕೆ, ಜನ್ಮ ಜನ್ಮದ ಅನುಬಂಧದಂತಹ ಕಥೆಗಳು. ಆಪ್ತಮಿತ್ರದಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ಕತೆಯನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬಂಗಾರದ ಜಿಂಕೆಯಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ಜನ್ಮದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ನಿಧಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯಿದೆ. ಕೆಲವು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪ್ರೇತಾತ್ಮವು ಈಗಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶಾಂಭವಿ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರದಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳು. ಎರಡನೆಯ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಕನಸಿನ ಅಥವಾ ಭ್ರಮಾಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಲೂಸಿಯಾದಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಮತ್ತು ಭ್ರಮೆಯ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಕಥಾಹಂದರವಿರುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ವಿಧವೆಂದರೆ ಅತಿಮಾನುಷವಾದದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಕಥೆ. ಅಂದರೆ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಜಿಗಿಯುವುದು, ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವುದು, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳು. ಈ ರೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಹಲವು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ

ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಲಿವುಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೂಪರ್‌ಮ್ಯಾನ್ ರೀತಿಯ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಭಾರತದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸುವಾಗ ಫ್ಯಾಂಟಸಿ ಆಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಪೌರಾಣಿಕ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬೆಂಕಿಯು ಸುಡದಿರುವ ಕಲ್ಪನೆ, ಭೂಲೋಕದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು, ದೇವರೆ ಸ್ವತಃ ಬಂದು ಭೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳು ಅದರೊಳಗೆ ಮಿಳಿತಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜಮನೆತನಗಳ, ಅರಸರ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಸಿನಿಮಾರೂಪದಲ್ಲಿ ತೆರೆಗೆ ತರುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇಂತಹ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು, ಜನಪದ ಮೂಲದ ಸಿನಿಮಾಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜನಪದರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಜನಪದ ಆಧಾರದಿಂದ ಸಿನಿಮಾ ಆದ ನಾಯಕನ ಸಿನಿಮಾವು ಯಾವ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯ (ಕಾದಂಬರಿ) ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಅಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಐಡೆಂಟಿಟಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳು. ಈ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಐಡೆಂಟಿಟಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ತೆರೆಗೆ ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯು ಮೂಡಿಬಂದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨.೧. ಜನಪದ ಮೂಲದ ಸಿನಿಮಾಗಳು

ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಜನಸಂಪ್ರದಾಯವಾದ ಜಾನಪದ ನಡೆ ನುಡಿ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಪಲ್ಲಟಗಳು, ತಲ್ಲಣಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ತಿರುವು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಜಾನಪದ

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಲೆ. ಜಾನಪದವು ಕೂಡ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತನ್ನ ಮೂಲ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜಾಗತೀಕರಣ, ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ತಮಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪದಗಳೆ ಬೇರೆ ಇವತ್ತಿನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಪದಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ರೀತಿ ನೀತಿ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯೇ ಬೇರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಲೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಲಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸಿನಿಮಾದ ಮೂಲಕ ಹೇಳಲು ಹೊರಟಾಗ ಅದು ಮನರಂಜನೀಯ ರೂಪ ತಾಳಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಲೆಯು ಆನ್ವಯಿಕ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಮಾನವನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಹೊರಟವರು ಅದನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಜಾನಪದ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಗೆರೆ ಎಳೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನಗಳೂ ಮಾನವನ ಜೀವನ ವಿಕಾಸಕ್ರಮವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದಂಥವು. ಇತಿಹಾಸ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೀಮಿತ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅದು ಮಾನವನ ಆಡಳಿತ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಇತಿಹಾಸವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಅಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ಇತಿಹಾಸ, ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ಸಂಗೋಳ್ಳಿರಾಯಣ್ಣ, ವೀರ ಸಿಂಧೂರಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಜನಪದ ನಾಯಕರ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಜನಪದರ ನಾಯಕ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ ಸಿನಿಮಾದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ಸಂಗೊಳ್ಳಿರಾಯಣ್ಣ, ಸಿಂಧೂರಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ[1] ಸಿನಿಮಾವು ಜನಪದದ ಆಧಾರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಡುವೆ ಇಂದಿಗೂ ಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವ ಅರಸ ಕುಮಾರರಾಮನೆ [2] ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಕುಮಾರರಾಮನಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆನಪಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಂಥ ಯಾವುದೇ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು

ವಿಸ್ತರಣೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕುಮಾರರಾಮನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಆತನನ್ನು ವಿವಿಧೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದೈವವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ[೩].

> ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದು ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಥೆ. ಕುಮಾರರಾಮನ್ನು ಕುರಿತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಜನಪದ ವೀರಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ದೊರೆತ ಸ್ಥಾನ, ಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಜನಪದರು ಮೆಚ್ಚುವ, ಆರಾಧಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಬದುಕು, ಸಾಧನೆ, ಪ್ರಭಾವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ(ತೆಲಗಾವಿ ೧೯೮೭: ೧೯)

ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ವೀರಕಾವ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ಕುಮಾರರಾಮನ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಸರಿಹೋಲುವಂತಹವು ವಿರಳ. ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಾಲಾನಂತರ ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ನಂಜುಂಡ ಕವಿಯು ಸಾಂಗತ್ಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗದ್ದಿಗಿಮಠ ಅವರು **ಜನತಾ ಗೀತೆಗಳು** ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ.ರಾ.ಕೃ. ಅವರು **ಹರಿಯಲಾದೇವಿ**ಯ ಬಗೆಗಿನ ಗೀತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. **ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳು**(೧೯೭೬) ಎಂಬ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಯ್ಯ ಅವರು **'ಚೆನ್ನಿಗರಾಮ'** ಎಂಬ ಗೀತೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಶಿವಯ್ಯ ಅವರು **ಎರಡು ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳು**(೧೯೭೩) ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ **'ಚೆನ್ನಿಗರಾಮ'** ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವಿದೆ. ಮರಳುಸಿದ್ದಪ್ಪ ಅವರ **ಲಾವಣಿಗಳು**(೧೯೭೨) ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ **'ಕೊಮಾರಮಲ್ಲ'** ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ ಗೀತೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ವಿವಿಧ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ ವೈವಿಧ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಕುಮಾರರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಲಿಖಿತ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ. ನಂಜುಂಡ ಕವಿಯ **ಕುಮಾರರಾಮ ಚರಿತೆ**(೧೫೧೨), ಪಾಂಚಾಳಗಂಗನ **ಚೆನ್ನರಾಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ**(೧೬೫೦) ಮಹಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮಿಯ **ಬಲರಾಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ**(೧೭೫೦). ಈ ಮೂರು ಲಿಖಿತ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಥೆಯಿದೆ. ಗದ್ದಿಗೀಮಠರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ **ಕುಮಾರರಾಮ ದುಂದುಮೆ**, ಜಯಪ್ರಕಾಶ ಮಾವಿನಕುಳಿಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ **ತಂಪಿನ ರಾಜನ ಪದಗಳು**(೧೯೯೨) ವಿ.ಗ. ನಾಯಕರು ಬರೆದ **ಹರಿಕಾಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ**(೧೯೯೩). ಅಂಬಳಿಕೆ ಹಿರಿಯಣ್ಣನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ **ಚೆನ್ನರಾಮ ಕಾಟುಗರಾಮ**, ಡಾ. ಕೆ.ಎಂ. ಮೈತ್ರಿಯವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ **ಕೃಷ್ಣಗೊಲ್ಲರ ಕಾವ್ಯ**, ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ ಅವರ ಕೃತಿ **ಪಳಮೆ**, ಉಷಾ ಎಂ. ಅವರ ನಾಟಕವಾದ **ಶೂಲಿಹಬ್ಬ** ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಗಳಿವೆ.

ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ **ಕುಮಾರರಾಮ** ಎನ್ನುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತೆರೆಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾವು ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗದ ಸ್ಥಳ ಪರಿಚಯದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಪಿಲರಾಯನನ್ನು ಒರಂಗಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರ ದೇವನ ಸೇನಾನಿ ನರಸಿಂಹ ಬಂಧಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಕುಮಾರರಾಮನು ಆತನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಕುಮಾರರಾಮ ಮತ್ತು ರತ್ನಾಳ ಪ್ರೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ಇದೆ. ಕುಮಾರರಾಮನು ಕುದುರೆ ಬೊಲ್ಲನನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ ಕರೆತಂದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಳನ್ನು ಕುಮಾರರಾಮನ ತಂದೆ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದ ರತ್ನಾಳು ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಕುಮಾರರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡ ಕಂಪಿಲರಾಯನಿಗೆ ದೂರು ನೀಡಿ ಕುಮಾರರಾಮನಿಗೆ ಶಿರಚ್ಛೇದನ ಮಾಡಲು ಮಂತ್ರಿ ಬೈಚಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೈಚಪ್ಪನು ಕುಮಾರರಾಮನ ತಲೆಯ ಬದಲಿಗೆ ಚೆನ್ನರಾಮನ ತಲೆಯನ್ನು ತಂದು ಕುಮಾರರಾಮನದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಮಾರರಾಮನು ಬದುಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ತುಘಲಕ್ ಸೈನ್ಯ ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಬೈಚಪ್ಪನು ಕುಮಾರರಾಮ ಬದುಕಿರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕಂಪಿಲರಾಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಮಾರರಾಮನು ತುಘಲಕ್ ಸೈನ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಾತಂಗಿಯು ಕುಮಾರರಾಮನ ಜೊತೆ ಹೋರಾಡಲು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಕುಮಾರರಾಮನು ಆಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ತಾನೆ ಇರಿದುಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿನ ಕಥೆಯು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಕಥಾವಸ್ತುವಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ ಮತ್ತು ರತ್ನಾಜಿಯ ಪ್ರೇಮಪ್ರಸಂಗದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಆದರೆ ರತ್ನಾಜಿಯನ್ನು ಕುಮಾರರಾಮನ ತಂದೆಯು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕುಮಾರರಾಮ ಮತ್ತು ಆತನ ಗೆಳೆಯರು ಮುತ್ತಿನ ಚೆಂಡನ್ನು ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಚೆಂಡು ರತ್ನಾಳ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಚೆಂಡನ್ನು ತರಲು ರತ್ನಾಳ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋದ ಕುಮಾರರಾಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ರತ್ನಾಜಿ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಕುಮಾರರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ದೂರನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಂಪಿಲರಾಯನು ಮಗನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ರತ್ನಾಳು ನೀಡಿದ ದೂರನ್ನು ನಂಬಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿಯುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಂಶದ ಬಗ್ಗೆ

> ಪರಾಕ್ರಮಿ ಕುಮಾರರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ಆಗಬೇಕಿದ್ದ ಚೆಲುವೆ ರತ್ನಾಕ್ಷಿಯ ಮದುವೆಯು ಕುಮಾರರಾಮನ ಅಪ್ಪ ಕಂಪಿಲರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಆಗುವುದು. 'ಕಾಮ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು' ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ವಿಫಲಳಾಗುವಳು(ಮೈತ್ರಿ ೧೯೯೭: ೯-೧೧).

ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ರತ್ನಾಳು ಮೋಹಿಸುವುದು, ಆತ ಸಮ್ಮತಿಸದಿದ್ದಾಗ ಆಕೆ ರಾಜನಿಗೆ ದೂರು ಹೇಳಿ ಅವನ ತಲೆ ಕಡಿಯುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದು ಕೆಲವು ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಗದ್ದಿಗಿಮಠ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ **ಜನತಾ ಗೀತೆಗಳು** ಸಂಕಲನದ 'ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಂದ' ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ಮೇಲೆ 'ಬಂದ ಹಾದರದ' ಅಪವಾದವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗೀತೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಕುಮಾರರಾಮನ ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು 'ಹರಲೀಯ ಕೊಡಲಾರೆ ಕರನಾಟ ಕಂದರ ವರಬೊಲ್ಲ ತಂದ ಕೊಮರಾಗ, ರಣದಾಗ, ತುರುಕರ ಗೆದ್ದ ವೀರಾಗ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. 'ಕುಮಾರರಾಮನ ದುಂದುಮೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ಶೌರ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನದ ವಿವರಗಳಿಲ್ಲ. ರತ್ನಾಳ ಪ್ರಸಂಗ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಹೋಲಿಕೆರಾಮನ ತ್ಯಾಗ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಕುಮಾರರಾಮನ ಶೀಲ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಕ.ರಾ.ಕೃ. ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ **ಕುಮಾರರಾಮ** ಎಂಬ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಜಿಯ ಆಟವನ್ನು ಕಂಡು ಕಂಪಿಲರಾಯನು ಮರುಳಾಗುವ ಘಟನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕವಿಗಳು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದು ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಮಹಾಪುರುಷನ ಕಥೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಉಷಾ ಅವರ ತಮ್ಮ ನಾಡಕವಾದ **ಶೂಲಿಹಬ್ಬ**ದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನು ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೇ ಕಂಪಿಲರಾಯನು ರತ್ನಾಜಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನು. ರತ್ನಜಿಯು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕುಮಾರರಾಮನಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯವಳು ಎನ್ನುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಪಿಲರಾಯನು ಕುಮಾರರಾಮನಿಗೆ ಶಿರಚ್ಛೇದನ ಮಾಡಲು ಮಂತ್ರಿ ಬೈಚಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೈಚಪ್ಪನು ಕುಮಾರರಾಮನ ತಲೆಯ ಬದಲಿಗೆ ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನೆ ಹೋಲುವ ಕುಮಾರರಾಮನ ಸಹೋದರ ಚೆನ್ನರಾಮನ ತಲೆಯನ್ನು ತಂದು ಕುಮಾರರಾಮನದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಮಾರರಾಮನು ಬದುಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ತುಘಲಕ್ ಸೈನ್ಯ ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಬೈಚಪ್ಪನು ಕುಮಾರರಾಮ ಬದುಕಿರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕಂಪಿಲರಾಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಮಾರರಾಮನು ತುಘಲಕ್ ಸೈನ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಾತಂಗಿಯು ಕುಮಾರರಾಮನ ಜೊತೆ ಹೋರಾಡಲು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ

ಕುಮಾರರಾಮನು ಆಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ತಾನೆ ಇರಿದುಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡುವುದಾದರೆ,

> ಚತುರನಾದ ಮಂತ್ರಿ ಬೈಚಪ್ಪನು ಬೇರೊಬ್ಬನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದು, ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟನು. ಕುಮಾರರಾಮನು ಮೃತನಾದನೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನನು ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದ ಕಂಪಿಲರಾಯನಿಗೆ ಅವನ ಮಂತ್ರಿಯು ಕುಮಾರರಾಮನು ಬದುಕಿರುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದನು. ಕುಮಾರರಾಮನು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದನು. ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನನು ತನ್ನ ದಳಪತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತಂಗಿಯು ತನಗೆ ಸೈನ್ಯ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕುಮಾರರಾಮನ ತಲೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಡುವಳು. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾದ ಅವಳ ಸೇಡು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಹೊಡೆಯಲು ಹೋದಾಗ, ಅವಳು ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ತಿಳಿದು ತಟಸ್ಥನಾಗಿ ಕುಮಾರರಾಮನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಸಂಹರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇತ್ತ ಕಂಪಿಲರಾಯನು ಹತನಾಗುವನು. ಕುಮಾರರಾಮನ ರುಂಡವನ್ನು ದೆಹಲಿಗೆ ಕಳಿಸಲಾಯಿತು. ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಇದು ಸಂತೋಷದ ವಿಚಾರವಾದರೂ ಅವನ ಮಗಳು 'ಬಾಬಮ್ಮ'ಳಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗದ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಅವಳು ಹತಳಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಳು. ಕುಮಾರರಾಮನ ರುಂಡವು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ದಿನ ಅಪಶಕುನಗಳಾದ ಕಾರಣ, ಆ ರುಂಡವನ್ನು ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಯಿತು'(ಸಾವಿತ್ರಿ ೨೦೦೨: ೯–೧೦).

ಈ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಜಯ್ ತಂಬಂಡ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಾದ ಪಳಮೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಕುಮಾರರಾಮನ ಮರಣದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಸಾವಿತ್ರಿಯವರು ಹಿಸ್ಟಾರಿಸೈಸ್ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಕುಮಾರರಾಮನು ಮಾತಂಗಿಯಿಂದ ಸತ್ತುದಾಗಿ ವಿವರಣೆಯಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಬಮ್ಮಳಿಂದ ಸತ್ತುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಯವರು 'ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ' ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ಕುಮಾರರಾಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೊಘಲಕನ ಆಡಳಿತ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ದಂಡನಾಯಕ ಮಲ್ಲಿಕಾಫರ್ ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗಕ್ಕೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಖೋಜಾನಾಗಿದ್ದ ಎಂಬುದು 'ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯ' ಎನ್ನುವ ಸಾವಿತ್ರಿಯವರು, ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಗಂಡುಭೇದದ ಹೆಣ್ಣು' ಎಂದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಲ್ಲಿಕಾಫರ್(ತಂಬಂಡ ೨೦೦೪: ೪೦–೪೧).

ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ಮಾತಂಗಿಮಠ ಕತೆಗಳು ಈಗಾಗಲೆ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಅವರು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಮಾರರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಕಡಿಮೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಜನಜನಿತವಾದ ಐತಿಹ್ಯಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ವೀರನಾಯಕರ ಮೇಲಿರುವ ಗೌರವವನ್ನು, ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನು ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಹೋರಾಡುವುದು, ಮದವೇರಿದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕುಮಾರರಾಮನು ಪಳಗಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಿಂತ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯೇ ನುಸುಳಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾ ಪರಂಪರೆಯು ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿದ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯಾಪಕವಾದುದು. ಇಂಥದ್ದೊಂದು ಸಂಬಂಧದ ನಿರಂತರತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಪುನರ್ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ ಕಥನಗಳ ಮೂಲಕ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಿನಿಮಾಗಳಿಂದ ಆಗಿದೆ. ಜನರ ಗಮನ ಸೆಳೆದ ಸಿನಿಮಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೊಸದೊಂದರೆಡೆಗೆ ಮುಖಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿವಿಧ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಹಾದುಹೋಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾ ನಿರೂಪಣಾ ವಿನ್ಯಾಸವು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ಸಂವಹಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವ ಕಥನ, ಅದರ ಆಳದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತು, ಅದರ ಮೂಲಕ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಹೋಗುವಂತೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪ್ರಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ ಸಿನಿಮಾವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಿಂದೂಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಬಹುದು. ಕುಮಾರರಾಮನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಇವತ್ತಿನಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜರು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಈ ಭೂಭಾಗದ ರಾಜರು ಮುಸ್ಲಿಮರನ್ನು ಶತ್ರುರಾಜರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಮರ ವಿರುದ್ಧ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಜಯ ಎನ್ನುವುದು ಅಸಹಜವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಮಾತಂಗಿ ಮತ್ತು ಖಾನ್ ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ 'ಹಿಂದುವ', 'ಹಿಂದುವರು' ಎಂಬ ಪದಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದುವ ಎನ್ನುವುದು ಏನು? ಇಡಿ ಮುಸ್ಲಿಮೇತರ ಜನರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ 'ಅಖಂಡ ಭರತವರ್ಷವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬರಲೆ' ಎಂದು ಕುಮಾರರಾಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಅಖಂಡ ಭಾರತ' ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿತ್ತೇ? ಇಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ರಾಜನಿಗೆ ತನಗೆ

ಹಿಡಿಸದ ಅನ್ಯರಾಜರೆಲ್ಲಾ ಶತ್ರುಗಳೆ. ಶತ್ರುವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಸ್ಲಿಮನೆ ಆಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂವಾದದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಹಿಂದೂವಾದ ಎನ್ನುವುದು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರಾಜರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಂಬಿದ್ದು ಸರಳ, ಸತ್ಯಸಂಗತಿಯಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅಖಂಡ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿತ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಕಾಟಣ್ಣನ ಪಾತ್ರ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ. 'ವಿದೇಶದ ಶತ್ರುವಿಗೆ ತಲೆ ಬಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಿದ ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಗೌರವವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯ ನಮ್ಮದು' ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು, ಕುಮಾರರಾಮನು 'ಕನ್ನಡಿಗರ ಪರಂಪರೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿತನ, ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯೋಣ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಜನರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಇವತ್ತಿನ ದನಿಯಂತೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

೨.೨. ಸಾಹಿತ್ಯ(ಐತಿಹಾಸಿಕ) ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾ

ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಕಥೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳಿಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕು. ವಿವಿಧ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳ ಅಂತರ್‌ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದಾಗಲೂ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಕೃತವಾಗುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಸಾಹಿತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಿನಿಮಾದ ಸಂಬಂಧ ಅವಿನಾಭಾವವಾದುದು. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಪೌರಾಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಘಟನೆಯು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮ ಆಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳು, ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂವೇದನೆಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಇರುವ ಸಿನಿಮಾಗಳೆಂದರೆ ಮಯೂರ, ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು, ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾಕನಕೋಟೆ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಮಯೂರ[೪] ಸಿನಿಮ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತ ಚಿತ್ರ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಕದಂಬ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಮಯೂರವರ್ಮನ[೫] ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿ 'ಮಯೂರ'ವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ್ ನಾಯಕರಾಗಿ, ವಿಜಯ್ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ 'ಮಯೂರ' ಸಿನಿಮಾದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ದೇವುಡು ಅವರೆ ಮಯೂರ ಕಾದಂಬರಿಯು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲ, ಆದರೂ ಈ ಕಥೆಯ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶಕ್ಕೂ ಆಧಾರವಿದೆ ಎಂದು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಶಾತವಾಹನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಧಿಪತ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರೆಂದರೆ ಕದಂಬರು. ಇವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೪ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೬ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಕದಂಬರ ಮೂಲವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಖಚಿತ ಆಧಾರಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಹಲವು ದಂತಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳು ಕದಂಬರ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.

> ಬೆಳಗಾವಿಯ ವಿರಕ್ತಮಠದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ತಾಮ್ರಪಟದ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವನ ಬೆವರಿನ ಹನಿಯಿಂದ ಕದಂಬನ ಜನನವಾಯಿತಂತೆ. ಅವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ನೀಳವಾದ ಬಾಹುಗಳು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಇದ್ದವಂತೆ. ತನ್ನ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯಿಂದಲೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದಲೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತನಾಗಿದ್ದ ಈ ಕದಂಬನಿಗೆ ತನ್ನ ಖಡ್ಗಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ತೋಳಿನ ಬಲದಿಂದಲೂ ಅಜೇಯವಾದ ಯದ್ಧಕವಚದಿಂದಲೂ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಗೆದ್ದ ಮಯೂರವರ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನಂತೆ(ಶಿಕಾರಿಪುರ. ೧೧೭ ಇ.ಸಿ. ೭).

ದಾವಣಗೆರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ, ಮಯೂರವರ್ಮನು ಕದಂಬವೃಕ್ಷದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರ ಮತ್ತು ವಸುಂಧರೆಗೆ ಜನಿಸಿದನಂತೆ. ಅವನ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ನೇತ್ರವಿದ್ದುದರಿಂದ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಬಿಗಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಂಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಲಾಯಿತಂತೆ.

ನೊಸಲೊಳುರಿಗಣ್ಣ ವಂದದಿ

ಮಿಸೆಮಅಯನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಮಂ ಕಟ್ಟಿದ ಜಾನು

ಸಮುದ್ದೇಶದೊಳಂತದನೆಸದಿರೆ ಕಟ್ಟಿದರೆನಲ್ಕ ದಿನ್ನೇವೊಗಳ್ವೆಂ–(ದಾವಣಗೆರೆ.೩೫ ಇ.ಸಿ.೧೧)

ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ಕದಂಬವೃಕ್ಷದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮೇಲೆ, ಅವನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಕದಂಬ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತಂತೆ. ಈ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಕದಂಬ ಮಯೂರವರ್ಮನ ನಂತರ ಅನೇಕ ಅರಸರು ಆ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರಂತೆ.

ಸೊರಬದ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಯೂರವರ್ಮನಿಗೂ ಜೈನ ತೀರ್ಥಂಕರ ಆನಂದ ಜಿನವ್ರತೀಂದ್ರನಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕದಂಬ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪಕನು ಈ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಸೋದರಿಯ ಸುತನೋ ಬಂಧುವೋ ಇರಬಹುದೆಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಯೂರವರ್ಮನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ(ಸೊರಬ. ೨೬೨ ಇ.ಸಿ.೮). ಮತ್ತೊಂದು ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಪರಶುರಾಮನು ಹೈಗ(ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ) ಮತ್ತು ತುಳುವ(ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ) ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸಮುದ್ರನಿಂದ ಮತ್ತೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಶಿವ ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿಯರು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದರಂತೆ. ಅವರ ಲೀಲಾವಿನೋದದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕದಂಬವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನು ಅವತರಿಸಿ ಬಂದನಂತೆ. ಅವನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಕದಂಬ ವಂಶವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತಂತೆ. ಮತ್ತೊಂದು ದಂತಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ವಲ್ಲಭಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋರ್ವನ ಮನೆಗೆ ದರೋಡೆಕೋರರು ನುಗ್ಗಿದಾಗ, ನವಿಲೊಂದು(ಮಯೂರ) ಕಿರುಚಿಕೊಂಡಿತಂತೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಗುತ್ತ. ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಮಯೂರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದುದನ್ನು ಅವರು ಆಲಿಸಿದರಂತೆ. ಒಮ್ಮೆ ಬನವಾಸಿಗೆ ವಿಪ್ರನೋರ್ವನು ಅರಸನಾಗುವ ಆಸೆಯಿಂದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದನಂತೆ. ಆಗ ಸ್ವರ್ಗದ ವಾಣಿಯೊಂದು ಅವನು ನವಿಲಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲಿರುವನೆಂದೂ ಅದರ ತಲೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುವವನು ರಾಜನಾಗುವನೆಂದೂ ನುಡಿಯಿತಂತೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಾರಣಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸತ್ತಮೇಲೆ ನವಿಲಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನಂತೆ. ದರೋಡೆಕೋರರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನವಿಲನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರಂತೆ. ಅದರ ತಲೆ ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲೇ ವಿವಾದವುಂಟಾಗಿ, ಛತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ ಹೆಂಗಸಿನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, ಅದನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಬಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ ತಲೆಯ ಭಾಗ ಯಾರಿಗೆ ಹೋಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅವಳು ಬಡಿಸಲು ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದಾಗ, ಅವಳ ಮಗನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಲೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ತಿಂದು ಹಾಕಿದನಂತೆ. ದರೋಡೆಕೋರರು ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಅವನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬನವಾಸಿಯ ಹೊರಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ರಾಜಗಜವು ಪುಷ್ಪಹಾರವೊಂದನ್ನು ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿತಂತೆ. ನವಿಲಿನ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವನು 'ಮಯೂರವರ್ಮ'ನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬನವಾಸಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನಂತೆ.

ನಾಗರಖಂಡದ ಕದಂಬರ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದ ನಂದ ಅರಸನು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಅನೇಕ ದಿವಸ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಈಡೇರದಿದ್ದಾಗ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡನೆಂದೂ ಅವನನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಲೋಸುಗವೋ ಎಂಬಂತೆ ಅಗೋಚರ ಹಸ್ತಗಳು ಕದಂಬವೃಕ್ಷದಿಂದ ಹೂಗಳು ಉದುರುವಂತೆ ಮಾಡಿದವೆಂದೂ, ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕದಂಬ ಕುಲದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈರ್ವರು ಪುತ್ರರು ಜನಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆದ ನಂತರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತರಬೇತು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸ್ವರ್ಗೀಯ ವಾಣಿಯೊಂದು ನುಡಿಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ(ಶಿಕಾರಿಪುರ, ೨೨೬ ಇ.ಸಿ.೭). ಆ ಪ್ರಕಾರ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ ಮತ್ತು ಮಯೂರವರ್ಮ ಹುಟ್ಟಿದರಂತೆ. ಆದರೆ ಈ ದಂತಕಥೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಕದಂಬರ ಉತ್ತರದ ಮೂಲವನ್ನಾಗಲಿ ಒಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ತಾಳಗುಂದದ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಂಬದಲ್ಲಿ, ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನವು ಕದಂಬರ ಉಗಮದ ಬಗ್ಗೆ ನೈಜವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ನಂಬಲರ್ಹವಾಗಿದೆ. ತಾಳಗುಂದದ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಆಚಾರಶೀಲರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಯೂರಶರ್ಮನೆಂಬ ತರುಣನು, ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ವೀರಶರ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಪಲ್ಲವರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಂಚಿಗೆ ಪ್ರವಚನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವನಿಗೂ ಪಲ್ಲವರ ಅಶ್ವಶಾಲೆಯವರಿಗೂ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಹವಾಯಿತು. ಪಲ್ಲವರ ಉದ್ದಟತನದಿಂದ ಕೆರಳಿದ(ತತ್ರ ಪಲ್ಲವಾಶ್ವಸಂಸ್ಥೇನ ಕಲಹೇನ ತೀವ್ರೇಣ ರೋಷ್ಟಿತಾಃ) ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಶಸ್ತ್ರಸಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಪಲ್ಲವರ ಕಾವಲುಗಾರರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ, ಕರ್ನೂಲು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀಪರ್ವತದ ದುರ್ಗಮವಾದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಅರಸರಿಂದ ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಕಪ್ಪ-ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದನು. ಅದರ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಪಲ್ಲವರಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಕಾಳಗವಾಗಿ, ಪರಾಭವಗೊಂಡ ಪಲ್ಲವರು ಮಯೂರಶರ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಈ ರೀತಿ ಮಯೂರಶರ್ಮನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಕದಂಬ ರಾಜ್ಯವು ವೈಜಯಂತಿ ಅಥವಾ ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು(ಶಿಕಾರಿಪುರ.೧೭೬ ಇ.ಸಿ.೮). ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವನ ನಿವಾಸದ ಎದುರು ಕದಂಬ ವೃಕ್ಷವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಸಂತತಿಗೆ 'ಕದಂಬಕುಲ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು ಎಂದು ನಂಜುಂಡಸ್ವಾಮಿ ಅವರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳು ಕದಂಬರ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕದಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೀಡಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವುದಾದರೆ, ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾವು ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ ನಡೆಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶದೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ಮಯೂರನು ರಂಗಾಜಟ್ಟಿಗಳ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ, ಕತ್ತಿಕಾಳಗವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅಶ್ವವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತರೆ ಎಲ್ಲಾವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತಂತಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಗುರುಗಳ ಮಾತಿನಂತೆ ಅಶ್ವವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪಲ್ಲವ ರಾಜಕುಮಾರರು ಅಶ್ವವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಡೆದೊಂದು ಘಟನೆಯಿಂದ ಪಲ್ಲವ ಯುವರಾಜ ವಿಷ್ಣುಗೋಪನಿಗೂ ಮಯೂರನಿಗೂ ಕಾಳಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರಸು ಮಗನ ಜೊತೆ ಕಾಳಗ ಮಾಡಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪಲ್ಲವರು ಮಯೂರನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ತಿರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗಳಾದ ರಂಗಾಜಟ್ಟಿಗಳ ಸಹಾಯ ಪಡೆದ ಮಯೂರನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕೋಟೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ, ವೈಜಯಂತಿಯ ಮಂತ್ರಿ ಷಡಾನನಶರ್ಮ, ಸೇನಾಧಿಪತಿ ನರಸಿಂಹದತ್ತ ಹಾಗೂ ವೀರಶರ್ಮರ ಜೊತೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಮಯೂರನು ಬಾಹ್ಮಣನೊ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನೊ ಎನ್ನುವ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ವೀರಶರ್ಮನು ಮಯೂರನ ಜನ್ಮರಹಸ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವೈಜಯಂತಿಪುರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿನೇತ್ರ ಕದಂಬನ ವಂಶಸ್ಥ ಚಂದ್ರವರ್ಮನು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಶಾತವಾಹನ ಮೂಲದ ನಾಗಶ್ರೀ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಪಲ್ಲವರ ಶೇಖರವರ್ಮನ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಕದಂಬರಾಜ ಚಂದ್ರವರ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ರಾಣಿ ಪುಷ್ಪಾವತಿಯು ತನ್ನ ಮಗು ಮಯೂರನೊಂದಿಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಾದಾಗ ಮಗುವನ್ನು ರಾಜಗುರು ವೀರಶರ್ಮನ ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ. ವೀರಶರ್ಮನು ಮಗುವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಈಶಭಟ್ಟರ ಬಳಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮಗುವೇ ನೀನು ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಯೂರನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಜನ್ಮರಹಸ್ಯ ತಿಳಿದ ಮಯೂರನು ನಾನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ರೀತಿ ಬಾಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪಲ್ಲವರಿಂದ ಕದಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕದಂಬಕುಲ ರಾಜಭಕ್ತರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನದೇ ಒಂದು ಸೈನ್ಯ ಕಟ್ಟಿ ಪಲ್ಲವ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಶೈಲವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠಗುಪ್ತನ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದು ಪಲ್ಲವರ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾದ ದಂತಿವರ್ಮ ಮತ್ತು ನಂದಿವರ್ಮನ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜನರ ಪ್ರೀತಿ ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಮಯ ನೋಡಿ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕೊಡನೆಯೆ ದಂತಿವರ್ಮ ಮತ್ತು ನಂದಿವರ್ಮನಿಂದ ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಜನತೆಯ ಬೆಂಬಲವು ಮಯೂರನಿಗಿದ್ದಿದುದರಿಂದಾಗಿ ಅನ್ಯಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ

ಪಲ್ಲವರು ಮಯೂರನೊಂದಿಗೆ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಮಯೂರನು ಕದಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಕಥಾವಸ್ತು ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸದ ನಡುವಿನ ಸಂವಾದವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದಾದರೆ, ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರುವ ಕದಂಬರ ಮೂಲಕ್ಕೂ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿರುವ ಕದಂಬರ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದಿದವರು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಥೆ ರೀತಿ ಕಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಆಕರ್ಷಕ ಕಥೆಯ ರಚನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕದಂಬರ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ದೇವುಡು ಅವರೆ ಹೊಸಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮಯೂರವರ್ಮ, ಚಂದ್ರವರ್ಮ, ವೀರಶರ್ಮ, ಶಿವಸ್ಕಂದವರ್ಮ, ಸಿಂಹವಿಷ್ಣು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕದಂಬರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಕಥೆ ಎಲ್ಲವೂ ಲೇಖಕರ ಕಲ್ಪನೆಯದ್ದೆ. ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಮಯೂರವರ್ಮನಾಗಿ ಪಲ್ಲವರಿಂದ ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕದಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಎನ್ನುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯ ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳು ದೇವುಡು ಅವರ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ದೇವುಡುರವರೆ 'ಮಯೂರ' ಕೃತಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಂಶವು ಇತಿಹಾಸ ಓದಿ ನಂತರ ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿದಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡಿಗರು, ಕನ್ನಡಿಗರ ಪೌರುಷ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಹಸ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಎನ್ನುವ ಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕದಂಬರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿವೆ. ಕಾಕುತ್ಸವರ್ಮನ ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮಯೂರವರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಿರುವುದು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಸಿನಿಮಾದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ "ಮಯೂರವನ್ನು ಓದಿದ ಕನ್ನಡಿಗನಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಭಿಮಾನವು ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಸಾಕು. ನಾನು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು"

ಎನ್ನುವ ಸಾಲುಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಹೆಚ್ಚಲಿ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ದೇವುಡು ಅವರು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸಹ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯು ಸಿನಿಮಾದ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿನ

ನಾನಿರುವುದು ನಿಮಗಾಗಿ
ನಾಡಿರುವುದು ನಮಗಾಗಿ
ಕಣ್ಣೀರೇಕೆ ಬಿಸಿಯುಸಿರೇಕೆ
ಬಾಳುವಿರೆಲ್ಲಾ ಹಾಯಾಗಿ

ಎನ್ನುವ ಸಾಲುಗಳು ಗೋಕಾಕ್ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಅವರ ಇಮೇಜ್‌ಗಾಗಿಯೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸಿನಿಮಾವಾಗಿತ್ತು(ವಿಜಯದಶಮಿ ವಿಶೇಷಾಂಕ, ವಿಕ್ರಮ ಪತ್ರಿಕೆ, ೨೦೦೭) ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಭಾಗವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಟ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಏರಿದರು. ಭಾರತದ ಚಲನಚಿತ್ರ ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರಾಗಲು ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಆಂಧ್ರ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ನಾಯಕರು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜಕುಮಾರ್ ಸಹ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದೆಂಬ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಆವರಿಸಿದ್ದ ಗೋಕಾಕ್ ಚಳುವಳಿಯ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದ ಅಪಾರ ಜನಸ್ತೋಮ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಅವರ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದುದು, ರಾಜಕುಮಾರ್‌ರ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಅಧಿಕಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ರಾಜ್ ಅವರನ್ನು ಕರೆತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಾಷಾ ಪ್ರೇಮ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ರೈತರಿಗೆ ಧ್ವನಿ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಡಿ. ನಂಜುಂಡಸ್ವಾಮಿ ನೇತೃತ್ವದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ರೈತ ಚಳುವಳಿ– ಇದೆಲ್ಲದರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾವಯವ ಲಾಭ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪಕ್ಷ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಒಂದು ವರ್ಗ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ರಾಜಕುಮಾರ್ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲಿಲ್ಲ, ಚುನಾವಣೆಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸೇರದಿದ್ದರೂ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಯಾವತ್ತೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ೧೯೮೨ರ ಗೋಕಾಕ್ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದು, ಕೆಲವೇ ಜನರ ಹೋರಾಟವನ್ನು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲರ ಹೋರಾಟವನ್ನಾಗಿ ಬದಲಿಸಿತು. ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ರಾಜಕುಮಾರ್‌ರೆ ನಾಯಕ. ರಾಜಕುಮಾರ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡಿಗರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ನಟಸಾರ್ವಭೌಮ, ಕನ್ನಡ ಕಂಠೀರವ, ರಸಿಕರ ರಾಜ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದುಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರ್‌ಗಾಗಿಯೆ ಅನೇಕ ಸಾಲುಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ,

> ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಎದುರಿಟ್ಟು ರಾಜ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಗಂಡುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವುದು... ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಪೌರುಷದ ರಕ್ತ

ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ರಾಜಕುಮಾರ್‌ರ ಅಸ್ಮಿತೆಗಾಗಿರುವ ಮಾತುಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಸಮಕಾಲೀನ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಅಣಕಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವೀರಾದಿ ವೀರ, ಅರಿಭಯಂಕರ, ಸಾಗರಗುಣ ಸಿಂಧೂರ, ಕರ್ನಾಟಕ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದುಗಳು ಮಯೂರವರ್ಮನ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಇಮೇಜ್‌ಗಾಗಿ ತಯಾರಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗಗಳ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಯೂರನು ಅರಸುಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಮಹಿಳೆಯರು ರಾಜಶಾಹಿಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

> ದುಡಿಯುವ ಜನತೆಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎಂದು ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಬದಲು 'ಹೀರೋಯಿಕ್' ಎಂದು ನೋಡುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎಂಬ ವಿನಯ ಬಾಲ್(ತಂಬಂಡ ೨೦೧೭: ೭೦-೭೮)

ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಮಯೂರನ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಮಹಿಳೆಯರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮಯೂರನ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಜಯ ಲಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆತನ ಮೂಲವನ್ನು

ಮೇಲ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂಶಗಳಿಗಿಂತ ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿವೆ.

'ರಾಜಕೀಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಅಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಾಗಲಷ್ಟೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತವೆ, (ಬೆನೆಗಲ್ ೨೦೦೮: ೧) ಎಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೇಳಿಕೆ. ಈ ಮಾತು ಸಿನಿಮಾಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದ ಕಾಲಘಟ್ಟ. ೧೯೭೦ರ ದಶಕದ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿರೋಧಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

> '೧೯೭೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಕಂಡುಬರತೊಡಗಿತ್ತು. ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುಸಿತ, ಪ್ರತೀಕಾರ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಹಿಂಸಿಸುವ ನಾಯಕನನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಈ ಕಾಲದ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ರಿ ಯಂಗ್ ಮ್ಯಾನ್ ಆತುರದ, ದುಡುಕಿನ, ಹೆಚ್ಚು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ಹೊಡೆದಾಟಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಹೊಂದಿರುವ ನಾಯಕನ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮೂಡಿಬಂದವು(ದತ್ತ ೨೦೦೮: ೩೭).

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವೀರೋಧಿಸುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತಯಾರಾದವು. ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಮೂಲಕ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಆಶಾವಾ ದಿಂದ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡವು. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕರಾಳ ನೆನಪುಗಳಿಂದ ದೇಶದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಇನ್ನೂ ಹೊರಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರರಲ್ಲ ಎಂಬ ನೋವು ಕಾಡತೊಡಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾ ಕಾಕನಕೋಟೆ ಸಿನಿಮಾ.

ಕಾಕನ ಕೋಟೆ[೬] ಸಿನಿಮಾ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಾಕನಕೋಟೆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಕಥಾವಸ್ತು. ಕಾಕನಕೋಟೆ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಸ್ಥಳ. ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಸುಮಾರು ೭೩ ಕಿ, ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ೧೬ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ನವಿಲುನಾಡು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಂತರ ನುಗುನಾಡಾಗಿ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಾಗ ಹೆಗ್ಗಡದೇವ ಎಂಬ ಪಾಳೆಯಗಾರನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆಯಾಯಿತು. ಕಾಲಾನಂತರ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಿಗೂ ಗಿರಿಜನರಿಗೂ ಘರ್ಷಣೆ ನಡೆದು ಮೈಸೂರು ರಾಜರು ಬಂದು

ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕಬಿನಿ ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಕನಕೋಟೆಯನ್ನು ಗಿರಿಜನರ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮದ್ದಾನೆಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಚರಿತ್ರೆಯ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಗಿರಿಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮಲೆನಾಡು. ಇದರ ಸುತ್ತಿನ ಕಾಡನ್ನು ಕಾಕನಕೋಟೆ ಕಾಡು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಕಾಡು ಕುರುಬರೆಂದು ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ಜನ ಹಿಂದೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇವರದೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿತ್ತೆಂದು ಶ್ರೀ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಜನರಿಗೂ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಗೂ ಇವರು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಕಪ್ಪದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವಾದ ಬಂದಿತು. ಈ ಜನರ ಮುಖಂಡನಾದ ಕಾಚನೆಂಬುವನು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದು ರಾಜನನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬೇಡಿ ತನ್ನ ಜನರನ್ನು ಆ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿಸಿದ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಈ ಸಿನಿಮಾ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಆಧಾರದಿಂದ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವುದೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಿನಿಮಾವು ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿರೋಧಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತವರ್ಗವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

> ರಾಜನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದಿಂದ ಶೋಷಣೆ ನಡೆದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಮಹಾರಾಜ ಶೋಷಕ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಭಟನಾಕಾರರ ನಾಯಕನಾದ ಕಾಚನಿಗೆ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ನೀಡುವನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಈಗ ಹೆಗ್ಗಡೆಪಾಳ್ಯ ಇರುವ ಕಡೆ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು ಕಾಚಾ' ಎಂದಾಗ, ಕಾಚಾ 'ಇಲ್ಲ ನಮ್ಮ ದೇವರು ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕೋಟೆ ಎಷ್ಟು ದಿನ ತಡಿದಾತು' ಎಂದು ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋಟೆಯು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಡವಾಗಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ(ರಶ್ಮಿ ೨೦೧೮: ೨೧೭).

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಂತಹದೇ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ತೆಳುವಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿನಿಮಾ ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು.

ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು[೭] ಭಾರತಿಸುತ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರೇಮಕಥೆಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರನ್ನು ಆಳಿದ ಅರಸು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯನ ಉಲ್ಲೇಖ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಗನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಲೇರಿ ವಂಶದ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ

ಪ್ರಭುವಿನದು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಧಿಕಾರ ಕುಸಿಯುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಡತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮೋಳಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತನಾಯಕರು ಖಳನಾಯಕರು. ತಾವು ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನ ಮೇಲೆ ಜಿದ್ದು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಾಡತಕ್ಕ ಉತ್ತನಾಯಕನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಕಾರಣ ಹೀಗಿದೆ. 'ನಾನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಜಂಗಮ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ದಾನದ ಭತ್ಯೆ, ಧರ್ಮದ ಕಾಣಿಕೆಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾ ಮನೆಯ ಊಳಿಗಕ್ಕೆಂದು ಚಾವಡಿಕಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರ ಬಲವಾಗುತ್ತಲೇ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಕನನ್ನು ಕೊಂದು ತಾನೇ ರಾಜನೆಂದು ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿದ ವೀರರಾಜನ ವಂಶದವನು ಈ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕುಯುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ತಂತ್ರೋಪಾಯದಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಗದ್ದುಗೆಗೇರಿದ ಕಳಂಕ ಹೊಂದಿರುವ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತನಾಯಕನ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹವೇ ಅಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆಳುವ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ನಿಷ್ಠನಾಗಿರುವ ಊಳಿಗದವನ ಪಾತ್ರ ಬೊಪ್ಪನಾಡಿನ ಹುಲಿಬೇಟೆ ಮಾದಪ್ಪನ ಮಗ ಚೆಂಗುಮಣಿಯದು. ಈ ಸಿನಿಮಾದ ನಾಯಕ ಇವನೆ. ನಾಡತಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮೋಳಿಯ ಮಗಳು ಪೂವಿಯನ್ನು ಚೆಂಗುಮಣಿ ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮೋಳಿಯ ವಿರೋಧದ ನಡುವೆಯೂ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಅಂಗರಕ್ಷಕ ಪಡೆಯ ದಳಪತಿಯಾಗಿರುವ ಚೆಂಗುಮಣಿಯ ಪರವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಈ ಲಗ್ನವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುವುದರಿಂದ ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣ ರಾಜಕೀಯ ತಿರುವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮೋಳಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತನಾಯಕರು ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಕೇರಳದ ಕೋಟೆಯಂಗಡಿ ವೀರವರ್ಮನ ನೆರವಿನಿಂದ ನಾಡತಕ್ಕರಿಬ್ಬರೂ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಚೆಂಗುಮಣಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಪಣಕ್ಕಿಟ್ಟು ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸೇವಕನಂತೆ ಸಾಯುವುದನ್ನು ಸಿನಿಮಾ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದ ಕಥಾನಕವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಸೈನಿಕನ ಬಗ್ಗೆ ತಯಾರಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿನಿಮಾ ಎಂದರೆ 'ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ' ಸಿನಿಮಾ.

ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ[೮] ಬಿ.ಎಲ್. ವೇಣು ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾ. ಮದಕರಿ ನಾಯಕನ[೯] (೧೭೫೦–೧೭೭೯) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಒಂದು ಪ್ರೇಮಕಥೆಯಾಗಿ

ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಸಿನಿಮಾವು ಈಗಾಗಲೇ ಆಗಿಹೋದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರವಾಗುವಂತೆಯೂ ರಚಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ವರ್ತಮಾನದ ಧರ್ಮಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನ ಮೂಡುವಂತೆ ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾ ಈಗಾಗಲೆ ಆಗಿಹೋದ ಮದಕರಿ ನಾಯಕನ ಕಾಲದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ಆ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪ್ರೇಮಕಥನವನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಲಿ, ಸಿನಿಮಾವಾಗಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ಮತ್ತೊಂದು ಇತಿಹಾಸದ ಪಠ್ಯಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ ಬಿ. ಅವರು ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

> ಚಲನಚಿತ್ರ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೭೨ರ ಒಂದು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೭೨ರ ವರ್ಷವೇ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವರ್ಷ. ಅದು ನಿರ್ದೇಶಕರ ಸೇರ್ಪಡೆಯೋ ಅಥವಾ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದವರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಲೇಖಕರು ಮಾಡಿದ ಸೇರ್ಪಡೆಯೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯದು. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಆ ವರ್ಷ ಹೈದರಾಲಿಯ ಕಡೆಯವರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಭಾಗವೊಂದರಲ್ಲಿ ಗಡಿಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವಂತೆ ಹೈದರಾಲಿ ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಯಾವೊಂದು ದಾಳಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವುದು ಕಾಲ್ಪನಿಕವೆಂದು ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರವಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಚಿತ್ರ ಎಂಬ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ(ಪದ್ಮನಾಭ ೨೦೧೫: ೧೩೭-೧೩೯)

ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಧರ್ಮ ಮತ್ತೊಂದು ಧರ್ಮದ ಒಳಗಿನ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುವ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ೯೦ರ ದಶಕದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳಾದ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ವಿವಾದ, ಮುಂಬೈ ಗಲಭೆ, ಗೋದ್ರಾ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ ಈ ಮೂರು ಹಂತಗಳು ಭಾರತದ ಒಳಗಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ಭಾರತವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಕಟ ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವಿನ ಪೈಪೋಟಿಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಡೆಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಅಂಶಗಳು... ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಜಾತಿ-ಧರ್ಮದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಸುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ನಿಖರ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡೆ, ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾ ಎತ್ತುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಬಿಂಬಿಸುವ ವಿವರಗಳು ಮತ್ತು ದಾಟಿಸುವ ಆಶಯಗಳು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಬೆಂಬಲ ಬೇಕು. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ

ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿರುಚಿದೆ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯವಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದ ಕೆಲವು ಎಳೆಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮದಕರಿ ನಾಯಕನ ಶತ್ರು ಹೈದರಾಲಿಯ ದಳಪತಿಯೊಂದಿಗಿನ ಕದನದಲ್ಲಿ ಹತ್ಯೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬದುಕುಳಿಯುವ ಆ ದಳಪತಿಯ ಮಗಳು ನೂರ್‌ಜಹಾನ್ ದುರ್ಗದ ರಾಜವೈದ್ಯನ ಮಗ ಜಯದೇವನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ನಂತರವೂ ಮೂಕಿಯ ನಟನೆ ಮಾಡುವ ನೂರ್‌ಜಹಾನ್‌ಳಲ್ಲಿ ತಾನಿರುವ ಮನೆಯವರ ಕುರಿತು ಅಪನಂಬಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಜಯದೇವನ ಪ್ರೀತಿ ಆ ಅಪನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಭಗ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೂರ್‌ಜಹಾನ್‌ಳಿಗೆ ರತ್ನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ರತ್ನಾಳ ಅಣ್ಣನ ಕಡೆಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಯುವಕನ ಮುಖಾಂತರ ಸುದ್ದಿ ತಲುಪಿ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಬಂದಾಗ ಕಥೆ ವಿಭಿನ್ನ ತಿರುವು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ನೂರ್‌ಜಹಾನ್‌ಳ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಜಯದೇವನನ್ನು ಇರಿಯುತ್ತಾರೆ. ನೂರ್‌ಜಹಾನ್ ಹತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇಡೀ ಕಥೆ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಮುಖಾಂತರ ಅಂತ್ಯ ಕಾಣುವ ಬದಲು ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ನೂರ್‌ಜಹಾನ್‌ಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಕುಟುಂಬವೊಂದು ಉಪಚರಿಸಿ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಯಮವನ್ನು ಅವಳ ಅಣ್ಣ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ರಕ್ತಪಾತ, ದ್ವೇಷ ಬೇಡ ಎಂದು ನೂರ್‌ಜಹಾನ್ ಹೇಳಿದರೂ ಅವಳ ಮನವಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ. ನೂರ್‌ಜಹಾನ್‌ಳಿಗೆ ರತ್ನ ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಮತ್ತೊಂದು ಧರ್ಮದ ಒಳಗೆ ಇರುವ ಕಠೋರತೆ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶತ್ರುಪಡೆಯ ಹುಡುಗಿ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾದರೆ ರಾಜದ್ರೋಹದ ಆರೋಪ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಯದಲ್ಲಿ ಮರುನಾಮಕರಣ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ತೆರನಾದ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗಳು ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳವರ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೊತೆಗಿನ ಧರ್ಮದ ನಂಟನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆ ದಟ್ಟವಾಗಿರುವಾಗ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಬಗೆಯ ಕಥನಗಳು ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಮದಕರಿ ನಾಯಕನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಘಟನೆ ಎಂದರೆ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆಯ ಕಥೆ.

ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆ[10] ಛಲವಾದಿ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ವೀರ ಮಹಿಳೆ. ಇವಳ ಬದುಕಿನ ಸಾಹಸಮಯ ಸಂದರ್ಭ ನಂತರದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇವಳ ಪಾತ್ರ ಏನು? ಏಕೆ? ಎಂಬುದು ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡುವ

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆ, ಸಿಡಿಲಿಗು ಬೆಚ್ಚದ ಉಕ್ಕಿನ ಕೋಟೆ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿರುವ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದ ವೀರ ಮದಕರಿ ನಾಯಕನ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದು ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆಯ ವೀರತ್ವದಿಂದ. ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಕೋಮುಭಾವನೆಯ ಗಲಭೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವಿವಾದಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳು ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಓಬವ್ವೆಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು,

> ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾತಾಗಿರುವುದು ಕೋಟೆ, ಕೊತ್ತಲ, ಅರಮನೆ, ಅಂತಃಪುರ, ನಾಯಕರ ಅಟ್ಟಹಾಸ, ಆಡಂಬರ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ವೈಭೋಗ–ವೈಖರಿ, ಅಹಂಕಾರ–ಆತ್ಮರತಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಇವೆಲ್ಲದರ ವರ್ಣರಂಜಿತ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಭುತ್ವ ಅಥವಾ 'ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುತ್ವ', 'ನಮ್ಮ ನಾಯಕ ವಂಶಸ್ಥ', 'ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಅಸ್ಮಿತೆ', ಎನ್ನುವ ಜಾತಿಕೇಂದ್ರಿತದಿಂದ ಇಂದಿನ ಜನವರ್ಗವೂ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದವರೇ ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಅಕ್ಷರ ನಮ್ಮ ಸ್ವತ್ತೆಂದು ಶಾಸನ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಂತಹ ಇಂದಿನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಗಳು, ಅರಮನೆಯ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಹಾಗೂ ಆತ್ಮರತಿಯ ಉತ್ತುಂಗವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿಸುವ, ಮನೆಮಾತಾಗಿಸುವ, ದಂತಕತೆಗಳಾಗಿಸುವ, ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳ ಹೆಣೆಯುವ, ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿಪಶುವಾದವಳೇ ಛಲವಾದಿ ಜಾತಿಯ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆ ಎಂಬುದು ಸಹ ಸತ್ಯವೆ. ಪಂಪನಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಇಂದಿನ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ತರಾಸು, ಹುಲ್ಲೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಜೋಯಿಸರು, ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ ಮುಂತಾದ ಇವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬಲಪಂಥೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಣಗಾಲ್ ಅವರು ಸಹ ಇದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದು, ಬರೆದಿದ್ದು ಹಾಗೂ ವೈಭವದಿಂದ ತೋರಿಸಿದ್ದು. ಅವರುಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆ, ಪರಾಕು, ಹಾರ–ತುರಾಯಿಗಳು, ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರ, ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಉದ್ಘೋಷ ಇವು ಕವಿ–ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಸಿಗುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನ್ನಣೆ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸುವಂತೆ ಇಂದಿನ 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ' ಸ್ವಘೋಷಿತ ಚಿಂತಕರ ವಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದೆ'(ಸೋಸಲೆ ೨೦೧೮: ೧೬–೧೭)

ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಕಣಗಾಲ್ ಅವರು ದುರ್ಗದವರೇ ಆದ ತ.ರಾ.ಸು. ಅವರ ಕಥೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನಾಗರಹಾವು ಸಿನಿಮಾದ ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಕಥೆಯನ್ನು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ 'ಹೈದರಾಲಿಯ ಸೈನ್ಯವು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವುದೇ

ದಾರಿ ಕಾಣದಾದಾಗ ಕೋಟೆಯ ವಾಯವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲುಕಿಂಡಿಯ ಮೂಲಕ ನುಸುಳಲು ಹೇಳಿದ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಒಳನುಗ್ಗಿದ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೋಟೆಯ ಕಾವಲುಗಾರನ ಹೆಂಡತಿ ಓಬವ್ವೆಯು ಒನಕೆಯಿಂದ ಬಡಿದು ಸಾಯಿಸಿ ಕೋಟೆ ರಕ್ಷಿಸಿದಳು, ನಂತರ ಆ ಸೈನ್ಯದ ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕನಿಂದಲೇ ಹತಳಾದಳು' ಎನ್ನುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ೧೭ರಿಂದ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ನಡೆದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನಾಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿದೇಶಿಯರು ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಾಮ್ರಾಟರ ವಿರುದ್ಧ ಭಾರತೀಯರ ಚರಿತ್ರೆ ರಚಿಸುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬರವಣಿಗೆಗಾರರು ದೇಶದ ಜನರಲ್ಲಿ ಹಿಂದುತ್ವದ ವಿಷಬೀಜ ಬಿತ್ತುವಂತೆ ರಚಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಮುಸ್ಲಿಂ ಅರಸನಾದ ಹೈದರನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಹಸಿರು ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಿಸಿ, ಬೇಡ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಾಯಕನನ್ನು ಹಿಂದೂ ಅರಸನೆಂದು ತಾವೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮದಕರಿ ನಾಯಕನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾವಿ, ಕೇಸರಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹಿಂದುತ್ವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮದಕರಿ ನಾಯಕನ ದೇಶಪ್ರೇಮವನ್ನು ವೈಭವವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಬರದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅರಸನಾದ ಮೈಸೂರಿನ ಹೈದರಾಲಿಯೆಂಬ ಭಾರತೀಯನನ್ನು ವಿದೇಶಿ ಆಕ್ರಮಣಕಾರನಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.
'ಹೈದರ್ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಅವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರಾದ ಡಾ. ಷೇಕ್ ಆಲಿ ಅವರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇತರೇ ಸಂಶೋಧಕರಾಗಲೀ ಹೈದರ್ ಸೈನ್ಯದ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿತ್ತೆಂದು ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಣೆ ನೀಡಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ದುರ್ಗದ ಚರಿತ್ರೆ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತೃತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರೊ. ಲಕ್ಷಣ್ ತೆಲಗಾವಿ ಅವರು ದುರ್ಗದ ಚರಿತ್ರೆ ಕುರಿತು ದೊರಕುವ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆ ಅಥವಾ ಮೌಖಿಕ ಆಧಾರಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಾಯಕರ ಸೈನ್ಯದ ಉಡುಪು ಕೇಸರಿ ಮತ್ತು ಕಾವಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು' ಸೋಸಲೆಯವರು ತಮ್ಮ ಛಲವಾದಿ ವೀರವನಿತೆ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಪೂರ್ವಗ್ರಹಪೀಡಿತರಾಗಿಯೇ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣ ಹಿಂದೂ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕೇಸರಿ ಮತ್ತು ಕಾವಿ ಬಣ್ಣದ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾರೆನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ವೀರವನಿತೆ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಓಬವ್ವೆಯ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ವಂಶಸ್ಥರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಅವಳ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯದ ಘಟನೆ ನಂತರದ ಘಟನೆಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಓಬವ್ವಳ ಕಥನದಲ್ಲಿ ವೀರಮರಣವಿದೆ, ಕೋಟೆ ರಕ್ಷಣೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ನಿಜ

ಬದುಕಿನ ಯಾವ ಪುಟವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳದು ಇಲ್ಲಿನ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯೇ ಸರಿ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

೨.೩. ಐಡೆಂಟಿಟಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳು

ಐಡೆಂಟಿಟಿ ಎಂದರೆ ಗುರುತು, ಅಸ್ಮಿತೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಜನಾಂಗ, ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ, ರಾಜ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಗುರುತುಗಳು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಆರೋಪಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಹುಟ್ಟಿನೊಂದಿಗೆ, ಕೆಲವು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಐಡೆಂಟಿಟಿಗಳೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಇತರ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ನುಂಗುವ ಅಥವಾ ತನ್ನೊಳಗೆ ಸಮ್ಮಿಲನಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕರ್ನಾಟಕ, ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡತ್ವ ಇವು ಮೂರು ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯ ವಿಚಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುಜನರು ಮಾತನಾಡುವ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವುಗಳ ನೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ೧೯೬೧–೭೦ರ ದಶಕವು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಕಾಲ. ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕನಸಾಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣ ಕೈಗೂಡಿದ್ದರೂ ರಾಜ್ಯದ ಹೆಸರು ಮೈಸೂರೆಂದೇ ಮುಂದುವರಿದಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಒಂದುಗೂಡಿದ್ದರೂ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದು ಹೆಸರಿಡುವಂತೆ ಅನೇಕ ಹೋರಾಟಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗವು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಒಂದುಗೂಡಿದ್ದ ನಾನಾ ಭಾಗದ ಜನರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬೆಸೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿತು ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆಯಿತು. ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದವು. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಾದ ಭಕ್ತ ಕನಕದಾಸ, ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ಕೈವಾರ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಭಕ್ತಚೇತ, ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ, ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್, ಸಂತ ತುಕಾರಾಂ, ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ, ವೀರಸಂಕಲ್ಪ, ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು, ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ, ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡು ಕನ್ನಡದ

ಕಿಚ್ಚನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದವು ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕವಾದವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ, ವೀರಸಂಕಲ್ಪ, ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ[೧೧] ಸಿನಿಮಾ ಚಾಲುಕ್ಯರ ದೊರೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಜೀವನವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಕಥೆ. ಎನ್.ಸಿ. ರಾಜನ್ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಈ ಸಿನಿಮ ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಸಿನಿಮಾದ ಕಥಾಸಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಗೆ[೧೨] ಸಿಗಬೇಕಿದ್ದ ಸಿಂಹಾಸನ ಆತನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಮಂಗಳೇಶ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತ ಮತ್ತು ಈತನ ಮಂತ್ರಿ ರಾಹಪ್ಪ ಅನೇಕ ಕುಟಿಲೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಹೂಡುತ್ತಾರೆ. ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಮೇಲೆ ಆತನ ತಮ್ಮ ಕುಬ್ಜ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನನ್ನು ಎತ್ತಿಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಷಡ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನ ಸಿಗದಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಂಗಳೇಶನ ಕೊಲೆಯ ಅಪವಾದ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಸ್ವತಃ ಮಂಗಳೇಶನ ಮಡದಿಯೇ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ 'ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಯ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಉಳಿಸಲು ನಾನೆ ಈ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರುತ್ತಾನೆ. ರಾಹಪ್ಪ ಶತ್ರು ಪಾಳೆಯ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದ ಪಲ್ಲವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನರ್ಮದೆಯ ತಟದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಪ್ರಭಾವಿ ರಾಜ ಹರ್ಷವರ್ಧನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ 'ಚಾಳುಕ್ಯ ಪರಮೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಬಿರುದಾಂಕಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಹಲವಾರು ರಾಜಕೀಯ ಪಿತೂರಿಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬಾದಾಮಿ, ಐಹೊಳೆ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲೇ. ಅನಾರೋಗ್ಯ ಪೀಡಿತನಾದ ವಯೋವೃದ್ಧ ಪುಲಿಕೇಶಿಗೆ ತಡವಾಗಿ ಪಲ್ಲವರು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಆಕ್ರೋಶಗೊಂಡು ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ, ನಿಂತ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಸಿನಿಮ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಚಾರ ಕನ್ನಡ, ಕರ್ನಾಟಕತ್ವ ಸಿನಿಮಾದ ಹಲವು ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಕಿಚ್ಚು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವನ್ನು ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬೀಳುವಂತಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಬೆನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬೀಳದಂತೆ ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ತಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಹೀಗಿದೆ. 'ನಾನು ಈ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು. ನನ್ನ ತಾಯಿ ಕೌಶಿಕಿ ಕನ್ನಡ. ನನ್ನ ತಂದೆ ಮುಕುಟೇಶ್ವರ ಕನ್ನಡ. ನನ್ನ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ. ನನ್ನ ಉಸಿರು ಕನ್ನಡ. ನನ್ನ ಈ ಶಕ್ತಿ ಧೈರ್ಯ ಕನ್ನಡ ತಾಯಿ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆ. ಕನ್ನಡದ ಈ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ತಂಭ ಬೀಳಕೂಡದು'. ನಾಯಕನ ಆಗಮನದ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿನ ಇದು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಗಂಡ ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಪಾಲಿಗೆ ಸತ್ಯವೊಂದೆ ಧರ್ಮ' ಎಂದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರದುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಪದದ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ ಸಿನಿಮಾ ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ತೆರೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ತೆರೆಗೆ ಬರಲು ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅಂದಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಮಕರಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡಪರ ಹೋರಾಟಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ತಮಿಳರ ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.[೧೩] ೧೯೬೪ರಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ 'ಕಾಂಚಿ ತಲೈವಾನ್' ಎಂಬ ತಮಿಳು ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನ ರಾಜನು ಪುಲಿಕೇಶಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಾವುಟವನ್ನು ತುಳಿಯುವ ದೃಶ್ಯವಿದೆ. ಈ ದೃಶ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಸಿನಿಮಾದ ನಾಯಕ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಮಿಳು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ರಾಜನಾದ ಪುಲಿಕೇಶಿಗೆ ಅವಮಾನಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೆಂಬಂತೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯನ್ನು ತೆರೆಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾನಾಭಿಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಾದ 'ನಾನು ಈ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು. ನನ್ನ ತಾಯಿ ಕೌಶಿಕಿ ಕನ್ನಡ. ನನ್ನ ತಂದೆ ಮುಕುಟೇಶ್ವರ ಕನ್ನಡ. ನನ್ನ ಭಾಷೆ, ನನ್ನ ಉಸಿರು ಕನ್ನಡ. ನನ್ನ ಈ ಶಕ್ತಿ ಧೈರ್ಯ ಕನ್ನಡ ತಾಯಿ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆ. ಕನ್ನಡದ ಈ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ತಂಭ

ಬೀಳಕೂಡದು' ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ 'ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ', 'ಜೈ ಭುವನೇಶ್ವರಿ' ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ಘನತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಳಸಿದ್ದಂತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ 'ಭಾರತಮಾತೆಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವೆಲ್ಲ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲ ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕು', ಇಲ್ಲಿ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಐಕ್ಯತೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ[೧೪] ಸಿನಿಮಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾ. ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಆರ್. ಪಂತಲು ನಿರ್ದೇಶನದ ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್ ಅಭಿನಯದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಸಿನಿಮಾ ತೆರೆಕಂಡಿತು. ಈ ಸಿನಿಮಾ ವಿಜಯನಗರದ ತುಳುವ ಸಂತತಿಯ ಅರಸು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ[೧೫] ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ ತಿಳಿಸುವ ಸಿನಿಮ ಆಗಿದೆ. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸವಾಲುಗಳಿದ್ದವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕುರಿತ ಇತಿಹಾಸದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದರೂ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕುರಿತ ಭಾವುಕತೆಯೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಸಿನಿಮ ಆಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಮೂರು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಬಾಲ್ಯಜೀವನ, ಆತನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆ ಪಡೆದ ಬಗೆ ಮತ್ತು ಆಸ್ಥಾನದ ನರ್ತಕಿ ಚಿನ್ನಾಂಬೆಯ ಜೊತೆ ಪ್ರೇಮವಿವಾಹವಾಗುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಎರಡನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ತಿಮ್ಮರಸುವಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರುತ್ತಾನೆ. ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾಗಿ ತಿರುಮಲಾದೇವಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಯುದ್ಧ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಯಚೂರು ಕೋಟೆ, ಮುದುಗಲ್ ಕೋಟೆ, ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಹಮ್ಮದ್ ಷಾನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಯವನರಾಜ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಕವಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಮಗ ತಿರುಮಲನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಮಗ ತಿರುಮಲರಾಯ ಕೊಲೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಿಮ್ಮರಸು ಮಂತ್ರಿಪದವಿ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಅಚ್ಯುತರಾಯನಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಪದವಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅಚ್ಯುತನು ತಿರುಮಲನ ಸಾವಿಗೆ ಮಂತ್ರಿ ತಿಮ್ಮರಸುವೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿ ತಿಮ್ಮರಸುವಿನ ಕಣ್ಣು ಕೀಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ

ಮರಣದಂಡನೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ತಿಮ್ಮರಸುವಿಗಾದ ಅನ್ಯಾಯದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಿಮ್ಮರಸುವಿನ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಅದೇ ಕೊರಗಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಇಡೀ ಚಿತ್ರದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ರೂಪದ ನೆಲೆ ಹೀಗಿದೆ. ಆದರೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

> ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕಾಲವು ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬರೆಯಬೇಕಾದ ಅಧ್ಯಾಯ. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯರಮಾರಮಣ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ವಿಜಯ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಆದೇಶದಂತೆ ಹರಿಹರ, ಬುಕ್ಕರಾಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದ ಅರಸರಲ್ಲಿ ತುಳುವ ವಂಶದ ಮೊದಲನೆಯ ದೊರೆ ನರಸಿಂಹದೇವನಿಗೆ ಮೂವರು ಪತ್ನಿಯರು. ಮೊದಲನೇ ಪತ್ನಿ ತಿಪ್ಪಾಂಬೆಗೆ ವೀರನರಸಿಂಹ, ಎರಡನೇ ಪತ್ನಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆಗೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ಮೂರನೆಯ ಪತ್ನಿ ಓಬಾಂಬೆಗೆ ಅಚ್ಯುತರಾಯ, ರಂಗರಾಯ ಪುತ್ರರು ಜನಿಸಿದರು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸ್ವರ್ಣಯುಗವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ತಿಮ್ಮರಸರು ಬಹುವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ನರಸಿಂಹದೇವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಒಂದು ದಿನ..

ಎನ್ನುತ್ತ ಸಿನಿಮಾದ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸ್ವರ್ಣಯುಗವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ತಿಮ್ಮರಸರು ಬಹುವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗಿಂತ, ಮಂತ್ರಿಯಾದ ತಿಮ್ಮರಸುವಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾ ಮಂತ್ರಿ ತಿಮ್ಮರಸು ಮತ್ತು ಮಹಾಶಿಲ್ಪಿ ಅಣ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಭಾಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರಿಯು ರಾಜಧಾನಿ ಪಂಪಾಪುರವನ್ನು ವೈಭವದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ರೂಪಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅಣ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಾಜಧಾನಿಯ ಹೆಸರು ಪಂಪಾಪುರವೆಂದು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

> ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜಧಾನಿ ಹಂಪೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾಪುರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹಂಪೆಯ ಹಿಂದಿನ ಹೆಸರು ಪಂಪಾಪುರವಿರಬಹುದು. ಹಂಪೆಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಕ್ರಿ.ಶ. ೭, ೮ನೇ ಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದೆ. ಹಂಪೆಯ ಕವಿ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ(೧೨೨೦) ಅದು ಶ್ರೀವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿಂದಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಶೈವ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ

ಹಂಪೆಯನ್ನು "ಪಂಪಾಪುರ" ವೆಂದು ಕರೆದು ವಿರೂಪಾಕ್ಷನನ್ನು ಪಂಪಾಪುರದ ಅರಸ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ(ಮೂರ್ತಿ ೨೦೧೦: ೪೦೬).

ಈ ಅಂಶಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಂಪೆಗೆ ಪಂಪಾಪುರ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರೂ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿನಿಮಾ ಮನೋರಂಜನಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಮನೋರಂಜನೆಗಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲೂ ಕಾಲ್ಪನಿಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ್ನು ತಿಮ್ಮರಸುವಿನ ಸಾಕುಮಗ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆಯು ಅತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ತಿಮ್ಮರಸು ಮಗುವನ್ನು ಸಾಕಲು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಿಮ್ಮರಸುವೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ನಗರಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಚಿನ್ನಾಂಬೆಯ ನೃತ್ಯ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚಿನ್ನಾಂಬೆಯು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನೆ ಬಂದು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಿಜಾಪುರದ ಅರಸರು ಚಿನ್ನಾದೇವಿಯ ಬಳಿ ಇರುವ ಹಿಂದೂ ರಾಜರತ್ನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕದಿಯಲು ಬಂದಾಗ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನೆ ರಾಜರತ್ನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚಿನ್ನಾದೇವಿಯ ಜೊತೆ ಪ್ರೇಮವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೆಲವೊಂದು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಚಿನ್ನಾದೇವಿಯ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಕದಿಯಲು ಬರುವ ಕಳ್ಳರು ಮುಸ್ಲಿಂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿರೋಧವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೂರಾಜ್ಯ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುವ ದೃಶ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವೀರನರಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಮಗನೇ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳುವಂತೆ ತಿಮ್ಮರಸುವಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತಿಮ್ಮರಸು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರ ಬಳಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಮೇಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದು ರಾಜನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನ್ಯೂನಿಜ್‌ನ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ(ಸಿವೆಲ್ ೨೦೧೦: ೩೧೪-೩೧೫).

ಈ ಘಟನೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಡೆದಿರಬಹುದು. ಕಾರಣ ವೀರನರಸಿಂಹನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿ ೧೫೦೩ರಿಂದ ೧೫೦೬. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗಿರುವುದು ೧೫೦೯ರಲ್ಲಿ. ಮಧ್ಯದ ಮೂರು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅರಾಜಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಲವಾಗಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ನ್ಯೂನಿಚ್ ಕೂಡ ಇದೇ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದರಿಂದ ನ್ಯೂನಿಚ್‌ನ ಮಾಹಿತಿಯು ನಂಬಲರ್ಹವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿನ ಈ ಅಂಶ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ

> ೧೫೦೯ರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರು ರಾಜನಿಗೆ ಆಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೧೧ರಲ್ಲಿ ಪೂಲಂ ಬಾಕ್ಯಂ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗುರುಗಳೆಂದು ಕಾಣುತಿದ್ದನು(ಬಾಲಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ೨೦೦೧: ೧೦೯).

ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಈ ವಿಚಾರ ನೈಜವಾದುದು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬಹುದು.

ಸಿನಿಮಾದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ತಿರುಮಲಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಂತ್ರಿ ತಿಮ್ಮರಸು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಭೂಪಟ ತೋರಿಸಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಿಮ್ಮರಸುವಿನ ಮಾತಿನಂತೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಯುದ್ಧ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಯಚೂರು ಕೋಟೆ, ಮುದುಗಲ್ ಕೋಟೆ, ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಕೋಟೆಯ ಸಿಂಹಾಸನ ಖಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಆರು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕ ಅಹಮ್ಮದ್ ಷಾನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ

> 'ಯವನರಾಜ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಬಿರುದು ಕೊಂಡಮರಸಯ್ಯನ ಕುಂದುಕೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೧೪ರಲ್ಲಿ ಈ ಬಿರುದು ಬರುತ್ತದೆ(ದೇವರಕೊಂಡಾರೆಡ್ಡಿ, ೨೦೦೦).

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು,

ಬೆಳಗಲಿ... ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಧ್ವಜ ಪತಾಕೆ ಬೆಳಗಲಿ

ಕನ್ನಡದ ಕೀರ್ತಿ ಕಹಳೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಮೊಳಗಲಿ...

ಎನ್ನುವ ಹಾಡನ್ನು ಬಳಸಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಾಡನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳು, ಅವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಬಳಸಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸುವರ್ಣರಾಜ್ಯ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡಿಸಲು ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಕವಿಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಮೋಹನಾಂಬೆ ಮತ್ತು ಭುವನಾಂಬೆಯರಿಗೆ ರಾಮರಾಯ ಮತ್ತು ತಿರುಮಲರಾಯನೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಮಗ ತಿರುಮಲನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜ ಕವಿಗಳು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜ ಕವಿಗಳು ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಯಾವುದೇ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ(ದೀಕ್ಷಿತ್ ೧೯೯೭: ೯೭) ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ವಾದವಾದರೆ. ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜ ಕವಿಗಳ ಇರುವಿಕೆಯ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳ ಎರಡು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ.

> ೧೫೨೮ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಕಡಪ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಿಪ್ಪಲೂರು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು 'ಸರ್ವ ಅಗ್ರಹಾರ'ವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ನಂದಿದುರ್ಗದ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ(ಪೂರ್ಣಿಮಾ ೨೦೦೮: ೧೯೫).

ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ನಂದಿದುರ್ಗದ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲರಾಯನಿಗೆ ವಿಷಪ್ರಾಷನ ಮಾಡಿಸಿ ಸಾಯಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮನನೊಂದ ತಿಮ್ಮರಸು ಮಂತ್ರಿ ಪದವಿ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಅಚ್ಯುತರಾಯನ್ನು ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಚ್ಯುತನು ತಿಮ್ಮರಸುವನ್ನು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಎಂದು ತಿರ್ಮಾನಿಸಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಿಮ್ಮರಸುವಿನ ಮಕ್ಕಳಾದ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ, ಗೋವಿಂದರಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನೊಂದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ತಿಮ್ಮರಸುವಿನ ಮರಣಾನಂತರ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತನು ತಿಮ್ಮರಸುವಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ

ನ್ಯೂನಿಜ್‌ನು ಭಿನ್ನವಾದ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಆರು ವರ್ಷದ ಮಗನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಎಂಟು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈತನ ಮಗನು ವಿಷಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಮರಣಗೈದನು. ಈ ಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಳುವ ತಿಮ್ಮನ ಮಗನಾದ ತಿಮ್ಮದಣ್ಣಾಯಕನ ಮೇಲೆ ರಾಯನಿಗೆ ಬಲವಾದ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತು. ತಿಮ್ಮರಸು ಮತ್ತು ಆತನ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ತಿಮ್ಮಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂಡಾಯವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಯನು ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಿಸಿ, ವಧಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆ ಮೂವರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟನು(ಸದಾನಂದ ಕನವಳ್ಳಿ ೨೦೧೦: ೧೬೧).

ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮರಸುವಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತನು ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾರಣ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ನಾಯಕಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಆತನು ಯಾವುದೇ ತಪ್ಪು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತಾಳಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಇಮೇಜ್‌ಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತಗುಲಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶವು ಇದ್ದಂತಿದೆ. ಇಡೀ ಚಿತ್ರದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆ ಇದು. ಪರಿಣಾಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಇಮೇಜ್ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿತು. ಬಹಳ ಪ್ರಬಲ ಚಿತ್ರಕತೆ ಇದ್ದರೂ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳು ಮೂಡಿದವು. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟ್ಟ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದು ವಾಸ್ತವತೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಲ್ಲ. ಹಿನ್ನೋಟ ನೀಡುವುದಕ್ಕಲ್ಲ. ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಕ್ಕೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆವರಣ ಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೂ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ಜನತೆಯ ಬಳಿ ಕರೆತಂದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಈ ಚಿತ್ರಕ್ಕಿದೆ.

ಈ ಸಿನಿಮಾ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾದರೂ ಕೆಲವು ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನೀಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಇತಿಹಾಸ, ಮಹಾಪುರಾಣ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕಪಾಟಿನ ಮೇಲೆ ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡದ ಅಕ್ಷರಗಳ ಬದಲಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಭಾರತ ಹಿಂದೂ ರಾಷ್ಟ್ರ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದು, ಮುಸ್ಲಿಂ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಭಾವನೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ೧೯೭೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಬಗೆಗಿನ ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿನ 'ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದಾಳುವ ಗಂಡಸರೇನೊ ನೀವು...' ಎಂದು ಬಿಜಾಪುರದ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ

ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಭಾರತವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಆಸೆಯನ್ನು ಟೀಕಿಸುವ ಮಾತುಗಳಾಗಿವೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕಮಲಾಂಬೆಯು 'ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಪುಣ್ಯದ ಕಣ್ಮಣಿಯನ್ನು ಕುರುಡನ್ನಾಗಿಸುವ ಆಸೆ ಏಕೆ' ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಚರಿತ್ರೆಯ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಬಗ್ಗೆಯಲ್ಲ, ಸಿನಿಮಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಾದ ರಾಜಕುಮಾರ್ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು. ಮೂರು ಕೋಟಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ೧೯೭೦ರ ದಶಕದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ತಿಮ್ಮರಸು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಭೂಪಟವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಭೂಪಟ ಬಳಸಿರುವುದು ಸಹ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಪ್ರಭಾವ. ೧೯೪೭ಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಭೂಪಟ ಬಳಸಿರುವುದು ಪಾಕಿಸ್ತಾನವೂ ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯ ನಂತರ ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ನೀಡುವಂತಿದೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಇತಿಹಾಸವಿರುವ ತೆಲುಗು ಸಿನಿಮಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಿಸುವುದಾದರೇ, ತೆಲುಗು ಸಿನಿಮಾಗಳಾದ ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ತಿಮ್ಮರಸು, ಆದಿತ್ಯ ೩೬೯ ಮತ್ತು ದೇವರಾಯ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿವೆ. **ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ತಿಮ್ಮರಸು** ಸಿನಿಮಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಸಿನಿಮಾವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಸೈನಿಕ ಸಾಧನೆಗಿಂತಲೂ ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ತಿಮ್ಮರಸುವಿನ ಬುದ್ಧಿ ಚತುರತೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಂತೆ ಚಿತ್ರಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾರನಿಗಿಂತಲೂ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ತಿಮ್ಮರಸುವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಸಿನಿಮಾದ ಹೆಸರೂ ಸಹ ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ತಿಮ್ಮರಸು ಎಂದೇ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಆದಿತ್ಯ ೩೬೯ ಮತ್ತು ದೇವರಾಯ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲ. ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕಥೆಯ ಜೊತೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ **ಆದಿತ್ಯ ೩೬೯** ಮತ್ತು **ದೇವರಾಯ** ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಆದಿತ್ಯ ೩೬೯ ಇದು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕತೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕತೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. **ಆದಿತ್ಯ ೩೬೯** ಸಿನಿಮಾದ ಕತೆ– ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿನ ವಜ್ರ ಕಳುವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಯಕನು ವಜ್ರದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಕಿಯ ತಂದೆಯು ಕಾಲಚಕ್ರ ಯಂತ್ರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಘಟನೆಯಿಂದ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ನಾಯಕಿ ಆ ಯಂತ್ರದೊಳಗೆ ಹೋದಾಗ ಯಂತ್ರವು ಕಾಲಚಕ್ರದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆ ಯಂತ್ರವು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆದು ವಿಜಯನಗರದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲ. ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರು ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ಮಂತ್ರಿ ತಿಮ್ಮರಸು ಹಾಗೂ ಆಸ್ಥಾನದ ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜ ಕವಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲ ಸುವರ್ಣಯುಗ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡಿಸಲು ಮುತ್ತು, ರತ್ನಗಳನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋಗಿರುವ ವಜ್ರವು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ವಜ್ರ ಅವರ ಮನೆತನದ ಗುರುತು ಎಂದು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯು ಕಾಲಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾರೆ. ಕಳೆದುಹೋದ ವಜ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ತಿಮ್ಮರಸು, ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಕತೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಾನಿ ಕೃಷ್ಣ ನಿರ್ದೇಶನದ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ಅಭಿನಯದ **ದೇವರಾಯ** ಸಿನಿಮಾ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಟ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕತೆಯನ್ನು ಹೊಸ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಸೆಯಲು ಹೊರಟ ಚಿತ್ರ. ಆದರೆ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಮಾಯವಾಗಿ ಕಲ್ಪನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ದೊರೆಬಾಬು ಎಂಬ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯುವಕ, ದೊರೆಯೊಬ್ಬನ ಆಸೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದು ಸಿನಿಮಾದ ಕತೆಯಾಗಿದೆ. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯು ನಾಯಕನ ವಾಸಸ್ಥಾನ. ಕುಡಿತ, ಕುಣಿತ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಮುಂದಿರುವ ಇವನ ಬಾಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕಿಯ ಆಗಮನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಯಕಿಯ ಆಗಮನದಿಂದ ನಾಯಕನು ಬದಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವಾಗ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯ ಬದಲು ಚರಿತ್ರೆ ಅಡ್ಡಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಮುಂದಿನ ಕತೆಯು

ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನದು. ಆದರೆ ಇದು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕತೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಸ್ಮಾರಕ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈಟಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಮಾರಕ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಈಟಿಯನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈಟಿಯು ದೇವಾಲಯದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ದೇವತೆಗೆ ತಗುಲಿ ವಿಗ್ರಹ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆ ವಿಗ್ರಹ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಮರಣವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಕತೆಯು ಮತ್ತೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ದೊರೆಬಾಬುವಿನ ಕತೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲ್ಪಡದ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ದೊರೆಬಾಬು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವುದೇ ಸಿನಿಮಾದ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ರಾಜನ ಕತೆಗೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕತೆಯನ್ನು ತಳುಕು ಹಾಕುವ ಬದಲು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅರಸನ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಕರು ಹೇಳಬಹುದಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂತಹ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವ ಸಿನಿಮ ಎಂದರೆ ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ.

ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ[೧೬] ಸಿನಿಮಾ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲದ ಕುರಿತು ಇರುವ ಅನೇಕ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟನೆ ಕುರಿತ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾವಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಂಶಗಳು ಸಿನಿಮಾದ ಕಥಾವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಪಷ್ಟನೆ ಚಿತ್ರದ ಮೂಲ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಲ್ಲೇ ಇದೆ. ೧೫ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಚುಪಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಗುರುವರಾಯರು ಒಬ್ಬರು ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುವರಾಯನು ರಥದಲ್ಲಿ ಜೋರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ರಥದ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಗು ಮರಣವನ್ನಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಮರಣಿಸಿದ ಮಗುವಿನ ತಂದೆಯು ಸಾಮಂತರಾಜನಾದ ಗುರುವರಾಯನ ಬಳಿ ನ್ಯಾಯ ಕೇಳಲು ಬಂದಾಗ ಗುರುವರಾಯನು ಅವಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನೊಂದ ಮಗುವಿನ ತಂದೆಯು ನನ್ನಂತೆಯೇ ಗುರುವರಾಯನು ಪುತ್ರಶೋಕವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಾಮಂತ ರಾಜನಾದ ಗುರುವರಾಯನ ಮಗುವನ್ನು ಕದ್ದು, ಆ ಮಗುವಿಗೆ ವಿಕ್ರಮ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಸಾಕುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತ ಗುರುವರಾಯನು ಮಗುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದಾಗಿ ಮಗುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ

ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು 'ಬಡವರ ಬಂಧುಗಳೆಂಬ' ಅಜ್ಞಾತ ವೀರರ ಗುಂಪು ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತದೆ. ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮನು ಸಹ ಈ ಗುಂಪನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸಿರಿವಂತರ ಬಳಿ ಹಣವನ್ನು ದೋಚಿ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಗುರುವರಾಯನು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಕಪ್ಪ ಕೊಡಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಣವನ್ನು ವಿಕ್ರಮನು ಕದಿಯುತ್ತಾನೆ. ಗುರುವರಾಯನು ಕಪ್ಪ ಕೊಡದ ಕಾರಣ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಗುರುವರಾಯನು ಕೆಲ ಸಾಮಂತ ರಾಜರ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಚನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಕೊಲೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂಚಿಗೆ ಸೇರದ ಹೇಮಗಿರಿಯ ರಂಗರಾಯನ ಮೇಲೆ ರಾಜದ್ರೋಹದ ಆರೋಪ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಆರೋಪವನ್ನು ರಂಗರಾಯನು ವಿಕ್ರಮನ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಆರೋಪ ಸುಳ್ಳೆಂದು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮನು ಗುರುವರಾಯನ ಮಗನೆಂಬ ಸತ್ಯ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮನಿಗೆ ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರನೆಂದು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಬಿರುದು ನೀಡಿ, ತಂದೆಯ ಸಾಮಂತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದ ಪಾಚುಪಲ್ಲಿಗೆ ವಿಕ್ರಮನನ್ನು ಸಾಮಂತ ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮ ಸುಖಾಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿನಿಮ ಎಂದರೆ ವೀರಸಂಕಲ್ಪ.

ವೀರಸಂಕಲ್ಪ[೧೭] ಸಿನಿಮಾ ೧೯೬೪ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಸಿನಿಮಾದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ ತಾಯಿ ಶ್ರೀ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಕನ್ನಡದ ಕುಲಶಕ್ತಿ ರಾಜೇಶ್ವರಿ...' ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿದೆ. ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜರು, ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ದಾಸರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಾಣಬಹುದು. ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮ ತಾಳಿಕೋಟೆ ಯುದ್ಧದ ನಂತರದ ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ತಾಳಿಕೋಟೆ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಪೆನುಗೊಂಡೆಗೂ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಗಿರಿಗೂ ಬದಲಿಸಲಾಯಿತು. ಅರವೀಡು ವಂಶದ ಪ್ರಥಮ ವೆಂಕಟಪತಿಯು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೮೬ರಿಂದ ೧೬೧೪ರವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಆಪ್ತ ಸರದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ನಾಯಕನ(ಹೆಚ್ಚೆಮ್ಮ ನಾಯಕ) ಕಥೆಯೇ ವೀರಸಂಕಲ್ಪ ಸಿನಿಮಾವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದಾದರೆ ವೆಂಕಟಪತಿಯು ತನ್ನ ನಂತರ ಸಿಂಹಾಸನದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಆತನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವೆಂಕಟಪತಿಯ ಮಾವನಾದ ಜಗರಾಯನಿಗೆ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುವುದು

ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ದಾಸಿಯ ಮಗುವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಮಗನೇ ಎಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನು ನಂಬಿಸಿ ಸಾಕುವಂತೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವೆಂಕಟಪತಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಮಗನೆಂದು ಸಾಕುತ್ತಿರುವ ಚಿಕ್ಕರಾಯನು ತನ್ನ ಮಗನಲ್ಲವೆಂಬ ಅನುಮಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕೊರಗಿನಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪತಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾಯಕನು ವೆಂಕಟಪತಿಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯ ಮಗುವನ್ನು ರಾಜನೆಂದು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ಜಗರಾಯನ ಕುತಂತ್ರವೆಂದು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ ಮಗನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಸಿನಿಮಾದ ಕಥಾವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಿನಿಮ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಚಳುವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ ಮತ್ತು **ವೀರಸಂಕಲ್ಪದಂತಹ** ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಒಂದೂವರೆ ದಶಕದ ನಂತರ ತೆರೆ ಕಂಡು ಏನು ಸಾಧಿಸಿದವು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಜನರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದವು ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಇತಿಹಾಸದ ಸಣ್ಣ ಎಳೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವು. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಭಾವುಕತೆಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಪರ ಹೋರಾಟದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ

ಅಪಾರ ಕೀರ್ತಿ ಗಳಿಸಿ ಮೆರೆದ ಭವ್ಯನಾಡಿದು

ಕರ್ನಾಟವಿದುವೆ ನೃತ್ಯ ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆಯ ಬೀಡಿದು...

ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ವೀರಸಂಕಲ್ಪ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡಿ ತಯಾರಾದ ಸಿನಿಮಾ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನ ಎಂಬ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳೇ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತವೆ. ವಿಜಯನಗರದ ತಾಳಿಕೋಟೆ ಯುದ್ಧದ ನಂತರದ ಕಥೆಯಾದರೂ ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ

ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತೇನೆ, ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲಾ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು. ಕನ್ನಡಾಂಬೆ ನನ್ನ ತಾಯಿ. ಭಾರತಾಂಬೆ ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿ, ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರೆಲ್ಲಾ ಐಕ್ಯರಾಗಿ ಸ್ನೇಹದಿಂದ

> ಬಾಳಬೇಕು, ಅಖಂಡ ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ. ಮಲಗಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಕನ್ನಡಾಂಬೆಯು ಚಾವಟಿಯಿಂದ ಬಡಿದೇಳಿಸಮ್ಮ, ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಅರಸು',

ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿರುವುದು ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದು ತಯಾರಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮ ಎಂದರೆ ರಣಧೀರ ಕಂಠಿರವ.

ರಣಧೀರ ಕಂಠಿರವ[೧೮] ಸಿನಿಮಾ ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ರಾಜವಂಶದ ಖ್ಯಾತ ದೊರೆ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ್[೧೯](೧೬೧೫-೧೬೫೯) ಅವರ ಬದುಕನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕಥೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ

> ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತ ಖ್ಯಾತ ನಾಟಕಕಾರರಾದ ಸಂಸ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಮಂತ್ರ ಶಕ್ತಿ, ವಿಗಡ ವಿಕ್ರಮರಾಯ ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟದ ಅರಸು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ರಾಜ ವಂಶಾವಳಿ, ವಿಲ್ಕ್ಸವರ ಚರಿತ್ರೆ, ಎಪಿಗ್ರಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಿಕ, ರಾಮ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಮೈಸೂರು ಗೆಜೆಟಿಯರ್. ಬಿ. ಎಲ್. ರೈಸ್ ಅವರ ಮೈಸೂರು ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಅರಮನೆಯ ಸರಸ್ವತಿ ಭಂಡಾರ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಓರಿಯಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕಂಠೀರವನ ಕಾಲದ ಕವಿ ಗೋವಿಂದ ವೈದ್ಯರು ಬರೆದ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ವಿಜಯ ಸಾಂಗತ್ಯ(ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ೨೦೧೯: ೭೩).

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಯ ನಂತರವೂ ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಜ ಒಡೆಯನ ವಿಲಾಸಿ ಬದುಕು, ವಿಕ್ರಮರಾಯನ ಒಳಸಂಚುಗಳು, ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಠೀರವನ ಸಾಹಸ, ಬಂಗಾರದೊಡ್ಡಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳೊಡನೆ ಕಂಠೀರವ ಅನುರಕ್ತನಾಗುವುದು. ಕಂಠೀರವನ ಟಂಕಸಾಲೆಯ ಉದ್ಘಾಟನೆ, ಕಂಠೀರವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಲು ಹೂಡುವ ಸಂಚುಗಳು ಮತ್ತು ದೇವದಾಸಿಯ ಪರಿತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಂಠೀರವನು ಬಿಜಾಪುರದ ರಣದುಲ್ಲಾ ಖಾನನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎರಡು ಬಾರಿ ಸೋಲಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣವಾಗಲಿ ಅವನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಪ್ರಜಾಸೇವೆ ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಿನಿಮಾ ಏನನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಿನಿಮಾದ ನಿರೂಪಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂತ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಿನಿಮಾದ ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಒಂದು ಪಾತ್ರವೆಂದರೆ, ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಣಧೀರ

ಕಂಠೀರವನು ತಮಿಳು ರಾಜ್ಯದ ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯ ವೀರಮಲ್ಲನನ್ನು ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೋತ ವೀರ ಮಲ್ಲನು ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವನ ಮೇಲೆ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ರಣಧೀರನ ಶತ್ರುಗಳ ಕಡೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ನಡುವೆ ಈ ರೀತಿಯ ತಾರತಮ್ಯವು ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ಸಿನಿಮಾದ ಈ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ತಮಿಳರು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತಮಿಳಿನ **ಕಾಂಚಿ ತಲೈವಾನ್** ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನ ಅರಸು ಕನ್ನಡದ ಪುಲಿಕೇಶಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಾವುಟವನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಯುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದರು. ಈ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೆಂಬಂತೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯೆಂಬ ಕನ್ನಡದ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಪುಲಕೇಶಿಯು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಅರಸನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ 'ಭಾರತಮಾತೆಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವೈರತ್ವವೂ ಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಐಕ್ಯತೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಜಗಳಗಳು ಬೇಡವೆಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುವಂತಹ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿವೆ. ಮುಂದುವರಿದು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹವರ್ಮನಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಪುಲಿಕೇಶಿಗೆ 'ನಿನ್ನ ಆದರ್ಶ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗಬೇಕು, ಜೈ ಕರ್ನಾಟಕ' ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಹೇಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ಸಿನಿಮಾ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕವೆಂಬ ಹೆಸರಿಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕನ್ನಡಪರ ಹೋರಾಟಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕರುನಾಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ

> ಗೆಳೆಯ ಕನ್ನಡಿಗರೆ, ಸ್ವಾಗತವು ನಿಮಗೆ
> ಬೆಳೆವ ಸಿರಿಗನ್ನಡದ ಬಳ್ಳಿ ಪಡದರುಗಳೆ ಸ್ವಾಗತವು ನಿಮಗೆ
> ಒಬ್ಬ ಕನ್ನಡ ಜನನಿ ಎದೆ ಹಾಲ ಮೊಗೆದು
> ಒಬ್ಬ ಮಾತೆಯ ಮಡಿಲು ತೊಡೆಗಳಲಿ ಕುಣಿದು
> ಬೆಳೆದ ಕನ್ನಡಿಗರೆ, ಬಂಧು ಕನ್ನಡಿಗರೆ,
> ಇನಿಯ ಕನ್ನಡಿಗರೆ ಸ್ವಾಗತವು ನಿಮಗೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಗೀತೆಯು ಕಂಠೀರವನ ಪಟ್ಟಾಭೀಷೇಕದ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿ

> ಕರುನಾಡ ವೈರಮುಡಿ ಕಂಠೀರವ

ಚಿರಕಾಲ ನಿನಗಿರಲಿ ಈ ವೈಭವ ಎಂಬ ಹಾಡಿದೆ.

ಈ ಹಾಡುಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಪರ ಚಳುವಳಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಿನಿಮ ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜಮನೆತನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಗೌರವವಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಐತಿಹ್ಯಗಳೂ ಸೇರಿ ಜಾನಪದ ರಮ್ಯ ಕಥಾನಕಗಳಂತೆ ರಾಜವಂಶದ ಚರಿತ್ರೆ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಆಗ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಪ್ರಕಾರ ಮೈಸೂರು ರಾಜವಂಶದ ಒಡೆಯರು ಬಾಹ್ಯಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅರಮನೆಯೊಳಗಿನ ಶತ್ರುಗಳ ಜೊತೆ ಹೋರಾಡಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನಬಹುದು. ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ಇತರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ವೈಭವದ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳನ್ನೇನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ನೋಟಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವನ ಶೌರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳ ವಿಜೃಂಭಣೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಜ ಒಡೆಯನ ವಿಲಾಸೀ ಬದುಕನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಲು ಜಯದೇವ ಕವಿಯ ಅಷ್ಟಪದಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

***

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಘಟನೆಯನ್ನೋ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೋ ಆಧರಿಸಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಬಹುಪಾಲು ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಧಾರಿತವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದು ಸಿನಿಮಾಗಳ ಒಂದು ಮಿತಿಯೂ ಹೌದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದ್ದು, ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದಾದರೂ ರಾಜಮನೆತನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜ ಅಥವಾ ರಾಣಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅರಸುಕೇಂದ್ರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೪ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅರಸುಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅರಸರು ಹಾಗೂ ರಾಣಿಯರ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಕನ್ನಡತ್ವ, ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಚಾರಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಯೂರ, ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳು ಅದರೊಳಗೆ ಮಿಳಿತಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜಮನೆತನಗಳ, ಅರಸರ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಸಿನಿಮಾರೂಪದಲ್ಲಿ ತೆರೆಗೆ ತರುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಥೆಯ ಆಕರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಬಗೆಗಳಾಗಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಜನಪದ ಮೂಲ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಾಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಕೇತಗಳಾದ ಅರಸರು.

ಜನಪದ ನಾಯಕರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅವರ ಬಗೆಗೆ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಯಕ ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ. ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದು ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಥೆ. ಕುಮಾರರಾಮನ್ನು ಕುರಿತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಸಿನಿಮಾ ಜನಪದ ಮೂಲದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಸಿನಿಮಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಿಂದೂಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಕುಮಾರರಾಮನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಇವತ್ತಿನಂತೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜರು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಈ ಭೂಭಾಗದ ರಾಜರು ಮುಸ್ಲಿಮರನ್ನು ಶತ್ರುರಾಜರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಮರ ವಿರುದ್ಧ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಜಯ ಎನ್ನುವುದು ಅಸಹಜವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂವಾದದ ವೈಭವೀಕರಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಖಂಡ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಪೌರಾಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಘಟನೆಯು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯ

ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇರುವ ಸಿನಿಮಾಗಳೆಂದರೆ ಮಯೂರ, ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾಕನಕೋಟೆ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಯೂರವರ್ಮನು ಕದಂಬರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬ. ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ರಾಜವಂಶ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು. ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡತ್ವ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿ ತೆರೆಕಂಡಿತು. ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಮಯೂರವರ್ಮನಾಗಿ ಪಲ್ಲವರಿಂದ ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕದಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಎನ್ನುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯ ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳು ದೇವುಡು ಅವರ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡಿಗರು, ಕನ್ನಡಿಗರ ಪೌರುಷ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಹಸ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಎನ್ನುವ ಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕದಂಬರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿವೆ. ಕಾಕುತ್ಸವರ್ಮನ ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮಯೂರವರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಿರುವುದು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿದೆ.

ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗಗಳ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಯೂರನು ಅರಸುಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಮಹಿಳೆಯರು ರಾಜಶಾಹಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ದುಡಿಯುವ ಜನತೆಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎಂದು ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಬದಲು 'ಹೀರೋಯಿಕ್' ಎಂದು ನೋಡುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ವಿನಯ್ ಬಾಲ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಮಯೂರನ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಮಹಿಳೆಯರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮಯೂರನ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಜಯ ಲಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆತನ ಮೂಲವನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪಲ್ಲಟಿಸುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮಯೂರನ ಕಾಲದ

ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂಶಗಳಿಗಿಂತ ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ರಾಜಮನೆತನದ ಪ್ರಮುಖ ಅರಸರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು, ಅವರ ಕಾಲದ ಸಮಕಾಲೀನ ಘಟನೆ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕಾಕನಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ. ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಕಾಕನಕೋಟೆ ಸಿನಿಮಾ ಕಾಡುಕುರುಬರು ಶ್ರೀರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜರ ಅಧಿಕಾರಿ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿದಾಗ ತಮ್ಮ ನಾಯಕನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಣ. ಈ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಆಧಾರದಿಂದ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವುದೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿರೋಧಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತವರ್ಗವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ತೆಳುವಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರ ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ. ಇದು ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ತಮಾನದ ಧರ್ಮ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನ ಮೂಡುವಂತೆ ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರವಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಚಿತ್ರ ಎಂಬ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ನಿಖರವಾದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇತಿಹಾಸದ ಕೆಲವು ಎಳೆಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಯಕರ ಪಾತ್ರ ಚರಿತ್ರೆಗಿಂತ ವರ್ತಮಾನದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಯಕರು ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ, ವೀರಸಂಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವುಗಳು ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ೧೯೬೦ಳರಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದ್ದ 'ಕಾಂಚಿ ತಲೈವಾನ್' ಎಂಬ ತಮಿಳು ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನ ರಾಜನು ಪುಲಿಕೇಶಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾವುಟವನ್ನು ತುಳಿಯುವ ದೃಶ್ಯವಿದೆ. ಆಗ ಈ

ದೃಶ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ತಮಿಳು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ರಾಜನಾದ ಪುಲಿಕೇಶಿಗೆ ಅವಮಾನಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೆಂಬಂತೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯನ್ನು ತೆರೆಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾನಾಭಿಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಇದರೊಡನೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಐಕ್ಯತೆ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯ ಕೊರತೆ ಇದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಭಾರತ ಹಿಂದೂ ರಾಷ್ಟ್ರ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದು, ಮುಸ್ಲಿಂ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಭಾವನೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ೧೯೭೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಬಗೆಗಿನ ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನ ಕಾಲದ ಸಾಮಂತನೊಬ್ಬನ ಕಥೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ವೀರಸಂಕಲ್ಪ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸುಮನೆತನದ ಕೊನೆಯ ದೊರೆಯಾದ ಶ್ರೀರಂಗ ಹಾಗೂ ಆ ಸಂದರ್ಭದ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶ ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡತ್ವ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕತ್ವಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು. ಬಹುತೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿರೋಧಿ ಭಾವನೆ ತೆಳುವಾಗಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಿದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಲೋನಿಯಲ್ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚರಿತ್ರೆ ಲೇಖನಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

---

[1] ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ. ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೨೦೦೬. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಎಚ್. ಆರ್. ಭಾರ್ಗವ. ತಾರಾಗಣ: ಶಿವರಾಜಕುಮಾರ್, ರಂಭ, ಲಯ, ಅನಿತಾ ಹಸ್ಸನಂದಾನಿ, ಅಶೋಕ್, ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಅವಿನಾಶ್, ರಮೇಶ್ ಭಟ್, ಸೀತ, ಸುಮಿತ್ರ, ದೊಡ್ಡಣ್ಣ, ಸಿ.ಆರ್.ಸಿಂಹ, ಸುಚಿತ್ರ, ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀ, ಕಿಶೋರ್, ಧರ್ಮ, ಅರವಿಂದ್, ಕರಿಬಸವಯ್ಯ, ಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತಿತರರು.

[೨] ಕುಮಾರರಾಮ(ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೯೦- ೧೩೨೦). ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗದ ರಾಜ ಕಂಪಿಲ ಮತ್ತು ಹರಿಯಾಲದೇವಿಯ ಮಗ. ಬೇಡ(ವಾಲ್ಮೀಕಿ) ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರಾಜ. ಶೌರ್ಯ, ಪಿತೃಭಕ್ತಿ, ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಣೆ ಎಂಬ ಉದಾತ್ತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಪರನಾರಿ ಸಹೋದರನೆಂಬ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಂಪಿ, ಆನೆಗೊಂದಿ, ಕಂಪ್ಲಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಥೆ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ನಂಜುಂಡ ಕವಿಯ ಕುಮಾರರಾಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ ಅಥವಾ ರಾಮನಾಥ ಚರಿತೆ ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾವ್ಯ. ದೇ.ಜ.ಗೌ. ಅವರು ಕುಮಾರರಾಮ ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ತಳಹದಿ ಹಾಕಿ, ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಮೆರೆದ ಗಂಡುಗಲಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ವಿಜಯನಗರದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಹಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರು ಕುಮಾರರಾಮನ ಮಾವನ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

[೩] ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿವಿಧೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ದೈವವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕುಮಾರರಾಮ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಎನ್ನಲಾದ ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು 'ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ' ಆರಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊನ್ನಾವರ, ಅಂಕೋಲಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು 'ಹಸ್ರರಾಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗರ ಮತ್ತು ಸೊರಬ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಈತ 'ಕುಮಾರ' ಮತ್ತು 'ಗ್ರಾಮದೇವರು' ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಹೊಸನಗರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು 'ಗ್ರಾಮೇಶ್ವರ' ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುಗ್ಗಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದೈವದ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಉರುಟಾದ ಕಲ್ಲು ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ 'ಅಣಿಲಗೋಡು'ವಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ 'ಕಳ್ಳರಾಮನ ಜಾತ್ರೆ' ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಹೀಗೆ ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರದವರೆಗೂ ಕುಮಾರರಾಮನು ದೈವಿಕ ಪುರುಷನಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಆರಾಧನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು(ಬಿಳಿಮಲೆ ೧೯೯೯: ೩).

[೪] ಮಯೂರ(೧೯೭೫). ನಿದೇಶಕರು ವಿಜಯ್. ತಾರಾಗಣ: ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ್, ಮಂಜುಳ, ಕೆ. ಎಸ್. ಅಶ್ವತ್, ಶ್ರೀನಾಥ್, ವಜ್ರಮುನಿ, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ಎಂ.ಪಿ. ಶಂಕರ್, ಸಂಪತ್ ಮತ್ತಿತರರು.

೫ ಮಯೂರವರ್ಮ(ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೩೪೫–೩೬೫). ಕ್ರಿ ಪೂ. ೪೫೦ರ ತಾಳಗುಂದ ಶಾಸನದ ಮಾಹಿತಿಯ ಪ್ರಕಾರ, ಮಯೂರಶರ್ಮನು ತಾಳಗುಂದದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಬಂಧುಸೇನನ ಮಗ. ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಪಲ್ಲವರ ರಾಜಧಾನಿ ಕಂಚಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೊಬ್ಬನಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಸೈನ್ಯ ಕಟ್ಟಿ ಪಲ್ಲವ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೋತ ಪಲ್ಲವರು ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಈಗಿನ ಘಟಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ವರೆಗಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇವನ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ನಂತರ ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬನವಾಸಿ ಕದಂಬರ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮದಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಬದಲಾದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಯೂರವರ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

೬ ಕಾಕನಕೋಟೆ, ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೭೯, ನಿರ್ದೇಶಕರು ಸಿ.ಆರ್. ಸಿಂಹ. ತಾರಾಗಣ: ಲೋಕೇಶ್, ಶ್ರೀನಾಥ್, ಗಿರಿಜ ಲೋಕೇಶ್, ಲಾವಣ್ಯ, ಲೋಕನಾಥ್, ಕೃಷ್ಣರಾಜ್, ವೆಂಕಟಾಚಲ, ವಾಸುದೇವಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತಿತರರು.

೭ ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನ ಮೇವು, ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೭೯, ನಿದೇಶಕರು ವಿಜಯ್. ತಾರಾಗಣ: ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ್, ಜಯಪ್ರದ, ಜಯಚಿತ್ರ, ಎಂ.ಪಿ. ಶಂಕರ್, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ಸಂಪತ್, ವಜ್ರಮುನಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ತೂಗುದೀಪ ಶ್ರೀನಿವಾಸ್, ಪ್ರಭಾಕರ್, ಉಮಾ ಶಿವಕುಮಾರ್, ಎಂ. ಎಸ್ ರಾಜಶೇಖರ್, ಶಿವಪ್ರಕಾಶ್, ರಾಜಾನಂದ್ ಮತ್ತಿತರರು.

೮ ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ, ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೨೦೦೬, ನಿರ್ದೇಶಕರು ಟಿ.ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ. ತಾರಾಗಣ: ವಿಜಯರಾಘವೇಂದ್ರ, ಅನಂತನಾಗ್, ಅಂಬರೀಶ್, ಉಮಾಶಂಕರಿ, ಸುಮಲತಾ, ಕಿಶೋರ್, ಅವಿನಾಶ್, ಭಾರತಿ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಚಂದ್ರು, ಶರತ್ ಲೋಹಿತಾಶ್ವ ಮತ್ತಿತರರು.

೯ ಮದಕರಿನಾಯಕ(೧೭೩೦–೧೭೭೯). ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೊನೆಯ ಅರಸ ಮದಕರಿನಾಯಕ. ಹೈದರ್ ಅಲಿಯ ಮೈಸೂರಿನ ಸೇನೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮದಕರಿನಾಯಕನು ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಕೋಟೆಯು ಹೈದರ್ ಅಲಿಯ ವಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೈದರ್ ಅಲಿಯ ಪುತ್ರ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನಿಂದ ಮದಕರಿ ನಾಯಕನು ಹತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

10 ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆಯು ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಕೋಟೆಯ ಪಾಳೇಗಾರನಾಗಿದ್ದ ಮದಕರಿನಾಯಕನ ಕಹಳೆ ಮದ್ದಹನುಮಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ. ಹೈದರಾಲಿಯು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಈಕೆಯು ತನ್ನ ಒನಕೆಯನ್ನು ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದಳು ಮತ್ತು ಎದುರಾಳಿಯ ಕತ್ತಿಗೆ ಬಲಿಯಾದಳು. ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆಯ ಹೆಸರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಲಾಗದ್ದು. ಆಕೆಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರವನಿತೆಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಆಟದ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಆಕೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೧ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೬೭, ನಿರ್ದೇಶಕರು ಜಿ.ಕೆ. ವೆಂಕಟೇಶ್. ತಾರಾಗಣ: ರಾಜಕುಮಾರ್, ಕಲ್ಪನಾ, ಜಯಂತಿ, ಸುದರ್ಶನ್, ಅಶ್ವತ್, ಉದಯಕುಮಾರ್, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ಶಕ್ತಿಪ್ರಸಾದ್, ನರಸಿಂಹರಾಜು ಮತ್ತಿತರರು.

೧೨ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ(೬೧೦- ೬೪೨), ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತ ಅರಸು. ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ಮಂಗಳೇಶನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರುತ್ತಾನೆ. ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ಪೂರ್ವದ ಕೋಸಲದ ರಾಜ ಪಾಂಡುವಂಶಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಕಳಿಂಗದ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಗಂಗರನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಷ್ಣುಕುಂಡಿಯರನ್ನು ಪರಾಜಿತರಾಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ವೆಂಗಿ ವಲಯದ ಕುನಲ ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ಸೋದರ ಕುಬ್ಜ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಪೂರ್ವದ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಪಶ್ಚಿಮದ ದಿಕ್ಕಿನ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದಾದರೆ, ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಕದಂಬರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ತಲಕಾಡಿನ ಗಂಗರು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಅಲುಪರು, ಕೊಂಕಣದಲ್ಲಿ ಮೌರ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಪುರಿಯ ಕೋಟೆ ನೌಕಾ ಸಮರದ ಬಳಿಕ ಅಧೀನವಾಯಿತು. ಇದರ ಬಳಿಕ ಲಾಟರನ್ನು, ಮಾಳ್ವಾದ ಗುರ್ಜರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವರ ರಾಜ ಒಂದನೆಯ ಮಹೇಂದ್ರವರ್ಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ನಂತರ ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜ ಜಯಂತರಾವ್‌ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಹರ್ಷವರ್ಧನನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹರ್ಷನು ಸೋತು ಪುಲಿಕೇಶಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಗಡಿಯನ್ನು ನರ್ಮದ ನದಿಯೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ತನ್ನ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವರ ಒಂದನೆಯ ನರಸಿಂಹವರ್ವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡುವಾಗ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

೧೩ ೧೯೬೩ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ೨೭ ಕನ್ನಡ ಚಳುವಳಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ದಿನ. ಅಂದು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸಿಟಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದ ರಾಮೋತ್ಸವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಚಪ್ಪರದ ಎದುರು ಕನ್ನಡ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯಿರಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ಅ.ನ.ಕೃ. ವೀರಕೇಸರಿ ಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಮ.ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಇತರರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಯುಕ್ತರಂಗ' ಬೃಹತ್ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಮೆರಮಣಿಗೆ ನಡೆಸಿತು. ಕನ್ನಡಿಗರು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಕಚೇರಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾದರು. ಸಭೆಯ ಹೊರಗೂ ಗಲಭೆಗಳಾದವು. ಅದೇ ಕನ್ನಡದ ಕಳಕಳಿಗೆ ಚಳುವಳಿಯ ರೂಪ ಬಂದ ದಿನ. ಅಂದು ಭುಗಿಲೆದ್ದ ಚಳುವಳಿ ಹಲವು ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಡಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ತಮಗೇ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ತಮಿಳರೊಂದಿಗಿನ ಶತ್ರುತ್ವವೂ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅತ್ತ ಕಡೆಯವರಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿರೋಧ ಹರಡಿತು.

೧೪ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ. ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೭೦, ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬಿ.ಆರ್. ಪಂತಲು, ತಾರಾಗಣ: ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ್, ಆರ್. ನಾಗೇಂದ್ರರಾವ್, ಬಿ.ಆರ್. ಪಂತಲು, ಎನ್. ಭಾರತಿ, ಎಂ.ವಿ. ರಾಜಮ್ಮ, ಮೈನಾವತಿ, ಚಿಂದೋಡಿ ಲೀಲಾ, ಜಯಂತಿ, ವಿಜಯಶ್ರೀ, ಸುದರ್ಶನ್, ನರಸಿಂಹರಾಜು, ದಿನೇಶ್, ನಾಗಪ್ಪ, ಬಿ. ಜಯ ಮತ್ತಿತರರು.

15 ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೦೯-೧೫೨೯): ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖನಾದ ಅರಸ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ. ತುಳುವ ವಂಶದ ಮೂರನೆಯ ಅರಸ. ವಿಜಯನಗರವು ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂರುರಾಯರ ಗಂಡ, ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯ ರಮಾರಮಣ, ಎಂದೂ ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರಭೋಜ ಎಂದೂ ಬಿರುದಾಂಕಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೇರಿದ ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಯೂಸುಫ್

ಆದಿಲ್ ಖಾನ್ ಮತ್ತು ಬೀದರಿನ ಸುಲ್ತಾನ ಮಹಮುದ್‌ನನ್ನು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ೧೫೧೦ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ. ನಂತರ ಪೂರ್ವದ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರ ಎಂಬ ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಯಕರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯವರೆಗಿನ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ವಿಜಯ ಬಂದದ್ದು ಮೇ ೧೯, ೧೫೨೦ರಲ್ಲಿ. ಬಿಜಾಪುರದ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಆದಿಲ್ ಷಾನಿಂದ ರಾಯಚೂರನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಕೊನೆಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಮೊದಲ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಲಬುರಗಿ ಕೋಟೆ ನೆಲಸಮವಾಯಿತು. ಡೊಮಿಂಗೋ ಪಯಾಸ್‌ನ ವಿವರಣೆಯಂತೆ ಅಂದಿನ ವಿಜಯನಗರ ರೋಮ್ ನಗರದಷ್ಟಾದರೂ ದೊಡ್ಡದಿತ್ತು, ಐದು ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

[16] ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ, ಸಿನಿಮಾದ. ಬಿಡುಗಡೆಯ ವರ್ಷ ೧೯೬೧, ನಿರ್ದೇಶಕರು ಆರ್. ನಾಗೇಂದ್ರರಾವ್. ತಾರಾಗಣ: ಸುದರ್ಶನ್, ಸರೋಜದೇವಿ, ಕಲ್ಯಾಣ್ ಕುಮಾರ್, ನಾಗೇಂದ್ರರಾವ್, ಉದಯಕುಮಾರ್ ಮತ್ತಿತರರು.

[17] ವೀರಸಂಕಲ್ಪ, ಬಿಡುಗಡೆಯ ವರ್ಷ ೧೯೬೪. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ. ತಾರಾಗಣ: ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ವೆಂಕಟೇಶ್, ಆದವಾನಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ದ್ವಾರಕನಾಥ್, ಜಯಶ್ರೀ, ಕುಮಾರಿ, ಶ್ರೀಕಾಂತ್, ಬಂಗಾರಪ್ಪ, ಸುಂದರ್, ರಘು, ನರಹರಿ, ಸೀತಾರಾಮ್ ಮತ್ತಿತರರು.

[೧೮] ರಣಧೀರ ಕಂಠಿರವ, ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೬೦, ನಿದೇಶಕರು ಎನ್. ಸಿ. ರಾಜನ್. ತಾರಾಗಣ: ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ್, ನರಸಿಂಹರಾಜು, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ಲೀಲಾವತಿ, ಆರ್. ನಾಗೇಂದ್ರ ರಾವ್, ಉದಯಕುಮಾರ್, ಸಂಧ್ಯಾ ಹೆಚ್.ಎಂ.ಎಸ್. ಶೆಟ್ಟಿ, ಕೆ.ಎಸ್.ಅಶ್ವತ್, ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ, ಕಾಂತಾರಾವ್, ರಮಾದೇವಿ, ರಾಧ, ಸರೋಜ ಮತ್ತಿತರರು.

[೧೯] ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ್(೧೬೧೫–೧೬೫೯): ಇವರು ಮೈಸೂರು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಮಹಾರಾಜರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಗಳ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮೈಸೂರು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮದುರೈ ನಾಯಕರಿಂದ ಸತ್ಯಮಂಗಲವನ್ನು, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಚೆಂಗಾಳ್ವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ಉತ್ತರದ ಸೇಲಂ ಬಳಿಯಿರುವ ಹೊಸೂರನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳು: ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನೆ

ಭಾರತವು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮೀಯರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರದೇಶ. ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇದು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಳುವಳಿಗಳನ್ನು ಏಳನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣದ ತುದಿಯಿಂದ ಉತ್ತರದ ಹಿಮಾಲಯದ ಶಿಖರದವರೆಗೂ ಇದರ ಹರಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಚಳುವಳಿಗಳು ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದ 'ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆ' ರಚನೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು "ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ"ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಎಳೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ, ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದ ನಡುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಸಹ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ವಸಾಹತು ಕಾಲವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮವು 'ಭಕ್ತಿ' ಚಳುವಳಿಯ ಪುನರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೂ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಮೇಲೂ ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲಿನ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅದೇ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿ ಅಂದಿನ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ 'ಚಳುವಳಿಯ' ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರು, ವಿಭಿನ್ನ ಲಿಂಗದವರು, ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಅಥವಾ ಕೆಳಜಾತಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬಗೆಗಿನ ಹೆಮ್ಮೆ ಸಂವಾದಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗಳು ಮುಂದೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಅದರ ತೆಕ್ಕೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ'ಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವು ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಭಾಷಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯಧಾರೆಗಳು ಸಿನಿಮಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವಂತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಲ್ಲಟಗಳು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣಾ ಮನೋಭಾವಕ್ಕಿಂತ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯ, ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಜನಪ್ರಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗೊಳಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ೧೯೪೦ರ ದಶಕದಿಂದ ೨೦೧೭ರವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೩೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಮತ್ತು ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳು ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ. ಕಬೀರ, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಹರಳಯ್ಯ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ತುಕಾರಾಮ, ಜ್ಞಾನದೇವ, ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ, ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳು. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದವರೆಗೆ ಸಮಾಜೋ-ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸುಧಾರಕರು, ಚಿಂತಕರು ಮತ್ತು ನಾಯಕರು. ಇಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗಳಿಸಿರುವವರು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ

ಕಂಡುಬರುವರು. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಕಂಡುಬರುವವರಾಗಿರುವರು. ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮುಖ್ಯ ಧಾರೆ ಮತ್ತು ಅಲಕ್ಷಿತ ವಲಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ಭಾವವು ಸಿನಿಮಾದ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಾರದೆ ಪುರಾಣೀಕರಣಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪುರಂದರದಾಸ, ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ, ಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆ, ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ನಿರೂಪಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಂದರ್ಭದ ಚರಿತ್ರೆಯೊಡನೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿರುವ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಥೆ, ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಮತ್ತು ಕೋಮುವಾದ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ, ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧ, ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮನೋಭಾವ, ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಪುನಾರಚಿಸುವ ಹಾಗೂ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿರುವ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ದಾರ್ಶನಿಕರು, ತತ್ವಪದಕಾರರು ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ವಿಧಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಭಕ್ತಿ ಸುಧಾರಕರ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

೩.೧. ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ

ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿವೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮಗಳು ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಸಿನಿಮಾ ತೆರೆ ಕಂಡ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಹುಡುಕಾಟದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹಲವಾರು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು ವಚನಕಾರರು ದಾಸರು, ಕೀರ್ತನಕಾರರು,

ತತ್ವಪದಕಾರರು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ತತ್ವಪದ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರದ ಕೆಲವು ಎಳೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಈ ಅಂಶಗಳು ಸಿನಿಮಾರೂಪದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಾಣುವಾಗಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಚನಕಾರರು, ದಾಸರು, ದಾರ್ಶನಿಕರು ಮತ್ತು ತತ್ವಪದಕಾರು ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವುದು.

೩.೧.೧. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾ

ವಚನ ಚಳುವಳಿಯು ಹನ್ನೊಂದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತುಂಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರು ಪ್ರಮುಖ ರಾಜವಂಶವಾಗಿ ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಂದರ್ಭ. ಪೇಟೆ – ಪಟ್ಟಣಗಳು, ಸಂತೆಗಳು ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡವು. ಹಾಗೆಯೇ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಎರಡು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಸಮಯದ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ವಚನ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಮಾನತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆ, ಕೆಳವರ್ಗಗಳ ಹಕ್ಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿವೆ. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖರ ಕುರಿತಂತೆ ಹಲವು ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಎರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ.

೩.೧.೧.೧. ವಚನ ಚಳವಳಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟ

ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಮಾನವೀಯ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯಿತು. ವಚನವೆಂಬುದು ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಸಮಾಜೋ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದ ರೂವಾರಿಗಳಾದ ಶಿವಶರಣರು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದ. ವಚನ ಎಂದರೆ ಸತ್ಯದ ಮಾತು, ಅಂತರಂಗದ ಅನುಭಾವದ ಮಾತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಶರಣರ ಆಂದೋಲನದ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ವೈಚಾರಿಕ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮೊದಲಾದ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಶರಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಇದು ಶರಣ ತತ್ವಕ್ಕಿರುವ ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಚಲನಶೀಲತೆಯ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಶರಣರು ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರಗಳನ್ನು, ವಿವಿಧ ಕಾಯಕಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ಯಂತ ಮೇಲ್ವರ್ಗದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳವರ್ಗದವರೆಗಿನ ಚಿಂತಕರೆಲ್ಲರೂ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹೊಸ ವಿಚಾರ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಅದನ್ನು ಧರ್ಮವೆನ್ನದೇ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಕರೆದು, ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಲು ಮುಕ್ತ ಕರೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸಮಾನತೆಯ ಕುರುಹಾಗಿ ಬಳಸಿದರು.

ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ವಚನಗಳು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ತರಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ, ಜಾತಿವಿರೋಧಿ ನೀತಿ ಮುಂತಾದವು. ಇವು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ(೧೯೫೯), ಕ್ರಾಂತಿಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣ(೧೯೮೩), ಶಿವಯೋಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ(೧೯೯೧), ಶ್ರೀ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ(೨೦೦೭), ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ(೨೦೧೪), ಅಲ್ಲಮ(೨೦೧೭), ಶ್ರೀ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ(೨೦೧೭) ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ಕುರಿತಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ

ಅಂಶವೆಂದರೆ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕುರಿತು ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಮಾನ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

> ಭಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಶರಣರ ಆಂದೋಲನ ಉಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದವರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕ್ರಾಂತಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹೊಸ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಉಳ್ಳವರೆಂದರೆ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿವಂತ ಜನ, ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಕಸಬುಗಳು, ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಲು ಕೀಳೆಂಬ ಭಾವನೆ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಅದು ಕೋಪವಾಗಿ ಸಿಡಿದೇಳುವ ಮಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿತು. ಸದರಿ ಗುರಿ, ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಚನಕಾರರಾದ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮ, ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರು ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಇದು ಕೇವಲ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ತೋರಿಸಿದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಾಗದೆ, ಈ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಸಮೂಹವೇ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಹಾಗೂ ದಲಿತರ ಪರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವವಾಯಿತು(ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ೨೦೦೮: ೧೨೦).

ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಂಶವನ್ನೇ **ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವಣ್ಣ**[1] ಮತ್ತು **ಕ್ರಾಂತಿಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣ**[2] ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಹಾತ್ಮ ಬಸವೇಶ್ವರ್' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದೆ. ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ವಿರೋಧ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ, ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆ, ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹೋರಾಟದ ವಿಚಾರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆರೆಕಂಡ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕುರಿತು ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಎರಡೂ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯ ಕಥೆಯು ಬಸವಣ್ಣನವರ[3] ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕುರಿತ ಮೊದಲ ಸಿನಿಮಾ. ಇದು ಪುರಾಣಮೂಲಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಸಂಪಾದನೆಯಾಗಿರುವ ಸಿನಿಮಾ[4]. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಸವಯುಗದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ದರ್ಶನ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ

ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಸಮಾಜೀಕರಣಕ್ಕಿಂತ ದೈವೀಕರಣದ ಛಾಯೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಅದರೊಡನೆ ಆ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ವರ್ತಮಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅನುಸಂಧಾನವಾಗಬೇಕು. ಹಾಗಾಗದಿದ್ದರೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಸ್ಮೃತಿಗೊ ವರ್ತಮಾನದ ಹೊರಗೂಳ್ಳುವಿಕೆಗೂ ಒಳಗಾಗಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಸಿನಿಮಾ ಸಹ ಇಂತಹ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರವಾಗಿದ್ದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ವಚನ ಚಳುವಳಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಾಂತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಜಾತಿ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಒತ್ತು ನೀಡಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ದೈವೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸ್ತುತದ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಿವೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯ ಬಗೆಗಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

> ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ದಲಿತರು ಸೊಲ್ಲು ಎತ್ತಿದ್ದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಅವರು ದಲಿತರಾದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿ, ಪಟ್ಟಭದ್ರರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು. ಆದ ಕಾರಣ ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಮೊದಲಿಗೆ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ದಲಿತ ಶರಣರು ಭಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಸಮಾಜದ ಬಗೆಗೆ ತಮಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿಗಳಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು. ತಮ್ಮನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾ, ಅವುಗಳ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ದಲಿತ ವಚನಕಾರರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯೇ ಗುರುವಾಯಿತು. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲವನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ ದಲಿತ ವಚನಕಾರರು ಅದರ ಪೊಳ್ಳುತನವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸಿದರು. ಜಾತಿಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಶರಣರು ಭಕ್ತಿಯ ಲಾಂಛನ ಪಡೆದಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಕೀಳರಿಮೆ ಕುಗ್ಗಿ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ ಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು(ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ೨೦೦೮: ೧೨೧).

ಈ ಮೇಲಿನ ಚಿಂತನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ನಾರದನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ಅನ್ನ ಮದ, ಅಧಿಕಾರ ಮದ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಮದದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ದೂರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಶಿವನು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ, ದೀನ ದಲಿತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರ ಜನನ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಾಗಬೇಕು. ನಂದಿ ನೀನು ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ಮಾದರಸ ಮತ್ತು ಮಾದಲಾಬಿಂಕೆಯರ ಮಗನಾಗಿ ಜನ್ಮ ತಳೆದು ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ನೀಡುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರರ ಜನನವು ದೀನ ದಲಿತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಆಗಿರುವುದು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ಬಸವಣ್ಣ ಶಾಲೆಗೆ ಹೊಲೆಯನನ್ನು ಕರೆತಂದಾಗ ಗುರುಗಳು ಆತನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣ 'ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಸತ್ತ ದನದ ಚರ್ಮ ತೆಗೆದು ಮಾಡುವ ಮೆಟ್ಟನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಇವರನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲವೆ' ಎಂದು ವಾದಿಸುವರು. ಆಗ ಗುರುಗಳು 'ಹೊಲೆಯರು ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಪ್ರತಿವಾದ ಮಂಡಿಸುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣ 'ಬೆಕ್ಕು ಇಲಿಯ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸುವ ನಾವು ಇವರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಸೇರಿಸಬಹುದಲ್ಲವೆ' ಎನ್ನುವುದು, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಾಹಾರದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಜಾತಿ ಸಮಾನತೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಲ್ಪನೆ ಜಾತಿರಹಿತ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಜಾತಿರಹಿತ ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಪನೆ ಕೆಳಜಾತಿಯ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಆಶಾಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. ದಲಿತ ಹೊಲೆಯರೆಲ್ಲ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ನಂತರ ನಾವೆಲ್ಲ ಶಿವಶರಣರು, ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಸರಿಸಮಾನರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಮೂಲಕ ಅವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಶಿವಶರಣರು ಮೂಡಿಸಿದರು. ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಶಿವಶರಣರನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಅವರ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೂ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟರು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹರಳಯ್ಯನ ಮಗ ಮತ್ತು ಮಧುವರಸನ ಮಗಳಿಗೂ ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುವ ಕುರಿತ ಘಟನೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ರಾಜನ ಬಳಿ ಇವರ ನಿರ್ಧಾರದ ವಿರುದ್ಧ ದೂರು ನೀಡಿದಾಗ ರಾಜನು ಬಸವಣ್ಣ, ಹರಳಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮಧುವರಸನನ್ನು ಕರೆಸಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಮಧುವರಸನು 'ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಕೇಳಜಾತಿಗಳಿಲ್ಲ ನಾವಿಬ್ಬರು ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಶಿವಶರಣರು, ನಾವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ' ಎಂಬ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಬಸವಣ್ಣನ ಜಾತಿ

ನಿರಾಕರಣ ವಾದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಜನು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶರಣರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಬೇಗ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಮುಂದಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಸೂಚಿಸಿದಂತಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಣಾಶ್ರಮವನ್ನು ದಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವಚನಕಾರರು ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ವಿರೋಧಿಸುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವರ್ತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದ ಈ ಚಿತ್ರವು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಆಶಯದ ಕಥನ ನಿರೂಪಣೆಯಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಜಡತ್ವ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಸಮೂಹವನ್ನು ಇಂತಹ ಜಡತ್ವದಿಂದ ಹೊರತರಲು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸುವ ತಾತ್ವಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಪಾತ್ರ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಜಾತಿ ಕುರಿತು ಒಂದು ನಿಲುವು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯು ನುಸುಳಿಕೊಂಡಾಗ ಆಗುವ ಅನಾಹುತಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅನುಕಂಪವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುತ್ತದೆ.

***

ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯತೆ ದೊರೆಯಿತು. ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಿಳಾವಾದದ ವಿಚಾರಗಳು ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನುಸುಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬಸವಣ್ಣ ಎತ್ತುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೀಗಿದೆ. 'ನನ್ನ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಏಕೆ ಉಪನಯನ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನರಲ್ಲವೆ, ಅವಳಿಗಿಲ್ಲದ ಉಪನಯನ ನನಗೇಕೆ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೈಧವ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕೇಶಮುಂಡನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತು 'ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡ ಸತ್ತ ನಂತರ ತಲೆಕೂದಲು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವೈವಾಹಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅವರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ನೋಡುವುದು ಹಾಗೂ ವೈಧವ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು, ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಉಪನಯನ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವರು. ಅದು ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ 'ನಾನು ಸಮಸ್ತ ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲದ ಹಕ್ಕು ಕೇಳ್ತಾ ಇದ್ದೀನಿ' ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ನಿಲುವಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ಹಕ್ಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಪ್ರೇರಣೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಬಗೆ ಇದು. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿ ಸಮಾನತೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ತ ಶರಣರೆಲ್ಲಾ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ವಿಚರಧಾರೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

***

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದದೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಚನಕಾರರ ಸಿನಿಮಾಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ವಿಶ್ವದ ಮೊದಲ ಸಮಾಜವಾದಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರವಾದಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟು ಮಾಡಿದ ಕ್ರಾಂತಿ ಪುರುಷರು' ಎಂದು ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲದ ಕ್ರಾಂತಿ ಕುರಿತಂತೆ 'ಇಂದು ಜಗತ್ತಿನ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವರು ಕೂಡಾ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ಅದರ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನಂತೆ ನಮ್ಮ ನೆಲದ ಬಸವಣ್ಣ ಚಿಂತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿಯೂ ಬದುಕಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ' ಎಂಬ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ

> ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರಿಬ್ಬರೂ ದುಡಿಮೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರು. ದುಡಿಯುವ ಬಡವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಅನುಭವಿಸುವ ಶೋಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರು. ಶ್ರಮವು ಹೇಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಹೇಗೆ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಸಂಗ್ರಹವಾದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವಿನ ಕಂದಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅಂತಹ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಬಸವಣ್ಣ ಹೆರರಿಗಿಕ್ಕಿ ಹೆಗ್ಗುರಿಯಾಗಿ ಕೆಡಬೇಡ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರಿಗೆ ಒಡನೆ

ಸವೆಸುವುದು, ಶಿವನ ಸೊಮ್ಮುಸಿವಂಗೆ ಮಾಡದೇ ಅನ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದಡೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿ ತನ್ನನೆ ಕೆಡಿಸೋದು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯ ನಿರಾಕರಣೆಯನ್ನು, ಅದನ್ನು ಸಮೂಹಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನೇ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ವರ್ಗಗಳು, ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಘರ್ಷಗಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ಸಮತಾವಾದದ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಚಲನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೂಲ ನೆಲೆಯು ಬಡವರ ಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಡಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ಉತ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ ಅದು ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಸವಣ್ಣ ದಾಸೋಹದ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಅದನ್ನೇ ಕಮ್ಯೂನ್ ಅಥವಾ ಸಮತಾವಾದದ ಮೂಲಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ (ಶಿವಗಂಗಾ ರುಮ್ಮಾ ೨೦೦೬: ೪೯).

ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸಮತಾವಾದದ ತತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಸಿಗದ ಉಪನಯನ ತನಗೂ ಬೇಡವೆಂದು ಬಸವಣ್ಣ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು 'ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸಮತಾವಾದದ ಕನಸು ಕಾಣುವ ಬಸವ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಿಡಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಾನತೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮುಂದೆ ಐರೋಪ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಅನೇಕ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಸವಣ್ಣನ ವಿವಾಹದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಂದ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮನೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಈ ಸಂಪತ್ತನ್ನು 'ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು' ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನಿಂದ ಹೇಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ 'ಕಾಯಕ ಮಾಡಿ ತಿನ್ನಬೇಕು, ಅನ್ಯರಿಂದ ಬಂದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನಿಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು' ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಕಳ್ಳನು ಕದಿಯಲು ಬಂದಾಗ ಬಸವಣ್ಣನವರು 'ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಡತನ ಬಂದಿರುವುದು ಹಗಲು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವ ಕಳ್ಳರಿಂದ, ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಕದಿಯುವವನು ಕಳ್ಳನಲ್ಲ, ಕಳವು ಮಾಡುವಷ್ಟು ಹಣ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವವನು ನಿಜವಾದ ಕಳ್ಳ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ದುಡಿದು ತನಗೆಷ್ಟು ಬೇಕೊ ಅಷ್ಟನ್ನು ಬಳಸಿ ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಹಂಚಿದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಡವ-ಶ್ರೀಮಂತ, ಮೇಲು-ಕೀಳು ಎಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದಿರುವುದು ಸಮತಾವಾದದ ಆಶಯಗಳೇ

ಆಗಿವೆ. 'ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಬಾಳು, ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಪಾಲು' ಎನ್ನುವ ಸಮತಾವಾದದ ತತ್ವವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ 'ದುಡುಮೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಬಾಳು, ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಪಾಲು' ಎಂದು ಬಳಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುಗಳು. ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುಗಳ[ಶಿ] ಜೀವನಾದರ್ಶಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ತೆರೆಗೆ ಬಂದ ಸಿನಿಮಾ **ಅಲ್ಲಮ**[ಓ]. ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರಾದ ಅಲ್ಲಮರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮರು ಮದ್ದಳೆ ಬಾರಿಸುವ ಬಾಲಕನಿಂದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವೇರುವವರೆಗಿನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಮನ ವಚನಗಳನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆತನ ಬದುಕಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮದ್ದಳೆ ಬಾರಿಸುವ ಕಲಾವಿದರು ಕೆಳಜಾತಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ಅಂಶವನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮದ್ದಳೆ ಬಾರಿಸುವ ಬಾಲಕನಾದ ಅಲ್ಲಮರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲಮರ ತಾಯಿಗೆ ಮಹಾನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮದ್ದಳೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಅಲ್ಲಮ ಬಾರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆಯಿರುತ್ತದೆ ಕೆಳಜಾತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವ ಮದ್ದಳೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸಲು ಅಲ್ಲಮರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ, ತಾಯಿಯ ಕನಸು ನನಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಕನಸಿಗೆ ಜಾತಿ ಅಡ್ಡಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮರು ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅಲ್ಲಮ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅಲ್ಲಮರು ಶಿವನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿಯು ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಮದ್ದಳೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ನರ್ತಕಿ ಮಾಯಾಳು ಅಲ್ಲಮರಿಗೆ ಮನಸೋಲುವುದು, ಮಾಯಾ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಮರ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿನ ಇಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಚರ್ಚಿತವಾಗಿವೆ. ಮಾಯಾಳು ಇಹಲೋಕದ ಆಸೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆ, ಅಲ್ಲಮರು ಅಂತರಂಗದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಂತೆ ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲೂ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಮರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಅನಿಮಿಷಿಯ ಅವರನ್ನು ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗವನ್ನು ಪಡೆದು ನೀರಿನ ಆಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು

ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಆಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಾತೀಯತೆಯ ತಾರತಮ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾದಾಗ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಐಕ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ವಚನ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶಿವಶರಣನೆಂದರೆ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ[೭]. ಶರಣರಾದ ಮಾಚಿದೇವನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ **ಮಹಾವೀರ ಮಾಚಿದೇವ**[೮] ಸಿನಿಮಾ ತೆರೆ ಕಂಡಿದೆ. ಮಾಚಿದೇವನು ಶಿವಶರಣರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಯಕ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಡಿವಾಳ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ತನಗೆ ತಾನೆ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಾಯಕ ಮಾಡದವರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಂಸಾಹಾರ ಸೇವಿಸುವವರ, ಮೋಸ ಮಾಡುವವರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮಡಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನ ಅಂಶವೇ ಆಗಿರುವ ವೀರಭದ್ರನ ಅವತಾರವೇ ಮಾಚಿದೇವ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾಚಿದೇವನ ಕಾಯಕನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮಾಚಿದೇವರನ್ನು ಬೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮಾಚಿದೇವನನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾಚಿದೇವನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿದ ರಾಜನು ಮಾಚಿದೇವನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಆನೆಯನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆನೆಯು ಮಾಚಿದೇವನ್ನು ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅರೆಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ರಾಜನು ಮಾಚಿದೇವನು ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾದಾಗ ಶಿವಶರಣರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಜವಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ವಚನ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರನೆಂದರೆ ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ[೯]. ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ(೨೦೧೪) ಸಿನಿಮಾ ಹರಳಯ್ಯನವರ ಜೀವನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಚನದಂತಹ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ವಚನಕಾರರು ಹಾಗೂ ಅವರ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಅಸಮಾನತೆ ಇರುವವರೆಗೂ ಚಳುವಳಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದಂತೆ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಮಹಿಳಾ ಸಂವೇದನೆಗೆ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ದೊರೆತ

ಕುರಿತು ಈಗಾಗಲೇ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಚರ್ಚೆಯು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

೩.೧.೧.೨. ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಸಂವೇದನೆ

ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯೆಲ್ಲವೂ ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬ ಸರಳ ಗೃಹೀತದ ಮಾದರಿಯು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅದು ಹಾಗಿತ್ತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಸಮಾನತೆ ಎನ್ನುವುದು ಸರಳವೂ ಅಲ್ಲ ಸುಲಭವವೂ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಪಂಥ ಕುರಿತಾದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣರು, ಭಕ್ತರು, ದಾಸರು ಇವರನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಕಾಣುವುದು ಅಪರೂಪ. ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೆಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡ, ಸಂಸಾರ, ಲೋಕ ಈ ಮೂರನ್ನು ಸದಾ ಇವರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಭಕ್ತೆಯರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಸವಾಲುಗಳೂ ವಿಭಿನ್ನವೇ. ಅವರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯೂ ವಿಭಿನ್ನವೇ. ಭಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣು ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಹೆಣ್ಣುತನದ ವ್ಯಾಪಕತೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರದೆ ದೈವಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಆಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ನೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ, ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅನುಭವಿಸಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ಅವರ ಹೆಣ್ತನ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೆಣ್ಣು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನಿಂದ ಆತನ ಮನೆಯವರಿಂದ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಬರುವ ಇವರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ದೈವಿಕತೆಯ ಅನುಭವ ಪಡೆಯುವಾಗ ಅವರು ಹೆಣ್ಣಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ತೀವ್ರ ಮೋಹ, ಆಸೆ, ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾವ್ಯರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಾಧಾರಣ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವ

ಇವರ ಜೀವನಶೈಲಿಯು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನಾ ಕಥೆಗಳೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರು ಲೋಕಸಂಚಾರ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ಅವರ ಸಂಚಾರದ ಗುರಿ. ಲೋಕದ ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಯಸದ ಅನುರಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಶಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹಿಳಾ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾತೆಯನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಮಹಿಳಾ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರೆಂದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಅಕ್ಕಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆ, ಅಮುಗಿ ರಾಯಮ್ಮ, ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ, ಕಾಳವ್ವೆ, ಬೊಂತಾದೇವಿ, ದಾಸರಯ್ಯಗಳ ಪುಣ್ಯಸ್ತ್ರೀ ವೀರಮ್ಮ, ಗುಡ್ಡವ್ವೆ, ಹಡಪದ ಲಿಂಗಮ್ಮ, ಕೇತಲದೇವಿ, ಸೊಮ್ಮವ್ವೆ, ಮೋಳಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ, ಸೂಳೆ ಸಂಕವ್ವೆ ಮುಂತಾದವರು. ಈ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಕವಯಿತ್ರಿಯಾದ, ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕಳಾಗಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಿನಿಮಾದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳಾ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರಾದ ಶಿವಯೋಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಮಹಿಳಾ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶಿವಯೋಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ[೧೦] ಸಿನಿಮಾ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಕಥೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ[೧೧] ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರ್ತಿ. ಈಕೆಯ ಕಾಲಮಾನವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೩೦ರಿಂದ ೧೧೬೦ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಚನ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಎಲ್ಲ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದು ಅನುಭವಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಳು. ಇವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಪರಣೆಗೆ ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ,

ಕ್ರಾಂತಿಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಶಿವಲೀಲೆ, ಶ್ರೀ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಚರಿತ್ರೆ, ಅಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವಲೀಲೆ ಸಿನಿಮಾವು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ತೆರೆ ಕಂಡಿದೆ.

ಶಿವಯೋಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಹಳಕಾಲದಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾಗದಿದ್ದ ಶಿವಭಕ್ತ ದಂಪತಿಗಳಾದ ನಿರ್ಮಲ ಶೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸುಮತಿ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗಳಾಗಿ ಮಹಾದೇವಿ ಜನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ನಾಯಕರಂತೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರ ಜನನವು ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಾಗಿದೆ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತಂತೆ ಜನಜನಿತವಾಗಿರುವ ಕಥೆಗಳೇ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಜನ್ಮಿಸಿದ ಮಹಾದೇವಿಯು ಬಹಳ ರೂಪವತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಶಿವನು ತನ್ನ ಗಂಡನೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಿವನ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾದೇವಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸೋತ ಕೌಶಿಕ ರಾಜನು ಆಕೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಒಪ್ಪದಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ತಂದೆ–ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಗುರುವನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರಾಜನ ಬಲವಂತದಿಂದ ಮತ್ತು ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲವೂ ನನ್ನದೆ ಎನ್ನುವ ರಾಜನ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಅಸಹಾಯಕಳಾದ ಮಹಾದೇವಿಯು ಮದುವೆಗೆ ಮೂರು ಶರತ್ತುಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಸೆಗಿಂತ ರಾಜನ ಅಧಿಕಾರದ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾನಸಿಕ ಸಂವೇದನೆಯು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿಯು 'ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಬಳಿ ನಾನೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಕಡಿಮೆ ರೂಪಿನವಳಾಗಿದ್ದರೆ, ರಾಜ ನನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ'ವೆಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮಹಾದೇವಿಯು ಕೌಶಿಕ ರಾಜನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುವಳು. ಆಕೆಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ಕೌಶಿಕರಾಜನು ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಾಗ ಇಹಲೋಕದ ಗಂಡನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ ಲೋಕಸಂಚಾರ ಹೊರಡುವಳು. ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರ ಈ ನಿರ್ಧಾರವು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಂತೆಯೂ ಕಾಣುವುದು. ಮಹಿಳಾವಾದದಲ್ಲಿ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗುವುದನ್ನು, ಆಕೆಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸಂಕೇತ ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕನ ಬೆತ್ತಲೆಯು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಜಯ ಗಳಿಸಿದರೂ ಅಂದು ಅವಳ ಬೆತ್ತಲೆ ದೇಹದ

ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಹಲವಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವರು. ಆಗ 'ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೆತ್ತಲಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವುದು, ಗುಪ್ತಾಂಗಗಳನ್ನು ಕೂದಲಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿರುವುದು ನಿಮ್ಮಗಳ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ, ನನಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಇಹಲೋಕದ ಗಂಡುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪರಲೋಕದ ಗಂಡನಾಗಿ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿರುವಾಗ, ಇಹಲೋಕದ ಗಂಡುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೇಕೆ ಚಿಂತಿಸಲಿ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಇಹಲೋಕದ ಗಂಡುಗಳ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಪೂರ್ಣಳಾಗಿ ಬೆತ್ತಲಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಕ್ಕನ ವಚನವೊಂದರಲ್ಲಿ

ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣಾದೊಡೆ, ಗಂಡಿನ ಸೂತಕ,
ಗಂಡು ಗಂಡಾದೊಡೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೂತಕ,
ಮನದ ಸೂತಕ ಹಿಂಗಿದೊಡೆ ತನುವಿನ ಸೂತಕಕ್ಕೆ ತೆರಹುಂಟೆ ಅಯ್ಯಾ?
ಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಸೂತಕಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಯ್ತು ಜಗವೆಲ್ಲಾ,
ಎನ್ನ ದೇವ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯನೆಂಬ ಗರುವಂಗೆ ಜಗವೆಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಾ! (https://vachana.sanchaya.net/vachanakaaras/akkamahadevi)

ಎಂದಿದೆ. ಈ ವಚನದ ಮೂಲಕ ಲೋಕದ ವಕ್ರತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಜಗವೆಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಆಕೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು. ಈ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಮುಂದೆ ಬೆತ್ತಲಾಗಿರುವುದು ಆಕ್ಷೇಪಾರ್ಹವಲ್ಲ ಎಂದು ಸಮಜಾಯಿಷಿ ನೀಡಿದಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿರುವ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮುಂದೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು

ಬಟ್ಟಿಹ ಮೊಲೆಯ, ಭರದ ಜವ್ವನದ!
ಚೆಲುವ ಕಂಡ ಬಂದಿರಣ್ಣಾ!
ಅಣ್ಣಾ, ನಾನು ಹೆಂಗೂಸಲ್ಲ!...
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕಿನ ಪುರುಷನು ನಮಗಾದ ಮೋರೆ ನೋಡಣ್ಣ!(ಬಸವರಾಜು(ಸಂ) ೨೦೦೮: ೧೪೬)

ಎಂದು ವಚನದ ಮೂಲಕ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಅಕ್ಕನ ಈ ದಿಟ್ಟತನದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಯೋಗಿನಿ ಲಲ್ಲಾದೇವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಶೈವಪಂಥದ ಅನುಯಾಯಿಯಾದ ಲಲ್ಲಾ ದಿಗಂಬರೆಯಾಗಿ, ಇಹಲೋಕದ ಗಂಡಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜೊತೆಗೆ

> ಲಲ್ಲಾ ಯೋಗೇಶ್ವರಿಯು ಹೆಣ್ಣಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಬೆತ್ತಲ ದೇಹವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಎದ್ದಾಗ ಅವಳು ತನ್ನ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಲಲ್ಲಾ ಬೆತ್ತಲಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಬೆತ್ತಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವು ದಂತಕತೆಗಳೇ ಇವೆ. ಅರೆನಗ್ನವಾಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಲಲ್ಲಾಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣಾದ ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಲಲ್ಲಾ, 'ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರೇ ಇಲ್ಲ, ನಾನೇಕೆ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳಲಿ?' ಎಂಬ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ. ಲಲ್ಲಾಳ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮರೆಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರು, ಶಿವನೊಬ್ಬನೇ ಗಂಡಸು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ (ತಾರಿಣಿ ಶುಭದಾಯಿನಿ ೨೦೧೦: ೧೫೭).

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಲಲ್ಲಾದೇವಿ ಇಬ್ಬರೂ ಭವಬಂಧನದ ಕುರುಹಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ಮುದ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬುವವನ ಮುಂದೆ ಹೆಣ್ಣಾಗುವ ಆರೋಪದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಎರಡೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಅಂತರವಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಣ್ತನದ ಅಸ್ಮಿತೆ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವುದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಗಂಡನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಸಂಸಾರ ತೊರೆದು ಹೋಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಆವಾಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಹ ಲೋಕದ ಗಂಡಿಗಿಂತ ಪರಲೋಕದ ಗಂಡಾದ ಶಿವನ ಬಗೆಗಿನ ಅವರ ವ್ಯಾಮೋಹ ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಅವರು ತೊರೆದುಹೋಗುವ ಸಂಸಾರದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಒಂದು ರಮ್ಯಕಲ್ಪನೆ ಬೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಮೀರಾ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈಕೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಲಲ್ಲಾದೇವಿಯಂತೆ ಶಿವನನ್ನು ಗಂಡ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಇದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡನೆಂದು ಭಾವಿಸುವಳು. ಈಕೆಯ ಕಾಲಮಾನವು ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನವಾದರೂ ಇಂದಿಗೂ ಮೀರಾ ತನ್ನ ಗಂಡನಾದ ಭೋಜನನ್ನು ತೊರೆದು ಗಿರಿಧರನನ್ನು ಅರಸಿ ಹೋಗುವುದು, ಅಕ್ಕ ತನ್ನ ಗಂಡನಾದ ಕೌಶಿಕನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ರಮ್ಯ ಕಥಾನಕಗಳೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೫೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜದ ಅನೇಕ ತಾರತಮ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ

ಪ್ರತಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುತೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರನ್ನು ದೈವೀಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯವರ ಜನನವು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಗಿರುವುದು ಎಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಿವಲೀಲೆ ಶಿವನ ಭಕ್ತರ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಶಿವನನ್ನೇ ವರಿಸಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತಾ ಸಾಗುವುದು. ಕ್ರಾಂತಿಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮ, ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಇತರರು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಆ ಸಮಾಜದ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾದರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಶ್ರೀ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ[೧೨] ಸಿನಿಮಾ ಆಸಕ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ. ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಗುಡ್ಡಾಪುರದ ದಾನಮ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ ಸ್ಥಳೀಯ ದೇವತೆ. ಈಕೆ ವಚನಕಾರ್ತಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಸಮಾಕಾಲೀನ ಶಿವಶರಣೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ದಾನಮ್ಮಳೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗುವ ಲಿಂಗಮ್ಮಳು ಮದುವೆ, ಸಂಸಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ವಚನಕಾರ್ತಿಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಶಿವಶರಣೆ ಹಾಗೂ ವಚನಕಾರರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಳಾಗಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ[೧೩] ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಲಿಂಗಮ್ಮಳ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಇದು ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಿನಿಮಾ. ಸಿನಿಮಾದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ "ಸಮಸ್ತ ಕಲಾಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿ. ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಕಂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರಣರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಚಲನಚಿತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಸರ್ವರೂ ಅಖಂಡ ಶರಣರ ಆಸೆಯಂತೆ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿ, ಸರಳಜೀವನ, ಸಮಾನತೆಯ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಸನ್ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಸದಾ ದಾರಿದೀಪವಾಗಲಿ ಎಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಆಶಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಡು ನುಡಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅಳಿಲು ಸೇವೆಯಾಗಿ, ಈ ಶ್ರೀ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಚಿತ್ರ ನಾಡಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ" ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗಳಿಗೆ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಪೂರ್ವ ನಾಮ ಉಮರಾಣಿಯ ಲಿಂಗಮ್ಮ. ಆಕೆ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿಯಾಗಿ ನೆಲೆ ನಿಂತು ನೊಂದು ಬಂದ ಭಕ್ತರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುತ್ತ ಚಿತ್ರಕಥೆ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಗುವುದು. ನಿಂಗಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಉಮರಾಣಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವಳು. ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಆಕೆಯ ಜೀವನವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾಯಕ ತತ್ವದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಳಾಗಿ ಅದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಜನರ ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತ ಬದುಕುತ್ತಾಳೆ. ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಕಟ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆಕೆಗೆ ಬಸವತತ್ವ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಊರೇ ಕಲ್ಯಾಣ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತಾ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಳು. ಮೋಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯನವರು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ದಾಸೋಹಕ್ಕಾಗುವಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಆಕೆಯ ದಾಸೋಹಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವರು. ನಿಂಗಮ್ಮಳಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲವಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವರು. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸ್ವತಃ ಲಿಂಗಮ್ಮಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಬರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಆ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಮ್ಮ 'ಮೇಲು ಕೀಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಸರ್ವರನ್ನು ಸಮಾನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಶರಣು' ಎನ್ನುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಗೆ ಸಿನಿಮಾ ದೈವಿಕ ನೆಲೆಯೊಳಗೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಆಕೆಯನ್ನು 'ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ, ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬರದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ 'ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂದು ಕಾಣಲು ಬಿಡುವು ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ'ವೆಂದು ಕಾರಣ ನೀಡುವುದು ಆಸಕ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಆಕೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಇಂದು ಯಾವ ಯಾವ ವಚನಕಾರರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಅವರೊಡನೆ ಆಕೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಿದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಿಂಗಮ್ಮಳು ಬಸವಣ್ಣನೊಡನೆ 'ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದರೇನು? ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂಬ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರೆ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ' ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸುವುದು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಆ ನಂತರ ಮುಂದೆ ದಾಸೋಹ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನೀನು ದಾನಮ್ಮಳೆಂದೇ ಹೆಸರಾಗು ಎಂದು ಹರಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕ್ರಾಂತಿ ಪುರುಷರು ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದ ಚಿಂತನೆಯ ರೂಪ

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಂದ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳು, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಕುರಿತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಾಹಿತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸತ್ಯವಾದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದ್ದರೇ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಿಂಗಮ್ಮ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಿಸಿದಾಗ ಮದುವೆ, ಸಂಸಾರ, ಮಕ್ಕಳು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಗೆ ಆತಂಕಕಾರಿಯಲ್ಲವೇ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳ ಕರಿತು ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವರು. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ 'ಸಾಧನೆಯ ದಾರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಅಡ್ಡಿಬರದು ಭಯವಿದ್ದ ಮನಸಿಗೆ ಸಂಸಾರವಾದರೇನು? ಸನ್ಯಾಸವಾದರೇನು? ಸಾಧನೆ ಸಿದ್ದಿಸದು. ಮದುವೆ ಅವರವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದು. ಇಹಲೋಕದ ಗಂಡನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪರಲೋಕದ ಗಂಡನ್ನು ಒಪ್ಪಿರುವ ನಮ್ಮಂತವರು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಜನ. ಸಂಸಾರಿಗಳಾಗಿ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಜ್ಞಾನದ ನಿಧಿಯಾದವರನ್ನು ನಾವು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲವೆ. ಮದುವೆ ಆತಂಕಕಾರಿಯಲ್ಲ, ಸಂಸಾರಿ ಬದುಕು ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಈಜಿ ದಡ ಸೇರಿದಾಗ' ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರವನ್ನೇ ತೊರೆದು ಪರಲೋಕದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಸಿರುವುದು ಸಿನಿಮಾದ ವಿಶೇಷ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಚನಕಾರರು ಸತಿ ಪತಿಯರಾಗಿದ್ದರು, ಅವರನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾವಾದಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟರೂ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿಸದೆ ಪಾರ್ಶ್ವವಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿಸಿದಂತಿದೆ. ನಿಂಗಮ್ಮಳು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವಾಗುವಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಕುರಿತ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಈ ಮಟ್ಟಿಗಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗಂಡ ಶಿವಶರಣನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಶಿವಶರಣೆಯಾಗುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನಿಂಗಮ್ಮ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಪತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಗುರುಗಳಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮರಿಂದ ದೃಷ್ಟಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಮುಂಗಾಣುವುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಅನಾಹುತವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಒಮ್ಮೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಋತುಮತಿಯಾದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲು ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಂಗಮ್ಮ ಅವಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು. ಆಗ 'ಋತುಮತಿಯಾಗುವುದು ದೈಹಿಕ ಬದಲಾವಣೆ, ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಎಂತಹ ಕಟುಕ ಸಮಾಜ' ಎಂದು ಇಡೀ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಳು. ಸಿನಿಮಾದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಗತಿಪರತೆ ಮತ್ತು ಪುರೋಗಾಮಿ ವಿಚಾರಗಳ ನಡುವೆ ಮತ್ತೇನನ್ನೋ ಹುಡುಕುತಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ರ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ತನ್ನದಲ್ಲದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಶೋಷಿಸುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕೆಡುಕ ಸಮಾಜ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಕೂಡಲಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯರಾಗುವರು. ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವೆ ಘರ್ಷಣೆಗಳಾಗುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗುವುದು. ಶರಣೆಯಾದ ದಾನಮ್ಮಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶೈವಧರ್ಮವನ್ನು ಮುಂದೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶೈವ–ವೈಷ್ಣವ ಸಂಘರ್ಷ ತೀವ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾನಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೋ ಗುಡ್ಡಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಜನಸೇವೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲೇ ವಯಸ್ಸಾದ ನಂತರ ಶಿವೈಕ್ಯಳಾಗಿ ಸಮಾಧಿ ಕಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಗುಡ್ಡಾಪುರ ಮತ್ತು ಉಮರಾಣಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಜನ ಈಕೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಈಕೆಗಾಗಿ ಗುಡ್ಡಾಪುರದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿತವಾಗಿರುವ ಶಿವಯೋಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಮಹಿಳೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾದ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿತವಾಗಿದ್ದವರು. ಆದರೆ ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದೈವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಆರಾಧನೆ

ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗಿಂತ ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ದಾಸರ ಬಗೆಗೆ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಹದಿನೈದು ಮತ್ತು ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಅವು ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ತರುವಾಯದ ಹಲವು ಪಲ್ಲಟಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುದು. ಅವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಆಸಕ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ.

೩.೧.೨. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ

ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ೧೩ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವಚನ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವ ಅಥವ ಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪಡೆಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮಠಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ನೆಲೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ತಮ್ಮ ಪಂಥಕ್ಕೆ ರಾಜಾಶ್ರಯವಿರಬೇಕೋ ಅಥವಾ ಜನಾಶ್ರಯವಿರಬೇಕೋ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲೋ, ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕೋ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕೋ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸ ಚಳುವಳಿಯೂ ವ್ಯಾಸಕೂಟ ಮತ್ತು ದಾಸಕೂಟ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೋಳಾದವೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ದಾಸಕೂಟವು ಜನತೆಯ ನಡುವೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಊರಿಂದೂರಿಗೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿತು ಎಂಬ ವಿವರಣೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ,

> ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಮೊದಲಿಗರಾದರು. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಅಚಲಾನಂದ ದಾಸರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು ಕರ್ನಾಟಕ ಭಕ್ತವಿಜಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಚಲಾನಂದರು ಕ್ರಿ.ಶ. ಒಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದು ತಮಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ್ಯವೊಂದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ದಾಸರು ದಲಿತರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರುವುದು ಕೀರ್ತನೆಗಳ ರಚನಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದಾಸರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗವನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ವಮತದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳ

ಮೂಲಕ ರವಾನಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ದಾಸರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ದಲಿತ ಕೆಳವರ್ಗಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತ ತಾವು ಅಧಮರೆಂಬ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ವೃತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ದಲಿತ ಜನರನ್ನು ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳಸ್ತರದ ಶೂದ್ರ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಯಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಓದುಬರಹದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದವರು. ಆಚರಣೆ, ರೀತಿ, ನೀತಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಹರಿದಾಸರು ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅರಿತು, ಅದನ್ನು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಸಮಾಜವನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನದ ಜನಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮೂಲ ತಳಹದಿ ಭಕ್ತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿದರು(ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ೨೦೦೮: ೧೫೭).

ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಾನತಾ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ದಾಸಪಂಥದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ದಾಸರೆಂದರೆ ಪುರಂದರದಾಸರು ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರು. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಈರ್ವರು ಸಮಾಜದ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಸಮಕಾಲೀನರು. ಅಂದರೆ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಗತಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸರ ಕೃತಿಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಥನಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಿಗ್ಗಜರಾದ ಪುರಂದರದಾಸ[೧೪] ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರ[೧೫] ಕುರಿತ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸ ಪರಂಪರೆಯು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾಲಘಟ್ಟ. ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸರಣವೇ ಮುಖ್ಯ ನೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಆಂದೋಲನದ ಬೆಳಕಿನಂತಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಮಹನೀಯರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲ. ನೂತನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯು ವಿಜಯನಗರ ಸಮಾಜದ ಕುರುಹಾಗಿತ್ತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದವರೂ ಕೂಡ ಜಾತಿ ವರ್ಗ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಉದಾರ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯು ನಾವು ವೈಭವೀಕರಿಸಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಜಯನಗರದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಾಸರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ

ಪುರಂದರದಾಸ ಮತ್ತು ಕನಸದಾಸರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮೂರು ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿದ್ದು ಒಂದು ಸಿನಿಮಾ ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುರಂದರದಾಸರ ಜೀವನ ಅವರ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವರಣೆಗಳಿದ್ದು ವಿಜಯನಗರದ ಇತಿಹಾಸದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು(೧೯೩೭)[೧೬], **ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು(೧೯೬೩)**[೧೭] ಮತ್ತು **ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ(೧೯೬೪)**[೧೮] ಸಿನಿಮಾಗಳು ಪುರಂದರದಾಸರ ಕುರಿತು ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಾವೆ. ಈ ಮೂರು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುರಂದರದಾಸರ ಜೀವನ ಅವರು ದಾಸಪಂಥವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದ ರೀತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದರ ಮೂರು ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಪುರಂದರದಾಸರ ಮೊದಲ ಹೆಸರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ. ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಮಹಾ ಜಿಪುಣನಾಗಿದ್ದು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಯತೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಾಲೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಮೂಗುತಿಯ ವಿಚಾರದಿಂದಾಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. 'ಮಧ್ವಮತದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ದಾಸಪಂಥವನ್ನು ಸಾರುತ್ತೇನೆ. ಸಾಲವನ್ನು ಮಾಡೇನು ಸಾಲದು ಏನೇನು ಎಂದು ನಾಳೆಗೆ ಇಡೆನು' ಎಂದು ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಗುರುಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಸಾಲ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ನಾಳೆಗೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಇಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಡೀಕರಣವಾಗದೆ ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಲ್ಪಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

> ದ್ವೈತ ಮತವು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತಗೊಂಡಿತು. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಳುವ ವರ್ಗಗಳ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಶೂದ್ರ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರವೇಶಮೊಂದಿಗೆ ಉಂಟಾಗತೊಡಗಿದ್ದ ಸಂರಚನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ ವಿಧಾನವೇ ದ್ವೈತಮತವಾಗಿತ್ತು. ದ್ವೈತ ಮತವು ಅದ್ವೈತದೊಂದಿಗೆ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭೇದಗಳನ್ನು ಏನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರಲಿ, ಅದು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಆಳುವ ವರ್ಗಗಳ ಸಂರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗತೊಡಗಿದ್ದ ಶೂದ್ರ ಜಾತಿಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು

> ಈಡೇರಿಸಿತು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಚಳುವಳಿಯು, ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವರ್ಗ ಸಂರಚನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಯಿತು. ತಳದ ಕಡೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧಿ ಜನರ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿತ್ತು(ಜಯಪ್ರಕಾಶ ೨೦೦೫: ೧೫೯).

ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಮೇಲಿನ ವಾದಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸುವರ್ಣಯುಗಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪುರಂದರದಾಸರು ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದಾಸರಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ವಿಜಯನಗರ ಸ್ವಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾಜವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಪ್ರಬಲ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀತಗಾರಿಕೆಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅಂಶಗಳು, ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನೂ ಒಂದೆ, ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಒಂದೆ. ಜನರು ಇಹಲೋಕದ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅಲೌಕಿಕದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರಿ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪುರಂದರರು 'ನಾನು ಬದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಇಹಲೋಕದ ಪ್ರಭುವಿಗಲ್ಲ. ಪರಲೋಕದ ಹರಿಗೆ' ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಜೀತಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಜನರ ಮನಸುಗಳಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೇಳಿದಂತಿದೆ. ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಸಿನಿಮಾದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಸುಧಾರಣೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪುರಂದರದಾಸರು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗೀತ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ 'ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತನ್ನಿ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಆಸ್ತಿಕರಾಗಬೇಕು, ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಕನ್ನಡದ ಮಕ್ಕಳು ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂಗೀತದ ಸುಧಾರಣೆಯು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮೀ ಕೊಡುಗೆ ಅನುಪಮವಾದದ್ದು. ಪುರಂದರ ದಾಸರಿಂದ

ದೇವಭಾಷೆಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಸ್ಥಾನವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೂ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರು ಜನಿಸಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ. ಪುರಂದರದಾಸರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯು ನೂರ್ಮಡಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಸಂಪತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಗಾನದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಮಾತೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಾಶ್ರು ಕಂಡಿದೆ. ನಿಮ್ಮಂತ ಸತ್ ಪುರುಷರನ್ನು ಕಂಡ ಕನ್ನಡನಾಡು ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ. ಕನ್ನಡ ತಾಯಿ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯವತಿ. ಕನ್ನಡ ಜನತೆ ಬಹು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಎಂಬೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಕನ್ನಡದ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳಾದ 'ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಡಬೇಕು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು' ಎನ್ನುವ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದಂತಿದೆ.

ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪಾಂಡುರಂಗನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊಲೆಯನನ್ನು ಪುರಂದರದಾಸರು ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. 'ಪಾಂಡುರಂಗನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪಾಪಿ ಹೊಲೆಯನ ಹೆಣ' ಎಂದು ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ಪುಣ್ಯವಂತರು, ಕೆಳಜಾತಿಯವರು ಪಾಪಿಗಳು ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯಂತೆ ಹೊಲೆಯನನ್ನು ಪಾಪಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪುರಂದರದಾಸರು 'ಹೊಲೆಯನನ್ನು ಹೊಲೆಯ ಎಂದು ದೂರ ತಳ್ಳಿದವರು ಅವನಂತೆ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯರು ತಾನೆ, ವರ್ಗ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ದೈವದತ್ತವಾದುದಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವೆ ಜಾತಿ ಭೇದ ಬೇಡ ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಲೆಯ ಹೊರಗಿಹನೆ ಊರೊಳಗಿಲ್ಲವೆ
ಶ್ರೀಹರಿ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಪೇಳಿ
ಇದ್ದಾಗ ದಾನಧರ್ಮವ ಮಾಡದವ ಹೊಲೆಯ
ಮುದ್ದಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲುವವ ಮಾರಿಹೊಲೆಯ
ಬದ್ಧವಾದ ನಯ ನುಡಿಯು ಇಲ್ಲದಾತನೆ ಹೊಲೆಯ
ಶುದ್ದನೆಂಬಾತ ಶುಂದ ಹೊಲೆಯ
ಆಸೆ ಮಾತನು ಕೊಟ್ಟು ಭಾಷೆ ತಪ್ಪುವ ಹೊಲೆಯ

ಲೇಸು ಉಪಕಾರಗಳ ಮಾಡಿದವ ಹೊಲೆಯ!
ಮೋಸದಲಿ ಜೀವನವ ಮುನಿದು ಕೆಡಿಸುವ ಹೊಲೆಯ
ಹುಸಿಯ ಬೊಗಳುವನೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚು ಹೊಲೆಯ
ಅರಿತು ಆಚಾರವನು ನಡೆಸದಾತನೆ ಹೊಲೆಯ
ಪರಸತಿಗೆ ಅಳುಕಿದವ ಪಾಪಿ ಹೊಲೆಯ
ಗುರು ಹಿರಿಯರನು ಕಂಡು ನಮಿಸದಾತನೆ ಹೊಲೆಯ
ಪುರಂದರ ವಿಠ್ಠಲನ ನೆನೆಯದವ ಹೊಲೆಯ॥ (ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ(ಸಂ) ೧೯೮೪: ೪೩೨)

ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಹೊಲೆಯ, ಮಾದಿಗರೆಂದು, ಹೊಲೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಾವೇ ಹೊಲೆಯರಾಗಿರುವ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೊಲೆತನ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಮರೆತು ಶ್ರೇಷ್ಠರಂತೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಮದ್ದೇನು? ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತಾಪ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲು ಕೀಳು ಎಂಬ ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಿಕ್ಕಾಟಗಳಿರುವುದನ್ನು ಸಹ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಾಸರದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಪುರಂದರದಾಸರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಶಿವ, ಯಲ್ಲಮ್ಮ, ಮಾರಮ್ಮ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರ ಬಗ್ಗೆ ಆರೋಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಹುಟ್ಟಲು ಪುರಂದರದಾಸರೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೈವ ಶರಣನಿಗೂ ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೂ ವಾದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಪುರಂದರರು ನಾನು ಹರಿಯನ್ನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ ಹರಿ ನಿಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ ಶಿವನಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾನು ನಂಬುವುದು ಮಾತ್ರ ಹರಿಯನ್ನೆ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡುವ ಆಸೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಾಣಲು ಪುರಂದರದಾಸರು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷ್ಣನು ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಯ್ಯ ಎನ್ನುವ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಯೋಸಹಜವಾಗಿ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸರು ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವೇ ಬಂದು ಪುರಂದರದಾಸರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ,

ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನ ಮನಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪುರಂದರದಾಸರು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗುವಾಗ ನಾರದ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾರದರೆ ಪುರಂದರ ದಾಸರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದರು ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರನ್ನು ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದಾಸಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದಾಸರೆಂದು ನಾವು ಕನಕದಾಸರನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಭಕ್ತ ಕನಕದಾಸ್[17] ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸಿನಿಮಾ ಕನಕದಾಸರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಕಥಾವಸ್ತು. ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ದಾಸಪಂಥದ ಭಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಮೇಲುವರ್ಗದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೇ, ಶೂದ್ರ ಜನಾಂಗದ ಕನಕದಾಸರು ದಾಸಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಕನಕದಾಸ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ದಾಸರ ಭಕ್ತಿಪಂಥಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ದಾಸಪಂಥದ ಸಮೂಹದ ಒಳಗಡೆಯೇ ಕನಕದಾಸನ ಶೂದ್ರ ಜಾತಿಯ ಕೀಳರಿಮೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲುವರ್ಗದ ಜಾತಿವಾದಿಗಳು ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಕನಕದಾಸರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನವರ್ಗಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ನೋವು, ಅಪಮಾನ, ಬೇಸರ, ಹಿಂಸೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಕನಕದಾಸರ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಸಹ ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾ ಕನಕದಾಸರ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಕ್ತ ಕನಕದಾಸ ಸಿನಿಮಾ ಕನಕದಾಸರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಹೋದವರಿಗೆ ಆಗುವ ಅನುಭವವೆಂದರೆ, ಪುಸ್ತಕವೆಲ್ಲಾ ಬರೆದಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಜನರು ಆ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅಂಟಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವಂತೆ, ಕನಕದಾಸರ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಜೀವನದ

ಪವಾಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಮತ್ತು ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸದೆ ಕೇವಲ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಂಕಾಪುರದ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದ ಬಚ್ಚಮ್ಮ ಮತ್ತು ಬೀರಪ್ಪ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗನಾಗಿ ಕನಕದಾಸ ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕನಕದಾಸರ ಮೊದಲ ಹೆಸರು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ನಾಯಕ. ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ನಾಯಕನಿಗೆ ಆತನ ತಂದೆಯು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೇದ ಪುರಾಣಗಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಗೆ ಕತ್ತಿವರಸೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಕನಾದ ಇವನು ಕತ್ತಿವರಸೆ ಕಲಿಯಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಾಕ್ಯವು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಪರ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ನಾಯಕನಿಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ದೇವರು ಬಂದು ದೇವಾಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಗೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಬಂಗಾರ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾರ ಸಿಕ್ಕ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ನಾಯಕನನ್ನು 'ಕನಕ', 'ಕನಕ ನಾಯಕ' ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕನಕನಾಯಕನು ಲಚ್ಚಿ ಎಂಬ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಲಚ್ಚಿಯ ತಂದೆಯು ಲಚ್ಚಿ ಮತ್ತು ಕನಕ ನಾಯಕನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕನಕನಾಯಕನ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ನಾಯಕನ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಕನಕನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನಿಗೆ ದೇವರ ದಾಸನಾಗಲು ಆದೇಶ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಕನಕನಾಯಕನು 'ಕನಕದಾಸ'ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಗುರುಗಳಿಗೆ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಮಾಡುವಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗುರುಗಳು ನೀನು ಯಾವ ಜಾತಿ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕನಕನು ಕುರುಬ ಜಾತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ 'ಕುರುಬನಿಗೆಂತ ಮಂತ್ರ ಕೋಣಮಂತ್ರ' ಎಂದಾಗ ಕನಕನು ಕೋಣ ಕೋಣ ಎಂದು ಜಪ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಕೋಣ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುಗಳು ಇದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಯಮಧರ್ಮನ ಕೋಣ, ನಾಲೆ ಕಟ್ಟಿಸಲು ಈ ಬಂಡೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಕೋಣನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕನಕದಾಸನು ಕೋಣನಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಂಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದ ನಂತರ ಕೋಣ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಘಟನೆಯು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬುವುದಾದರೆ,

ಇಬ್ಬರೂ ಔಚಿತ್ಯಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯರೆಂದೇ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ. ಐತಿಹ್ಯದಂತೆ ಘಟನೆ ಜರುಗಿದ್ದರೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನೆ ವಿಜಯನಗರದಿಂದ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನೋ, ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನಿಜ. ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂಥ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ. ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಈ ಘಟನೆಯ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ; ಶಾಸನಗಳಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಚಂಪೂರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಸಮಕಾಲೀನನೇ ಆಗಿದ್ದ ಸೋಮನಾಥನೆಂಬುವನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ 'ಕೋಣಮಂತ್ರದ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ; ಪವಾಡದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿಲ್ಲ' ಶೂದ್ರವಗದ ಕನಕದಾಸ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡಲು ದಾಸಕೂಟದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಿಮರಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಕೆಲವು ಬೂಟಾಟಿಕೆಯ ದಾಸರುಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶದ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕಥೆ ತಗುಲಿಸಿ ಉಪಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಅಪಕಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ದಾಸ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕನಕ, ಪುರಂದರದಾಸರಂಥವರೇ ಇದ್ದರೆಂದೂ, ವ್ಯಾಸಕೂಟದಲ್ಲಿ ವಾದಿರಾಜರು, ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಯರಂತಹ ದಾರ್ಶನಿಕರೇ ಇದ್ದರೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಗೊಡ್ಡು ದಾಸರೂ ಇದ್ದರು; ಶಿಷ್ಟಪಂಡಿತರೂ ಇದ್ದರೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಕಥೆ ಹೇಳಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಕ್ಕೆ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೆಮ್ಮೆಯುಂಟಾಗುವುದಂತೂ ನಿಜ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಬಗೆಗೆ ನಾವು ಹೀಗೆ ಊಹಿಸಿ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೂ ಬಂದಿರಬಹುದು, ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಅಡ್ಡ ಬಂದರೂ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆಗ ವ್ಯವಸಾಯ ನಿಪುಣ ಕನಕದಾಸ ಕೋಣಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಮಿಣಿ ಹೊರಜಿಗಳಿಂದ ಹೂಟಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಳೆಸಿಹಾಕಿ ಗುರುವಿನಿಂದ ಭಲೆ ನೀನು ಯಮನಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಸಂತಸದ ಉದ್ಗಾರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರಬಹುದು ಅಷ್ಟೇ. ಇದೇ ವಿಷಯ ಕೈ ಕಾಲು ಹೊಟ್ಟೆ ಮುಖ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆದಿರಬಹುದು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ(ಚೆನ್ನಪ್ಪ ೨೦೧೨: ೭೧).

ಇಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರ ಬಗ್ಗೆ ಪವಾಡದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಸಂಗವೆಂದರೆ, 'ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುವ ಪ್ರಸಂಗ'. ಗುರುಗಳು ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಷ್ಯಂದಿರಿಗೂ ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣನ್ನು ನೀಡಿ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಿಂದು ಬರಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಶಿಷ್ಯರು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಗುರುಗಳು ಬಾಳೆಹಣ್ಣನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಂದಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯರು ಒಂದೊಂದು ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕನಕದಾಸರು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತಹ, ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಂತಹ ಸ್ಥಳ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ಭಗವಂತನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅವಾಂತರ ಕಾಣದು. ಇದು ಕೇವಲ ಯುಕ್ತವಾದವೇ ಆಗಿದೆ. ಶುಷ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಗೊಂಡ ಜ್ಞಾನಾನುಭವ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೇ ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವ್ಯಾಸ ಕೂಟದವರ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಹೇರಿದುದರ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸನು ಉಡುಪಿಯ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಸಿವಿನಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಕನಕದಾಸನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಒಡವೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಊಟ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕನಕದಾಸನು ಒಡವೆಯನ್ನು ಮಾರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ದೇವರ ಒಡವೆ ಕದ್ದಿರುವ ಅಪವಾದವು ಕನಕದಾಸರ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರು ಆಗ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಬಾಗಿಲನು ತೆರೆದು ಸೇವೆಯನು ಕೊಡು ಹರಿಯೇ' ಎಂದು ಹಾಡಿದಾಗ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ಕನಕದಾಸನಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆಯು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಚರ್ಚೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

> ಕನಕನ ಕಿಂಡಿಯ ಕಥೆ. ಈ ಕಥೆಯು ಅಮೀಬಾದಂತೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಕಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ಅದರ ಇಂಗಿತತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಚಾರ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಹೊರತು ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಪ್ರಚಾರ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಎಂದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕನಕದಾಸರ ಮೂಲಕ ಸಮಗ್ರ ಜನತೆಗೂ, ಶೂದ್ರ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ತಲುಪಿಸುವ ಸಂದೇಶದ ತಂತ್ರವಿದು. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂತೆಗಳೇ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಡೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರ ಕುರಿತು, ಕೃಷ್ಣನ ವಿಗ್ರಹ ತಿರುಗಿದ್ದರ ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕಥೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿರುವ ಕನಕನ ಕಿಂಡಿ ಬೆಳಕಿನ ಕಿಂಡಿ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಗಜದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಅಂತಹುದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಿಂಡಿ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವೆರಡು ಬೆಳಕಿನ ಕಿಂಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಮೂರ್ತಿ ತಿರುಗಿ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು ಎನ್ನುವ ಕಥೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪುನರ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವಾಗ ಕಥೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಸಿಕ್ಕದೇ ಹೋದಾಗ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಬಹುಶಃ ಕದ್ದು ನೋಡಿರಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಇದು ಆನ್ವಯಿಕ ಗುಣದಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಹಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಧಾರವಾಡ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಬೆಳಗಾಂ, ಈ ಕಡೆಗಳ ಕೆಲವು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಲಿತರು 'ಬೆನ್ನು ದೇವರು'ಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಆರಾಧಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬೆನ್ನು ದೇವರು ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು. ಅದರ ಮುಖದ ಭಾಗ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಬೆನ್ನು ಭಾಗ ದೇವಾಲಯದ ಹೊರಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಹೊರಭಾಗದ ಈ ಬೆನ್ನು ಭಾಗವನ್ನು ದಲಿತರು ಮಾತ್ರ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹದ್ದರ ಅನುಕರಣಾಭಾವದಿಂದಲೂ ಈ ಕಥೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇದೆ(ಅರವಿಂದ ೨೦೧೨: ೧೦೨-೧೦೩)

ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಇದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸನು ತನ್ನ ಮೂಲ ಸ್ಥಳವಾದ ಕಾಗಿನೆಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಉಳಿದ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ನಳಚರಿತ್ರೆ', 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ' ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ತ್ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನೇ ಕನಕದಾಸರ ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕನಕದಾಸರು ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕನಕದಾಸರು ಸ್ವತಃ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದರು ಎಂಬಂತೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಧರ್ಮ ಪ್ರಸರಣದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುರತ್ನಗಳನ್ನು ಸೇರುಗಟ್ಟಲೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು ವೈಭವೀಕರಿಸಿರುವ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಸಮಾಜವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಹಮತವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯು ತನ್ನ ಆತ್ಯಂತಿಕವಾದ ಏಕಕೇಂದ್ರಿತ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಪ್ರಭುತ್ವ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮತಧರ್ಮಗಳು, ಪರಮೋಚ್ಚವಾದ ವರ್ಗಗಳು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೊತೆಗೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದ್ದವು. ಇದರ ನಡುವೆಯೇ ದಾಸಪಂಥ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಪುರಂದರದಾಸ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಪ್ರಬಲ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಜಾತಿ, ಕುಲತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

೩.೧.೩. ದಾರ್ಶನಿಕರು, ತತ್ವ ಪದಕಾರರು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ

> ಭಾರತೀಯ ತಾತ್ವಿಕ ದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ, ಚಿಂತನೆಯ ಮೊತ್ತವಾಗಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಸತನವನ್ನು ಒಡಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಳೆಯದರ ಗುಣಾವಗುಣ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುತ್ತಲೇ ಪುನರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಪರ್ಯಾಯ ಶೋಧದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾದ ನಿರಂತರತೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಭಾರತೀಯ ತಾತ್ವಿಕತೆಗೆ ಒಂದು ಚಿರಂತನತೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಸಹಜ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಈ ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನೆಗೆ ಆತನ ಲೋಕಾನುಭವ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಚಿಂತನೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆನಿಸಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುವ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪ್ರತಿ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಪೂರ್ವ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ, ಮತ್ತವುಗಳ ಖಂಡನೆ ತಮ್ಮ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆಯೆ ಹೊರತು ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಹಜ ಗ್ರಹಿಕೆ(ಆನಂದ ಋಗ್ವೇದಿ ೯).

ಈ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ದರ್ಶನ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವವರನ್ನು ದಾರ್ಶನಿಕರು ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ತತ್ವಪದಕಾರರು ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕರು ಹೆಚ್ಚು ಭಿನ್ನತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ತತ್ವಪದಕಾರರು ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಾರ್ಥದ ವಿರುದ್ಧ ಅಂತರಂಗದ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆನ್ನಬಹುದು. ತತ್ವಪದಕಾರರ ಪ್ರಮುಖ ದೃಷ್ಟಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸ್ವಾರ್ಥ, ಸಣ್ಣತನ, ಮತ್ಸರದಂತಹ ಗುಣಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ತತ್ವಪದಕಾರರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸೊಗಡಿನೊಂದಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತತ್ವಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಕಂಡುಬಂದ ದಾರ್ಶನಿಕರು, ತತ್ವಪದಕಾರರ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾವೊಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ಆಶಯಗಳ ಪುನರ್‌ಸಂವಹನದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸವಾಲುಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ತತ್ವಪದಕಾರ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕನೊಬ್ಬನ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಶೇಷವಾದುದು. ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ತತ್ವವೊಂದು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸಂವಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸಿ ಸಿನಿಮಾ ಪರಿಧಿಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಯೋಗದ ಮತ್ತೊಂದು

ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ತಾನು ರೂಪಿತಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಗತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ತಾತ್ವಿಕ ಆಶಯಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸಿದ ಪುನರ್‌ಸಂವಹನದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಂತ ಕಬೀರ, ಭಕ್ತ ಕನಕದಾಸ, ಬಸವೇಶ್ವರ, ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಂಬಂಧಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಈ ಪುನರ್‌ಸಂವಹನದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಕಂಡ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ, ಕೈವಾರಮಹಾತ್ಮೆ, ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕೈವಾರ ಮಹಾತ್ಮೆ ಮತ್ತು ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ[೨೦] ಸಿನಿಮಾ ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರನಾದ ಸರ್ವಜ್ಞನ[೨೧] ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ 'ಸರ್ವಜ್ಞ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಾ, ಕನ್ನಡದ ನಾಡು ನುಡಿಗಳ ಭೇದಗಳ ಭೇದಿಸಲು ಸರ್ವಜ್ಞ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಾ' ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿದೆ. ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಕನ್ನಡ ಎಂಬ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಜೊತೆ ಸರ್ವಜ್ಞನನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಂತಿದೆ. ಇದರೊಡನೆ 'ಜಾತಿ ಮಿತಿ ಮೀರಿ ಕನ್ನಡದ ಜ್ಯೋತಿ ನೀನಾದೆ. ನಿನ್ನ ಮರೆತವರು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಸಮಾನತೆಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸರ್ವಜ್ಞ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಾ' ಎಂದು ಹಾಡಿರುವುದು ಮೇಲಿನದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡತ್ವ, ಕರ್ನಾಟಕ ಪರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಿವೆ. ಅರವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ 'ಕರ್ನಾಟಕ' ನಾಮಕರಣ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕನ್ನಡ ಪರ ಹೋರಾಟಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಂಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿರುವಂತಹ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಚಿತ್ರದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಜ್ಞನನ್ನು ದೈವತ್ವಕ್ಕೇರಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಜನನ ಸಂಬಂಧಿತ ವಿವರಣೆ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ. ಬಸವರಸ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಮ್ಮರೆಂಬ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರದ ಕಾರಣ ಬಸವರಸನು ಕಾಶಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮಗುವಿನ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಹೋಗುವನು. ದೇವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ವಾಪಸಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಬಲೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಳೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಕುಂಬಾರರ ಮಾಳಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗುತ್ತಾನೆ. ಕುಂಬಾರ ಮಾಳಿಯ ಮೇಲೆ

ಮೋಹಗೊಂಡು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕುಂಬಾರ ಮಾಳಿಗೆ ಜನಿಸಿದ ಮಗುವೇ ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವಿವರಣೆಯುಳ್ಳ ದೃಶ್ಯ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಆತನ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಚನಗಳು ಪ್ರಕ್ಷೇಪಗಳೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಅವರು

> ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಗುರು, ಸರ್ವಜ್ಞ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಯಾರೋ ಕಟ್ಟಿ ಸೇರಿಸಿದವುಗಳೆಂದೇ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಕುಂಬಾರ ಮಾಳಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದ ಪ್ರತಿಭೆಯೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವರ್ಣದ ಬೀಜದ ಬೆಳಸು ಎಂಬ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ವರ್ಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಪ್ರಕ್ಷೇಪ ಇದು ಯಾಕಾಗಿರಬಾರದು ಎಂಬ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಂದೇಹ ನಮ್ಮ(ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ. ೧೯೭೬: ೯೬)

ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಜನನದ ವಿವರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನು 'ನಾನು ಮನುಷ್ಯನೇ ಅಲ್ಲ' ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸಹ ಚೋದ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಸರ್ವಜ್ಞನ ಕುರಿತು ಆತನನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸುವ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನ ಕಿಂಕರ ಪುಷ್ಪದತ್ತ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ದೈವತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಆತನು ದೈವೀಕಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವನ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವತಾರವೆತ್ತಿದ ಕಾರಣೀಪುರುಷ ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನ ಜನನದ ಮೂಲವನ್ನು ಪುರಾಣೀಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳಿಗಿಂತ ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಿನಿಮಾ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ನಡೆಯುವ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಪರ ಹೋರಾಟಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡಪರ ವಿಚಾರಗಳು ಹಲವು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತನಿಗೂ ಸರ್ವಜ್ಞನಿಗೂ ವಾದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸರ್ವಜ್ಞನನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತನು ಕೃಷಿಕ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನು ಆತನನ್ನು ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಹೇಳುವೆ ಎಂದು ಕೇಳುವ

ಸಂದರ್ಭ ಕನ್ನಡ ಪರವಾಗಿದೆ. ಆಗ ನಾನು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪಂಡಿತ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುವ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಮರು ಉತ್ತರ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ. 'ನಾವಿರುವುದು ಕನ್ನಡ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವೇ, ಕನ್ನಡ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕು' ಎಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತನಿಗೂ ಸರ್ವಜ್ಞನಿಗೂ ಭಾಷಾ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಂವಾದ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು. 'ಸಂಸ್ಕೃತ ದೇವಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು' ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸರ್ವಜ್ಞನು 'ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಿರಬಹುದು ಆದರೆ ಕನ್ನಡದ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡವು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತ್ತಿದೆ' ಎಂದು ವಾದ ಬೆಳೆಸುವನು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತನ ಮಗಳ ಬಾಯಿಂದ 'ನಾನು ಕನ್ನಡದವಳೇ' ಎಂದು ಹೇಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳ ಮಾತೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರದ ಗಾಡ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲೇ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆದು ಸರ್ವಜ್ಞನ ಮೂಲಕ 'ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವವರು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾತನಾಡುವ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಬೇರೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಆ ಕಾಲವು ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. 'ಜಾತಿ ಯಾವುದಾದರೇನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡುವವರೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಬೇಕು. ಕನ್ನಡ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವವರೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ಭಾಷಾ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕನ್ನಡಿಗರು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಒಂದಾಗಬೇಕು' ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರುವಂತಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಾದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯ ಹೀಗಿದೆ. 'ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯರು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವಂತಹ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಉಳ್ಳ ಕವಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಎಂದು ರಾಜನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವಂತಹ ಕವಿ ಎಂದರೆ ಅದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವರು. ಆದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ' ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಕಾಲ ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನ.[೨೨] ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಾಗಲೇ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವೈಭವ ಅಳಿದು ಅರವೀಡು ಸಂತತಿಯು ಪೆನುಗೊಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ

ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳುವಂತೆ ತೋರಿಸಿರುವಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲಿಗೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಹೋರಾಟದ ಫಲ. ಎರಡನೆಯದು, ವಿಜಯನಗರದ ಗತವೈಭವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಘನತೆಯನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಹಾಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನದ ಅಧಿಪತಿ ವೆಂಕಟರಾಯರು, ಸರ್ವಜ್ಞ ಕುಳಿತ ಸಿಂಹಾಸನ 'ಸರ್ವಜ್ಞ ಸಿಂಹಾಸನವೆಂದೇ ಹೆಸರಾಗಲಿ' ಎಂಬೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದಿದ ನಂತರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸವು ಸಿನಿಮಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಅಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೇ ವಿಜಯನಗರವು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜನನ್ನು 'ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವಂತಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಇದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಕೈವಾರದ ತಾತಯ್ಯನ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ[೨೩] ಅಥವಾ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಕುರಿತು ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಕೈವಾರಮಹಾತ್ಮೆ[೨೪] ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ[೨೫] ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೈವಾರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನವರ ಜೀವನವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಥಾನಕವಾಗಿದೆ. ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಪರ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ

> ಕೈವಾರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಾತ್ಮೆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಗಣಿ ಮಾಲೀಕ ನಾರಾಯಣ ಸಿಂಗ್ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಪರ ನಿಲುವು, ಸಂಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಎಂತಲೇ ಬಹುಪಾಲು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ್ದ ಸಿಂಗ್ ಅವರ ಈ ಚಿತ್ರ. ಕೈವಾರ ಒಂದು ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇನ್ನಿತರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾದ್ದರಿಂದ ಸೊರಗಿತು' (ವಿಜಯಾ, ಸಿಂಗ್. ಸುಬ್ಬರಾವ್ ೨೦೦೧: ೧೪೬)

ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗೀತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. 'ಎನ್ನೊಲಿದ ವೈಯ್ಯಾರಿ ಮಾಧುರಿ, ಕನ್ನಡದ ಕಸ್ತೂರಿ ಕಿನ್ನರಿ' ಎನ್ನುವ ಹಾಡನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಕದಂಬ, ಗಂಗ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಆಳಿದ ನಾಡು, ಜನ್ನ, ಪಂಪ, ರನ್ನ ಕವಿಗಳಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಎಂದಿದೆ. ಈ ಹಾಡು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ

ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಮತ್ತು ನುಡಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಬಳಸಿದಂತಿದೆ. ಆ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ವಿಚಾರದೊಂದಿಗೆ ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕೂ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತುಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ 'ಎಲ್ಲಾ ತಾನೆ ಬಲ್ಲ ಗೊಲ್ಲ ಜಾಣರ ಜಾಣ ನಾರೇಯಣ, ಅಲ್ಲಾಹು ಅಕ್ಬರ್ ನಾರೇಯಣ ರಾಮರಹೀಮ ನಾರೇಯಣ' ಎನ್ನುವ ಹಾಡು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲೆ ರೂಪುಗೊಂಡಂತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನವರ ಗುರುಗಳು ರಂಗನಾಥನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ 'ರಂಗನಾಥನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವಷ್ಟು ಹಣ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ' ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಉತ್ತರ 'ದೇವರು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ' ಎನ್ನುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಪರದೇಶಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೂ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ 'ರಂಗನಾಥ ನನ್ನಿಷ್ಟದ ದೇವರು ನಮಗೆ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂದು' ಹೇಳುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನರ ಮಾತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ನೀಡದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರದೇಶಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ಎಸೆಯುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ 'ಪರದೇಶಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮತ್ತೆ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಾರಾಯಣ್ಣಪ್ಪನವರಿಗೆ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆಯಲು ತಿಳಿಸಿ ಅದೃಶ್ಯರಾದರೆಂಬ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ರಂಗನಾಥನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಾನೇ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್' ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಲ್ಲಿ ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ 'ನಮಗೆ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ. ನಾವು ಧರ್ಮಭೇದ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವುದು ವಿಶೇಷ. ವಸಾಹತು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುವನ್ನು ಮತಾಂಧನನ್ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ನವಾಬರು ಎಂದೊಡನೆ ಅವರನ್ನು ಮತಾಂಧರನ್ನಾಗಿಯೇ ಬಿಂಬಿಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಮದಕರಿ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಹೈದರ್ ಆಲಿ ಕುರಿತ ಕನ್ನಡ ಗೀತೆ.

ದಾರ್ಶನಿಕ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಕೈವಾರದ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾ ವಿವರಿಸುತ್ತ ಸಾಗುವುದು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ 'ಕೈವಾರ' ಎಂದರೆ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡುವ ಕೈ ಇರುವ ಊರು'

ಎಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಶೇಷತೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತ ಸ್ಥಳಪುರಾಣವನ್ನು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪುರಾಣೀಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.[೨೬] ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ್ಣಪ್ಪನವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು.

ಸಿನಿಮಾ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಲೇ ಪ್ರಸ್ತುತದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕಡೆಗೂ ಒತ್ತುನೀಡುವುದು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದನ್ನು ದೃಶ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಒಮ್ಮೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನವರೇ ಬಾವಿ ತೋಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂದಾಗ ಊರಿನ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರು ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಮುಟ್ಟಬಾರದೆಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನವರು 'ಬಾವಿ ನೀರು ತೋಡುವಾಗ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಬಾವಿ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೆ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯಾಗಿದೆ. ಕೈವಾರ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ದ್ವಾರಕನಾಥ ಅವರು **ಕೈವಾರ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ** ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಡಿ. ಲಿಟ್ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೈವಾರದ ಸ್ಥಳಪುರಾಣ, ಐತಿಹ್ಯ, ದಂತ ಕಥೆಗಳು, ಕೈವಾರ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಅಧ್ಯಯನದ ಅನೇಕ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಂಜನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಜೀವನವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿನಿಮಾ ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ ಕೂಡ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ ಸಿನಿಮಾದ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯವು ಸಹ ಜಾತಿಭೇದ ವಿರೋಧಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರೆಂದು ಸಮಾನತೆಗೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಪ[೨೭] ಸಿನಿಮಾ ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳರ ಜೀವನ[೨೮] ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ತೆರೆಗೆ ಬಂದ ಸಿನಿಮಾ. ಸಮಾನತೆಗೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ತಯ್ಯಾರಾದ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿದೆ. "ದಾರ್ಶನಿಕರು ಮತ್ತು ತತ್ವಪದಕಾರರ ಸಿನಿಮಾಗಳೆಲ್ಲ ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ತತ್ವ ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ತತ್ವಪದಕಾರರು ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾರ್ಥದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರೆನ್ನಬಹುದು. ತತ್ವಪದಗಳ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಮತ್ತೋರ್ವ ತತ್ವಪದಕಾರರೆಂದರೆ ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಪರು. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ 'ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ

ಷರೀಫ' ಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕ ಪುನರ್‌ಸಂವಹನದ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಿತು" (ಪದ್ಮನಾಭ ೨೦೦೫: ೧೧೨)

ಸಿನಿಮಾದಂತಹ ಮಾಧ್ಯಮ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಾಗ ಪವಾಡ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾದ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ತರುವಾಗ ಪವಾಡವೇ ವೈಭವೀಕರಣಗೊಂಡು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯವು ಮರೆಮಾಚುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾ ನೇರವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ವರ್ತಮಾನದ ಜಾತಿ-ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಿನಿಮಾದ ಪಾತ್ರಗಳು ಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ತೆರೆ ಕಂಡ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ೧೯೮೦-೧೯೯೦ರ ದಶಕವು ಭಾರತೀಯತೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಘಾತಕಾರಿ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳು, ರಥಯಾತ್ರೆ, ಕೋಮುಗಲಭೆ ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಭಯದ ವಾತಾವರಣ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಲಪಂಥೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಹಿಂದೂ ರಾಷ್ಟ್ರ, ಹಿಂದೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಆವರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಎರಡು ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಚೋದನೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ೧೯೮೯ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್.ಕೆ.ಅಡ್ವಾನಿ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಥಯಾತ್ರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ರಾಮಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಾಣದ ಬಿಸಿ ಚುರುಕುಗೊಂಡಿದ್ದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡು ೭೮ ವಾರಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಸಾರವಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧಾರಾವಾಹಿ ರಾಮಾಯಣ. ರಾಮ, ಸೀತೆ ಮತ್ತು ಹನುಮಂತರಂತಹ ಪಾತ್ರಗಳು ಹಿಂದೂ ದೇವತೆಗಳು, ಹಿಂದೂ ವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿತ್ತು. ಹಿಂದೆಯೇ ಮಹಾಭಾರತ ಕೂಡ ಧಾರವಾಹಿಯಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಸಾರ ಕಂಡಿತು. ದೇಶದ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಜನರು ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತ ಧಾರಾವಾಹಿಯನ್ನು ನೋಡಲಾರಂಬಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ

> ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಕಿರುತೆರೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಉಂಟಾದ ಹಿಂದೂ ಕೇಂದ್ರಿತ ಪ್ರಭಾವವಿದು. ಎರಡು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡು ಆದ ಇಬ್ಭಾಗದ ಗಾಯ, ಗಾಂಧಿಯ ಕೊಲೆಯ ಬರ್ಬರತೆಯ ನೆನಪುಗಳು ನೆಹರೂ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಸರಿದವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಿರುತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ

ಈ ಧಾರಾವಾಹಿ ವೀಕ್ಷಣೆಯ ಕೆಲಕಾಲದ ಮುಂಚೆ ಮತ್ತು ತತ್‌ಕ್ಷಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಆಧುನಿಕತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಧರ್ಮ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಹಿಂದೂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಆಧಾರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿಂದಿನ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಪುರಾಣದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ತೀವ್ರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಆ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಂದು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ರಮಾನಂದ ಸಾಗರ್ ಅವರ ರಾಮಾಯಣವು ಹಿಂದೂ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ ತಿರುವು ನೀಡಿದ ಧಾರಾವಾಹಿ. ಮಹಾಭಾರತ ಧಾರಾವಾಹಿಯಿಂದ ಆ ಹಿಂದಿನ ತಿರುವಿನಿಂದಾದ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಯಿತು. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಈ ಎರಡೂ ಧಾರಾವಾಹಿಗಳು ಗಮನಸೆಳೆದವು(ಪದ್ಮನಾಭ ೨೦೦೫: ೧೧೫-೧೧೬).

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸುವಂತಹ ಪ್ರಭಾವವೇನೂ ಕಂಡುಬಾರದಿದ್ದರೂ ಹಿಂದುತ್ವದ ಭಾವನೆಗಳು ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಜನರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿ ಅಡಗಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಎರಡು ಕೋಮುಗಳ ನಡುವೆ ಶಾಂತಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದು ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ.[೨೮]

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಮುಗಲಭೆಗಳು ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ವರ್ಗ ಗಮನ ನೀಡಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚೋದನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೆರಳಿಸುವಂತಹ, ವರ್ಗ-ಸಂಘರ್ಷ ಉಂಟು ಮಾಡುವಂತಹ ಭಾಷೆ ಬಳಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿನಿಮಾ ಷರೀಫರ ಸಾವಿನ ದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಷರೀಫರ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರದ ವಿಚಾರ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಹಾಕಿರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಎರಡೂ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡು ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಷರೀಫರು ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೂ ಹಿಂದುವಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಎರಡೂ ಧರ್ಮೀಯರು ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಷರೀಫರ ತತ್ವಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರ ನಡುವೆ ಸೌಹಾರ್ದತೆ ತರುವ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಾರಣ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಇಡೀ ಸಿನಿಮಾದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಬೋಧಿಸುವಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಗೋವಿಂದ ಭಟ್ಟರು ಷರೀಫರನ್ನು 'ಯಾರೋ ನಿನ್ನ ತಂದೆ'

ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ 'ನಿಮ್ಮಪ್ಪನೆ ನಮ್ಮಪ್ಪ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುವುದು. ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಎಲ್ಲರ ತಂದೇ ಒಬ್ಬನೇ. ಧರ್ಮಗಳು ಬೇರೆಯೇ ಹೊರತು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದೂ ಗುರುವಿಗೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಶಿಷ್ಯ. ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಶರೀಫರನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿದ ದೃಶ್ಯ ಇದೆ. ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಷರೀಫರನ್ನು ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜವು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಷರೀಫರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ತತ್ವಕಾರರಾದ ಸಂತ ಜ್ಞಾನದೇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಷರೀಫರಿಗೆ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ ಅವರ ಜಾತಿಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಆ ಸಮುದಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂತ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರ ತಂದೆ ಗೃಹಸ್ತಾಶ್ರಮ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಗೃಹಸ್ತಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ರೀತಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಚಾಂಡಾಲರ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಕಾಲದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಇರಬಹುದು ಹದಿಮೂರನೇ ಶತಮಾನದ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಷರೀಫರ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರದ ಬದಲಾವಣೆ ಇರಬಹುದು.

ವರ್ತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫರ ಸಿನಿಮಾ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗ, ಕೆಳವರ್ಗ, ಸ್ವಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಧರ್ಮಗಳೂ ಇಡಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಡಗೊಳಿಸುವ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುವಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದವರು ಷರೀಫನು ಮುಸ್ಲಿಮನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಸೀದಿಯ ಕಡೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಸ್ಲಿಮನಂತೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ವರ್ಗವು ದೂರುವುದಾದರೂ ಎರಡು ಕೋಮುಗಳ ನಡುವೆ ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಬೆಳೆಸಲು ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಮಾನವ ಧರ್ಮವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂಬ ನಿಲುವು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಎರಡೂ ಧರ್ಮದವರ ಐಕ್ಯತೆಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟವರು ಷರೀಫರು. ಸಿನಿಮಾ ಸಹ ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಪವಾಡದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪವಾಡಗಳಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶ. ಇಂತಹ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹಾಲು ಕೊಡದ ಆಕಳಿಂದ ಹಾಲು ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಮಳೆ ಬರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾರೂಢ ಮಠದಲ್ಲಿ ಷರೀಫರಿಗೂ ಗುರುಗಳಿಗೂ ನಡೆದ ವಾದದಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಒಡೆಯುವುದು. ಅಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಮ ಒಬ್ಬರೆ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಚರ್ಚೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪವಾಡ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಹೆಚ್ಚು ವೈಭವೀಕರಣಗೊಂಡಿಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪವಾಡಗಳು ಮತ್ತು ತತ್ವ ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ ಸೌಹಾರ್ದತೆಗಾಗಿ ಷರೀಫರು ಜೀವ ಸವೆಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ಕೋಮು ಉದ್ವಿಗ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಪಸರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತಿದೆ. ಸಂತರ ಬದುಕು ವರ್ತಮಾನದ ತಲ್ಲಣಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಂತರ ತತ್ವಪದಗಳು ವರ್ತಮಾನದ ಕಥೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಆಕರ ನೀಡುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಶಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ ಸಿನಿಮಾ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

೩.೧.೪. ಭಕ್ತಿಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾ

ಸಿನಿಮಾಗಳು ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾರ್ಗವಾಗಿವೆ. ಇದು ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಜೊತೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ, ಅಂದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಇತರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖರ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್, ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕಬೀರ, ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ಮತ್ತು ಭಕ್ತ ಜ್ಞಾನದೇವ ಮುಂತಾದ ಸಿನಿಮಾಗಳು. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ, ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು

ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಿಂದ ಮೊದಲು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಚಿತ್ರ ಕಬೀರರ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಬೀರರ ಜೀವನ ಕುರಿತಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, **ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ**[೩೦](೧೯೪೭), **ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ**[೩೧](೧೯೬೨), **ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕಬೀರ**[೩೨](೨೦೧೪) ಮತ್ತು **ಭಕ್ತ ರಾಮದಾಸ**[೩೩](೧೯೪೮). ಭಕ್ತ ರಾಮದಾಸ ಕಬೀರರ ಶಿಷ್ಯ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇನೆ. **ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್**(೧೯೪೭) ಮತ್ತು **ಭಕ್ತ ರಾಮದಾಸ** (೧೯೪೮) ಸಿನಿಮಾಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ[೩೪]. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಾಗ ಭಾರತವು ಆಗತಾನೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಎಂದು ದೇಶವು ಇಬ್ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ಒಂದು ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಎಂಬ ಕೋಮುವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಲ್ಲಿ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಸಾರಲು ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾ ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್. ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಕಥೆಯು ಹೀಗಿದೆ 'ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಕಬೀರ್ ಸಮರ್ಥ ರಾಮದಾಸರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ರಾಮನಾಮ ಜಪ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೊಸ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದ. ಈತ ಜಾತಿ–ಧರ್ಮ ಯಾವುದೇ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಗುಣ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ. ಮುಂದೆ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಲ್ಲಿ ಭೇದ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮದಾಸನಿಂದ ಕಬೀರ್ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಬಲದಿಂದ ಅದು ತಪ್ಪಿ ರಾಮ ರಹೀಮ, ಕೃಷ್ಣ ಕರೀಮರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂಬ ತತ್ವ ಪ್ರಚಾರವಾಗುವುದು. ಇದು ಕಬೀರ್ ದಾಸರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳೀಕರಿಸಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತ ರಾಮದಾಸ ಸಿನಿಮಾದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಗೋಲ್ಕೊಂಡಾದ ದೊರೆ ತಾನೇಶನ ಮಂತ್ರಿ ಆಕ್ಕಣ್ಣನ ಅಳಿಯ ಗೋಪಣ್ಣನಿಂದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು ರಾಮದಾಸನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಭದ್ರಾಚಲದ ತಹಸೀಲ್ದಾರನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಸರ್ಕಾರಿ ಹಣದಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನೇಶಾ ರಾಮದಾಸನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ತಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವಧಾ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮದಾಸನ್ನು ಕಬೀರರೆ ಬಂದು ಹರಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಸತ್ತ ಮಗನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕರುಣಿಸಿದ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಕಥೆಯಿದೆ.

‘ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂರಲ್ಲಿ ಭೇದಗಳೇಕೆ, ರಾಮ ರಹೀಮರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬನೇ’ ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ತಿಳಿಸಲು ತಯಾರಾದ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿದೆ. ಮಸೀದಿ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಮೂಲಕ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಳಿ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿವೆ’(ವಿಜಯಾ ೨೦೦೧: ೭೪– ೭೫.).

ಈ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ದೊರೆತಿತ್ತು. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ವಿಭಜನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದೂ–ಮುಸ್ಲಿಂ ಕೋಮುಗಲಭೆಗಳು ಉದ್ವಿಗ್ನವಾಗಿದ್ದವು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತ ರಾಮದಾಸ ಎರಡೂ ಚಿತ್ರಗಳು ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

೧೯೬೨ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ **ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್**(೧೯೬೨) ಚಿತ್ರ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಈ ಚಿತ್ರ ತೆರೆಕಂಡ ಸಂದರ್ಭದ ಚಿತ್ರರಂಗವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ,

೧೯೬೨ರಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಚೀನಾದೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದಶಕದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಒಂದೆರಡು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಕೆಲವು ಯುದ್ಧದ ದಾಸ್ತಾನು ಚಿತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಪಾಕಿಸ್ತಾನವು ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿತು. ೧೯೫೨ರಲ್ಲೇ ಪಶ್ಚಿಮ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಈ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಬಂಗಾಳಿ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಭಾರಿ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿತು(ವಿಜಯ ೨೦೦೧: ೧೪೭–೧೪೮.).

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಸಿನಿಮಾ **ಮಹಾತ್ಮಾ ಕಬೀರ್**(೧೯೬೨) ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಸಿನಿಮಾದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಗಳ ದೇವಾಲಯ ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಆ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆ ‘ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಐಕ್ಯತೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತನಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆ’ ಎಂದಿದೆ. ಇದು ಚಿತ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಕೋಮು–ಸೌಹಾರ್ದದ ಪ್ರಸಾರ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಐಕ್ಯತೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾದ ಕಬೀರರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ‘ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಹತ್ವದೆಡೆಗೆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದು.

ಸಿನಿಮಾದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಬೀರರ[೩೫] ಜೀವನ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುರಿತಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ದೃಶ್ಯ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. '೧೫ನೇ ಶತಮಾನದ ಸ್ವಾಮಿ ರಮಾನಂದರು[೩೬] ಅವತಾರ ಪುರುಷರು. ಅವರ ವಾಕ್ಕು ದೇವವಾಕ್ಕಾಗಿ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಓರ್ವ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ, ಆತನ ಬಾಲವಿಧವೆಯಾದ ಮಗಳು ಬಂದಾಗ ಸುಪುತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಿರಸ್ತು ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ರಮಾನಂದರು ಆಶೀರ್ವದಿಸಲು, ಆಕೆ ಒಂದು ಗಂಡುಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಳು. ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕಂಜಿದ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅದನ್ನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವಂತೆ ಹೇಳಲು, ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಕೆ ಮಗುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಳು' ಎಂದು ದೃಶ್ಯ ಸಾಗುವುದು. ಇದು ಕಬೀರರ ಜನ್ಮ ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ವಾದವಾಗಿದೆ. ಇದರೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗುರುವನ್ನು ತಂದೆ ಸಮಾನನಾಗಿ ನೋಡುವ ಪರಿಪಾಟವಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಬೀರ್‌ರ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ರಮಾನಂದರ ಹರಸುವಿಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಬೀರರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಆ ಮಗುವನ್ನು ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾಗದಿದ್ದ ಮುಸ್ಲಿಂ ದಂಪತಿಗಳಾದ ನೀರು ಮತ್ತು ನಿಮಾ ಸಾಕುತ್ತಾರೆ' ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಕಬೀರರು ರಮಾನಂದರ ಆಶೀರ್ವಾದದೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದೂಗಳ ಮೂಲದ ಮಗು ಎಂದು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಬೀರರು ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಆತನನ್ನು ದೇವರಾದ ಹನುಮಂತನು ಬಂದು ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳಿ ಮಲಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದುದ್ದಕ್ಕೂ ಶ್ರೀ ರಾಮನು ಪದೆ ಪದೇ ಬಂದು ಕಬೀರರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪವಾಡಗಳು ಮೊದಲಾದವು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಕಬೀರರು ಶ್ರೀರಾಮನ ವರಪ್ರಸಾದ, ಹಾಗಾಗಿ ಆತನ ಮಹಾನ್ ಭಕ್ತನಾದ ಹನುಮಂತನೇ ಆತನ ಪೋಷಣೆಗೆ ಬಂದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.[೩೭]

ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್ ಚಿತ್ರವು ಜಾತಿಭೇದ ಮರೆತು ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಬಾಳಿರಿ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೂಡ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕಬೀರರು ರಾಮದಾಸರ ಬಳಿ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ರಮಾನಂದರು ನೀನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಲು ನಿನ್ನ ಜಾತಿ ಅಡ್ಡಿಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಠ ಬಿಡದ ಕಬೀರರು ರಮಾನಂದರು ನಡೆದು ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಮನಂದರು ತಮ್ಮ ಕಾಲನ್ನು ಕಬೀರರ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು 'ರಾಮ ರಾಮ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಬೀರರು ಇದರಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ನನಗೆ ರಮಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ

ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಗುರೂಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ನಾನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕಬೀರರ ಆರಂಭಿಕ ಜೀವನ ಕುರಿತಂತಿರುವ ಐತಿಹ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಎರಡೂ ಧರ್ಮದವರು ಕೋಪಗೊಂಡು ರಮಾನಂದರ ಬಳಿ ಬಂದು, ನೀವು ಹಿಂದೂಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮನಾದ ಕಬೀರರನ್ನೇಕೆ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವತಃ ರಾಮನೇ ಪವಾಡದ ಮೂಲಕ ಕಬೀರರಿಗೆ ರಮಾನಂದ ಶಿಷ್ಯರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಈ ಮೂಲಕ ದೈವಪ್ರೇರಣೆ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ, ಕಬೀರರನ್ನು ದೈವತ್ವಕ್ಕೇರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕಬೀರರ ಜೀವನ ಕುರಿತ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯ ಹೀಗಿದೆ. ಕಬೀರರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದಷ್ಟು ಪ್ರಜೆಗಳು ಕಾಶಿರಾಜನಿಗೆ ಕಬೀರರ ವಿರುದ್ಧ ದೂರನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಶಿರಾಜನಿಗೆ ಜನರು 'ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಆಪತ್ತು ಬಂದಿದೆ. ಕಬೀರನೆಂಬ ಮುಸ್ಲಿಮನು ಮೊದಲು ರಾಮನೇ ರಹೀಮ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಹೀಮನ್ನು ನಂಬಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಕಾಶಿರಾಜನು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು ಕಬೀರನು ಮತಾಂತರ ಮಾಡುವ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾರ್ಗ ಇರಬೇಕೆಂದು ತಿರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಬೀರರನ್ನು ಕರೆಸಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿದಾಗ ಆತನಿಗೆ ಕಬೀರರು ನಿರಪರಾಧಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ರಾಜನು ಕಬೀರರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ 'ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಳಿದರೆ ಮುಂದೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಒಳಿತಾಗಲಿದೆ' ಎಂದು ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿದು ಕಬೀರರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವನು. ಈ ಭವಿಷ್ಯವು ಅಂದಿನ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಭಾರತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರದ ಜನರು ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆ ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿಯ ಬಳಿ ದೂರನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಕಬೀರನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಲೂದಿಯು ಸಹ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಾನನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು 'ದೇವರಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವ ಧೈರ್ಯವೇಕೆ' ಎಂದು ಲೂದಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಬೀರನು 'ರಾಮ ರಹೀಮರಲ್ಲಿ ಭೇದಗಳೇಕೆ, ನಾನು ರಾಮ ರಹೀಮ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬನನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಎಂಬ ಭೇದಗಳೇಕೆ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದು ತಪ್ಪಲಿ. ಹಿಂದೂಗಳು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಮಧ್ಯೆ ಜಗಳಗಳು ತಪ್ಪಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂರು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ನೀಡಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಒಪ್ಪಿತವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕಬೀರ್ ಪಾತ್ರದಿಂದ ಹೇಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ವಾದವಾಗ್ವಾದದ ನಂತರ ಸಿಕಂದರ್ ಲೂದಿಯೂ ಕಬೀರರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. 'ಕಬೀರರಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಹಿಂದೂ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಹಿಂದೂಗಳು ದಂಗೆ ಎದ್ದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ನಾನು ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುತ್ತೇನೆಂದು' ಹೇಳುವುದು ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳು ಹಿಂದೂ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಶಿರಾಜ ಹಿಂದೂ. ಆತ ಉದಾರಿ, ಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಸಿನಿಮಾದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂರ ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಕಾಯುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯ ಆಸಕ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಬೀರನ ತಾಯಿ ನಿಮಾ ಮತ್ತು ಅವರ ನೆರೆಮನೆಯ ಕಾಳವ್ವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ನಾವಿಬ್ಬರು ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಲ್ಲವೇ. ನಾವು ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರಂತೆ ಬಾಳುತ್ತಿಲ್ಲವೇ, ನಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಬಾಳಬಾರದೇ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲೇಕೆ ಜಾತಿ ಭೇದಗಳು' ಎಂಬ ಮಾತುಕಥೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇದು ಸಹ ಮೇಲಿನ ವಾದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಗೋಸಂರಕ್ಷಣ' ವಿಚಾರವನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ಕಟುಕನಿಗೆ ಮಾರುವ ದೃಶ್ಯವಿದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೋವು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯಂತೆ ಹಸುವನ್ನು ಮಾರಬೇಡ ಎಂದು ಕಬೀರರು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗೋವು ಹಿಂದೂಗಳ ಪೂಜನೀಯ ಪ್ರಾಣಿ ಅದನ್ನು ಕಟುಕನಿಗೆ ಮಾರಬೇಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಉದಾರ ಬಲಪಂಥೀಯ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಕ್ರೌರ್ಯ ನಿಷೇಧ ತಡೆ ಕಾಯ್ದೆ ೧೯೬೦ಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಸೆಕ್ಷನ್ ಸೇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ.[೩೮] ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸವು ಸಿನಿಮಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಬೀರರ ಕುರಿತಂತೆ **ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕಬೀರ**(೨೦೧೪) ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿನಿಮಾ ತೆರೆ ಕಂಡಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ಭೀಷ್ಮ ಸಹಾನಿ ಅವರ ಬಾಜಾರ್ ಮೆ ಕಡಾ ಕಬೀರ್ ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನಾಧರಿಸಿದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಬೀರ್‌ರ ದೋಹೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ವ ಧರ್ಮಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ

ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಬೀರರ ಬಗ್ಗೆ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಾದ ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿವೆ. **ಕಬೀರ್‌ದಾಸ್**(೨೦೦೩) ತೆಲುಗು ಸಿನಿಮಾ. **ಸಂತ ಕಬೀರ್**(೨೦೦೩) ಹಿಂದಿ ಸಿನಿಮಾ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಹ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ.

***

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿದ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯು ಅನೇಕ ಸಂತರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಈ ಸಂತರು ನಾನಾ ಸ್ತರಗಳಿಂದ ಬಂದವರು. ಜಾತಿ, ಬಡತನವನ್ನು ಮೀರಿ ಭಕ್ತಿಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಈಗಾಗಲೇ ಇದ್ದ ಮಡಿ–ಮೈಲಿಗೆ, ಶ್ರೇಣೀಕರಣದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಲೇ ಈ ಸಂತರು ಸಮಾಜದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನರಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಬಲವನ್ನು ತುಂಬಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬಲದಿಂದಲೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೀಳರಿಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದೇವರು ಪ್ರಮುಖರು. ತುಕಾರಾಮ ಸಂತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯ 'ವಾರಕರಿ' ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡನು. ದೀನ ದಲಿತರ ಬದುಕನ್ನು ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಅಡ್ಡಿ–ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಂತನು. ಇಂಥ ಸಂತನ ಬದುಕಿನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಹ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮನ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ[೩೯] ಸಿನಿಮಾ ದೇಶದ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಭಾಷಾಂತರಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ನಮಗೆ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಂತ ತುಕಾರಾಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ. **ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ**(೧೯೩೬ ಮರಾಠಿ), **ಸಂತ ತುಕಾರಾಂ**(೧೯೬೩ ಕನ್ನಡ), **ಭಕ್ತ ತುಕಾರಾಮ**(೧೯೭೩, ತೆಲುಗು) ಮತ್ತು **ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ಮಹಾರಾಜ**ಗಳನ್ನು(೨೦೧೨, ಮರಾಠಿ) ಕಾಣಬಹುದು. ಇವು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಚಾರಗಳೆಂದರೆ, ತುಕರಾಮನ[೪೦] ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಅವರ ಅಭಂಗಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳು. ತೆಲುಗು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ 'ತುಕಾರಾಮನು ಸಂತ ನಾಮದೇವನ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖ ಸಂತನೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವೇ ನಾಮದೇವನನ್ನು ಭೂಲೋಕ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜನ್ಮ ತಾಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವನು. ಆಗ ನಾಮದೇವನು ಒಪ್ಪಿ ತುಕಾರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸುವನು ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕದಿಂದ ವಾಪಸ್ಸು ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ಬಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ನಾಮದೇವ ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಾಹನ ಗರುಡ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಂತ ತುಕಾರಾಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ತುಕಾರಾಮನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಪ್ತ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ, ಆತನನ್ನು ಉಪದೇವರನ್ನಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದರೊಡನೆ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸಂತ ನಾಮದೇವ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಹದಿನೈದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ವಾರಕರಿ ಪಂಥದ ಸಂತ. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ವಾರಕರಿ ಪಂಥದಲ್ಲೇ ಕಂಡುಬರುವ ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಸಂತ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ವಾರಕರಿ ಪಂಥವನ್ನೇ ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸಂತ ನಾಮದೇವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧ ಇದಾಗಿದೆ.

೧೯೩೬ರಲ್ಲಿ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ೧೯೩೦ರ ದಶಕವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯು ದೇಶದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಂಡೆ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರರು ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿಯೂ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಗೆ ಬಂದ ಸಿನಿಮಾವೇ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ಸಿನಿಮಾ. ಭಾರತೀಯರು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಬೇಕು. ಭಾರತೀಯರಿಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ ಎಂದು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಮಹಾನ್ ಸಂತರುಗಳ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು. ಅಂತಹ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ಸಂತನೇ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರ ನೇತೃತ್ವದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ವಿರೋಧಿ ಹೋರಾಟಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಸಿನಿಮಾ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡ ಸಂದರ್ಭ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹೋರಾಟವು ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಅಂಶಗಳು ಸಿನಿಮಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ, ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮರ ಅಭಂಗಗಳನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುವ ದೃಶ್ಯವಿದೆ. ಅಭಂಗಗಳು ಮುಳುಗಿಸಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮರು ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ಕೂರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಜನರ ಬೆಂಬಲವು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮರು ಹದಿಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮರ ಜೊತೆಗೆ ಉಪವಾಸ ಕೂರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮರಿಗೆ ಗಡಿಪಾರು ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಿರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತುಕಾರಾಮನ ಮೇಲಿನ ಜನತೆಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಂಶವು ಸಮಕಾಲೀನ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಂತಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಜನರೆಲ್ಲ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರೆ ಜನತೆಯ ಗೆಲುವು ಖಚಿತ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ಸೂಚಿಸಿದಂತಿದೆ. ತುಕಾರಾಮ ತನ್ನ ಅಭಂಗಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತುಕಾರಾಮನ ಅಭಂಗಗಳನ್ನು ಅವು ಶೂದ್ರ ಕವಿತೆಗಳು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಜನತೆ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಜನತೆಯು ತುಕಾರಾಮನಿಗೆ ನೀಡಿದ ಬೆಂಬಲವು ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಕೆಳವರ್ಗದ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವಾಗಿದ್ದು, ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಬಾಲ್ಟ್ರನ್ ಹೋರಾಟದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಇದೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಇರಾ ಭಾಸ್ಕರ್ ಅವರು **ಅಲೆಗೊರಿ, ನ್ಯಾಷನಲಿಸಮ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಕಲ್ಚರಲ್ ಚೇಂಜ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಸಿನಿಮಾ: ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ್**(ಭಾಸ್ಕರ್ ೧೯೯೮: ೫೦) ಎನ್ನುವ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ೧೯೩೬ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಗಲೇ ಕಂಡುಬಂದ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿದೆ.

ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ಸಿನಿಮಾ 'ಜಯತು ಜಯ ವಿಠಲ' ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ಹಾಡನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೆಳಜಾತಿಯ ತುಕಾರಾಮ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಹಾಡನ್ನು ಕದ್ದಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಆರೋಪ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಳಜಾತಿಯವರು ಹೀಗೆ ಗೀತರಚನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ಧೋರಣೆ ಈ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂಬಂತಿದೆ. ತುಕಾರಾಮ ವಿಠಲನ ಭಕ್ತನಾದರೂ ಆತನ ಪತ್ನಿಗೆ ವಿಠಲನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಗಂಡನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಒಮ್ಮೆ ತುಕಾರಾಮನ ಮಗನಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದನ್ನು ಪಾಂಡುರಂಗ ಗುಣಪಡಿಸುವನು ಎಂದು ಯಾವುದೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕೊಡಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆಕೆ ಗಂಡನ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಮಗನ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಆತ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಡುರಂಗನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ದೇವರ ಪವಾಡವೆಂಬತೆ ಕಾಯಿಲೆ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಡಿಯಲು ಬಂದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ತುಕಾರಾಮನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ತುಕಾರಾಮನ ಮನೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಾಗ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಹುಂಬನು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡು ಎಂದು ಅವಮಾನಿಸುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವರು. ಆಗ ತುಕಾರಾಮನು ನಾನು ಬೇಡುವುದಾದರೆ ಹರಿಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಆಗ ತುಕಾರಾಮನಿಗೆ ಜಮೀನು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಿಠಲನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ತುಕಾರಾಮ ಮೈಮರೆತಿದ್ದಾಗ ಕಿಡಿಗೇಡಿಗಳು ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತುಕಾರಾಮ ತನಗೆ ದೊರೆತ ಕೆಲಸ ಹಾಗೂ ಆದ ನಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತುಕಾರಾಮನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಪಾಂಡುರಂಗ ಬೆಳೆ ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ಪವಾಡ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಳಜಾತಿಯನವನೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನ್ನು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ವರ್ಗ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶೂದ್ರ ಉತ್ತಮರಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಬಾರದು, ಅವುಗಳ ಪಾವಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಆಡಳಿತವರ್ಗ ಅವುಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಲು ಆದೇಶ ನೀಡುವರು. ತುಕಾರಾಮನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಭಂಗ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಚಾರದ ಕುರಿತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಗಾಥೆಯನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದರೆ ಅವನ ಅಭಂಗದ ವಹಿಯನ್ನೇ ಮುಳುಗಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ಸತ್ಯವೂ ಹೌದು. ಈ ವಹಿಯನ್ನು ಸ್ವತಃ

ರಾಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅವನ ಜನರಾಗಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಬಲವಂತದಿಂದ ತುಕಾರಾಮನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮುಳುಗಿರಬೇಕು. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ ವಹಿ ಮುಳುಗಿಸುವುದೆಂದರೆ ಕೇವಲ 'ವಹಿ ಮುಳುಗಿಸುವುದು' ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಒಂದನೆಯದಂತೂ ಈ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮವೆಂದು ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಧನ ಧಾನ್ಯ ಜಪ್ತಿ ಮಾಡುವಾಗಲೇ, ಅವನ ಅಭಂಗದ ವಹಿಯನ್ನು ಜಪ್ತಿ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆ ವಹಿಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿರಬೇಕು. ತುಕಾರಾಮನ ಅಭಂಗವು ಧರ್ಮದ್ರೋಹದ್ದು ಎನ್ನುವುದೇ ಇದರ ಹಿಂದಿನ ನಿಲುವು. ಈಗ ಈ ಅಭಂಗದಿಂದ ಧರ್ಮದ್ರೋಹವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಅಭಂಗಗಳ ವಹಿಯನ್ನು ಸ್ವಂತ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಆ ಅಭಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದಾಗಲಿ ಗುನ್ಹೆ ಎಂದೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಸ್ವತಃ ತುಕಾರಾಮನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಉಳಿದ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಈ ಅಭಂಗಗಳನ್ನು ಲಿಖಿತ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೂ ಇಲ್ಲ, ಉಚ್ಚರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪೇಶ್ವೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅವನ ಅಭಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಷೇಧ ಹೇರಲಾಗಿತ್ತು.[೪೧]

> ನಾನಾಸಾಹೇಬ ಪೇಶ್ವೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಿ ಮಡಿವಂತಿಕೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪೇಶ್ವೆಯ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಪೇಶ್ವೆ ಹಾಜರಿದ್ದಾಗ ಹರಿಕೀರ್ತನೆಯು ನಡೆಯುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತುಕಾರಾಮನ ಅಭಂಗವನ್ನು ಬಳಸಬಾರದು ಎಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಗೊತ್ತೆ? ತುಕಾರಾಮನ ಅಭಂಗವೆಂದರೆ ಶೂದ್ರ ಕವಿತೆ; ಅದರಿಂದ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಕೀರ್ತನೆಯು ಮೈಲಿಗೆಯಾಗಬಾರದು!' ಗಾಥೆ ಮುಳುಗಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಭೂತಕಾಲದ ಬರವಣಿಗೆಯಂತೆ ಭವಿಷ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಲೇಖನಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ತುಕಾರಾಮನು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಬರೆದ ಅಭಂಗಗಳನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುವದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಅಭಂಗ ರಚಿಸುವ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದಂತಹ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು(ಚಂದ್ರಕಾಂತ ೨೦೧೦: ೧೦೭).

ಎಂಬ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅಭಂಗವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತುಕಾರಾಮನು ಮುಳುಗಿಸಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ತುಕಾರಾಮನು ಇಂದ್ರಾಯಣಿ ದಡದ ಮೇಲೆ ಹದಿಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಉಪವಾಸ ಕೂತನು. ಈ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವು ಒಂದೆಡೆ ವೈದಿಕ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಬಲವಾದ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿದರೆ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನ್ಯಾಯದ ಪರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಉತ್ಕಟ ಆಹ್ವಾನವಾಗಿತ್ತು. ತುಕಾರಾಮನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ತುಕಾರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಆತನ ಸುತ್ತಲೂ ದಿನೇ ದಿನೇ ಜನರ ಗುಂಪು ಹೆಚ್ಚತೊಡಗಿತು. ತುಕಾರಾಮನಿಗೆ ಜೈಕಾರ ಹಾಕಲಾರಂಬಿಸಿದರು. ತುಕಾರಾಮನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಾನೂನನ್ನು

ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ, ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಜನತೆ ಮಾಡಿದರು. ಜನರ ಆ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಎದುರು ಪಂಡಿತರು ತುಕಾರಾಮನಿಗೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಈಗುಳಿದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ, ಮುಳುಗಿಸಿದ ಗಾಥೆಗಳು ಏನಾದವು. ಮುಳುಗಿಸಿದ ಅಭಂಗಗಳ ವಹಿ ಬಗೆಗೆ ಏನು ಮಾಡಲು ಬರದಿದ್ದರೂ, ಯಾರ ಬಳಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಅಭಂಗಗಳು ಉಳಿದಿತ್ತೋ ಅವರು ಹೆದರದೆ ಅದನ್ನು ತೆರೆದರು. ಯಾರಿಗೆ ಕಂಠಪಾಠವಿತ್ತೋ ಅಂಥವರು ಶಿಕ್ಷೆಯ ನಿಷೇಧಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬರೆದಿಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೊಸ ಅಭಂಗ ಬರೆಯಲು ತುಕಾರಾಮನು ಹಿಂಜರಿಯಬಾರದೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಕಾರಾಮನಿಂದ ಅನೇಕ ಅಭಂಗಗಳ ರಚನೆಯಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಪಾಂಡುರಂಗನ ಪವಾಡದಿಂದಾಗಿ ಅಭಂಗಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ೧೭ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳವಳಿಯ ಒಂದು ವಿಧವನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯೆ ಮೇನಕಳು ತುಕಾರಾಮನನ್ನು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ತುಕಾರಾಮನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾಂಡುರಂಗನ ಭಕ್ತೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತುಕಾರಾಮನನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತುಕಾರಾಮನ ಶಿಷ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಾಜಿಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದಾಗ ತುಕಾರಾಮನ ಪಾಂಡುರಂಗನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಅದೇ ರಾಜಮನೆತನದ ಪೇಶ್ವೆಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತುಕಾರಾಮನ ಅಭಂಗಗಳು ಹಾಡುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯ ತುಕಾರಾಮನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದವು ಎಂಬಂತೆ ತೋರುವುದು.

ತುಕಾರಾಮನ ಅಂತ್ಯ ಕುರಿತಂತೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಆತನನ್ನು ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವುದು. ತುಕಾರಾಮ 'ನಾನು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖ ಪಡೆಯಲು ಬಾ ಎಂದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿ ಜೀಜ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ತುಕಾರಾಮನನ್ನು ಗರುಡ ಪಕ್ಷಿಯು ಬಂದು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ' ಆದರೆ ತುಕಾರಾಮನ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಚರ್ಚೆಗಳಿವೆ.

ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವಾಗ ಅವನು ಬದುಕಿದ ರೀತಿಯಂತೆ, ಸಾವು ಎದುರಿಸಿದ ಬಗೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ್ದು. ತುಕಾರಾಮನು ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು, ಮಾಯವಾದನು ಎನ್ನುವುದು ಅವನ ಸಾವಿನ ಬಗೆಗೆ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಜಗಾವಕರ ಹೇಳುವುದು ಹೀಗೆ; ಆ ದಿನ ಇಂದ್ರಾಯಣಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತುಕಾರಾಮ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅದೃಶ್ಯರಾದರು. ಅದೃಶ್ಯರಾದರು ಎಂದರೆ ಅವರು ಏನಾದರು ಎನ್ನುವುದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ತುಕಾರಾಮನ ಈ ಸಾವು ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನಿಗೂಢವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನಕಾರಕ ಉತ್ತರ ನೀಡುವುದು ತುಂಬ ಕಠಿಣ. ತುಕಾರಾಮ ದೇಹಸಹಿತ ಗುಪ್ತವಾದ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಅಭಂಗವೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿದೆ. ಅದು ತುಕಾರಾಮನ ಹೆಸರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಹರಿಕಥೆ ನಡೆದಾಗ ತುಕಾರಾಮನು ತಟ್ಟನೆ ಮಾಯವಾದನು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಜನ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡರು. ಏನಾಯಿತು ಎಂಬುದೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅವನದ್ದೇ ಒಂದು ಅಭಂಗವಿದೆ. ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತುಕಾರಾಮ ಅದೃಶ್ಯನಾದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮಗ ನಾರಾಯಣ ಬುವಾ. ವೈಷ್ಣವ ಭಕ್ತನು ಗುಪ್ತನಾದ ಎಂದು ಮಹೀಪತಿಯ ಅಂಬೋಣ. ಇದು ತುಕಾರಾಮನ ಸಾವಿನ ಕುರಿತ ಒಂದು ವಾದವಾಗಿದೆ.

> ತುಕಾರಾಮನ ಸಾವಿನ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸಂದರ್ಭವೆಂದರೆ, ಅವನ ಪಾರ್ಥಿವ ದೇಹವೇನಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದು. ಅದರ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಯೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಜನರು ಸಾವಿನ ಕುರಿತು ಹಲವು ಬಗೆಯ ತರ್ಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತುಕಾರಾಮನು ಇಂದ್ರಾಯಣಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ತೆರಳಿದ, ಜಲಸಮಾಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ, ಮೊಸಳೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು, ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ವಾಸಿಸಿ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ, ಇಂದ್ರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಬಿದ್ದು ಮುಳುಗಿದ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುವಾಗ ಪ್ರಾಣಿ ತಿಂದಿತು; ಯೋಗದಿಂದ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ, ಅವನ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಗೆ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೇರಿ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲಾಯಿತು– ವಗೈರೆ ತರ್ಕ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ತರ್ಕವನ್ನು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ(ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಾಳೆ ೨೦೧೦: ೧೧೮–೧೧೯).

ಇವು ಸಂತ ತುಕಾರಾಮನನ್ನು ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ತುಕಾರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರು ತುಕಾರಾಮನು ಸದೇಹಿಯಾಗಿ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋದರೆಂದು

ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮನ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಕಾರಾಮನನ್ನು ಗರುಡ ಪಕ್ಷಿಯು ಬಂದು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಸದೇಹಿಯಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವರ ಈ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ

> ಸಂತಾಜಿ ಜಗನಾಡೆಯವರ ಪುತ್ರನಾದ ಬಾಳಾಜಿಯ ವಹಿಯಲ್ಲಿ ತುಕಾರಾಮನು ಗೋಸಾವಿಯು ಸದೇಹಿಯಾಗಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋದನೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಲ.ರಾ. ಪಾಂಗಾರಕರ ನೀಡುವ ವಿವರಣೆ ಹೀಗಿದೆ: 'ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೊರತೆಯಿದ್ದಾಗ ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆ... ಅಧಿಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಲು ಬರದೇ ಇರುವುದನ್ನು ನಾನು ಸಂತರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಹಲವರು ನೋಡಿರಬೇಕು. ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲೂ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ ಎಂದವರ ಹೇಳಿಕೆ. ಬುವಾ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೂತು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು ಎಂಬ ಮಾತು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂದು ಅಜಗಾಂವಕರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯ ಮತ್ತು ಕ್ಷುದ್ರ ಮುಗ್ಧತನದ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ(ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಾಳೆ ೨೦೧೦: ೧೨೦)

ಎಂದು ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ ಇದೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸಾವಿನ ಕುರಿತ ನಿಗೂಢತೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಲೇಪನ ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದರ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ತುಕಾರಾಮ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಆ ನಂತರ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿದ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದಿನ ಜನರಿಗೆ ಅರಿವಿದ್ದರೂ ಅದು ತುಕಾರಾಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಹಾಗೂ ಆತನನ್ನು ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದು ಎನ್ನಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಈಗಲೂ ಯಾವುದಾದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಧನರಾದಾಗ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರೆಂದು ಹೇಳುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಲು ದೇಹಸಮೇತ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದ ಎನ್ನುವ ಪ್ರತೀತಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮನಂತೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನದೇವ.

ಭಕ್ತ ಜ್ಞಾನದೇವ[೪೨] ಸಿನಿಮಾ ಜ್ಞಾನದೇವನ[೪೩] ಜೀವನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಮಾಡಿದ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಜ್ಞಾನದೇವನ ತಂದೆ ವಿಠ್ಠೋಬನು ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿ, ನಂತರ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಿ ಮತ್ತೆ ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ನಿರ್ವೃತ್ತಿ, ಜ್ಞಾನದೇವ, ಸೋಪಾನ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾ

ಬಾಯಿ ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರಿಯಾದ ಕಾರಣ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಜ್ಞಾನದೇವನ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಮನನೊಂದು ಜ್ಞಾನದೇವನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಾದರೂ ಜ್ಞಾನದೇವ ಮತ್ತು ಆತನ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ಚಾಂಡಾಲರೆಂದು ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಹೆಂಗಸಿನ ಮಡಕೆಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ತರಲು ಹೋದಾಗ ಮಡಕೆ ಒಡೆದು ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಉತ್ತಮರೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಏಕೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತೀರ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಹಾಲಂಜಿ ಪಂಡಿತರು ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಲು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಉತ್ತಮರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲನೆ, ಉತ್ತಮರಂತೆ ಬಾಳುವುದು, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ನೆರಳು ಸಹ ಬೀಳದಂತೆ ಬದುಕುವುದು. ಇವರಿಗೆ ಮೊದಲೆರಡು ವಿಚಾರಗಳು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದ್ದು, ಕೊನೆಯ ವಿಚಾರ ಕುರಿತಂತೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪುನಃ ಉತ್ತಮರಾಗುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂದು ಬೋಧಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆಗ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು 'ನಾವು ಉತ್ತಮರು, ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು, ಅವರು ನೀಚರು ಅವರು ವೇದ ಮಂತ್ರ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾನದೇವನು 'ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ವೇದ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೋಣನಿಗೆ ವೇದ ಮಂತ್ರ ಕಲಿಸಿ ನೋಡೋಣ ಎಂಬ ಸವಾಲು ಹಾಕಿದಾಗ ಜ್ಞಾನದೇವನು ಕೋಣನ ಬಾಯಿಂದ ವೇದವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿ ಪವಾಡ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಪವಾಡ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡರೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕೆಳಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಆತ ವೈದಿಕ ಜ್ಞಾನ ಬೋಧಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿದೆ. ಜ್ಞಾನದೇವನ ಬೋಧನೆಗಳಾದ 'ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ. ದೇವರು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ' ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹಲವು ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಮಾನವರೆಲ್ಲ ಒಂದೆ, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೀಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಮಾನವರು ಭಗವಗ್ಧೀತೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಏಕೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಗವಗ್ದೀತೆಯನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಸತತವಾಗಿ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನದೇವನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕೊನೆಗೆ ಜ್ಞಾನದೇವ ಜೀವಂತ

ಸಮಾಧಿಯಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ಜ್ಞಾನದೇವ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೋಣನ ಬಾಯಿಂದ ವೇದವನ್ನು ನುಡಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ಪವಾಡವಾದರೆ, ನಿರ್ಜೀವವಾದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಪವಾಡವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿರುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳು ಮನೋರಂಜನಾ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಾಗ ಕೆಲವೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಪವಾಡಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಇತರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವರ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. **ಸಂತ ಧ್ಯಾನೇಶ್ವರ**(೧೯೪೦) ಮತ್ತು **ಸಂತ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ**(೧೯೬೪) ಎಂಬ ಎರಡು ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳೂ ಜ್ಞಾನದೇವನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಸಿನಿಮಾಗಳೇ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಗೊಂಡು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಭಕ್ತಿಪಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿ ಸಂಘರ್ಷವಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚಳವಳಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಂದಾಗ ಅದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿಗಿಂತ ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

೩.೩. ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ

ಸಿನಿಮಾವೊಂದು ವೈಚಾರಿಕ ಆಕೃತಿಯಾಗಿ ಜನರನ್ನು ತಲುಪುವ ಬಗೆಯೇ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗವು ಅಂಥ ವೈಚಾರಿಕ ಆಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಜನರೊಳಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಹಿಂದಿಯ 'ಅಚೂತ್ ಕನ್ಯ', ಕನ್ನಡದ 'ಭಕ್ತಚೇತ', 'ಭಕ್ತ ಕನಕದಾಸ', 'ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್', 'ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ'ರಂತ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಊನಗಳ ವಿರುದ್ಧದ ವೈಚಾರಿಕ ಆಕೃತಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಪರವಾದ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನೇ ಜೀವಾಳವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿವೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರಭಾವ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತೆಯ ಗುಣವು ಅದರೊಂದಿಗಿನ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ನಂಟನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ನೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತಿರುಳನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನೊಳಗೆ ಸಮ್ಮಿಳಿತಗೊಳಿಸುವ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಕೌಶಲಪೂರ್ಣ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು

ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಿನಿಮಾ ವಿಧಾನವು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕಾರಣ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅಸ್ಮಿತೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು "ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ"ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಎಳೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಿಸುವ, ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದ ನಡುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವುದು. ಎರಡನೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಇತರ ಭಾಷಾ ಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೩.೨.೧. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಅದರ ಉಗಮದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಮುಖ್ಯ ಜಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ಉಗಮದ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ, ಕೆಲವೊಂದು ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದುಬಂದಿವೆ. ಜಾತಿ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜನ್ಮದಿಂದ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಜಾತಿಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಮೇಲು ಕೀಳು ಎನ್ನುವುದು ಅವರವರ ವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

> ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವರ್ಣಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿವೆ. ನಂತರದ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರವರ್ಣಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ"(ಮೂರ್ತಿ ೧೯೮೫: ೬).

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ವರ್ಣಗಳಿದ್ದರೂ, ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ವರ್ಣ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ನಾಲ್ಕು ಗುಂಪುಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪುರುಷಸೂಕ್ತವನ್ನು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ–ಕವಿ, ಪುರೋಹಿತ, ವಿದ್ವಾಂಸ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ–ಆಳುವಾತ, ವೈಶ್ಯ–ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಸಾಯ, ಶೂದ್ರ–ಸೇವಾ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವವನು ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ತೈತ್ತರೇಯ ಸಂಹಿತೆಯು ಈ ವರ್ಣಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ–ತಲೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ–ತೋಳು, ವೈಶ್ಯ–ಹೊಟ್ಟೆ, ಶೂದ್ರ–ಕಾಲು. ತೈತ್ತರೇಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ 'ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೇಲಿನವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಗದವರು ಹಾಗೂ ಅಂತಿಮ ವರ್ಗದವರೆ ಶೂದ್ರರು' ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳಿಗಿಲ್ಲದ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶೂದ್ರ ವರ್ಗವೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು, ಸಂತರು, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ದಾರ್ಶನಿಕರು ತಮ್ಮ ತತ್ವ ವಚನ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಕೇವಲ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ ದಲಿತನಾದ ಚೇನನು ಹರಿಭಕ್ತನಾಗಿ ದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ ದಲಿತರ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತರಲು ಯತ್ನಿಸುವನು. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅನೇಕ ಸಂತರು, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು, ಮಹಾನ್ ಭಕ್ತರು ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದ ಬಂದವರು. ಇವರು ಆ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಆ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣರಾದವರು. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಬದುಕು, ಅವರ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯು ಹೇಗೆ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಹಾಗೆಯೇ ದಲಿತರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೩.೨.೨. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮತ್ತು ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ

ಚಲನಚಿತ್ರ ಪರಂಪರೆಯೊಳಗೆ ಇರುವ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿದಾಗಲೇ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಆಂದೋಲನ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಅದರೊಳಗಿನ ಆಶಯದಂತೆಯೇ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ದೃಶ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೋಡುಗರೊಳಗೆ ಒಂದು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಇರುವುದು ಈ ಬಗೆಯ ಅನುಸಂಧಾನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ಜನರು ತಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮೇಣ ಅವರೊಳಗೆ ಅರಿವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ದಲಿತಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ

> ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಿಂದ(೧೮೮೬) ಹಿಡಿದು ಮೂಕಿಯುಗ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ (೧೯೩೦) ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆದ ಕ್ಲೀಷಾ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಹೊಸತನದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆದವು. ತಮ್ಮ ಕೃತಿ 'ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ಎಚ್. ಎನ್. ನರಹರಿರಾವ್(೨೦೧೧) ವಾದಿಸುವಂತೆ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕುರಿತ ಜನರ ಗಾಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನೇ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಮಾನದಂಡವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪುರಾಣದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಇದರ ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದ ಕೆಲವರು ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದರು(ಪದ್ಮನಾಭ ೨೦೧೫: ೮೧).

ಈ ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯು ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯು ಮೂಡಿಬಂದ ಬಗೆಯ ಕುರಿತ ಸರಳ ನಿರೂಪಣೆಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕ್ರಮಾನುಗತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಅನುಕ್ರಮವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಕುರಿತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದೆ. ಸಿನಿಮಾವೊಂದು ಜಡ

ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಮುಂದುವರಿಕೆಯ ಭಾಗವಾಗುವುದಕ್ಕೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಹೊಸದೊಂದು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಲಾಭಗಳಿಕೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಸಿನಿಮಾವೊಂದು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆಯನ್ನು ಮುರಿದು ಹೊಸದೊಂದು ಆಶಾವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಅವಕಾಶದಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ನಿರ್ದೇಶಕರು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಊನಗಳನ್ನು, ಧರ್ಮದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯ ಕಥಾಹಂದರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಿನಿಮಾಗಳೆಂದರೆ, ಭಕ್ತ ಕನಕದಾಸ, ಕೈವಾರ ಮಹಾತ್ಮೆ ಸಂತ ತುಕಾರಾಂ, ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ, ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು, ಭಕ್ತ ಜ್ಞಾನದೇವ, ಕ್ರಾಂತಿಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಧರ್ಮದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

***

೧೯೩೬ರಿಂದ ೧೯೫೪ರವರೆಗೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಜಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ 'ಭಕ್ತಚೇತ' ಸಿನಿಮಾ ತೆರೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಚೇತ(೧೯೬೧) ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಎರಡುವರೆ ದಶಕದ ನಂತರ ತೆರೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತಮಿಳು ಭಕ್ತ ಚೇತ ಕುರಿತಂತೆ

> ಚಲನಚಿತ್ರವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮೊದಲು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದವರು ತಮಿಳು ನಿರ್ಮಾಪಕ ಕೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣಿಯಂ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ೧೯೩೦ ಮತ್ತು ೧೯೪೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಟಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಮರ ಸಾರಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ 'ಭಕ್ತಚೇತ'(೧೯೩೬) ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತ್ತು. ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠರು ತಮಿಳು 'ಭಕ್ತಚೇತ' ಚಿತ್ರದ ನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ಮದುರೈ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದರು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಮಲೆಯಾಳಂ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಪ್ರಭಾವದ ಸ್ಪರ್ಶ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಮೇಲೆ ಆಗಿರುವುದಕ್ಕೆ 'ಭಕ್ತಚೇತ' ಸಿನಿಮಾ ಮಹತ್ವದ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಈ ಸಿನಿಮಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು(ಪದ್ಮನಾಭ ೨೦೧೫: ೮೪).

ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಭಕ್ತಚೇತದಲ್ಲಿ[೧೪] ಚೇತ ಹೊಲೆಯ. ಈತ ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊಲೆಯುವ ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಆತನ ಭಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿದ್ದರೂ ಚೇತ ಹೊಲೆಯನೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವಮಾನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಹರಿಯ ಪವಾಡದಿಂದಾಗಿ ಚೇತನು ಎಲ್ಲಾ ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅನನ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿಗೆ ದೇವರು ಒಲಿದಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ನಂತರದಲ್ಲಷ್ಟೇ ದೇವಾಲಯದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತಚೇತ ಸಿನಿಮಾ 'ಶರಣು ಶರಣು ನರಸಿಂಗನಿಗೆ ಶರಣು ಶ್ರೀ ಚೆಲುವ ನಾರಾಯಣಗೆ ... ಹರಿಜನರಿಗೆ ತೇರೆಳೆಯುವ ಭಾಗ್ಯ ಕರುಣಿಸಿದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಗೆ ಶರಣು' ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಚೇತನು ಚಪ್ಪಲಿ ಮಾರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆಗ ಆ ವೃದ್ಧನು 'ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕೀಳು ಗುಣದಲ್ಲಿ ಪರಮ ದಯಾಳು' ಎನ್ನುತ್ತಾ, ಆ ವೃದ್ಧ ಹರಿಯು ನಿನಗೆ ಒಳಿತು ಮಾಡಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಚೇತ 'ನಾನು ಆತನನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ, ಹರಿಯು ನೋಡಲು ಹೇಗಿರುತ್ತಾನೆ?' ಮತ್ತು 'ನಾನು ಹೊಲೆಯ. ನಾನು ಕರೆದರೆ ಹರಿಯು ಬರುತ್ತಾನೆಯೇ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವನು. ಆಗ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೌದು ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ನೀಡುವನು. ಅಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ ಚೇತನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಭಕ್ತಿ ಹೊಂದಿ, ಹರಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲವಿದ್ದರೂ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗೆ ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಬಿಡದ ಕಾರಣ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ದೇವರ ಚಿತ್ರ ಬರೆದು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವರು. ಹೊಲೆಯ ನೆಲದ ಮೇಲಿರುವ ದೇವರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹಾಕುವರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬ ಗುರುವಿನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗುರುವು ಚೇತನಿಗೆ ಹರಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದ ದೃಶ್ಯ ಹೀಗಿದೆ. ಆಗ ಚೇತ 'ನಾವು ಕೆಳಜಾತಿಯ ಜನ. ನಾವು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸ್ವಾಮಿ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗುರುವಿನ ಮೂಲಕ ಆಗ 'ಹರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆ. ಹರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೊಲೆಯ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬಹುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿರುವ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಮೂಲಕವೇ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳಿಸಿದಂತಿದೆ. ಅದೇ ಸಿನಿಮಾದ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಗುರುಗಳು ನದಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ

ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾದಿ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರಲ್ಲದವರ್‍ಯಾರು ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿರಕೂಡದು ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಚೇತನು ಕೂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಚೇತನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಮುವತ್ತಮೂರು ಸಲ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾರೆ'. ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಜಾತಿಯವರು ಇರಬಾರದೆಂಬ ಆಚರಣೆಯು ಹೀನವರ್ಗದರ ಮೇಲಿನ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಕೆಲವು ಗುರುಗಳು ಹರಿಯ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಉದಾರತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರೆ ರಾಜಗುರುವಿನಂತವರೂ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತದೇ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಚೇತನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಚೇತ ಹರಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಇವೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದೇವರು. ನಮ್ಮಂತವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುತ್ತೆ ಎಂದು ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನತೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಚೇತ ಮಾತ್ರ ಯಾವಾಗಲೂ ಹರಿಯ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕ್ರೋಧಗೊಂಡ ಹೆಂಡತಿಯು ಹರಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಬಾವಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಚೇತನು ಹರಿಯ ವಿಗ್ರಹವು ಮೇಲೆ ಬರುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮೂರ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ತಾಳೆಗರಿಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಓದು ಬರಹ ಬಾರದಿರುವ ಚೇತನು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದುವಂತೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪವಾಡಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಘಟನೆಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚೇತ ಆತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಚೇತನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹರಿಯು ಸಂಗನ(ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೊಲೆಯ) ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಚೇತ 'ಹರಿಯು ಸಿಂಹ, ಆಮೆ, ಹಂದಿ ಮತ್ತು ಮೀನಿನ ರೂಪ ತಾಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಾದರೆ, ಹರಿಯು ಹೊಲೆಯನ ರೂಪ ತಾಳಬಾರದೆ' ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತೆ ಇಡೀ ಸಮಾಜವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಂತಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೊಲೆಯನನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ

ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಒಂದು ಬಗೆ ಇದು ಎನ್ನಬಹುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಪವಾಡದ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಚೇತನಿಗೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಜೊತೆ ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ಹೊಲಿದುಕೊಡಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಹರಿಯ ಪವಾಡದಿಂದ ಸಾವಿರ ಜೊತೆ ಚಪ್ಪಲಿಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ನಂತರ ಚಪ್ಪಲಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಚೇತನು ತನ್ನ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಿಬಲಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಶ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಬಲಿ ವಿರೋಧಿ ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ಭಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ಸಿನಿಮಾದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಕಾಣದೆ ಪುರಾಣೀಕರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಪದೇ ಪದೇ ಹರಿಯ ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೊಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಲೆಯರಿಗೂ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಿನಿಮಾ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕಾಲದ ಆಶಯ. ಚೇತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತೆ ಎಂಬುದು ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ[೪೫] ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ದಲಿತನಾಗಿರುವ ಹರಳಯ್ಯನವರ[೪೬] ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಹರಳಯ್ಯನ ತಂದೆಯು ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊಲೆಯುವ ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲ್ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಹೋಗುವಾಗ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹಿಂದೆ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಪೊರಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಮಗ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ತಂದೆಯು ನಾವು ಕೀಳುಜಾತಿಯವರು, ನಾವು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಅಂಶ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ನೆರಳು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅವರು ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ, ನಾವು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಉಗುಳುವಂತಿಲ್ಲ ನಮಗೆ ಉಗುಳು ಬಂದರೆ ಉಗಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಮಡಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ನಾವು ಓಡಾಡಿದ ದಾರಿಯನ್ನು ನಾವೇ ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೊರಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಗನು ನಾವು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲವೆ, ನಮಗೇಕೆ ಈ ಶೋಷಣೆ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ಯೆ ಕೀಳುಜಾತಿಯವರಿಗಲ್ಲ, ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಿಗೆ, ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ಮಕ್ಕಳುಗಳಿಗೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೀಳುಜಾತಿಯವರು ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಕಾದ ಸೀಸವನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಕೀಳು ಕುಲದವರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಮಗನು ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ತಂದೆಯು ನಮ್ಮಂಥ

ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ಜನ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಅನುಸರಿಸಿದ ಕುಲಕಸುಬನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹರಳಯ್ಯನಿಗೆ ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊಲಿಯುವ ಕೆಲಸ ಕಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹರಳಯ್ಯನು ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊಲಿಯುವ ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಜಾತಿಯಲ್ಲಿನ ತಾರತಮ್ಯ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸದ ಹರಳಯ್ಯನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಕೀಳುಜಾತಿಯವರನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕೀಳುಜಾತಿಯವರಿಗೂ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರ ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊಲಿಯುವ ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಸವಣ್ಣನು ಹರಿಜನರ ಕೇರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹರಳಯ್ಯನು ಶರಣು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪಾಪದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಲು ತಮ್ಮ ತೊಡೆಯ ಚರ್ಮ ತೆಗೆದು ಚಪ್ಪಲಿ ಹೊಲಿದುಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಆ ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸದೆ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಈ ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದೇವರಿಗೆ ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಮಧುವರಸನು ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಧುವರಸನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಔಷಧಿಗಳಿಂದಲೂ ಗುಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉರಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಬಸವಣ್ಣನು ಹರಳಯ್ಯನ ಮನೆಯ ಕರಿಬಾವಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮಧುವರಸನು ಕೀಳುಜಾತಿಯ ಮನೆಯವನ ನೀರನ್ನು ಬೇಡವೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತಂದೆಯ ಯಾತನೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಮಗಳು ಹರಳಯ್ಯನವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೀರನ್ನು ತಂದು ತಂದೆಯನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ ಇದರಿಂದ ಮಧುವರಸನಿಗೆ ಕೀಳುಜಾತಿಯವರ ಮೇಲಿದ್ದ ತಿರಸ್ಕಾರ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಧುವರಸನೂ ಸಹ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಶಿವಶರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಗಳ ಕಲ್ಪನೆ, ಮೇಲು ಕೀಳುಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಗೋತ್ರ ವಿವಾಹ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅಂಟಿರುವ ಶಾಪವನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಶಿವಶರಣರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟರು. ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವೆ ಸಮಾನತೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡರು, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಹರಳಯ್ಯನ ಮಗನಿಗೂ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಧುವರಸನ ಮಗಳಿಗೂ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಸಾಮೂಹಿಕ ಭೋಜನಕೂಟವನ್ನು

ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ವಿರೋಧಿಸಿದರು ಮತ್ತು ರಾಜನ ಬಳಿ ದೂರನ್ನು ನೀಡಿದರು. ರಾಜನು ಕರೆಸಿ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಶಿವಶರಣರು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೀಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ರಾಜನು ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಸಮಾನತೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಿವೆ. ದಲಿತರ ಬದುಕು, ಅವರ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಬಿಂಬಿತವಾದ ಬಗೆ ಮತ್ತು ದಲಿತರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

***

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು "ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ"ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಎಳೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ, ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದ ನಡುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ಗಮನಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ, ವಸಾಹತು ಕಾಲವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮವು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಅದು 'ಭಕ್ತಿ' ಚಳುವಳಿಯ ಪುನರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೂ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಮೇಲೂ ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವಂತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಲ್ಲಟಗಳು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣಾ ಮನೋಭಾವಕ್ಕಿಂತ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯ, ಜನಪ್ರಿಯ

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಜನಪ್ರಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗೊಳಿಸುವ ಬಗೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದವರೆಗೆ ಸಮಾಜೋ-ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸುಧಾರಕರು, ಚಿಂತಕರು ಮತ್ತು ನಾಯಕರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗಳಿಸಿರುವವರು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಂಡುಬರುವರು. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಕಂಡುಬರುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮುಖ್ಯ ಧಾರೆ ಮತ್ತು ಅಲಕ್ಷಿತ ವಲಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಹಾಗೂ ಸಬಾಲ್ಟ್ರನ್ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ಭಾವವು ಸಿನಿಮಾದ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಾರದೆ ಪುರಾಣೀಕರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಪನೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಲವಾರು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು, ವಚನಕಾರರು, ದಾಸರು, ಕೀರ್ತನಕಾರರು, ತತ್ವಪದಕಾರರು ಎಲ್ಲರ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ವಿಚಾರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದೆ.

ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ನಾಯಕರ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ವಚನಗಳು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದರೊಡನೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ, ಜಾತಿ ವಿರೋಧಿ ನೀತಿ ಮುಂತಾದವು ಹಲವು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅನಂತರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಿನ

ಮಹತ್ವ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ವಚನಕಾರರ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಲ್ಲಮ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಸಮಾಜೀಕರಣಕ್ಕಿಂತ ದೈವೀಕರಣದ ಛಾಯೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಅದರೊಡನೆ ಆ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ವರ್ತಮಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಐರೋಪ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ತನದ ವ್ಯಾಪಕತೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರದೆ, ದೈವಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಆಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಹೆಣ್ತನದ ಅಸ್ಮಿತೆ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವುದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಗಂಡನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ವಚನಕಾರರ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಇತರರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಸಂವಾದಿಸಿದಂತೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಶಿವಶರಣೆಯಾದ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ.

ದಾಸಪಂಥದ ಇಬ್ಬರು ನಾಯಕರಾದ ಪುರಂದರದಾಸ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೆಲೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆಯೇ ಸಮಾನತೆಗೆ ಒತ್ತು ಸಿಕ್ಕುವುದು ವಿಶೇಷ. ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಧರ್ಮಪ್ರಸರಣದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುರತ್ನಗಳನ್ನು ಸೇರುಗಟ್ಟಲೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು ವೈಭವೀಕರಿಸಿರುವ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಸಮಾಜವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಹಮತವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯು ತನ್ನ ಆತ್ಯಂತಿಕವಾದ ಏಕಕೇಂದ್ರಿತ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು, ಪ್ರಭುತ್ವ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪುನರ್‌ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ

ಮತಧರ್ಮಗಳು, ಪರಮೋಚ್ಚವಾದ ವರ್ಗಗಳು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೊತೆಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿದ್ದವು. ಇದರ ನಡುವೆಯೇ ದಾಸ ಪಂಥ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಪುರಂದರದಾಸ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಪ್ರಬಲ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಜಾತಿ, ಕುಲತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ.

ದಾರ್ಶನಿಕರು ಮತ್ತು ತತ್ವಪದಕಾರರ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವವರು ೧೬ರಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದವರು. ಜೊತೆಗೆ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಸಿನಿಮಾಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದವರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣೀಕರಣ ಇತರ ಸಿನಿಮಾಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಯೋಗದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ತಾನು ರೂಪಿತಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಗತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ತಾತ್ವಿಕ ಆಶಯಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸಿದ ಪುನರ್‌ಸಂವಹನದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ, ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ ಮೊದಲಾದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಸಮಾನತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ನಡುವಿನ ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ದೊರೆತಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳು ಹಿಂದೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ಗೌರವ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರೊಡನೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ನುಡಿ ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ 'ಸರ್ವಜ್ಞ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಾ, ಕನ್ನಡದ ನಾಡು ನುಡಿಗಳ ಭೇದಗಳ ಭೇದಿಸಲು ಸರ್ವಜ್ಞ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಾ' ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಸಿನಿಮಾದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಿದೆ. ಇದು ಅರವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ 'ಕರ್ನಾಟಕ' ನಾಮಕರಣ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕನ್ನಡಪರ ಹೋರಾಟಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಸಿನಿಮಾದ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾಗಿದೆ. ಕೈವಾರ ಮಹಾತ್ಮೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಪರ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪಗೊಂಡಾಗ ಕೋಮುಜ್ವಾಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದರಿಂದ

ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಪಸರಿಸಲು ರೂಪುಗೊಂಡಂತಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾಗಳು ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾರ್ಗ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಡಿನ ವಚನಕಾರರು, ದಾಸರು, ದಾರ್ಶನಿಕರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು, ಚಿಂತಕರನ್ನು ಸಹ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಬೀರ್, ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ, ಭಕ್ತಚೇತ, ಭಕ್ತ ಜ್ಞಾನದೇವ ಮೊದಲಾದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತು ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಪರ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ದೈವೀಕರಣ, ಪುರಾಣೀಕರಣವನ್ನು ಏಕರೂಪದಲ್ಲೇ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಭಕ್ತಿ ಪಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿ ಸಂಘರ್ಷವಾಗಿದ್ದು, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚಳುವಳಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಂದಾಗ ಅದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿಗಿಂತ ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಿನಿಮಾ ವಿಧಾನವು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕಾರಣ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅಸ್ಮಿತೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು "ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ"ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಎಳೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಿಸುವ, ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದ ನಡುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆ. ಜಾತಿ ಸಮಾನತೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಿವೆ. ದಲಿತರ ಬದುಕು, ಅವರ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು

ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯು ಬಿಂಬಿತವಾದ ಬಗೆ ಮತ್ತು ದಲಿತರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ.

ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ೧೦ರಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದವರು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಪ್ರಸ್ತುತಕ್ಕೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ, ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಹಂತವಾಗಿ ೧೯ ಮತ್ತು ೨೦ನೇ ಶತಮಾನ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

---

೧ ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ(೧೯೫೯), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಟಿ ವಿ ಸಿಂಗ್, ತಾರಾಗಣ: ರಾಜಕುಮಾರ್, ಬಿ. ಸರೋಜಾದೇವಿ, ನರಸಿಂಹರಾಜು, ಹೊನ್ನಪ್ಪ ಭಾಗವತರ್, ಕೆ. ಎಸ್. ಅಶ್ವತ್, ಟಿ. ಎಸ್. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ಜಿ. ವಿ. ಅಯ್ಯರ್, ಸಂಧ್ಯಾ ಲೀಲಾವತಿ, ಟಿ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯ

೨ ಕ್ರಾಂತಿಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣ(೧೯೮೨), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಕೆ. ಎಸ್. ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ. ತಾರಾಗಣ: ಅಶೋಕ್, ಆರತಿ, ಮಂಜುಳ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಭಾರತಿ, ವಜ್ರಮುನಿ..,

೩ ಬಸವಣ್ಣನವರು ೧೧೩೪ರಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. (ಬಸವಣ್ಣನವರ ತಾಯಿಯ ತವರುಮನೆಯಾದ ಇಂಗಳೇಶ್ವರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ). ಶ್ರೀ ಮಾದರಸ ಮತ್ತು ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಜನಿಸಿದರು. ಬಸವಣ್ಣ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗಳ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕ ನಾಗಮ್ಮ ಮತ್ತು ಭಾವ ಶಿವಸ್ವಾಮಿಯ ಜೊತೆ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದರು. ಅವರು ೮ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಜನಿವಾರ ಹಾಕಲು ಬಂದಾಗ ಬಸವಣ್ಣನವರು ತನಗಿಂತ ಹಿರಿಯಳಾದ ಅಕ್ಕ ನಾಗಮ್ಮನಿಗೆ ಕೊಡಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಇದು ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವಂತದ್ದು ಆದ್ದರಿಂದ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಕೊಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ನುಡಿದಾಗ ಬಸವಣ್ಣ ಈ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಮನೆಯಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿ ಕೂಡಲಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕೂಡಲಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

೪ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮತ್ತು ಧಾರಾವಾಹಿಯಲ್ಲಿ ಜನನದ ಕುರಿತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಚಾರಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ಶಿವನಾಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೈಲಾಸದಿಂದ ನಂದಿಯು ಬಸವನಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವುದು, ಬಾಲಬಸವನು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗುರುವಿನ ಸೇವೆಗೆ ಬದ್ಧನಾಗುವುದು, ಗುರುಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬಸವನಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗುವುದು, ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಸಮಾಜ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗುವುದು.

೫ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎಂಟುನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಇರುವ ಊರು. ಆಗಿನ ಬನವಾಸಿ-೧೨೦೦೦ ಎಂಬ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ, ಇದೇ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಕೋಡಿಮಠ ಕಾಳಾಮುಖ ಶೈವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರ, ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯೇ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ. ಅಲ್ಲಮನ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವೀರಶೈವ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ನಿರಹಂಕಾರನೆಂಬುವವನು, ತಾಯಿ ಸುಜ್ಞಾನದೇವಿ. ನಿರಹಂಕಾರನು ಮೂಲತಃ ಕರುವೂರಿನವನು. ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಃಪುರದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ನಿರಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಸುಜ್ಞಾನದೇವಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವು

ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮದ್ದಳೆ ಬಾರಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಅನಿಮಿಷಯೋಗಿ ಇವನ ಗುರುಗಳು. ಇವರು ಬಂದು ಅಲ್ಲಮನಿಗೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ನಂತರ ಬಸವಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಪ್ರಥಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು.

೬ ಅಲ್ಲಮ(೨೦೧೭), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಟಿ. ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ, ತಾರಾಗಣ: ಧನಂಜಯ್, ಮೇಘನಾರಾಜ್.

೭ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಿಂಧಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ದೇವರ ಹಿಪ್ಪರಗಿಯಲ್ಲಿ ಪರುವತಯ್ಯ-ಸುಜ್ಞಾನವ್ವ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. ದಕ್ಷನನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿ ಅತಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಕಾಣಲು ವೀರಭದ್ರ ಶಿವನ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಭಕ್ತನಿಗೆ ಈತನ ಉತ್ತರೀಯ ಸೆರಗು ತಾಕುತ್ತದೆ. ವಿಜಯದ ಉದ್ವೇಗದಲ್ಲಿ ಆದ ತಪ್ಪಿಗೆ, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಡಿ ವಾಳನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಶರಣರ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮಡಿಮಾಡುವ ಕಾಯಕ ಪೂರೈಸಿ ದೋಷಮುಕ್ತನಾಗಿ ಬರುವಂತೆ ಶಿವನ ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಚಿದೇವರನ್ನು ವೀರಭದ್ರನ ದೇವಾಂಶ ಸಂಭೂತ ಅವತಾರ ಪುರುಷನೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲರ ಶೋಷಣೆ, ಜಾತೀಯತೆ, ಮೇಲು-ಕೀಳು ತಾರತಮ್ಯ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಜನರು ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರು, ಬಡವರು, ದೀನ ದಲಿತರು ಅಸಹನೀಯ ಬದುಕಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದರು. ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಪಾಲು-ಸಮಬಾಳು ಒದಗಿಸಲು ಬಸವ ಮಾಚಿದೇವ ಶರಣರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಶರಣರ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವರು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವರು.

೮ ಮಹಾವೀರ ಮಾಚಿದೇವ(೨೦೧೬), ನಿರ್ದೇಶಕರು ನಂದಿ ಕಾಮೇಶ್ವರ ರೆಡ್ಡಿ, ತಾರಾಗಣ: ಸಾಯಿಕುಮಾರ್, ಚಾರುಲತಾ, ಜಿ.ಸಿ.ಪಾಟೀಲ್, ಉಮೇಶ್, ವಿಜಯಕಾಶಿ, ರಮೇಶ್‌ಭಟ್, ಸುಚಿತ್ರ, ಸದಾಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್, ಕಿಶೋರಿ ಬಲ್ಲಾಳ್, ಅರವಿಂದ್ ರಾವ್, ಸತ್ಯಜಿತ್, ಸತ್ಯಪ್ರಕಾಶ್, ಕಾರ್ತಿಕ್.

೯ ಮಹಾಶರಣು ಹರಳಯ್ಯ(೨೦೧೪). ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬಿ.ಎ.ಪುರುಷೋತ್ತಮ್, ತಾರಾಗಣ: ರಮೇಶ್ ಅರವಿಂದ್, ಶ್ರೀಧರ್, ಕೆ.ವಿ.ರವಿಚಂದ್ರನ್, ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ರಮೇಶ್‌ಭಟ್, ರಾಜೇಂದ್ರ, ಉದಯಕುಮಾರ್, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಶೀಲ, ಸುಮಿತ್ರ.

೧೦ ಶಿವಯೋಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ(೧೯೯೧). ನಿರ್ದೇಶಕರು ಚಂದ್ರಹಾಸ ಆಳ್ವ, ತಾರಾಗಣ: ಉದಯ ಹುತ್ತಿನಗದ್ದೆ, ಉಷಾ, ದೊಡ್ಡಣ್ಣ, ರಾಜಾನಂದ್, ಅನಂತರಾಂ, ಬೇಬಿ ಆರತಿ, ಕುಮಾರಿ ಕನ್ಯಾ.

೧೧ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಜನಿಸಿದ್ದು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಶಿಕಾರಿಪುರ-ಶಿರಾಳಕೊಪ್ಪದ ನಡುವೆ ಇರುವ ಉಡುತಡಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಪುಟ್ಟ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಕವಯಿತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯವರನ್ನು ಶರಣ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ, ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಳುವಳಿಯ ನಿಜವಾದ ಪ್ರತಿಪಾದಕಿಯಾಗಿ, ಅಕ್ಕರೆಯ ಅಕ್ಕನಾಗಿ, ಹೀಗೆ ಹಲವು ರೀತಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಕಲ ಸುಖವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಅಕ್ಕ ಎದುರಿಸಿದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನನ್ನು ಪತಿ ಎಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಲೌಕಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ, ಕೇಶಾಂಬರೆಯಾಗಿ ನಡೆದ ಅಕ್ಕ ಹಲವಾರು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

೧೨ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಲಿಂಗಮ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಮಹಾಮಹಿಮೆ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಈಗಿನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಸಾಂಗ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜತ್ ತಾಲೂಕಿನ ಉಮರಾಣಿ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ. ಈಗಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಜಯಪುರದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ೨೦ ಮೈಲಿ ದೂರವಿರುವ ಈ ಸ್ಥಳ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಆಸು ಪಾಸಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಕರಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಕ ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅನಂತರಾಯ ಮತ್ತು ಶಿರಸಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಜನಿಸಿದ ಮಗಳೇ ಲಿಂಗಮ್ಮ.

೧೩ ಶ್ರೀ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ(೨೦೦೭). ನಿರ್ದೇಶಕರು ಚಿಂದೋಡಿ ಬಂಗಾರೇಶ್, ತಾರಾಗಣ: ಅನು ಪ್ರಭಾಕರ್, ಶಿವಧ್ವಜ್, ಕೆ.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸ್ವಾಮಿ, ಯಶವಂತ ಸರ್‌ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಚಿಂದೋಡಿ ವಿಜಯ್ ಕುಮಾರ್.

೧೪ ಪುರಂದರದಾಸರು(೧೪೮೦–೧೫೬೪), ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ಪದ್ಧತಿಯ ಪಿತಾಮಹ ಎಂದು ಹೆಸರಾದವರು. ದಾಸಪಂಥದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪುರಂದರದಾಸ, ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ, ಕನಕದಾಸ, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸ, ವಿಜಯದಾಸ ಮತ್ತು ಕಮಲೇಶ ವಿಠ್ಠಲ ಮೊದಲಾದವರು ಸಂಗೀತದ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದವರು. ಪುರಂದರದಾಸರ ಎಲ್ಲ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಪುರಂದರ ವಿಠ್ಠಲನನ್ನು ನಮಿಸುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಾವಿರಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಪುರಂದರದಾಸರ ಸುಮಾರು ೧೦೦೦ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದಿವೆ. ಪುರಂದರದಾಸರ ಮೊದಲ ಹೆಸರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಾಯಕ. ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಪುರಂದರಗಡ, ತಂದೆ ವರದಪ್ಪನಾಯಕ, ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ. ಇವರ ತಂದೆ ಲೇವಾದೇವಿ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಕ್ಕಳಾಗದ ಕಾರಣ ತಿರುಪತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮಗುವಾದ ಕಾರಣ ಮಗನಿಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರಂತೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನಾಯಕರು ಬೆಳೆದ ನಂತರ ತಂದೆಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ವಿಠ್ಠಲನ ಪವಾಡದಿಂದಾಗಿ ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ ಪುರಂದರದಾಸರಾದರು.

೧೫ ಭಕ್ತ ಕನಕದಾಸ(೧೯೬೦), ನಿರ್ದೇಶಕರು ವೈ. ಆರ್. ಸ್ವಾಮಿ, ತಾರಾಗಣ: ರಾಜಕುಮಾರ್, ಉದಯಕುಮಾರ್, ಕೃಷ್ಣ ಕುಮಾರಿ, ಕೆ. ಎಸ್. ಅಶ್ವತ್, ಹೆಚ್. ರಾಮಚಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಜಯ, ಸಿ. ವಿ. ಶಿವಶಂಕರ್, ರತ್ನಾಕರ್, ವಾಸುದೇವ ಗಿರಿಮಾಜಿ, ಎಂ. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಜಯಶ್ರೀ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ.

೧೬ ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸ(೧೯೩೭). ನಿರ್ದೇಶನ ಚವ್ಹಾಣ್ ಬಿ, ತಾರಾಗಣ: ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ತ್ರಿಪುರಾಂಬ, ಜೆ.ಟಿ.ಬಾಲಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಸ್.ಅರ್.ವಾಸುದೇವ ರಾವ್, ಟಿ.ಕೆ. ರಾಮಮೂರ್ತಿ, ದೇವಿ.

೧೭ ಶ್ರೀಪುರಂದರ ದಾಸ (೧೯೬೭), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಸಿ.ವಿ.ರಾಜು, ಆರ್.ರಾಮಮೂರ್ತಿ. ತಾರಾಗಣ: ಕೆ. ಎಸ್. ಅಶ್ವತ್, ಆರ್.ನಾಗೇಂದ್ರರಾವ್, ರಾಜಾಶಂಕರ್, ಉದಯಕುಮಾರ್, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ನರಸಿಂಹರಾಜು, ದ್ವಾರಕೀಶ್, ಬೆಂಗಳೂರು ನಾಗೇಶ್, ಗಣಪತಿ ಭಟ್, ರಾಘವೇಂದ್ರ ರಾವ್, ರಾಮಚಂದ್ರಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಪಂಡರಿಬಾಯಿ, ವಾದಿರಾಜ್, ಮೈನಾವತಿ, ರಮಾದೇವಿ, ಹರಿಣಿ, ಶಾಂತಮ್ಮ, ರತ್ನಾಕರ, ಜಾನಕಿ, ಪಾಪಮ್ಮ, ವಂದನ, ಸರೋಜ, ಬೇಬಿ ಪದ್ಮಿನಿ.

೧೮ ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ(೧೯೬೪), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಎಸ್. ಕೆ. ಎ. ಚಾರಿ, ತಾರಾಗಣ: ರಾಜಕುಮಾರ್, ಸಾಹುಕಾರ್ ಜಾನಕಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಢಿಕ್ಕಿ ಮಾಧವರಾವ್, ಬಿ. ವಿ. ರಾಧ, ಭಾಸ್ಕರ್, ಗುರುರಾಜ್, ಅಶ್ವತ್ಥ ನಾರಾಯಣ, ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಸುಂದರ್‌ರಾವ್, ಮಾಲಾ, ರಮಾ, ತಾರಾ, ಸುಜಾತ, ಪ್ರಭಾ, ಶ್ಯಾಮ್‌ಪ್ರಸಾದ್, ಸತ್ಯಂ, ಜಯಕುಮಾರ್, ಪ್ರಧಾನ್, ಗುಗ್ಗು, ಎಲ್. ಎನ್. ಸ್ವಾಮಿ, ಕೆಂಪರಾಜ್, ಶ್ರೀಕಂಠಸ್ವಾಮಿ.

೧೯ ಕನಕದಾಸರು(೧೫೦೮–೧೬೦೬) ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೧೫–೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಮುಖ್ಯ ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಕನಕದಾಸರು ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಗ್ಗಾಂವಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಾಡ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೧೫೦೯ರಲ್ಲಿ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಚ್ಚಮ್ಮ ಮತ್ತು ಬೀರಪ್ಪನಾಯಕ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಕನಕದಾಸರು ಬರೀ ಕುರುಬ ಜಾತಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಭಕ್ತರಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದವರು. ೧೫–೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲೇ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಮರ ಸಾರಿದ ಭಕ್ತ ಎಂದರೆ ಕನಕದಾಸರು.

೨೦ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ(೧೯೬೫), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಆರೂರು ಪಟ್ಟಾಭಿ. ತಾರಾಗಣ: ರಾಜಕುಮಾರ್, ಹರಿಣಿ, ಮೈನಾವತಿ, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ವರದರಾಜ್, ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಉದಯಕುಮಾರ್, ಅಶ್ವತ್, ನಿರಂಜನ್, ಢಿಕ್ಕಿ ಮಾಧವರಾವ್, ಗಣಪತಿಭಟ್, ಹನುಮಂತಾಚಾರ್, ಹನುಮಂತರಾವ್, ಅಂಬುಜಮ್ಮ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ಪದ್ಮಮ್ಮ, ಸರೋಜಮ್ಮ, ಜಯಂತಿ.

೨೧ ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದವ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಈತ ಕನ್ನಡದ ತ್ರಿಪದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ತ್ರಿಪದಿಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಸಾಲಿನ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಈತನ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಜೀವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಇತರ ಲೇಖಕರು ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞನ ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಈತನು ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ೧೬ನೇ ಶತಮಾನ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಪುಷ್ಪದತ್ತ ಈತನ ನಿಜನಾಮವಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂಬುದು ಈತನ ಕಾವ್ಯನಾಮ ವಾಗಿರಬಹುದು.

೨೨ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದವನೆಂದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

- ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಣಾಚಾರ್ಯನು ಸರ್ವಜ್ಞನ ಕೆಲವು ಯಥೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದು ಇವನು ಸುಮಾರು ೧೬೦೦ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿರುವರು. ಇದು ಸತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣಾಚಾರ್ಯನ ಹಿಂದೆ ಅಂದರೆ ೧೬೦೦ಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬದುಕಿದವನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.
- ವೇಮನ ಸರ್ವಜ್ಞ ಸಂವಾದವೆಂಬುದೊಂದು ಗ್ರಂಥವಿತ್ತಂತೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರ ಪದ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿ ಮೊದಲು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಳಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನ, ಜಾತಿ, ಆಚಾರ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಸ್ತ್ರೀಸ್ತುತಿನಿಂದೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಭಯತ್ರರು ಒಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರು ಅದೇ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿದ್ದವರಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಭಯತ್ರರ ವಿಚಾರಗಳು ಹೋಲುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ವೇಮನನ ಸಮಕಾಲದವನಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು, ತೆಲುಗು ಕವಿಯಾದ ಈ ವೇಮನನು ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.
- ಕಿಟೆಲ್ ಪಂಡಿತರು ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗ, ವಿಚಾರ ಸರಣಿ, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳಿಗೂ ದಾಸರ ಪದಗಳಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ 'ತುರುಕರಿಲ್ಲದ ಊರು ನರಕ ಭಾಜನಮುಕ್ಕು' ಎಂಬ ಪದ್ಯವು ಪುರಂದರದಾಸರ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಜ್ಞನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬರುವುದರಿಂದಲೂ ಉಭಯತ್ರರು ಒಂದೇ

ಕಾಲದವರಾಗಿರಬಹುದೇನೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುರಂದರದಾಸರು ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೂ ೧೫೬೪ರಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠವಾಸಿಯಾದಂತೆಯೂ ಕಿಟೆಲ್ ಪಂಡಿತರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ವಜ್ಞನು ಇವನ ಸಮಕಾಲದವನಿದ್ದರೆ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ೧೬ನೇ ಶತಮಾನವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ(ಡಾ. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ(ಸಂ). ಸರ್ವಜ್ಞನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನಗಳು. ರೆ. ಉತ್ತಂಗಿ ಚನ್ನಪ್ಪ. ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ. ೨೦೧೪. ಪುಟ ೨೦-೨೧)

೨೩ ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ ೧೭೨೬ರಲ್ಲಿ ಬಲಿಜ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮುದ್ದಮ್ಮ ಕೊಂಡಪ್ಪ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಯೋಗಿನಾರೇಯಣರ ಜನ್ಮನಾಮ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ. ತಂದೆ ತಾಯಿ ದೈವಭಕ್ತರು. ಕುಲದೇವರಾದ ಅಮರನಾರಾಯಣನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳು ಮುದ್ದಮ್ಮ. ಸೋದರತ್ತೆಯ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ನಾರಾಯಣ ಹೆತ್ತವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಯಿತು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೆ ಹೆತ್ತವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹುಡುಗ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ ಅಮರನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದನು.

೨೪ ಕೈವಾರ ಮಹಾತ್ಮೆ(೧೯೬೧). ನಿರ್ದೇಶಕರು ಟಿ. ವಿ. ಸಿಂಗ್ ಠಾಕೂರ್. ತಾರಾಗಣ: ರಾಜಕುಮಾರ್, ಲೀಲಾವತಿ, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ನರಸಿಂಹರಾಜು, ಜೆ. ವಿ. ಅಯ್ಯರ್, ಕೆ. ಎಸ್. ಅಶ್ವತ್, ರಾಮಚಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಭರದ್ವಾಜ್, ಜಯಶ್ರೀ, ರೇವತಿ, ಶಕುಂತಲಾ, ಪಾಪಮ್ಮ, ಶಾಂತಮ್ಮ, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ವಿಜಯ ಕುಮಾರಿ, ವಸಂತ, ಇಂದ್ರಾಣಿ, ಜಯ, ಪದ್ಮಮ್ಮ, ಗಿರಿಮಾಜಿ.

೨೫ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ(೨೦೦೭), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ತಾರಾಗಣ: ಸಾಯಿಕುಮಾರ್, ತಾರಾ, ಅರ್.ಎನ್. ಸುದರ್ಶನ್, ರಂಗಾಯಣ ರಘು, ದತ್ತಾತ್ರೇಯ, ರತ್ನಾಕರ್, ಶರತ್ ಲೋಹಿತಾಶ್ವ, ಪದ್ಮಾವಾಸಂತಿ, ತುಳಸಿ ಶಿವಮಣಿ, ಉಷಾ ಭಂಡಾರಿ, ಮಂಜುಳಾ ಬಾದಾಮಿ, ಶರಣ್ ಕಬ್ಬೂರು, ಕರಿಬಸವಯ್ಯ, ದಿಲೀಪ್ ರಾಜ್, ದಿನಿಯಾವಿಜಿ, ನಾಗತಿಹಳ್ಳಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್.

೨೬ ಕೈವಾರವು ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿ. ಕೈವಾರದಲ್ಲಿ 'ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ' ಎಂದು ಕ್ವರೆಯಲ್ಪಡುವ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ(೧೭೩೦-೧೮೪೦)ನೆಂಬ ಕವಿಯು ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಸ್ಥಳ. ಕೈವಾರದಲ್ಲಿನ ಅಮರ ನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯವು ಇಂದ್ರನಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥವು ಉದ್ಭವವಾಗಿದ್ದು ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಕಥೆ. ವನವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮನಿಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಯಮುನೆಯನ್ನು ನೀರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗ ನೀರು ಉದ್ಭವವಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಬಾಯಾರಿಕೆ ನೀಗಿಸಿದ ಕಥೆ. ಕೈವಾರದಲ್ಲಿನ ಭೀಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯು ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಕಥೆ. ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೀಮನು ಬಕಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬಕಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದ ಪಾಪದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭೀಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಂಡವರು ಒಂದೊಂದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕಥೆಯೇ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳ ಕಥೆ. ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿಯ ಕೋಪವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿಗೆ ನಾರದರು ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ನಾರಾಯಣನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೋಪವು ಶಮನವಾದಾಗ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿಯು ಕೈವಾರದಲ್ಲೇ ನೆಲೆಸಿದ ಕಥೆ.

೨೭ ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ(೧೯೯೦), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಟಿ.ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ, ತಾರಾಗಣ: ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್, ಶ್ರೀಧರ್, ಮಾ.ಜಯಂತ್, ಹೆಚ್.ಜಿ. ದತ್ತಾತ್ರೇಯ, ಹೇಮಾಚೌಧರಿ, ಸುಮನ್ ರಂಗನಾಥ್, ವೆಂಕಟರಾಮ್, ಶಂಕರ್ ರಾವ್, ವಿಶ್ವನಾಥ್ ರಾವ್, ಸದಾಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್.

೨೮ ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರು ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಗ್ಗಾಂವಿ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿಶುವಿನಹಾಳ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೧೯ ಮಾರ್ಚ ೭ರಂದು ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ದೇವಕಾರ ಮನೆತನದ ಇಮಾಮ ಹಜರತ ಸಾಹೇಬರು ಹಾಗೂ ತಾಯಿ ಹಜ್ಜೂಮಾ. ಇವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಮಹಮ್ಮದ್ ಶರೀಫ. ಮುಲ್ಕಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಶರೀಫರು ಕೆಲಕಾಲ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶರೀಫರಿಗೆ ಕಳಸದ ಗುರು ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹವಾಯಿತು.

೨೯ ಷರೀಫರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾರಿವಾಳಕ್ಕೆ ಗಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಾರಿವಾಳಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚು ಎಂದು ಷರೀಫರು ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮುಲಾಮು ಹಚ್ಚುವವನು ಪಾರಿವಾಳಕ್ಕಲ್ಲ ಎಂದಾಗ ಷರೀಫರು ಏಕೆ ಪಾರಿವಾಳಕ್ಕೆ ಜೀವವಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುವ ಪಾರಿವಾಳವನ್ನು ಬಳಸಿರಿವುದು ಸಿನಿಮಾದ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ.

೩೦ ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ(೧೯೪೭), ನಿದೇಶಕರು ಆರ್. ನಾಗೇಂದ್ರರಾವ್. ತಾರಾಗಣ: ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಾಯ್ಡು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ, ಕಮಲಾಬಾಯಿ, ಎಂ. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಎಂ. ಜಿ. ಮರಿರಾವ್, ಹೆಚ್. ರಾಮಚಂದ್ರಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಪಿ. ವಿ. ಯೋಗೇಶ್ವರ್, ವಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, ಜಯರಾವ್. ಎಂ. ಎ. ಗಣಪತಿ ಭಟ್. ಬೇಗೂರು ನಾರಾಯಣರಾವ್. ಎಂ. ಎನ್. ಮಹೇಶ್ವರಯ್ಯ. ಪ್ರಕಾಶ್ ರಾವ್. ಎನ್. ಜಯಮ್ಮ, ಪಾರ್ವತಿಬಾಯಿ, ಕುಮಾರಿ ಶಾಂತ, ಕುಮಾರಿ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ.

೩೧ ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ(೧೯೬೨), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಪಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್. ತಾರಾಗಣ: ರಾಜಕುಮಾರ್, ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರಿ, ಉದಯಕುಮಾರ್, ಎಂ. ಎನ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ. ಪಾಪಮ್ಮ, ಮಹಾಲಿಂಗ, ಭಾಗವತರ್, ಟಿ. ಎನ್. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ಶಿವಾಜಿ, ಭುಜಂಗರಾವ್, ಶ್ರೀಕಾಂತ್, ರಾಮು, ಸಿದ್ಧಪ್ಪ, ಚಿ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯ, ಸೀಹನ್ ಬಾಬು, ಬೇಬಿ ಸೀತಾ, ಕು. ಸುಚಿತ್ರ, ಬೇಬಿ ಚಂದ್ರಕಲಾ, ರವಿ, ಮಂಜು, ನಂದಗೋಪಾಲ.

೩೨ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕಬೀರ(೨೦೧೭), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಇಂದ್ರ ಬಾಬು, ತಾರಾಗಣ: ಶಿವರಾಜಕುಮಾರ್, ಶರತ್ ಕುಮಾರ್, ಓಂ ಪುರಿ, ಅಕ್ಷತಾರಾಮ್, ಅವಿನಾಶ್, ಎಚ್.ಜಿ. ದತ್ತಾತ್ರೇಯ, ಅನಂತನಾಗ್, ಶರತ್ ಲೋಹಿತಾಶ್ವ, ಸುನೀತಾ ರಾಮಾಚಾರಿ.

೩೩ ಭಕ್ತ ರಾಮದಾಸ(೧೯೪೮), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಕೆಂಪರಾಜ ಅರಸ್, ತಾರಾಗಣ: ಕೆಂಪರಾಜ ಅರಸ್, ವಿಮಲಾನಂದ ದಾಸ್, ಸುಮಲತ, ಎಂ. ಈ. ಮರಿರಾವ್, ಬಿ. ರಾಘವೇಂದ್ರ ರಾವ್, ಯು. ಮಹಾಬಲರಾವ್, ಎಂ. ಎಸ್. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಗಣಪತಿ ಭಟ್, ಸುಶೀಲ, ಸುಬ್ರಮಣ್ಯರಾಜ ಅರಸ್, ಪ್ರತೀಮಾ ದೇವಿ.

೩೪ ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಆವೃತ್ತಿಗಳು ಈಗ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದರ ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟಿತ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ.

೩೫ ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ(೧೪೪೦–೧೫೧೮), ಭರತ ವರ್ಷದ ಉತ್ತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಪಂಥದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ನೇಕಾರ ನೊಬ್ಬ ಊರಿನಿಂದ ಕೆಲವು

ಮೈಲಿಗಳ ದೂರದ ಲಹರ್ ತಾರ್ ಎಂಬ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತಿದ್ದ ಮಗುವೊಂದನ್ನು ಕಂಡು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ತಂದನಂತೆ. ಮಗುವಿಗೆ ಕಬೀರ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಕಬೀರ್ ಎಂದರೆ ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾನ್ ಎಂದರ್ಥ.

೩೬ ರಮಾನಂದರು ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದ ವೈಷ್ಣವ ಭಕ್ತಿಕವಿ ಸಂತ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ರಮಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಬಹುತೇಕ ಭಾಗವನ್ನು ವಾರಣಾಸಿಯ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ೧೪ನೇ ಮತ್ತು ೧೫ನೇ ಶತಮಾನದ ನಡುವಿನ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರವರ್ತಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

೩೭ ಪವಾಡಗಳು: ಕಬೀರರ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ರಾಮನು ಬಂದು ನೆಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಶ್ರೀ ರಾಮನೆ ಖರೀದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಬೀರರ ಮನೆಗೆ ರಾಮ ಸೀತೆಯು ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕಬೀರನ ಹೆಂಡತಿಯು ಸಾಹುಕಾರನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ರಾಮನೇ ಕಬೀರನ ಹೆಂಡತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಾಹುಕಾರನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು.

೩೮ ಕನ್ನಡ ಒನ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಕಾಮ್. ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಕಸಾಯಿಖಾನೆಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ನಿಷೇಧ ಹೇರಿದೆ. ಹೊಸ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಮಾಲೀಕರು ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ಮಾರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ನಿಷೇಧ ಹಾಕಿಲ್ಲ ಗೋ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ ಪ್ರಾಣಿ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಸೂಚನೆ ಹೊರಡಿಸಿದೆ. ಗೋ ಮಾರಾಟಗಾರರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಿಂಸಾಚಾರ ತಡೆಯುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮಾವಳಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಲಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಹತ್ಯೆ ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಕ್ರೌರ್ಯ ನಿಷೇಧ ಸೆಕ್ಷನ್ ತರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸೆಕ್ಷನ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಕೃಷಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಳಸಬಹುದು ವಿನಾ ಕಸಾಯಿಖಾನೆಗೆ ಮಾರುವಂತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಹಸು ಖರೀದಿಸಿದ ನಂತರ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಹಸು ಮಾರಾಟಗಾರರಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಾರುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿಕ ಎಂಬ ದಾಖಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಷ್ಟೇ ರಾಸುಗಳ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಹಾಗೂ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಸಹ ಮಾರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

೩೯ ಸಂತ ತುಕಾರಾಂ(೧೯೬೩), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಸುಂದರ್ ರಾವ್ ನಾಡಕರ್ಣಿ, ತಾರಾಗಣ: ರಾಜಕುಮಾರ್, ಉದಯ ಕುಮಾರ್, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ವಾದಿರಾಜ್, ರಾಜಶ್ರೀ, ಲೀಲಾವತಿ, ಪಂಡರಿಬಾಯಿ, ಬೇಬಿ, ಸುಮಾ, ಬೇಬಿ ಕಲಾ, ಶಿವಶಂಕರ್, ಅಶ್ವತ್, ಹನುಮಂತಾಚಾರ್, ಸುಂದರ್‌ರಾಜ್.

೪೦ ತುಕಾರಾಂ ಇವರ ಜನ್ಮದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ೧೫೭೭, ೧೫೯೮, ೧೬೦೮ ಮತ್ತು ೧೬೦೯. ಇವರ ನಿಧನದ ವರ್ಷ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೫೦. ಇವರು ಪುಣೆಯ ಸಮೀಪದ ದೇಹು ಗ್ರಾಮದವರು. ಇವರು ಮೋರೆ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಬೊಲ್ಹೋಬಾ, ತಾಯಿ ಕನಕಾಯಿ. ಇವರ ಹೆಸರಿನ ಜೊತೆಗೆ ಇವರ ಮನೆತನದ ಹೆಸರನ್ನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂತ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಇವರನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ಶಿವಾಜಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

೪೧ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಅನಂತ ಭಿಡೆಯ 'ಸುಬೋಧ ಕೇಕಾವಲಿ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ(ಧವಳೆ ಪ್ರಕಾಶನ ಮುಂಬೈ, ಮರುಮುದ್ರಣ ೧೯೫೦, ಪು ೩೭) ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

೪೨ ಭಕ್ತ ಜ್ಞಾನದೇವ(೧೯೮೨), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ತಾರಾಗಣ: ಜಯಂತಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ರಾಜಾನಂದ್, ಸೀತಾರಾಂ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್, ಲಲಿತಮ್ಮ, ಶೋಭ, ಮಾ. ರಾಜೇಶ್, ಬೇಬಿ ರೇಖ, ಮಾ. ಸಂಜಯ್, ಬೇಬಿ ಹೇಮಮಾಲಿನಿ.

೪೩ ಜ್ಞಾನದೇವನು ವಿಠ್ಠಲಪಂತ ಮತ್ತು ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಎಂಬ ಧರ್ಮಭೀರು ದಂಪತಿಗಳ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯವನಾಗಿ ಜ್ಞಾನದೇವ ಪೈಠಾಣದ ಹತ್ತಿರದ ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ತೀರದ ಅಪೆಗಾಂವ್ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ. ಸಮಾಜದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಭಾಗವತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ ಎಂದು ಮನೆಮಾತಾಗಿರುವ ಭಾವಾರ್ಥದೀಪಿಕಾ ಎಂಬ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದವನು.

೪೪ ಭಕ್ತ ಚೇತ(೧೯೬೧), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಎಂ. ಬಿ. ಗಣೇಶ್. ತಾರಾಗಣ: ರಾಜಕುಮಾರ್, ಪ್ರತಿಮಾದೇವಿ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ರಾಮಚಂದ್ರಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಡಿಕ್ಕಿ ಮಾಧವರಾವ್, ಜಾರ್ಜ್ ಇಂದಿರಾ, ಸಿ.ವಿ. ಶಿವಶಂಕರ್, ಮಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್ ಬಾಬು. ಅಂಕಪ್ಪ, ಇಂದಿರಾದೇವಿ, ದೇಶಿರಾಜ್, ನಂಜಪ್ಪ.

೪೫ ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ(೨೦೧೪), ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬಿ.ಎ.ಪುರುಷೋತ್ತಮ್. ತಾರಾಗಣ: ರಮೇಶ್ ಅರವಿಂದ್, ಶ್ರೀಧರ್, ಕೆ.ವಿ.ರವಿಚಂದ್ರನ್, ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ರಮೇಶ್‌ಭಟ್, ರಾಜೇಂದ್ರ, ಉದಯಕುಮಾರ್, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಶೀಲ, ಸುಮಿತ್ರ.

೪೬ ಹರಳಯ್ಯ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣ ಬಸಬಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲೀನ. ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಈತ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸೇವೆಗೆ ತನ್ನ ತನುಮನಧನಗಳನ್ನು ಮುಡಿಪಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದವ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೀಳುಜಾತಿಯ ಹರಳಯ್ಯನ ಮಗನ ಮದುವೆ ಮೇಲುಜಾತಿಯ ಮಧುವಯ್ಯನ ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆದದ್ದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ: ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂಕಥನಗಳು

ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲಘಟ್ಟವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ತಿರುವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕುರಿತು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವು ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ, ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಭೂಭಾಗಗಳು ನೇರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಭೂಭಾಗಗಳು ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಐವತ್ತರ ದಶಕದಿಂದಲೇ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಚಾರದ ಕುರಿತು ಹಲವು ಸಿನಿಮಾಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಒಂದು ದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಆಧಾರವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ

ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳೆರಡರ ಸಂವಾದವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲಮಾನ ಕುರಿತಂತೆ ಹಲವಾರು ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಘಟನೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳು. ಇಂತಹ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನೆಲೆಯ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮನೋರಂಜನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಗೆ ತರುವಾಗ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಇರಾದೆ ಇದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಸ್ತುನಿಷ್ಟತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವಾಗ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಘಟನೆ ಅಥವಾ ನಾಯಕನನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ವೈಭವೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗುವುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಕುರಿತ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗುವುದು. ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ, ಆದರೆ ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗುವುದು.

೪.೧. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ: ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಲೋಕನ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದವರೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಂತ ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು, ಪ್ರತಿರೋಧಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ

ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ, ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮತ್ತು ೪ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂಭಾಗಗಳು ನೇರವಾಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯೊಂದಿಗಿನ ಮುಖಾಮುಖಿ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ[೧] ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಯುಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು. ವಸಹಾತುಶಾಹಿಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದಾರೆ,

> ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಪಶ್ಚಿಮವನ್ನು ವಸಾಹತು ಎಂದು ಕರೆದರೆ, ಬುಡಕಟ್ಟು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಭುತ್ವವಾಗಿ ನೆಲೆ ನಿಂತ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು'(ಮ್ಯಾಗೇರಿ ೨೦೦೮: ೧೪).

ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜನಾಂಗವು ಬೇರೆಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಜನಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಧಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಹರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದೆ. ೧೭ ಮತ್ತು ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಏಷ್ಯಾ, ಆಫ್ರಿಕ, ಅಮೆರಿಕ ಹಾಗೂ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಬಹುಪಾಲು ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳ ಮೇಲೂ ವಸಾಹತು ಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು ಯುರೋಪಿನ ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಚಾಲನೆ ದೊರೆತಿದ್ದು ೧೭೫೭ರ ಪ್ಲಾಸಿ ಕದನದ ನಂತರ. ಆದರೆ ಅದು ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೇ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ನಂತರವಾಗಿದೆ.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಗೂ ವಿದೇಶಿ ರಾಜವಂಶಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ವಿದೇಶಿಯರ ದಾಳಿಗಳು, ವಿದೇಶಿ ರಾಜವಂಶದ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಯವನರು, ಗ್ರೀಕರು, ಶಕರು, ಹೂಣರು, ಬ್ಯಾಕ್ಟ್ರಿಯನ್ನರು, ಘೋರಿ, ಘಜ್ನಿ, ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಹಾಗೂ ಮೊಗಲರು ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ವಿದೇಶಿ ದಾಳಿಕಾರರಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಿ ರಾಜವಂಶದ ಆಳ್ವಿಕೆಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಿದೇಶಿ ರಾಜವಂಶದವರು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ನಂತರ ಸ್ಥಳೀಯರಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದರೂ ಅದು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆಂದು ಬಂದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್, ಫ್ರೆಂಚ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಡಚ್ಚರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ

ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪತ್ತು ಅವರ ಮಾತೃದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಸಾಹತು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಇವರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಒಳಗಡೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಂತರಿಕ ಕಲಹಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆದು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿತು. ಈ ರೀತಿ ವಸಾಹತುವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಾಗ ಹಲವಾರು ದಂಗೆಗಳು, ಸಂಘರ್ಷಗಳು, ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿರೋಧವಾಗಿ ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ವಿರೋಧಿನೀತಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಇದನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ನೀತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳುವಳಿಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ನೆಲದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

***

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಒಂದು ಗುರುತು(ಐಡೆಂಟಿಟಿ) ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಜನರು ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುರುತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಅವರು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಗುರುತುಗಳು ಅವರನ್ನು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ದೇಶ, ರಾಷ್ಟ್ರ, ಜನಾಂಗ, ಸಮುದಾಯ, ಜಾತಿ, ಮತ, ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಭಾಷೆ ಮೊದಲಾದ ಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಅನೇಕ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾದ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕಲೆಹಾಕುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ. ಭಾವುಕತೆಯ ಮಜಲಿನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಗುಂಗನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊರಬಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿದಾಗ ನಮಗದರ ಬೇರೆ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ ಹಾಗೂ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಏಕೀಕರಣಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಕಲಹಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಗುರುತನ್ನು ನಾವು ದೇಶ, ಭಾಷೆ, ಮತ, ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ

ಅಲ್ಲದೇ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಭಾವುಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪಾತ್ರ ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ದಮನಕಾರಿ ಮತ್ತು ಶೋಷಿತ ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ ಶೋಷಣೆಯ ಹೊಸ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಇಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದೆ. ದಲಿತ, ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್, ಎಡಪಂಥೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಇಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಗುಮಾನಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ವಿರೋಧಿ ಚಳುವಳಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಮುಖಾಮುಖಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ೧೭೯೯ರ ನಾಲ್ಕನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಈ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯ ಕಂಪನಿ ಕೈಸೇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮರಾಠ ರಾಜವಂಶಗಳು ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಅವು ತೀವ್ರವಾದ ವಿರೋಧ ಒಡ್ಡುವಷ್ಟು ಸಶಕ್ತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ೧೮೧೮ರ ಮೂರನೇ ಮರಾಠ ಯುದ್ಧವು ಮರಾಠರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ತೆರೆ ಎಳೆಯುತ್ತದೆ. ೧೭೯೯ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮೈಸೂರು, ಮದ್ರಾಸ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೊಡಗು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆಗಳು ಭಾರತದ ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆಯೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವು ತಳೆದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದಗಳಿವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ವಿರೋಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಸುಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಡೆತಡೆಗಳು ಎದುರಾಗುವುದು ಸಹಜವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕೃಪಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಡೆಯರ್ ವಂಶದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಜನ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನೇರಾಡಳಿತ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನೇಮಕಗೊಂಡಿದ್ದ ಜಮೀನ್ದಾರರ,

ಇನಾಂದಾರರ ಮೇಲಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಲೂಟಿಯನ್ನು ಸುಮ್ಮನೇ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕವು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಆಡಳಿತದ ವಿರುದ್ಧ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರೆಗೂ ಅನೇಕ ದಂಗೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಬ್ರಿಟಿಷರು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಮರಣದ ನಂತರ ದೋಂಡಿಯ ವಾಘನ ದಂಗೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸ ಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಮೇಲಿನ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಪ್ರಮುಖ ದಂಗೆ ಅಥವಾ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೆ, ಅವುಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

> ೧೮೨೪ರಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳು ದಂಗೆಯೆದ್ದಳು. ಚೆನ್ನಮ್ಮಳ ನಂತರ ಆಕೆಯ ಸೈನಿಕರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ದಂಗೆ. ಬೂದಿ ಬಸಪ್ಪನ ದಂಗೆ, ೧೮೩೭ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ರೈತರ ಬಂಡಾಯ, ೧೮೪೧ರಲ್ಲಿ ನಿಪ್ಪಾಣಿಯಲ್ಲಿ ರಘುನಾಥರಾವ್ ಎಂಬಾತನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದಂಗೆ, ೧೮೪೬ರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ, ೧೮೫೨ರಲ್ಲಿ ಬೀದರ್‌ನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪ್ಪನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಮೊದಲಾದವು. ೧೮೫೭ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮವೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಸೈನಿಕ ಬಂಡಾಯದ ಪರಿಣಾಮವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ೧೯೫೭–೫೮ರಲ್ಲಿ ಸುರಪುರ ಮತ್ತು ನರಗುಂದಗಳ ರಾಜರು, ಹಲಗಲಿಯ ಬೇಡರು ಮುಂಡರಗಿಯ ಭೀಮರಾಯನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದಂಗೆಯೆದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ದಂಗೆಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅಡಗಿಸಿದರು. ೧೯೧೫ರಿಂದ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೋರಾಟಗಳು ನಡೆದಿವೆ. (ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ೨೦೧೫: ೨೪೬–೨೫೫).

ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ವಿರುದ್ಧ ಭಾರತೀಯರ ಹೋರಾಟವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ.

೪.೨. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು: ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ದೇಶಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರ ಕಥಾ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗ ದೇಶಪ್ರೇಮವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಜಾಗೃತಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಾಲ ಬದಲಾದಂತೆ ದೇಶಪ್ರೇಮವನ್ನು ನೋಡುವ ಅನುಭವಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿವುಡ್‌ನಲ್ಲಿ 'ಗ್ಲೋರಿ, ದಿ ಪೇಟ್ರಿಯಟ್, ರೆಡ್ ಡಾನ್, ಆ್ಯಕ್ಟ್ ಆಫ್ ವೇಲರ್'ನಂತಹ ದೇಶಪ್ರೇಮಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಂದವು. ಎರಡು ವಿಶ್ವಯುದ್ಧಗಳ ಕುರಿತ

ಪರ್ಲ್‌ಹಾರ್ಬರ್ ಸೇರಿ ಹಲವು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಬಂದಿವೆ. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಿವುಡ್‌ನ ಕಥೆಗಳು ಏಲಿಯನ್ ದಾಳಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವು. ಆಗ ಬಂದಿದ್ದು 'ಇಂಡಿಪೆಂಡೆನ್ಸ್ ಡೇ', 'ಕೌಬಾಯ್ಸ್ ವರ್ಸಸ್ ಏಲಿಯನ್ಸ್' ಕ್ರಮೇಣ 'ಸೂಪರ್‌ಮ್ಯಾನ್', 'ಬ್ಯಾಟ್‌ಮ್ಯಾನ್', ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಪರ್ ಹೀರೋಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದೇಶ ಕಾಪಾಡ ಹೊರಟರು. ಹೀಗೆ ಹಾಲಿವುಡ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಮಜಲುಗಳಿಗೂ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟರು.

ಬಾಲಿವುಡ್‌ನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಎಮೋಷನಲ್ ಟಚ್ ಇದೆ. ಭಾರತದ ಹೋಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಕಥೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ **ಮದರ್ ಇಂಡಿಯಾ(೧೯೫೭), ಪೂರಬ್ ಔರ್ ಪಶ್ಚಿಮ್(೧೯೭೦), ಕ್ರಾಂತಿ(೧೯೮೧), ಲಗಾನ್(೨೦೦೧)** ಸಂಬಂಧಗಳ ನಡುವಿನ ಮೌಲ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿರೋದು ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ. **ರಂಗ್ ದೇ ಬಸಂತಿ(೨೦೦೬), ಗಾಂಧಿ(೧೯೮೨), ದಿ ಲೆಜೆಂಡ್ ಆಫ್ ಭಗತ್ ಸಿಂಗ್(೨೦೦೨), ಮಂಗಲ್ ಪಾಂಡೆ(೨೦೦೫)** ಮೊದಲಾದ ರೀತಿಯ ನೈಜ ಘಟನೆಯಾಧಾರಿತ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಬಂದಿವೆ. ಸೋಲುವ ಆತಂಕವಿದ್ದರೂ ಕಮರ್ಶಿಯಲ್ ಟಚ್ ಕೊಟ್ಟು ಜಯಭೇರಿ ಬಾರಿಸಿದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಬಾಲಿವುಡ್‌ಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಬಗೆಗಿನ ವಿಪರ್ಯಾಸ ಅಂದರೆ ಇದುವರೆಗೂ ಅಂತಹ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಂದಿಲ್ಲ. ನೆಲ, ಜಲ, ಭಾಷೆಗಳ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಭಾರತವು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡಪ್ರೇಮ ಕುರಿತ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ದೇಶಪ್ರೇಮ ಕುರಿತ ಚಿತ್ರಗಳು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟಿವೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಕುರಿತಂತೆ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳದಿರುವುದರ ಕುರಿತಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ,

> ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದಿದ್ದರು, ಹೀಗಾಗಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಕಾವು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಕುರಿತು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದವರಿಗೆ ಸಿಗುವ ನೈಜ ಘಟನೆಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ, ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ಶಿವಪುರದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಈಸೂರು, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್...... ಹೀಗೆ ಕೆಲವೆ ಕೆಲವು ಹೋರಾಟಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಅವುಗಳ ಕುರಿತ ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳು ಬಂದಿವೆ. ತ.ರಾ.ಸು. ಅವರ 'ರಕ್ತತರ್ಪಣ'ದಂತಹ ಕಥೆಗಳೇನೊ ಇವೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ದುಬಾರಿ, ಜೊತೆಗೆ ಈಗಿನ

> ಪೀಳಿಗೆ ಅಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಕುರಿತ ಚಿತ್ರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿಲ್ಲ(ವಿಜಯವಾಣಿ, ಸಿನಿವಾಣಿ, ಆಗಸ್ಟ್ ೯, ೨೦೧೩).

ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಿರೀಶ್ ಕಾಸರವಳ್ಳಿಯವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೂ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ.

ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ(೧೯೯೨) ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಟಿ.ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ ಅವರು,

> ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಪೀಳಿಗೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಕುರಿತ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿರುವುದೇ ಕಡಿಮೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ವಿರುದ್ದ ಸಮರ ಸಾರಿದ್ದ ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಚಿತ್ರ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಈಗಿನ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಇವತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯಾಕಾದರೂ ಬಂತೊ ಅನ್ನೋ ಮನಸುಗಳು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿವೆ. ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಆಡಳಿತ ದುರವಸ್ಥೆ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮವರೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಶೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಭೇದಭಾವ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಾನೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯ ಎನ್ನುವ ಮನಸು ಈಗಿಲ್ಲ. ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಜಾತ್ಯತೀತ ರಾಷ್ಟ್ರ ಅನ್ನೋ ಮನಸು ಬರಬೇಕು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಾವಿರಾರು ಪಾತ್ರ, ವಿಷಯ, ಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡೋ ಪ್ರಯತ್ನ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ...' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ(ವಿಜಯವಾಣಿ, ಸಿನಿವಾಣಿ, ಆಗಸ್ಟ್ ೯, ೨೦೧೩).

ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಮೇಲಿನ ವಾದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ೧೯೪೧ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ವಸಂತಸೇನ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಅದು ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ, ವೀರಸಂಕಲ್ಪದಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳು ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಣ್ಣ ಎಳೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮನಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಗಾರರ ಜೀವನವನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಎನ್ನವುದು ಬಹುಕಾಲ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದ ವಸ್ತುವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ೧೯೪೧ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ವಸಂತಸೇನ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದ ಆಧಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ

ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಕಥೆಯು ಚಾರುದತ್ತ-ವಸಂತಸೇನೆಯರ ಸುತ್ತ ಮಾತ್ರವೇ ಇರದೆ, ಜನಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುವ ಆರ್ಯಕನ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಚಿತ್ರದ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಶಕಾರನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರೌರ್ಯ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯವಿದೆ. ವಸಂತಸೇನೆಯನ್ನು ಅವನು ಕೊಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯವೇ ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ರೌರ್ಯವಾಗಿ ತಿರುಗುವುದನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟ್ಟವನ್ನು ಉದಾತ್ತೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅದರ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವ ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವರ್ಷ ಇಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಬಂದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಯಕರ ಹಾಗೂ ಪಾಳೇಗಾರರ ಹೋರಾಟಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯದು ಪ್ರಾಂತೀಯ ದಂಗೆ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯ, ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತು ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೂರನೆಯದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು, ಹಗಲುವೇಷ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೪.೨.೧. ರಾಜಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಪಾಳೇಗಾರರ ಹೋರಾಟಗಳು

ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಪಾಳೇಗಾರರು ತಮ್ಮನ್ನು ಪುನರ್‌ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟಗಳು ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಮಧ್ಯಮ ಹಂತಗಳಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಪರಕೀಯ ಆಡಳಿತ ವಿರೋಧಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಯಕರ ಬಂಡಾಯಗಳು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿದೇಶಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವಿರೋಧಿ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವು ಎಂಬುದು ಚರ್ಚೆಗೊಳಪಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಬದಲಾದ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದರಲ್ಲಿ ಇವರ ಬಂಡಾಯಗಳು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ

ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ದನಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೋಂಢಿಯ ವಾಘನ ದಂಗೆ, ಸುರಪುರದ ವೆಂಕಟಪ್ಪ, ನಗರದ ದಂಗೆ, ಕೊಡಗಿನ ದಂಗೆ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ದಂಗೆಗಳು ನಡೆದಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ಕೇವಲ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮಾತ್ರ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಸುರಪುರದ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಸಿನಿಮಾವು ನಿರ್ಮಾಣದ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೮೨೪ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಿತ್ತೂರು ಸಂಗ್ರಾಮವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಘಟನೆಯು ಹಲವಾರು ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕಾಯ್ದೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಅದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಥಾನ. ೧೮೨೪ರಲ್ಲೇ ಯುದ್ಧ ಕೊನೆಗೊಂಡರೂ ಮುಂದಿನ ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಹಲವಾರು ಬಂಡಾಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅತ್ಯಂತ ಸಣ್ಣ ಸಂಸ್ಥಾನವೊಂದು ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಬಂಡಾಯವೊಂದನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಲು ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕರೆಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹೋರಾಟ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಝಾನ್ಸಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಎಂದು ಹೋಲಿಸುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ರಾಣಿಯರಾದರೂ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಸಂದರ್ಭ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ **ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ**(೧೯೬೧) ಸಿನಿಮಾ ಭಾವುಕತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದೆ. ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡದೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಜನ ಅದರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಣವಿರುವುದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ತಯಾರಿಸಲು ಬೈಲಹೊಂಗಲದ ಚೆನ್ನಮ್ಮರಾಣಿ ಇತಿಹಾಸ ಮಂಡಲದ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತಿ ಅ.ನ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮರಾಣಿಯ ಬಗ್ಗೆ ದೊರೆತ ಇತಿಹಾಸ ಆಧಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮೂಲಕಥೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ[೨] ಸಿನಿಮಾ ಟಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಆಸ್ಥಾನದ ದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ದೊರೆ ಮಲ್ಲಸರ್ಜನನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ದೊರೆ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಬಂಧಿಸಿ, ಕೊಪ್ಪಳದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಲ್ಲಸರ್ಜನ ಮೊದಲ ರಾಣಿ ರುದ್ರಮ್ಮ ಮತ್ತು ಕಿತ್ತೂರಿನ ಕಲ್ಮಠದ ಗುರುಗಳಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಮಲ್ಲಸರ್ಜನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ಮಲ್ಲಸರ್ಜ ಕಿತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ದೊರೆ. ಮಲ್ಲಸರ್ಜನು ಟಿಪ್ಪುವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮಾಂಡಲಿಕರ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆ ದೂಳಪ್ಪ ದೇಸಾಯಿಯ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲು ಕಾಕತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳ[೩] ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜನಪದಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರೇಮಕಥೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಮಲ್ಲಸರ್ಜನು ಚೆನ್ನಮ್ಮಳನ್ನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮೊದಲ ರಾಣಿ ರುದ್ರವ್ವನಿಗೆ ಗಂಡುಮಗು ಜನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನೆಂದು ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಳೇ ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಳಿಗೂ ಗಂಡುಮಗು ಜನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಬಾಳಾಸಾಹೇಬನೆಂದು ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪೇಶ್ವೆ ಬಾಜಿರಾಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಮಲ್ಲಸರ್ಜನು ಪುಣೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಸರ್ಜನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಕಿತ್ತೂರು ಇಂದಿನ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಲವು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ಮರಾಠರು ಮತ್ತು ಹೈದರಾಲಿ–ಟಿಪ್ಪು ನಡುವೆ ಬಫರ್ ಸ್ಟೇಟ್‌ಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೈದರಾಲಿ ೧೭೭೮ರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಸರ್ಜನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಟಿಪ್ಪು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೇನೆಯನ್ನು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಟಿಪ್ಪು ಪತನದ ನಂತರ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಮರಾಠರ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಸರ್ಜ ೧೮೧೬ರಲ್ಲಿ ೩ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮರಾಠ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಸರ್ಜ ಮರಣ ಹೊಂದುವನು. ನಂತರ ದೊರೆಯಾದ ಶಿವಲಿಂಗ ಸರ್ಜ ೧೮೧೮ರ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮರಾಠ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಿತ್ತೂರು ಜಹಗೀರನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆತನ ಅಕಾಲಿಕ ನಿಧನ ಹಾಗೂ ಪುತ್ರ ಸಂತಾನ ಇಲ್ಲದಿದ್ದದ್ದು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹಾಗೂ ಕಿತ್ತೂರಿನ ನಡುವೆ ವೈಮನಸ್ಯ ಬೆಳೆಯಲು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಿತ್ತೂರಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳು ಮಿನುಗುವ ನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರದ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ

ಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆಯೊಡನೆ ಅನೇಕ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಆಡಳಿತ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಂವೇದನೆ. ಮಹಿಳೆಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಸರ್ವ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಿಳೆಗೂ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನು ಸಾರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಲ್ಲಸರ್ಜ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪತಿಯ ಪರವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುತ್ತಾಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಶಿವರುದ್ರಸರ್ಜನಿಗೂ ಇವಳೇ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉದಾತ್ತೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು[೪]. ಹಾಗೆಯೇ ಮಲ್ಲಸರ್ಜನ ಮಗನಾದ ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುವುದು ಸಹ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ.

ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನು ತಂದೆಯ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಪೇಶ್ವೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಮನ್ರೊ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ[೫] ಸಹಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಗುರುಗಳು, ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ರುದ್ರಮ್ಮರು ವಿರೋಧಿಸಿದರೂ ಯಾರ ಮಾತನ್ನೂ ಕೇಳದೆ ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನು ಪೇಶ್ವೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಕರಗಳು ಸಿಗುವುದು ದುರ್ಲಭ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನಿಗಿಂತ ಮುಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮುಂಗಾಣಲು ಸಶಕ್ತವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಮಗ ಬಾಳಾಸಾಹೇಬ್ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ರುದ್ರಮ್ಮಳೂ ಸಹ ಇದೇ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸಾವಿಗೆ ನಾನೆ ಕಾರಣನೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲೆ ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನೂ ಕ್ಷಯರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಇಳಿಯಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದುದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೆ ಮಾಸ್ತಮರಡಿ ಬಾಳಪ್ಪಗೌಡನ ಮಗ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನ್ನನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಆತನು ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಲಾವಣಿಗಳು, ಕಂಪನಿಯ ಪತ್ರಗಳು ಆಕರವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುವು. ಈ ಎಲ್ಲ ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಂಪನಿಗೆ ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಗುವನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭ ವಿವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಕಂಪನಿಯ ಪ್ರಕಾರ ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನ ಸತ್ತ ನಂತರವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕುರಿತಂತೆ ಮಲ್ಲಪಶೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ವೆಂಕಟರಾಯರು ಥ್ಯಾಕರೆಗೆ ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನು ಸತ್ತಮೇಲೆ ಹೆಣದ ಕೈಯಿಂದ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟು ಒತ್ತಿಸಿ ಸಹಿ ಹಾಕಿಸಿ ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆಯೆಂದು, ದೂರನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಥ್ಯಾಕರೆಯು ಚೆನ್ನಮ್ಮಳಿಗೆ ಮನ್ರೊ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ಕಪ್ಪ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ದತ್ತಕವನ್ನು ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರವು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಕಿತ್ತೂರು ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದಾಗ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ವಿರುದ್ಧ ಯುದ್ಧ ಸಾರುತ್ತಾರೆಂದು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಜಹಗೀರಿನಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಾರದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಥ್ಯಾಕರೆ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ದಿಢೀರ್ ಎಂದು ಥ್ಯಾಕರೆ ಹಾಗೂ ಆತನ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ದಾಳಿಯು ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಆಘಾತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು. ೧೮೨೪ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೩ರಂದು ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನು ಕಿತ್ತೂರಿನ ಪರವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಥ್ಯಾಕರೆಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಕಿತ್ತೂರಿಗೆ ಜಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೂರಿನ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮತ್ತೆ ಚಾಪ್ಲಿನ್‌ನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಲ್ಲಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ವೆಂಕಟರಾಯರ ಮೋಸದಿಂದಾಗಿ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಸೈನ್ಯ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಡುತ್ತಾರೆ. ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನು ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಳಿಸಲು ಬಂಡಾಯವೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಳಿಗೆ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಸಾಯಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಿತ್ತೂರು ರಾಯಣ್ಣನಿಂದ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಅದೇ ಕೊರಗಿನಲ್ಲಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ೧೮೨೪ರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರಿನ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸೋತ ನಂತರ ಅರಮನೆಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖರನ್ನು ಬಂಧಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬಂದಿಖಾನೆಯಲ್ಲೇ ೧೮೨೯ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ನಿಧನಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಶಾಲೆಯ ದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತೆ ಶಾಲೆಯ ದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಯುದ್ಧ ಕೊನೆಗೊಂಡರೂ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ದಂಗೆ ೧೮೩೦ ರವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಕುರಿತು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ[೬] ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಕ್ರಾಂತಿ ವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಎಂದು ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ[೭] ಮತ್ತು ನಂತರ ಅದೇ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ೨೦೧೨[೮] ರಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ

ತೆರೆ ಕಂಡಿದೆ. ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಬರಹಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾಯಕಪ್ರಧಾನ ಬರಹಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅದಲ್ಲದೇ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಬರಹಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಬರಹಗಳು, ಕಿತ್ತೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠ ಸೇವಕನನ್ನಾಗಿ ಉಳಿಗಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪದೊಳಗೆ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಬರಹಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಬರಹಗಳು ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ನೋಡುವ ಮತ್ತು ದುರಂತ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿವೆ. ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾ ಸಹ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ತೀರಾ ವೈಭವೀಕರಿಸಿ ದುರಂತದ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ.

ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನ ವಿವರಗಳು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಲಾವಣಿಗಳು, ಮತ್ತು ಕಿತ್ತೂರಿನ ಇತಿಹಾಸದ ಆಧಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ರಾಯಣ್ಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ದಾಖಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಮೌಖಿಕ ಸಂಗತಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವುದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಕರ ದೊರೆಯುವುದು ಸಮಕಾಲೀನ ಲಾವಣಿಕಾರರಾದ ಸಂಗವಳ್ಳಿ ಮೋದಿನಸಾಬ, ಮಂಡಲದ ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಬಸವಕವಿ, ನೇಸರಗಿಯ ಚೌಬಾರಿ ಅಡಿವೆಪ್ಪಗೌಡ, ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ಬಡಿಗ್ಯಾ, ಬೈಲಹೊಂಗಲದ ಸಾಹೀರ ಶ್ಯಾಮರಾವ ಮುಂತಾದ ಲಾವಣಿಕಾರರ ಲಾವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಎಸ್.ಜೆ. ಸ್ಟೋಕ್ಸ್ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸಂಕಲಿಸಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ(೧೮೭೦) ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ರಾಯಣ್ಣನ ಲಿಖಿತ ವೃತ್ತಾಂತ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಇಂತ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವವರನ್ನು ದಂಗೆಕೋರರು, ಪುಂಡರು, ತಂಟೆಕೋರರು, ರೆಬಲ್ಸ್, ಗಲಭೆಕೋರರು ಎಂದು ಕರೆದರೆ, ಮೌಖಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವರನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಯಕರನ್ನಾಗಿ ವೈಭವೀಕರಿಸಿದೆ. ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರನನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ.

> ಗಂಡು ಮೆಟ್ಟಿದ ನಾಡು, ಮಲೆನಾಡಿನ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲ ತುಂಬಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಫಲವತ್ತಾದ ವೀರಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತ ಕಿತ್ತೂರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಸಣ್ಣಹಳ್ಳಿ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ, ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ವಾಲೀಕಾರಿಕೆ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕುರುಬ ಸಮಾಜದ

ದೇಶನಿಷ್ಠ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬರಮಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಕೆಂಚವ್ವಳ ಮುದ್ದಿನ ಎರಡನೇ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೇ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ(ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ, ೨೦೧೪).

ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಊರು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ, ತಂದೆ ಬರಮಣ್ಣ, ತಾಯಿ ಕೆಂಚವ್ವ, ಜಾತಿ ಕುರುಬರು ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ವಾಲೀಕಾರಿಕೆ ಎಂದು ರಾಯಣ್ಣನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಲಾವಣಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪೈಕಿ ಸಂಪಗಾವಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನೊಳಗ
ಸಂಗವಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಸಣ್ಣಹಳ್ಳಿ ಇತ್ತೋ ಹದ್ದಿನೊಳಗ
ತಾಯಿ ಕೆಂಚವ್ವನ ಹೊಟ್ಯಾಗ ಬೆಳೆದಾನೋ ರಾಯಣ್ಣಾಗ
ಭರಮಪ್ಪ ಎಂಬ ತಂದಿ ಇದ್ದನವಗ
ರೋಗಣ್ಣವರ ರಾಯನೆಂದು ಹೆಸರು ಆದಾನು ದೇಶದ ಮ್ಯಾಗ
ಜಾತಿಯಿಂದ ರಾಯಣ್ಣನು ತಾನು ಕುರುಬನಾಗಿದ್ದನಾಗ
ಸಂಗವಳ್ಳಿ ವಾಲೀಕಾರಕಿ ಇತ್ತ ಅವರ ವಂಶದಾಗ(ನಿಂಗಣ್ಣ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ ೧೬)

ಈ ಲಾವಣಿಯು ಸಿನಿಮಾದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಕುರಿತಾದ ಮಾಹಿತಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಕುಟುಂಬದ ಮೂಲ ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಲಾವಣಿಯ ಈ ತುಣುಕು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದ್ದು ಯಾವುದೇ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯದು.

ಸಿನಿಮಾದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ದಂಗೆ ಏಳಲು ಉಂಟಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಧಾರವಾಡದ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಥ್ಯಾಕರೆಯು ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮನ್ರೋ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ಕಪ್ಪವನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಡಾಲ್ ಹೌಸಿ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ 'ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ', ಅಲ್ಲದೆ ದೊರೆ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಸತ್ತ ನಂತರ ನೀವು ದತ್ತಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಿರಿ. ಇದನ್ನು ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಪ್ಪ ಕೊಡಲು ಚೆನ್ನಮ್ಮಳು ಒಪ್ಪದಿದ್ದಾಗ ಥ್ಯಾಕರೆಯು ಯುದ್ಧ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್ ಹೌಸಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ೧೮೪೮ರಲ್ಲಿ. ಈ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಆಗಿದ್ದವರೆಂದರೆ, ಲಾರ್ಡ್ ಆಮೆರ್ಸ್ಟ್(೧೮೨೩-೧೮೨೮) ಮತ್ತು ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಕ್ಯಾವಿಂಡಿಸ್(೧೮೨೮-೧೮೩೩). ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕಾಯ್ದೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಲವು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ೧೮೪೮ರಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್ ಹೌಸಿ ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ೧೮೫೭ರ ದಂಗೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಕುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಎರಡು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಎರಡೂ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವ ದೋಷ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮನ್ರೋ ಒಪ್ಪಂದದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದ್ದರೂ ಮನ್ರೋ ಒಪ್ಪಂದದ ಕರಾರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೇ ಮನ್ರೋ ಒಪ್ಪಂದದ ಕರಾರುಗಳು ಮತ್ತು ದತ್ತಕ ಪ್ರಕರಣ. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ಕಬಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವೊಂದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೮೨೪ರ ಮೇ ೧೮ರಂದು ಥ್ಯಾಕರೆಯು ಕಿತ್ತೂರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನನ್ನು ಕಂಡನು. ಸಹೋದರರಿಲ್ಲದ ದೊರೆ ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ತೊಂದರೆಯಾಗಿತ್ತು. ೧೮೨೪ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೧ರಂದು ದೊರೆ ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನ ಆರೋಗ್ಯ ಹದಗೆಟ್ಟಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಮಾಸ್ತರ ಮರಡಿಯ ಕಡೆಯವನಾದ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಸವಾಯಿ ಮಲ್ಲಸರ್ಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ನೀಡಿ ಕಿತ್ತೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಉತ್ತಾರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜನ ಮರಣಾನಂತರ ಥ್ಯಾಕರೆಯು ಕಿತ್ತೂರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪರವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಈ ದತ್ತಕವನ್ನು ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜ ಮರಣವಾದ ನಂತರ ಕೃತ್ರಿಮವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಆರೋಪಿಸಿ ಕಂಪನಿ ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದುವರಿದಿರುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಥ್ಯಾಕರೆಯ ಕರಾರುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ೨೩ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೮೨೪ರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಥ್ಯಾಕರೆಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಕಿತ್ತೂರಿಗೆ ಜಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನು ಭಾಗವಹಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕಿತ್ತೂರಿನ ಜಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ ಮತ್ತು ಕಿತ್ತೂರಿಗೂ ಯುದ್ಧವಾಗುವ ದೃಶ್ಯ ತೋರಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಚಾಪ್ಲಿನ್‌ನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಾಯಿಸಿ ಆತನ ತಲೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕ ಕಡಿದು ತನ್ನ ಕತ್ತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತ ಯುದ್ಧದ ರೌದ್ರತೆಯನ್ನು

ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎರಡನೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರು ಭೀಕರವಾದ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ತನ್ನ ಸ್ವಗ್ರಾಮವಾದ ಸಂಗೊಳ್ಳಿಗೆ ರಾಯಣ್ಣನು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನು ಸಂಗೊಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕುಲಕರ್ಣಿಗೆ ರಾಯಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷವಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ಕುಲಕರ್ಣಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಜಮೀನಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಜಮೀನಿನ ಮೇಲಿನ ಅಸೂಯೆ ಆತ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಮನೆತನ ವಾಲೀಕಾರಿಕೆ ಮನೆತನವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಮೂಲಕ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನಿಂದಲೂ ಅವರು ಇನಾಮು ಭೂಮಿಯ ವತನದಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ಗೌರವಯುತ ಕುಟುಂಬವಾಗಿತ್ತು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕಿತ್ತೂರಿನ ದೇಸಾಯಿ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ೩೫ ಎಕರೆ ಜಮೀನು ನೀಡಿದ್ದನಂತೆ. ಅಂದರೆ ಅಂದು ನಾಡ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದು ಬರೀ ರಾಜರ ಕೆಲಸವಲ್ಲ, ಜನತೆಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರು ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಧಾನಸೌಧದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಇರುವ ಸಾಲುಗಳು 'ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸ ದೇವರ ಕೆಲಸ'ದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದಂತಿದೆ. ಮುಂದೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕುಲಕರ್ಣಿಗೆ ರಾಯಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ಅಸೂಯೆಯಿದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲೂ ಕುಲಕರ್ಣಿಯು ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ಕುಲಕರ್ಣಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಜಮೀನಿದೆ ಎನ್ನುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಹ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಕುಲಕರ್ಣಿಯು ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಮುಂದಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಗಿ ಥ್ಯಾಕರೆಯು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ವೆಂಕಟರಾವ್ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಸಂಚನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಕಿಲ್ಲೆರಕ್ಷಕ ಶಿವಬಸಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಮಾಂತವ್ವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮದ್ದುಗಳಿಗೆ ಸಗಣಿ ನೀರು ಬೆರೆಸಲು ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ವೆಂಕಟರಾವ್ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಡಿಸೆಂಬರ್ ೫, ೧೮೨೪ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ ಮತ್ತು ಕಿತ್ತೂರಿಗೂ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಗೆಲುವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಬೈಲಹೊಂಗಲದಲ್ಲಿ ಗೃಹಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುತ್ತಾರೆ. ಯುದ್ದದಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕ ರಾಯಣ್ಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬೆಳಗಾವಿಯ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿಡುತ್ತಾರೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ

ಕೆಲವೊಂದು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ೧೮೨೪, ಡಿಸೆಂಬರ್ ೫ರಂದು ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ರಾಯಣ್ಣ ಮತ್ತು ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕ ಇತರ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಧಾರವಾಡದ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿ.ತಾ. ಶರ್ಮ ಅವರ **ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು**(೧೯೯೯) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವಂತೆ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಳಗಾವಿ, ಕಿತ್ತೂರುಗಳು ೧೮೨೪ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದವು. ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ ೧೮೩೬ರಲ್ಲಿ ರಚನೆ ಆಗಿದೆ. ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ರಾಯಣ್ಣನು ಸಂಗೊಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ಹಳಬನ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಲಕರ್ಣಿಯು ತನಗೆ ತಾನೆ ರಾಜನೆಂದು ತಿಳಿದು ದರ್ಪ ದುರ್ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರನ್ನು ಕುಲಕರ್ಣಿಯು ಕಂದಾಯ ಕೊಡುವಂತೆ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಯಣ್ಣನು ಕುಲಕರ್ಣಿಯು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಿಂಸೆಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ರೈತರನ್ನು ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸಂಗೊಳ್ಳಿಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಬಾಳಪ್ಪನ ಉದ್ದಟತನದ ವರ್ತನೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಹಾಗೂ ಜನತೆಯನ್ನು ಸಿಡಿದೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ ವೀರ. ಈ ರಾಯಣ್ಣ ಓಲೇಕಾರನ ವೀರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬಲ್ಲನೆ ಹೊರತು ಗುಲಾಮತನದ ಹೀನಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲಾರ. ಓಲೇಕಾರನಾದವ ಊರ ಚಾಕರಿ ಮಾಡಬಲ್ಲನೇ ಹೊರತು ಗುಲಾಮತನದ ಹೀನಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲಾರ ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಶ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ರಾಯಣ್ಣ ಕೆಳವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯೊಂದು ಹೀಗಿದೆ. 'ಹೊಡಿಯಂದ್ರ ಹೊಡಿಯಾವ, ಕಡಿ ಅಂದ್ರ ಕಡಿಯಾವ ನೂರ ಮಂದೀನ, ಆದರ ಇಂಥ ಹೇಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡವಲ್ಲ ನಾನು'. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಘಟನೆ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಭಟನಾಕಾರನನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕುಲಕರ್ಣಿಗೂ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೂ ಘರ್ಷಣೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಓಲೇಕಾರಿಕೆ ಮಾಡುವ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕೊಡು ಎಂದು ಕುಲಕರ್ಣಿ ಹೇಳಿದಾಗ ರಾಯಣ್ಣನು ನಾನು ಕಾಯಿಪಲ್ಯೆ ಒಯ್ಯೋಕೆ ಅವನ ಮನೀ ಆಳಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಮಾತನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿಗೆ ರಾಯಣ್ಣ ಹಾಕುವ ಸವಾಲುಗಳು ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂಥದ್ದಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಎಂಬ ಮನೆತನದ ಹೆಸರು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವು ರೂಪುಗೊಂಡ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ

ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಐಕಾನ್ ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನಗತ್ಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವ, ಅವರ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ಕುತಂತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿಗಿಂತ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ಭೂಮಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇರುವುದು ಆತನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ನಡೆದ ಪ್ರಸಂಗವಂತೂ ಒಳಗೊಳಗೆ ಅವನನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನು ಕುತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗಿದನು. ಕುಲಕರ್ಣಿಯು ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಸಂಪಗಾವಿ ಕಚೇರಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಪಗಾವಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಕುಲಕರ್ಣಿಯು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಗದದಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ರಾಯಣ್ಣನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಚಾವಡಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿ ಅವರ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲು ಹೊರೆಸಿ ಅಪಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ರಾಯ ಊರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭ ನೋಡಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ರಾಯಣ್ಣನ ತಂದೆ ಭರಮಪ್ಪನ್ನು ಚಾವಡಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲಹೇರಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವು ಲಾವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಕೆಂಚವ್ವಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲಹೇರಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿವೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನು ಸಂಪಗಾವಿ ಕಛೇರಿಗೆ ಪತ್ರ ಕೊಟ್ಟು ಬರಲು ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಕುಲಕರ್ಣಿ ರಾಯಣ್ಣನ ತಾಯಿಯ ದುಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲನೇರಿಸಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಂದ ರಾಯಣ್ಣನು ತನ್ನ ತಾಯಿಗಾದ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಜೀವದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಹೋರಾಡಲು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವನ್ನು ದೇಶದಿಂದೋಡಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಘಟನೆ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಈ ಘಟನೆಯ ನಂತರ ರಾಯಣ್ಣನ ಅಧಿಕೃತ ದಂಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಚಾಲಾಕಿತನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಕೆಲವು ಅರಸರಿಂದಲೂ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಸೈನಿಕರ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನು ಯಶಸ್ವಿಯಾದನು. ಅವನ ಧೈರ್ಯ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿಯ ಸಂಘಟನಾ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನು ದಂಡಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ನಾಯಕರ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನ ದಂಡಿನ ಜನರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹೋರಾಟ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಮಠದ ಶಿಷ್ಯನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದ ರಾಯಣ್ಣನ

ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳಿಗೆ ನಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳು ವಜ್ರದ ಉಂಗುರವನ್ನು ನುಂಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ರಾಯಣ್ಣನು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ದತ್ತುಪುತ್ರ ಸವಾಯಿ ಮಲ್ಲಸರ್ಜನನಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಂಡಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸೈನ್ಯದ ಅಗತ್ಯವನ್ನರಿತು ಶಿವನಗುತ್ತಿ ಅರಸನ ಬಳಿ ಸಹಾಯ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಿವನಗುತ್ತಿ ಅರಸನಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಕನಕನೂರು ಒಕ್ಕಲ ಬರಮನ ತಲೆ ಕಡಿದು ಶಿವನಗುತ್ತಿ ಅರಸರಿಂದ ಸೈನಿಕರ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ದಂಡಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಿವನಗುತ್ತಿ ಅರಸರಿಂದ ಸೇನೆಯ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲು ಹೋದಾಗ ಅರಸನ ವೈರಿಯನ್ನು ಅರಸನ ಎದುರಿನಲ್ಲೇ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನಲ್ಲಿಯ ಚಾಲಾಕಿತನ ಮತ್ತು ವೀರತ್ವಗಳೆರಡು ತೋರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದಲೂ ಜನಬಲ, ಧನಬಲ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ, ಒಡ್ಡರ ಯಲ್ಲಣ್ಣ, ಜಡ್ಡಿಮನಿ ಫಕೀರಾ, ಗಜವೀರ ಮುಂತಾದ ವೀರಾಧಿವೀರರು ರಾಯಣ್ಣನ ನಾಯಕತ್ವ ಒಪ್ಪಿ ಅವನ ದಂಡಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಚಾಲಾಕಿತನವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ತಾವಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮದ್ದು ಗುಂಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೀರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವಂತೆ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಯಣ್ಣನ ಬಂಡಾಯ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಉಗ್ರವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರ ಕುಸಿದು ಬೀಳುವಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಾಮ, ಪಟ್ಟಣಗಳ ಕಛೇರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇವನ ದಾಳಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೀಡಿ ಕಛೇರಿ ಸುಡುವುದು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡುವುದು. ಹಿಟ್ ಅಂಡ್ ರನ್ ಎನ್ನುವ ಗೆರಿಲ್ಲಾ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದ ಆಡಳಿತ ಹಾಗೂ ಸಂಪರ್ಕಸಾಧನಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವುದೇ ಆತನ ದಾಳಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ತಾರ್ಕಿಕ ಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ಪಾರ್ಥ ಚಟರ್ಜಿಯವರು ರೈತ ಹೋರಾಟದ ಕೆಲವು ಅಯಾಮಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ,

ರಣಜಿತ್ ಗುಹಾ ಅವರು ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ ಅಧ್ಯಯನದ ಸೈದ್ಧಾಂತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎತ್ತಿರುವ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ೧೭೮೩ರಿಂದ ೧೯೦೦ರ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ನಡೆದ ರೈತ

ಬಂಡಾಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತಿರುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗೆ ರೈತರು ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಕೇವಲ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರೈತರ ಪ್ರತಿರೋಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬಂಡಾಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಆಕರಗಳು, ದಾಖಲೆಗಳು ಶೋಷಕವರ್ಗವು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿರುವವು ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈಗಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳು ಶೋಷಕವರ್ಗದ ಜ್ಞಾನವಲಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ರೈತಾಪಿ ಜನವರ್ಗವು ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಾಸ್ತವ ದಾಖಲೆಗಳು ಸಿಗುವುದು ವಿರಳ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಥನಗಳನ್ನು ರೈತವರ್ಗದ ಸಂವೇದನೆಯ ದಾಖಲಾತಿಯ ಮೂಲಕ ಮಾಡುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ರಣಜಿತ್ ಗುಹಾ ಅವರು ಈ ಬಗೆಯ ರೈತರ ಪ್ರತಿರೋಧಗಳ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಲಹೆ ಮಾಡಿರುವ ಆರು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪಾರ್ಥ ಚಟರ್ಜಿ ಅವರು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಆರು ಅಂಶಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ನಕಾರಾತ್ಮಕತೆ, ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ, ಒಗ್ಗಟ್ಟು, ವಿಚಾರ ಹರಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಗಡಿ(ತಂಬಂಡ ೨೦೧೭: ೬೨).

ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಾವು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾದ ನಕಾರಾತ್ಮಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದಾದರೆ, ರಾಯಣ್ಣನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ತನ್ನ ವಿರೋಧಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸುವವರು ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ, ಮಾಡಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುವುದು ನಕಾರಾತ್ಮಕತೆಯ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇವರು ಭಾವಿಸಿರುವ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಸಂಕೇತಗಳಾದ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಗೇಣಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಅವರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇದ್ದಾಗ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಪಗಾವಿ ಮಾಮಲೇದಾರ ಕೃಷ್ಣರಾವ್‌ನ ಚುರುಕುಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಕಿತ್ತೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ದತ್ತಕ ಪುತ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡಿದ್ದ ವೆಂಕನ ಗೌಡ ಮತ್ತು ಲಿಂಗನ ಗೌಡರು ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ಮುನ್ನೂರು ಎಕರೆ ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿಗಾಗಿ ರಾಯಣ್ಣನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಡಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು

ಹಿಡಿದು ಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ವೆಂಕನ ಗೌಡ ಮತ್ತು ಲಿಂಗನ ಗೌಡರು ಕಂಪನಿಯ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ತಾವು ಸಹ ದಂಡಿನೊಳಗೆ ಸೇರುತ್ತೇವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿ ದಂಡಿನೊಳಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಡೋರಿ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಜೊತೆ ಈಜಲು ಹೋಗಿ ಉಪಾಯದಿಂದ ಆತನ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಕತ್ತಿ ಪಡೆದು ಆತನನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಯಣ್ಣನ ಬಂಧನದ ನಂತರ ಆತನನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ರಾಯಣ್ಣ ಮತ್ತು ಆತನ ಜೊತೆಗೆ ಬಾಳಾನಾಯಕ, ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪ, ಕರಬಸಪ್ಪ, ಬೀಮಾ ಜಿಡ್ಡಿಮನಿ, ಕೆಂಚಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪೋಜಿ ನಾಯಕರಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ರುದ್ರನಾಯ್ಕ, ಎಲ್ಲಾನಾಯ್ಕ, ಅಪ್ಪೋಣಿ, ರಾಣಾವೋಜಿಕೊಂಡ, ಕೋನೇರಿ ಮತ್ತು ನೇಮಣ್ಣಾ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಯಣ್ಣನ ಆಸೆಯಂತೆ ನಂದಗಡದಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನ ಸಮಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಆತನ ಸ್ನೇಹಿತ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿ ಚೆನ್ನಬಸು ಆಲದ ಮರವನ್ನು ನೆಡುತ್ತಾನೆ. ಈಗಲೂ ಆ ಆಲದ ಮರವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಸಿನಿಮಾ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಣೆಯು ನಮಗೆ ಲಾವಣಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಭಾವ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ೨೦೧೪ರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯೊಂದಿಗೆ ಹವಾಮಹಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಗೀತೆ ಹಾಡುವುದು.

ರಾಯಣ್ಣ ಅತ್ಯಂತ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣ ಬಂಡಾಯವೆಬ್ಬಿಸಿದಂತೆ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅಚ್ಚಾದ ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಆ ಘಟನೆಗಳ ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಲಾವಣಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು ಕಾರಣರಾದವರ ಕುರಿತಂತಿರುವ ವಿಚಾರಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ಲಾವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವೆಂಕನ ಗೌಡ ಮತ್ತು ಲಿಂಗನ ಗೌಡರು ರಾಯಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಯವಂಚನೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಾಯ ನಾಯಕನ ಕಡೆಗವರು ಹೋಗಿ
ಭಾವಸುದ್ದ ಮಾತನಾಡ್ಯಾರೋ
ಜೀವಂದೊಳಗಿನ ಕಾಳಜಿಯೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟ
ನಿನ್ನ ಕಡೆಶೆ ಇರತೇವಣ್ಣಾ
ನಮ್ಮನ ಮಾತ್ರ ಉಲವಿಕೊಳ್ಳೊ
ಆಣೆ ಮಾಡಿ ಬಂದಿದೇವೋ ಹೊಂಟಾ

ಉಪ್ಪು ಗೊಬ್ಬರ ಮುಟ್ಟಿ

ಉರಿವ ದೀವಿಗೆ ಮುಂದಕುಂತ

ಹೇಳತಾರೋ ಕಿರೇ ಕೊಟ್ಟಕೊಟ್ಟಾ ಸಾವಿರ ದೇವರ ಆಣೆಕೊಟ್ಟು

ಸಕಾಟವಾಗಿ ಇದ್ದರಣ್ಣಾ

ತಿಳಿಯಲ್ಲಲ್ಲೊ ಮನಸಿನ್ಯಾನ ಮಸಲತ್ತಾ

ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ನಂಬಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನೇಗಿಹಾಳದ ನಿಂಗನ ಗೌಡ ಮತ್ತು ಖುದಾನ ಪೂರದ ವೆಂಕನ ಗೌಡ ಇವರು ನಟಿಸಿದ ನಟನೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೋಸದಿಂದ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಈ ಮೋಸದ ಬಂಧನ ದಿನಾಂಕ ೮–೪–೧೮೩೦ರಂದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಯಣ್ಣನ ಬಂಧನದ ನಂತರ ೨೯–೯–೧೮೩೦ರಂದು ಅಮಲ್ದಾರರ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಬಂಧನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ವಿವರವಾದ ಜವಾಬು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಧಾರವಾಡದ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ಜಡ್ಜನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಜವಾಬು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ ದಿನಾಂಕ ೧೯–೧೨–೧೮೩೦ರಿಂದ ದಿನಾಂಕ ೩೦–೧೨–೧೮೩೦ರವರೆಗೆ ವ್ಹಿಜಿಟಿಂಗ್ ಕಮೀಶನರ್ ಅಂಡರ್ ಸನ್ ಅವರ ಸ್ಪೆಶಲ್ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರಾಯಣ್ಣನ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದು ಕೊನೆಯ ದಿನಾಂಕದಂದು ಅವನಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ ವಿಧಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸಾರಲಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ದಿನಾಂಕ ೨೬–೧–೧೮೩೧ ರಂದು ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ಅವನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳವಾದ ನಂದಗಡದಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಕಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನಮಗೆ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ರಾಯಣ್ಣನ ವೀರಕಾರ್ಯ, ವೀರಮರಣಗಳೆರಡೂ ಅಂದಿನ ಜನಮನ ಗೆದ್ದಿದ್ದವು. ಅವನ ಮರಣದೊಂದಿಗೆ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಅವನನ್ನು ಮಹಾಪುರುಷ, ದೇವಮಾನವನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರು. ಬಸಿರಿಯರು ತಮಗೆ ರಾಯಣ್ಣನಂಥ ಮಗ ಹುಟ್ಟಲೆಂದು ಬಯಸಿದರು. ರಾಯಣ್ಣನ ಗೋರಿ ಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟ ಆಲದ ಮರದ ಟೊಂಗೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಬಂಜೆಯರು ತೊಟ್ಟಿಲು ಕಟ್ಟಿ ಹುತಾತ್ಮ ರಾಯಣ್ಣನು ಪುತ್ರಭಾಗ್ಯ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬ ನಂಬುಗೆಯೂ ಇದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಲಾವಣಿ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಆ ಜ್ಯಾಗದ ಮೇಲೆ ಗಿಡಾ

ಬ್ಯಾಗಿದಿಂದ ತಂದ ಹಚ್ಚ್ಯಾರ

ತೂಗತಾವ ತೊಟ್ಟಿಲ ಸುತ್ತಮುತ್ತಾ

ಸತ್ಯವಂತ ರಾಯನಾಯಕನಂವ

ಮತ್ತ ಜನರಿಗೆ ನಡಕೊಂಡವರಿಗೆ

ಪುತ್ರ ಸಂತಾನ ಕೊಟ್ಟಿದಾನ ಮಸ್ತಾ

ರಾಯಣ್ಣನು ವೀರ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಂತ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಲಾವಣಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ರಾಯಣ್ಣನು ಗಲ್ಲಿಗೇರುವ ಮುನ್ನ ಆಡಿದ ಮಾತು ಎಂದು ಲಾವಣಿಕಾರನು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಓದಿದರೆ ಅವನ ನಾಡಪ್ರೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 'ಪಿರಂಗ್ಯಾರನ ಹೊಡಿಯುವುದಕ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೊ ಮನಿ ಮನಿಗಿ ವೀರರ' ಎಂಬ ಅವನ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿ ೧೯೪೨ರ ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವಾಯಿತು ಎಂದು ಜನರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುದ್ಧಗಳು, ಹೋರಾಟಗಳು ಕೊನೆಗೊಂಡಿದ್ದು ಒಳಸಂಚು ಹಾಗೂ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳ ಕೈ ಮೇಲಾದಗಲೇ. ರೋಷ, ಆಸೆ, ಆಮಿಷಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಎಣಿಸದೆ ಹೇಗೆ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಾರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಿತ್ತೂರು ಹಾಗೂ ರಾಯಣ್ಣನ ಅವಸಾನಗಳು ಉದಾರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ರೂಪಗೊಂಡು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದ್ದೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುತನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೋರಾಟದ ಭಾಗವಾಗಿ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಧುನಿಕತೆಯೊಳಗೆ ತನ್ನ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಮನಗಂಡು, ನಮಗೂ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವ ಪರ್ಯಾಯದ ನೆಲೆಯಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಲಾವಣಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಪಾದನೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನಡೆದಂತೆ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಪುನಾರಚಿಸಿದರು. ಚೆನ್ನಮ್ಮನನ್ನಾಗಲಿ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನಾಗಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವ ಬದಲು ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಐಡಿಯಾಲಜಿಯಾಗಿ ನೋಡಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೀರ್ವರನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞಾಭಾಗವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ೧೮೫೭ಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಪ್ರತಿರೋಧ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಅಂದು ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮಳ ಹೋರಾಟವು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟದ ರಾಜಕೀಯ ಉದ್ದೇಶ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ತನ್ನ ಬೆಂಬಲಿಗರಿಗೆ

ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಲು ನೀಡಿರುವ ಘೋಷಣೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪೇಶ್ವೆಗಳಿಗೂ ನಮಗೂ ಮಾತ್ಸರ ಜಗಳ ಆದರೆ ಅವರು ಎಂದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮವರು. ಸಮಸ್ತ ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನ ಶತ್ರು ಬ್ರಿಟಿಷರು. ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಅಂತಃಕಲಹವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಳಲು ಬಯಸುವ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಘರ್ಷಣೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಯಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ಸೇತ್‌ಸನದಿಯಾಗಿದ್ದ. ೧೮೨೮ರ ಬಂಡುಕೋರನಾಗಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ನಾಯಕತ್ವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯಣ್ಣ ದಂಗೆ ಎದ್ದುದರ ಕಾರಣ ಅವನ ಆಸ್ತಿಯ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ರಾಯಣ್ಣ ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಕಿತ್ತೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಉಳಿಯುವಿಕೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಿತ್ತೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ನಿರ್ನಾಮದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಿಡಿದೇಳಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಆತ ೧೮೨೪ರಿಂದ ೧೮೨೮ರವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯಣ್ಣನ ದಂಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮುನ್ನುಡಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಯಣ್ಣ ಮತ್ತು ಆತನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಇತ್ತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ರಾಯಣ್ಣನಿಗಾದ ಅನ್ಯಾಯದ ಪ್ರತೀಕಾರ ರಾಯಣ್ಣನ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ಕಬಳಿಸಿದ ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಜನತೆಯ ಅಸಮಾಧಾನವು ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿಯ ಬಂಡಾಯದ ಕೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲವಾಯಿತು. ಕಿತ್ತೂರಿನ ದೇಶಗತಿಯ ಪುನಃಸ್ಥಾಪನೆ ಅವರ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆಯಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹಾಗೂ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಭಾವುಕನೆಲೆಯದಾಗಿದ್ದು ವರ್ಣನೆ, ವೈಭವದಲ್ಲಿಯೇ ಸೋತು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

೪.೨.೨. ರೈತ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯಗಳು

ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ದಂಗೆ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯಗಾರರನ್ನ ಅಲಕ್ಷಿತ ವಸ್ತುಗಳೆಂಬಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರಿಂದಲೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದದ್ದು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಂತೀಯ ನಾಯಕರು, ಪಾಳೇಗಾರರು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಚರಿತ್ರೆ ಯಾವತ್ತೂ ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲಗಲಿಯ ಬೇಡರು, ಮುಂಡರಗಿಯ

ಭೀಮರಾಯ, ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತು ಲಾವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಾಂತೀಯ ನಾಯಕರ ಬಗ್ಗೆ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೆದ್ದವರು. ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಾಂತೀಯ ನಾಯಕರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಚರಿತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾದ ಅಂತಹ ನಾಯಕರೆಂದರೆ, ವೀರ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ.[೧೦]

ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ[೧೧] ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದ ವೀರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬೆಳಗಾವಿ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಲಾವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರನಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ದೈವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ೧೮೯೮ರಿಂದ ೧೯೨೨ರವರೆಗೆ ಜೀವಿತವಾಗಿದ್ದನು. ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಿಂಧೂರ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದನು. ಇದು ಇಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಇವನ ಹೋರಾಟವು ನಾಟಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ಇದು ಸಿನಿಮಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ೧೯೭೭ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಸಿನಿಮಾದ ಕಥಾಸಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾರಣದಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಕನ್ನಡದ ರಾಬಿನ್‌ಹುಡ್‌ನಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತು ಇವನ ಸಹಚರರನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬ್ರಿಟಿಷರು ವಿಫಲರಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ವಾಲೀಕಾರ ಸೋಮಣ್ಣನಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರನನ್ನಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು 'ಗೌಡ ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರೆ ಗುಲಾಮರಾಗಿ ಬಾಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ನಮಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಚಾರವು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಒಡೆದು ಆಳುವ ನೀತಿಯನ್ನು, ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತಿದೆ. ಕರವನ್ನು ನೀಡಬೇಡಿ, ಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟಬೇಡಿ ಎಂದು ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವವಿತ್ತು. ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನೇರವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆಗತಾನೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿನ

ಅನೇಕ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯೊಂದು ಹೀಗಿದೆ. 'ಆದರೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಗುಲಾಮರು. ನಮ್ಮವರಿಂದ ನಮಗಾಗಿ ನಮ್ಮಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಸರ್ಕಾರ ನಮ್ಮದಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.' 'ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನು ಭಾರತದ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ವಂದೇ ಮಾತರಂ ಘೋಷಣೆ ಕೂಗುತ್ತಾನೆ. ಊರಿನ ಗೌಡರನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಗೌಡರಿಂದ ಚಾಟಿ ಏಟು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅಧಿಕಾರ ಇರೋರು ಅವರು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬರೋಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ'. ಭಾರತದ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜ ಇಂದಿನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ. ಅದು ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಂದಿನ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಯುವಕನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನೇರವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯಿಂದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೋಚಿ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಶತಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹಣದ ಆಸೆಗಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕಡೆಯವನಿಂದಲೇ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಅಂತ್ಯವು ಇದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೋರಾಟಗಾರ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ[೧೨] ಸಿನಿಮಾ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಥೆಯನ್ನು ಎಡಪಂಥೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ನೈಜ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸರ್ವಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಜನಪರವಾದ ನ್ಯಾಯದ ನಿರ್ವಚನೆಗಳನ್ನು ಸತ್ಯು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಬಂಡುಕೋರತನದಿಂದಾಗಿ ಆಳುವವರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾ ದರೋಡೆಕೋರನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತನಾಗುವ ಕತೆ. ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ ಸಿನಿಮಾ ಕೆ. ನಾಡಿಗರ ಕನ್ನಯ್ಯರಾಮ ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧರಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿದೆ. ಕನ್ನೇಶ್ವರರಾಮನು ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ,

ಗಲ್ಲಿಗೇರುವ ಮೊದಲು ಸಾಗುವ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬಂದುಹೋದ ಜನರು ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳ ನೆನಪುಗಳ ನಡುವೆ ಸಿನಿಮಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸುವಂತೆ ಹೆಣೆದು ಹಾಡಿದ ಲಾವಣಿ ಗೀತೆಯ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಊರಿನ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ದೃಶ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಿನಿಮಾದ ಕಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಊರಿನ ಗಸ್ತು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸ ರಾಮನ ಸರದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಮನು ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತಿದೆ. ಅವರ ಮನೆಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸ ನನ್ನದಲ್ಲ ಎಂದು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಟೇಲನೊಂದಿಗೆ ಜಗಳವಾಡಿ ಜೈಲಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರನ್ನು ಬಂಧಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಂದೇ ಮಾತರಂ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಬಾವುಟ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ ಭಾರತದ ತ್ರಿವರ್ಣಧ್ವಜವನ್ನು ಜೈಲಿನ ಮೇಲೆ ಹಾರಿಸಿದಾಗ ಪೊಲೀಸರ ಗುಂಡೇಟಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ನಡೆದ ಗಲಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಜೈಲಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ರಾಮನನ್ನು ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯು ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಮತ್ತೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡ ರಾಮನು ಜುಂಜನ ನಾಯಕತ್ವದ ಕಳ್ಳರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಜುಂಜ ಸತ್ತ ನಂತರ ರಾಮನೇ ಆ ಗುಂಪಿನ ನಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿ ಆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಊರಿನ ಬಡಜನತೆಗೆ ಹಂಚುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರಾಮನ ಮೇಲೆ ಜನರ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ರಾಮನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಪೊಲೀಸರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಲ್ಲಿ ಎಂಬ ರಾಮನ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಬ್ರಿಟಿಷರು ರಾಮನನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಿನಿಮಾ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು, ಬಡವರು ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸುವ ಆದರ್ಶ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಡಕಾಯಿತನಾದ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನ ಸಶಸ್ತ್ರ ಹೋರಾಟ. ಎರಡನೆಯದು, ಬ್ರಿಟಿಷರ ರಾಜಕೀಯ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯಲು ಗಾಂಧಿವಾದಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟ. ಮೊದಲನೆಯದು ದಾಸ್ಯ ಶೋಷಣೆ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಇಡೀ ಮನುಕುಲದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಶಾಲ ಉದ್ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ. ಎರಡನೆಯದು, ಗಾಂಧಿಪ್ರಣೀತ ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶಗಳ ಘೋಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗಳ ಕೈಯಿಂದ ದೇಶಿಯ ಬಂಡವಾಳಿಗರ ಕೈಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಹಸ್ತಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾದ ಸೀಮಿತ ಫಲದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನೇತೃತ್ವದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಹೋರಾಟ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವೆಂದು ನೇರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಹೋರಾಟವು ಲಾವಣಿ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರನೆಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಊರಿನ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮತನವಿದೆ. ಆ ಸರ್ಕಾರ ನಮಗೆ ಬೇಡ. ನಮ್ಮವರಿಂದ ನಮಗಾಗಿರುವ ಸರ್ಕಾರ ಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ನಾಯಕ ಯಾರೆಂದು ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನು ಕೇಳಿದಾಗ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಫೋಟೊ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನು 'ಏನ್ ಶಾಣೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿದ್ದಿಯಾ' ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆಯು ಮತ್ತು 'ಈ ಗಾಂಧಿಯವರದು ಬರೀ ಮಾತೇ ಆಯಿತು' ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಅಣಕಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾವು ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿದ್ದು ಸಾರ್ವಕಾಲೀನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ ಸಿನಿಮಾ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿದ್ದು, ಸಾರ್ವಕಾಲೀನವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಡಿ ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾ, ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ನೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನಾಗಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ನೇರವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಇವರದು ಭೂಗತ ಹೋರಾಟ. ಅಂದರೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದ ದೋಚಿ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇವರನ್ನು ದಂಗೆಕೋರರು, ಬಂಡಾಯಗಾರರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೪.೨. ಗಾಂಧಿ ಯುಗದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು

ಈ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ರೈತರಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿದ್ದು, ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಜಾರಿಗೊಂಡ ಲೂಟಿಕೋರ ಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಸುಂಕಗಳ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದ ಹೋರಾಟಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ, ಸರಳ ವರ್ಗಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಗತಿಪರ ಹೋರಾಟಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ರೈತರಲ್ಲಿದ್ದ ದಮನವಿರೋಧಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ತಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಅಂದರೆ ಅದರ ಸತ್ಯಾಂಶದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾ ಸಮಾಜವೊಂದರ ಮುನ್ನಡೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದವಾದ್ದರಿಂದ, ಪರೋಕ್ಷ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹೋರಾಟಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ **ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು, ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ** ಮತ್ತು **ಹಗಲುವೇಷ** ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು [೧೩] ಸಿನಿಮಾ ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಈ ಸಿನಿಮಾ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ **ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು** ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತ ಸಿನಿಮಾ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ತೆರೆ ಕಂಡ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಎರಡು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಒಂದು ನೆಲೆಯಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮ ಅವರ ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನಗಳ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಎಲ್ಲೂ ಭಾವುಕರಾಗದೆ ಚಿಂತನಶೀಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

'ಓ ಭಾರತ ಬಾಂಧವ ನೆನೆ ನೆನೆ ಆ ದಿನವ' ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಗಾಂಧೀಜಿ, ೧೯೪೨, ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್, ಸೂರ್ಯ, ನೇಣುಗಂಬ, ಮೈಲಾರ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಭಾರತದ ಭೂಪಟ, ಹಸ್ತದ ಗುರುತು, ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮರ, ಹೀರೆಮಠದ ವೀರಯ್ಯನವರು, ಹೂವು, ಚಿಟ್ಟೆ,

ಫಿರಂಗಿಗಳು, ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜನತೆಯ ಚಿತ್ರ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಾರತದ ಬಾವುಟವನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿನಿಮಾದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಜನರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಭೂಪ್ರದೇಶ. ಅದೇ ಮಾದರಿಯ ಹೋರಾಟದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಕಲ್ಲಾಪುರದ ಶೇಖರನೆಂಬುವ ಹುಡುಗ. ೧೯೪೨ರ ಆಗಸ್ಟ್‌ನ ಮುಂಬೈ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ 'ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೆ ಮಡಿ' ಎಂಬ ಸಂದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳಗಾವಿ ವಕೀಲ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮುಂದಾಳು ಶಾಮರಾಯರ ಮಗಳು ಹೇಮಾ ಕೂಡ ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪುಣೆಯ ಕಾಲೇಜು ವ್ಯಾಸಂಗ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ಶಾಮರಾಯರು ಸ್ವತಃ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಚಳುವಳಿಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾದರೂ ಮಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸೇರುವುದು ಇಷ್ಟವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸಿದ ಸಿ.ಐ.ಡಿ. ಅಧಿಕಾರಿ ಕೀರ್ತಿನಾಥನೊಂದಿಗೆ ಮಗಳ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮುಂಬೈ ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುತ್ತರಾದರೂ, ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಳುವಳಿಗಾರರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಾವಿಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಶೇಖರನೆ ವಕೀಲರ ಮಗಳಾದ ಹೇಮಾಳಿಗೆ ಚಳುವಳಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೊಂದು ಯುದ್ಧ. ಆದರೆ ಸೇನಾಪತಿ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಯುದ್ಧ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಇತರ ಚಳುವಳಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎನ್ನವ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮಗ ದೇಸಾಯಿ ವಿಶ್ವನಾಥನು, ಶೇಖರ ಮತ್ತು ಹೇಮಾಳ ಜೊತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಇವರ ಜೊತೆ ಕಲ್ಲಾಪುರದ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಇವರಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು. ಅವರ ಜೊತೆ ಕುಲಕರ್ಣಿ ರಂಗಣ್ಣ, ಸಿ.ಐ.ಡಿ. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಮುಂತಾದವರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ನಾಯಕರಾದ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಗೈರುಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿಗಾರರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರದು ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಮಾದರಿಯ ಹೋರಾಟ. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಿಸ್ತೂಲನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ಇವರದು ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟ ಸಹ. ಇವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ. ಶೇಖರ, ಹೇಮಾ, ವಿಶ್ವನಾಥ, ಕಲ್ಲಾಪುರದ ಮಾಸ್ತರ ಶಂಕರಪ್ಪ, ಬಾಳಪ್ಪ, ಪೈಲ್ವಾನ್ ಸಂಗಣ್ಣ, ನೇಕಾರ ಹುಸೇನ್ ಸಾಬ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದ ಯೋಧರು ಬ್ರಿಟಿಷರ, ಪೊಲೀಸರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಟಪಾಲು ಲೂಟಿ, ಸರಕಾರಿ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು

ಸುಡುವುದು, ಬಂದೂಕು ಅಪಹರಣ, ಸರಕಾರಿ ಕಟ್ಟಡ ಸುಡುವಿಕೆಯು ಇವರ ಹೋರಾಟದ ಹಾದಿಗಳು. ಗಾಂಧಿ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯುತ್ ತಂತಿ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವವರು ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮಗಿಷ್ಟ ಬಂದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದು, ಅವರ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಜಪ್ತಿ ಮಾಡುವುದು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುವಂತೆ ಕೇಳುವುದು, ಹೀಗೆ ಹೋರಾಟಗಾರರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರು ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೊಲೀಸರು ಮಾಡಿದ ಒಳಸಂಚಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ವಿಶ್ವನಾಥನು ಗುಂಡೇಟಿನಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಲಾಪುರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರಿಗೂ ನಡೆದ ಗುಂಡಿನ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರೆಲ್ಲರು ಮಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರೊಡನೆ ಸಿನಿಮಾ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷವಿರುವುದು ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನಗಳ ನಡುವೆ, ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ನಡುವೆ. ಆಳುವವರು ಮತ್ತು ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರ ನಡುವೆ ಆಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹಿ ತರುಣ ಜನಾಂಗ ಹೋರಾಡಿ ಹೇಗೆ ಹುತಾತ್ಮರಾದರೆಂಬುದರ ನೇರ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿರುವ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಒಳರಾಜಕೀಯವು ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ವಿಡಂಬನೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತೆರೆ ಕಂಡ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರ ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿರದಿದ್ದರೂ, ನಾಯಕನು ಪೊಲೀಸರ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷದ ಮಗಳಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಿನಿಮಾ ೧೯೪೦ರ ದಶಕದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ತೆರೆಕಂಡ ಸಿನಿಮಾ **ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ.**[೧೪] ಖ್ಯಾತ ಕವಿ ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ಪ್ರೇಮಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತೆಗೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾ ನಂತರದ ಕಥೆ. ನವಿಲೂರಿನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ನಾಯಕ ಮಂಜುನಾಥ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದು, ನವಿಲೂರಿಗೆ ಸ್ಕೂಲ್ ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಊರಿನ ಶಾನುಭೋಗರ ಮಗಳು ಪದ್ಮಳಿಗೂ ಮಂಜುನಾಥನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪದ್ಮ ಮತ್ತು

ಮಂಜುನಾಥನ ಮದುವೆಯು ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರವಿದ್ದರೂ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹೋರಾಟಗಾರನಾದ ರಾಘವ ಪೋಲೀಸರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಂಜುನಾಥನ ಬಳಿ ಆಶ್ರಯ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಂಜುನಾಥನ ಸಹಾಯದಿಂದ ರಾಘವ ಪಾರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳ ನಂತರ ರಾಘವನು ಮತ್ತೆ ಮಂಜುನಾಥನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಂಜುನಾಥನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಸಭೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಂಜುನಾಥನು ಆ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾಗರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಚಳುವಳಿ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೇಮಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಜುನಾಥನು ಚಳುವಳಿ ಸೇರಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಂಜುನಾಥನ ಮಾವನು ಶಾನುಭೋಗನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲು ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರನ್ನು ಕರೆಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ಎಲ್ಲಾ ರೈತರು ಮಂಜುನಾಥನ ಮಾತಿನಂತೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಕಂದಾಯ ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ಮಾವ ಅಳಿಯನಾದ ಮಂಜುನಾಥನ ಮೇಲೆ ರೇಗಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಂಜುನಾಥ ಚಳುವಳಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು ಇಲ್ಲವೇ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಘಟನೆಯು ಮಂಜುನಾಥನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಳುವಳಿ ಸೇರಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾವನಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾದ ಮಂಜುನಾಥನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿ 'ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿ' ಚಳುವಳಿಗೆ ಕರೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಮಂಜುನಾಥ ಮತ್ತು ಆತನ ಸಂಗಡಿಗರೆಲ್ಲರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಚಳುವಳಿಯ ಮುಖಂಡನಾದ ಶಂಕರ ಪಾಟೀಲರು ಪೋಲಿಸ್ ಲಾಟಿ ಚಾರ್ಜ್‌ಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟ ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಿಯಾದ ನಾಯಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮುಂದಿನ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ದೊರೆಯದೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮಗನಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಜೈಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದೂಕುಗಳನ್ನು ಕದಿಯುವುದು, ವಿದ್ಯುತ್ ತಂತಿ ಕತ್ತರಿಸುವುದು, ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡುವುದು, ಖಜಾನೆಯ ಲೂಟಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅಪರಾಧ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಮಂಜುನಾಥ ಮತ್ತು ಆತನ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಕಂಡಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸುವ ಆಜ್ಞೆ ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಂಜುನಾಥನು ಬರೆದ ಕರಪತ್ರಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಂಜುನಾಥನ ಸ್ನೇಹಿತನು ಪೋಲೀಸರ ಕೈಗೆ ಸಿಗದಂತೆ ಬಳೆಗಾರ ಚನ್ನಯ್ಯನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಬಳೆಗಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯನು ತಾನೇ ಕರಪತ್ರದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪೋಲೀಸರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದಾಗ ಮಂಜುನಾಥನು ಆತನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕರೆತರುವಾಗ ಪೋಲೀಸರು

ಹೊಡೆದ ಗುಂಡು ತಗಲುತ್ತದೆ. ಮಂಜುನಾಥನು ಈ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಹೋದನೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಂಜುನಾಥನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಂಜುನಾಥನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕವನ ಸಂಕಲನ ಬಿಡುಗಡೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಂಜುನಾಥನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಗಳು ಮತ್ತು ಸೇಹಿತರೆಲ್ಲರೂ ಮಂಜುನಾಥನಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಸುಖಾಂತ್ಯ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪ್ರೇಮಕಥೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾಗಿ ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುತ್ತದೆ.

ಹಗಲುವೇಷ[೧೫] ಸಿನಿಮಾ ೨೦೦೦ದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಇದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಹೋರಾಟದ ಕಥೆ. ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಹೋರಾಟದ ಕಥೆ. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾದ ಮೂಲಕ ತತ್ಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದ ಮಹತ್ತರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೯೯ರ ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾ. ಜಾಗತೀಕರಣ, ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದಾಗಿ ಮೈಮರೆತು ಆರ್ಥಿಕ ದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಕಲೆ, ಕಲಾವಿದರು ಸದಾ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೊರಟಿರುವ ಸಿನಿಮಾ. ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಕಥಾವಸ್ತು ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಕಂದಾಯ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾ ಎಂಥ ಎಂಥ ವೇಷನೊ.. ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಹಾಡುಗಳು ತುಂಬಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು, ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸಿನಿಮಾದ ನಾಯಕ ಹಗಲುವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಮ. ರಾಮ ಮತ್ತು ಆತನ ಕುಟುಂಬದವರು ಊರಿಂದ ಊರಿಗೆ ಹಗಲುವೇಷದ ಕಲೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಬಂದ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇಶದ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಕರ ನಿರಾಕರಣೆ ಚಳುವಳಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನರು ಕಂದಾಯ ನೀಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲು ಹಗಲುವೇಷದವರಿಗೆ ಊರಿನ ಪಟೇಲನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಗಲುವೇಷ ಹಾಕುವವರು ಶಿವನ ವೇಷ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಾರೊ ಬಾರೊ ಶಿವ ಶಿವನೆ

ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳ ಹೇಳಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಗಳ ಕೇಳಬೇಕು

ಬಡವರ ಬವಣೆ ತೀರಿಲ್ಲ

ಒಲೆ ಹಚ್ಚೊಕೇ ಸೂರಿಲ್ಲ

ಕಂದಾಯ ಕೊಡಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ

ಕಂದಾಯ ತಡಿಬಾರೊ ಶಿವ ಶಿವನೆ _... ... ...

ಆಳೋ ಅರಸರ ಮುಂದೆ ನೀನು ವರ ಕೊಡಬೇಕು

ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕಂದಾಯ ಬಿಡಲೇಬೇಕು

ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಹಗಲುವೇಷ ಹಾಕಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್ 'ಕಂದಾಯವನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಅವರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜನರು ಮತ್ತೆ ಹಗಲುವೇಷದ ನಾಯಕನ ಬಳಿ ಬಂದು ಕಂದಾಯ ಕೊಡಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನೆ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಿನಿಮಾದ ನಾಯಕ ಹಗಲುವೇಷದ ರಾಮನು ಹುಲಿಯ ವೇಷ ಧರಿಸಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ರಾಮನಿಗೆ 'ಕಂದಾಯ ಬಿಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕಲೆಗಾಗಿ ನನ್ನ ಕೋಟನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೋಟನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ'. ರಾಮನನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾದ ರಾಮನು ಆ ಕೋಟನ್ನು ಸುಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ವಿದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸದೆ ಸ್ವದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಜನರಿಗೆ ಕಂದಾಯ ಕೊಡಿ ಎಂದು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಜನರು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿ ಕಂದಾಯ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಟೇಲನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿ ಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಳ್ಳತನದ ಆರೋಪ ರಾಮನ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಪಟೇಲನ ಮಗಳು ನಾನೆ ಕದ್ದು ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ರಾಮನಿಗೆ ಆಗುವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಈ ಘಟನೆಯ ನಂತರ ಪಟೇಲನು ರಾಮ ಮತ್ತು ಆತನ ಕುಟುಂಬದವರೆಲ್ಲರೂ ಊರುಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಘಟನೆ ರಾಮನನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಭೂಗತ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನದೇ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಬಂದೂಕುಗಳನ್ನು ಕದಿಯುತ್ತಾನೆ. ರಾಮನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ

ಆತನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಮನು ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಮನನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜನರು ರಾಮನ ಬಂಧನವಾಗದಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೂ ಗಲಾಟೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಓಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಆ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕಥೆಯು ಸುಖಾಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯು ಸುಖಾಂತ್ಯ ಕಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಚಳುವಳಿ ಎಂಬ ಪದದ ಬಳಕೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿಲ್ಲ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅದಾಗಲೆ ಗಾಂದೀಜಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಮುವಿನ ಭೂಗತ ಹೋರಾಟ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಮು ಯಾವುದೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಿರೋಧಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪ್ರೇಮಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು, ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿ(ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿ). ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ಘೋಷಣೆ 'ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿ'. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೋರಾಟ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಕಥೆಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ.

೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಬ್ರಿಟನ್‌ನ ವಿರುದ್ಧ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಕರೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕಾಯಿದೆಭಂಗ ಚಳುವಳಿ ಉಗ್ರರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಟಾಫರ್ ಕ್ರಿಪ್ಸ್‌ರನ್ನು ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ಹೋರಾಟವಾಗಿ ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿಗೆ ಕರೆ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಗಾಂಧಿ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿದರು. ವೈಸ್‌ರಾಯನೊಡನೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಸಂಧಾನ ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಆಗಸ್ಟ್ ೮, ೧೯೪೨ರಂದು ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯ ಚಳುವಳಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಗಾಂಧಿ ತಮ್ಮ ದೇಶಬಾಂಧವರಿಗೆ ಇದು ಅಂತಿಮ

ಹೋರಾಟವೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿ 'ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೆ ಮಡಿ' ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಾಯಕರಾದ ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರು, ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್, ಅಜಾದ್, ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲ್, ಕೃಪಲಾನಿ, ಮೊದಲಾದ ನಾಯಕರೂ ಸಹಸ್ರಾರು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರೂ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾದರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಛೇರಿಗಳಿಗೆ ಬೀಗಮುದ್ರೆ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇರಲಾಯಿತು. ಚಳುವಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗ ತೋರುವ, ಸಂಘಟಿಸುವ ನಾಯಕರು ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಚಳುವಳಿ ಹಿಂಸಾಚಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಅಂಚೆ, ತಂತಿ, ಪೊಲೀಸ್, ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಲಾಯಿತು. ಕ್ರೂರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ದಮನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾದರು. ಇಡೀ ದೇಶವೇ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿತು. ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ನಾಯಕತ್ವವಿಲ್ಲದೆ ಚಳುವಳಿ ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪಿ ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಈ ಚಳುವಳಿ ವಿಫಲವಾದರೂ ದೇಶದ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿತ್ತು. ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಚಳುವಳಿಗೆ ತೊಡಗಿಸಿತ್ತು. ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ.

ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಸಿನಿಮಾ 'ಓ ಭಾರತ ಭಾಂಧವ ನೆನೆ ನೆನೆ ಆ ದಿನವ ಎನ್ನುವ' ಹಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ, ೧೯೪೨, ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಡಿದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್, ಸೂರ್ಯ, ನೇಣುಗಂಬ, ಮೈಲಾರ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ, ಕಣ್ಣುಗಳು, ಭಾರತದ ಭೂಪಟ, ಹಸ್ತದ ಗುರುತು, ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮರ, ಹಿರೇಮಠದ ವೀರಯ್ಯನವರು, ಹೂ, ಚಿಟ್ಟೆ, ಫಿರಂಗಿಗಳು, ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜನತೆಯ ಚಿತ್ರ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಾರತದ ಬಾವುಟವನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ದೃಶ್ಯಗಳು ಭಾರತೀಯರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತಿವೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಾಲಿನಿಂದ ಭಾರತದ ಬಾವುಟವನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಭಾರತೀಯರ ಗುಲಾಮತನವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತಿದೆ.

ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಸಿನಿಮಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಕಥಾವಸ್ತುವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಿನಿಮಾ. ಈ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಯಿರದಿದ್ದರೂ ನೈಜ ಘಟನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿರುವ ಸಿನಿಮಾ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತದೆ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಿಲ್ಲದೆ ಈ ಚಳುವಳಿಯು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶೇಖರನೆಂಬ ಯುವಕ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇಶವನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನಾದರೂ ವಿಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನರು ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಿರೋಧಿ ಕೆಲಸಗಳಾದ ವಿದ್ಯುತ್ ತಂತಿ ಕತ್ತರಿಸುವುದು, ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿ ಲೂಟಿ ಮಾಡುವುದು, ಸರ್ಕಾರಿ ಟಪಾಲುಗಳನ್ನು ಸುಡುವುದು, ಪೊಲೀಸ್ ಕಛೇರಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಬಂದೂಕು ಕದಿಯುವ ಕೆಲವು ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿಲ್ಲ. ೧೯೪೨ರ ಘಟನೆಯನ್ನು ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಆಲೋಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾವುಕತೆಯೂ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದರಂತೆ ಜೋಡಿಸಿರುವಂತೆ ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಿನಿಮಾದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಈ ಸಿನಿಮಾ ಖ್ಯಾತ ಕವಿ ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ಪ್ರೇಮಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತೆಗೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದ ಕಥೆ. ನವಿಲೂರಿನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಯುವಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೋರಾಟದ ಕಥೆಯಾಗಿರದೆ ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಪ್ರೇಮಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲೂ ವಿದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಡಿ, ಸ್ವದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಶ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥನ ವಿದೇಶಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೇಮಾ ಸುಡುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಮೊದಲ ಕೆಲಸ ವಿದೇಶಿ ವಸ್ತಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ಸ್ವದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲೂ 'ಮಾಡಿರಿ ಇಲ್ಲವೆ ಮಡಿಯಿರಿ' ಎನ್ನುವ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದ್ದು ೧೯೪೨ರ ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿಯ ಹೋರಾಟದ ಬಗ್ಗೆ

ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದ್ದರೆ, ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರೇಮಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಸಿನಿಮಾ ಹಗಲುವೇಷ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೆ ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಚಳುವಳಿ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಯಾವುದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಆಯಾಮಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿಲ್ಲ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೆಸರನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಮುವನ್ನು ಭೂಗತ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ರಾಮು ಯಾವುದೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಿರೋಧಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪ್ರೇಮಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾದ ಹಾಡುಗಳು ತುಂಬಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವಂತಿವೆ.

ಏ ಬಿಳಿಯ ಬಿಡು ಇಂಡಿಯಾ
ತುಂಡು ನಾಡಿನ ಒಡೆಯ ದಾಟಿ ಬಂದನು ಗಡಿಯ
ದಂಡು ದಾಳಿಯ ಸಹಿತ ಗುಂಡು ಹೊಡೆದರು
ಬಂಡೆದ್ದೇವೋ ನಾವು ಬಂಡೆದ್ದೇವೋ
ಓಡಿ ಓಡಿ ... ...
ಹಿತ್ತಲಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಬಂದರು
ಕತ್ತಲಿಗೂ ನೂರೆಂಟು ಕಂದಾಯ ಹಾಕಿದರು
ಹಾದಿ ಬೀದೀಲಿ ಹುತ್ತಗಳ ಹೆತ್ತರು
ಹೆಡೆ ಎತ್ತಿ ಬಡಿದಾಗ ಬಡವರು ಸತ್ತರು
ಕನಸು ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣುಗಳ ಕಿತ್ತರು

ಮತ್ತೊಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ

ಜಗ್ಗದು ಜಗ್ಗದು ಯಾರಿಗೂ ಜಗ್ಗದು ಇಂಡಿಯಾ
ಅಗ್ಗದ ಅರಸರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಜಗ್ಗದು ಇಂಡಿಯಾ
ಇಂಡಿಯಾ ನಮ್ಮ ಇಂಡಿಯಾ

ಎಂದಿದೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬಂಡಾಯ ಗೀತೆಗಳಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಹಾಡುಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರೋಧಿ ಗೀತೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಾರತದ ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೊರಟಿರುವ ಗೀತೆಗಳಾಗಿವೆ. ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನಗಳ ನಡುವೆ ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಯುದ್ಧವು ಭಾರತದ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಪಕರಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡಲು ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನೊದಗಿಸಿತು. ಯುದ್ಧದ ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಹಿಂದಿ ಚಿತ್ರಗಳಾದ **ಕಾರ್ಗಿಲ್(೨೦೦೩), ಲಕ್ಷ್ಯ(೨೦೦೩), ಸೈನಿಕ(ಮಹೇಶ್ ಸುಖ್‌ಧರೆ, ೨೦೦೨), ಧೂಪ್(ಅಶ್ವಿನ್ ಚೌಧರಿ, ೨೦೦೩)** ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. **ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ (ಮೇಜರ್ ರವಿ, ೨೦೦೮)** ಮಲೆಯಾಳಂ ಸಿನಿಮಾ ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಯುದ್ಧದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಚಿತ್ರ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳು ತೆರೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಸಿನಿಮಾದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಯುದ್ಧದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವ ಸಿನಿಮಾ ಹಗಲುವೇಷ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಯುದ್ಧದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗದಿದ್ದರೂ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ತುಂಡು ನಾಡಿನ ಒಡೆಯ ದಾಟಿ ಬಂದನು ಗಡಿಯ' ಎನ್ನುವ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತುಂಡುಭೂಮಿಯಿರುವ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದವರು ಗಡಿ ದಾಟಿ ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಸಹ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಿರೋಧಿ ಗೀತೆಗಳಾದರೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಭಾರತದ ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗೀತೆಗಳಾಗಿವೆ.

> ಜಗ್ಗದು ಜಗ್ಗದು ಯಾರಿಗೂ ಜಗ್ಗದು ಇಂಡಿಯಾ
> ಅಗ್ಗದ ಅರಸರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಜಗ್ಗದು ಇಂಡಿಯಾ
> ಇಂಡಿಯಾ ನಮ್ಮ ಇಂಡಿಯಾ

ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಸೋಲುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಶವಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ಒಂದು ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಜನರಲ್ಲಿ ದೇಶಭಕ್ತಿ ಉದ್ಧೀಪನ. ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು, ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

೪.೩. ಡಾ. ಬಿ ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ ಎಂಬ ಉನ್ನತ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭಾರತದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿರುವುದು ತಳಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿವಿಧ ಮಗ್ಗುಲುಗಳಲ್ಲಿ. ದಾಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇರಿದೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ತಳಮಂದಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿರುವ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲತೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಆಂದೋಲನವನ್ನೇ ಕೈಗೊಂಡರು. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಮುತ್ಸದ್ದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೇ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಇಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚಿಸದೆ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತದ ಬಹುಪಾಲು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಿನಿಮಾಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿವೆ.[೧೬] ಈ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಯ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಗೊಂಡಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಾಲಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್[೧೭] ಮತ್ತು ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್[೧೮] ಎಂಬ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ, ಧರ್ಮ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಹಾಗೂ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ತನ್ನ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಿರ್ಧರಿಸಿ ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನ ಹೋರಾಟವು ವೀಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಬಾಲಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಿನಿಮಾ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ಬಾಲ್ಯದ ಜೀವನವನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಬಸವರಾಜ್ ಕೆಸ್ತೂರ್ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಭಾಷಾಂತರಗೊಂಡು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದದೊಂದಿಗೆ ರಾಮ್‌ಜೀ ಸಕ್ಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಭೀಮಾಬಾಯಿಯವರ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಎಲ್ಲಾ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಅವತಾರವೆತ್ತಿದ ಮಹಾಪುರುಷನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರನ್ನು ದೈವೀಕರಿಸುವ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ಬಾಲ್ಯದ ಹೆಸರು ಭೀಮ್‌ರಾವ್ ರಾಮ್‌ಜೀ ಸಕ್ಪಾಲ್

ಅಂಬಾವಾಡೇಕರ್ ಎಂದು. ಶಾಲೆಯ ಗುರುಗಳು ಇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ಬಾಲ್ಯದ ಜೀವನ ಅವರು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿದಾಗ ಆಗುವ ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಲೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಡಿಕೆಯ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ನೆರಳು ಬಿದ್ದು ಕಪ್ಪುಹಲಗೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಊಟ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅವಮಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವಾಗ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಆತನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಮಹರ್ ಎಂದು ತಿಳಿದ ತಕ್ಷಣ ಅನಾಗರಿಕನಂತೆ ಗಾಡಿಯ ಮಾಲೀಕ ವರ್ತಿಸಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರರನ್ನು ಗಾಡಿಯಿಂದ ಬೀಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬಾಯಾರಿಕೆಯೆಂದು ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಹೋದಾಗ ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ. ಕೆರೆಗೆ ಸಗಣಿ ಹಾಕಿ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮಾಡಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೂದಲು ಕತ್ತರಿಸಲು ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಮ್ಮೆಗಾದರೂ ಕೂದಲು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ ಈ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಂಬೇಡ್ಕರರು ಓದಿನ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಓದಿನ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಸಿ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಬರೋಡಾದ ಮಹಾರಾಜರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅಮೆರೀಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾಲಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಿನಿಮಾ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗವೆಂಬಂತೆ **ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್** ಸಿನಿಮಾವು(೨೦೦೫) ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಶರಣ್ ಕುಮಾರ್ ಕಬ್ಬೂರ್ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ಬಾಲ್ಯಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡದೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ದಲಿತರ ಪರ ಮಾಡಿದ ಚಳುವಳಿಗಳು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿ ಬರೋಡಾ ಮಹಾರಾಜರ ಸೈನ್ಯ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರೂ ಅವರ ಜಾತಿ ಮಹರ್ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಉಳಿಯಲು ಕೊಠಡಿ ಕೊಡದೇ ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಜಾತಿ ಗುರುತಿನೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಾರದು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಸೈನ್ಯ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಲು ಬಂದಾಗ ನೀಡಿದ ಗೌರವವನ್ನು ಮಹರ್ ಜಾತಿಯವನು ಎಂದು ತಿಳಿದ ನಂತರ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ

ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಮತ್ತು ಅಧೀನ ಗುಂಪುಗಳ ಈ ಪ್ರತಿರೋಧವು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದನ್ನು ಹಾಗೂ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿ ಕಟ್ಟುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ವಸಾಹತುವಿನೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಸ್ವಯಂ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಎರಡು ಬಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ವಿಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳ ಅನಾವರಣವಿದೆ. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಡತನ ನೋಡಿ ಅದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಖಿನ್ನತೆಗೆ ಬಳಗಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ತನ್ನ ಜನರನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಪರಿಶ್ರಮ ಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನು ಸಚಿವ ಮತ್ತು ವಕೀಲ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ವಿಷಯವು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ತಾರತಮ್ಯ ಹೊಂದಿರುವುದು ದೇವರಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಒಂದು ಧರ್ಮವೇ ಅಲ್ಲ. ಚತುರ್ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳು ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಯ ಮೂಲವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಮಾರ್ಗದ ಹುಡುಕಾಟದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುದ್ಧವು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚಳುವಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಗಮನ, ಅವರ ಹೋರಾಟವು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಏಳ್ಗೆಗಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಣತನದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರರು ಗಾಂಧಿಜೀಯವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಸವರ್ಣೀಯರ ಶತಶತಮಾನಗಳ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ತನ್ನ ಜನಾಂಗವನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ನಿರಾಕರಿಸಿರುವ ಹಿಂದುಧರ್ಮ ನನ್ನ ಧರ್ಮವೇ?, ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಕೊಡದಿರುವ ಈ ದೇಶ ನನ್ನ ತಾಯಿನೆಲವೇ ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರ ಚರ್ಚೆಗಳು, ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಳವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗುವುದಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜನಾಂಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ನನ್ನ ಜನಾಂಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ

ಆರ್ಥಿಕ ವಿಮೋಚನೆಯನ್ನೇನು ತರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದ ವಿಮೋಚನೆಯೇ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು.

ದೇಶವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದ ನಂತರ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಸಂವಿಧಾನ ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಕಾನೂನು ಸಚಿವರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂ ಕೋಡ್ ಮಸೂದೆಯ ಮಹಿಳಾ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೆಹರೂ ಅವರ ಸರ್ಕಾರ ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ನೆಹರೂ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಮರಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ತಿರುವುಗಳನ್ನು ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಶೋಷಿತವರ್ಗಗಳಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸವರ್ಣೀಯ ಹಿಂದೂಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮಾರಕ ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು. ಇದೇ ವಿಚಾರಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

***

೧೭೯೯ರ ನಾಲ್ಕನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ತರುವಾಯ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಯಿತು. ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಳೇ ಮೈಸೂರು, ಕೊಡಗು, ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಿಜಾಮ, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ, ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮತ್ತಿತರ ಸುಮಾರು ೨೦ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಮುಖಾಮುಖಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಭೂಭಾಗಗಳು ನೇರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಭೂ ಭಾಗಗಳು ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಐವತ್ತರ ದಶಕದಿಂದಲೇ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ

ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಚಾರದ ಕುರಿತು ಹಲವು ಸಿನಿಮಾಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳೆರಡರ ಸಂವಾದವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಲೋಕನ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಕುರಿತ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಗುರುತನ್ನು ನಾವು ದೇಶ, ಭಾಷೆ, ಮತ, ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪಾತ್ರ ಹೀಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ದಮನಕಾರಿ ಮತ್ತು ಶೋಷಿತ ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ ಶೋಷಣೆಯ ಹೊಸ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ವಿರೋಧಿ ಚಳುವಳಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ದೇಶಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರ ಕಥಾ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗ ದೇಶಪ್ರೇಮವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಜಾಗೃತಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಾಲ ಬದಲಾದಂತೆ ದೇಶಪ್ರೇಮವನ್ನು ನೋಡುವ, ಅನುಭವಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಲಿವುಡ್‌ನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಎಮೋಷನಲ್ ಟಚ್ ಇದೆ. ಭಾರತದ ಹೋಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಕಥೆಯನ್ನಾದರಿಸಿದ ಮದರ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಪೂರಬ್ ಔರ್ ಪಶ್ಚಿಮ, ಕ್ರಾಂತಿ, ಲಗಾನ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಡುವಿನ ಮೌಲ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ. ರಂಗ್ ದೇ ಬಸಂತಿ, ಗಾಂಧಿ, ದಿ ಲೆಜೆಂಡ್ ಆಫ್ ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್, ಮಂಗಲ್ ಪಾಂಡೆ ಮುಂತಾದ ರೀತಿಯ ಸಿನಿಮಾಗಳು ನೈಜ ಘಟನೆಯಾಧಾರಿತವಾಗಿವೆ. ಸೋಲುವ ಆತಂಕವಿದ್ದರೂ ಕಮರ್ಷಿಯಲ್ ಟಚ್ ಕೊಟ್ಟು ಜಯಭೇರಿ ಬಾರಿಸಿದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಬಾಲಿವುಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಅಂತಹ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಗಳು

ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಹುಪಾಲು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲ, ಜಲ, ಭಾಷೆಗಳ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಭಾರತವು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಕನ್ನಡಪ್ರೇಮ ಕುರಿತ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ದೇಶಪ್ರೇಮ ಕುರಿತ ಚಿತ್ರಗಳು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟಿವೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಗಾರರೆಂದು ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಬ್ರಿಟಿಶ್ ವಿರೋಧಿ ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಪಾಳೇಗಾರರ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬಂಡಾಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದು ಕೇವಲ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮಾತ್ರ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾ ಭಾವುಕತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದೆ. ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡದೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಜನ ಅದರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳು ಮಿನುಗುವ ನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರದ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆಯೊಡನೆ ಅನೇಕ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಆಡಳಿತ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಂವೇದನೆ. ಮಹಿಳೆಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಸರ್ವ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಿಳೆಗೂ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದದ್ದು.

ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಕುರಿತ ಬರಹಗಳು ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ನೋಡುವ ಮತ್ತು ದುರಂತ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿವೆ. ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾ ಸಹ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ತೀರಾ ವೈಭವೀಕರಿಸಿ ದುರಂತದ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ೧೮೪೮ರಲ್ಲಿ ಬಂದ ದತ್ತುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕಾಯ್ದೆ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ದೊರೆ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಸತ್ತ ನಂತರ ನೀವು ದತ್ತಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಆಗಿದ್ದರೆಂದರೆ, ಲಾರ್ಡ್ ಆಮೆರ್ಸ್ಟ್(೧೮೨೩-೧೮೨೮) ಮತ್ತು ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಕ್ಯಾವಿಂಡಿಸ್(೧೮೨೮-೧೮೩೩). ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದತ್ತುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕಾಯ್ದೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ

ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಲವು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ದತ್ತುಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಬಾಲ್ಟ್ರನ್ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಹ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕುಲಕರ್ಣಿಗೆ ರಾಯಣ್ಣ ಹಾಕುವ ಸವಾಲುಗಳು ಕೆಳವರ್ಗದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಕೆಣಕುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಎಂಬ ಮನೆತನದ ಹೆಸರು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವು ರೂಪುಗೊಂಡ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಐಕಾನ್ ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ರೂಪಗೊಂಡು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದ್ದೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುತನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೋರಾಟದ ಭಾಗವಾಗಿ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಧುನಿಕತೆಯೊಳಗೆ ತನ್ನ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಮನಗಂಡು, ನಮಗೂ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವ ಪರ್ಯಾಯದ ನೆಲೆಯಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಲಾವಣಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಪಾದನೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನಡೆದಂತೆ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಪುನಾರಚಿಸಿದರು. ಚೆನ್ನಮ್ಮನನ್ನಾಗಲಿ, ರಾಯಣ್ಣನನ್ನಾಗಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವ ಬದಲು ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಐಡಿಯಾಲಜಿಯಾಗಿ ನೋಡಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೀರ್ವರನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ೧೮೫೭ಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಪ್ರತಿರೋಧ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಅಂದು ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಹೋರಾಟವು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಹೋರಾಟದ ರಾಜಕೀಯ ಉದ್ದೇಶ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ತನ್ನ ಬೆಂಬಲಿಗರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಲು ನೀಡಿರುವ ಘೋಷಣೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಘರ್ಷಣೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಯಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ಸೇನಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ೧೮೨೮ರ ಬಂಡುಕೋರನಾಗಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ನಾಯಕತ್ವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯಣ್ಣನ ದಂಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮುನ್ನುಡಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಯಣ್ಣ ಮತ್ತು ಆತನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಇತ್ತೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ರಾಯಣ್ಣನಿಗಾದ ಅನ್ಯಾಯದ ಪ್ರತೀಕಾರ ರಾಯಣ್ಣನ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಮುಂದೆ ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ಕಬಳಿಸಿದ ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಜನತೆಯ ಅಸಮಾಧಾನವು ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯದ ಕೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲವಾಯಿತು. ಕಿತ್ತೂರಿನ ದೇಶಗತಿಯ ಪುನಃಸ್ಥಾಪನೆ ಅವರ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆಯಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹಾಗೂ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಭಾವುಕ ನೆಲೆಯದಾಗಿದ್ದು ವರ್ಣನೆ, ವೈಭವದಲ್ಲಿಯೇ ಸೋತು ನಿಲ್ಲುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದ ವೀರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬೆಳಗಾವಿ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಿಂಧೂರ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದನು. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಕನ್ನಡದ ರಾಬಿನ್‌ಹುಡ್‌ನಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೆಳಗಾವಿ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಲಾವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರನಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ದೈವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ೧೮೯೮ರಿಂದ ೧೯೨೨ರವರೆಗೆ ಜೀವಿತವಾಗಿದ್ದನು. ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಇವನ ಹೋರಾಟವು ನಾಟಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕರವನ್ನು ನೀಡಬೇಡಿ, ಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟಬೇಡಿ ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ಸಿಂದೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವವಿತ್ತು. ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆಗತಾನೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದರೊಡನೆ ಭಾರತದ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜ ಇಂದಿನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಂದಿನ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ ಸಿನಿಮಾ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಡಪಂಥೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ನೈಜ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸರ್ವಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಜನಪರವಾದ ನ್ಯಾಯದ ನಿರ್ವಚನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಸಿನಿಮಾವು ಎರಡು ರೀತಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು, ಬಡವರು ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸುವ ಆದರ್ಶ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಡಕಾಯಿತನಾದ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನದು ಸಶಸ್ತ್ರ ಹೋರಾಟ. ಎರಡನೆಯದು, ಬ್ರಿಟೀಷರ ರಾಜಕೀಯ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯಲು ಗಾಂಧಿವಾದಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟ. ಮೊದಲನೆಯದು, ದಾಸ್ಯ ಶೋಷಣೆ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಇಡೀ ಮನುಕುಲದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಶಾಲ ಉದ್ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ. ಎರಡನೆಯದು, ಗಾಂಧಿಪ್ರಣೀತ ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶಗಳ ಘೋಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗಳ ಕೈಯಿಂದ ದೇಶೀಯ ಬಂಡವಾಳಿಗರ ಕೈಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಹಸ್ತಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾದ ಸೀಮಿತ ಫಲದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನೇತೃತ್ವದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವೆಂದು ನೇರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಹೋರಾಟವು ಲಾವಣಿ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರನೆಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕಾರಣದ ಹಾಗೂ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನಾಗಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ನೇರವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಇವರು ಭೂಗತ ಹೋರಾಟಗಾರರು. ಅಂದರೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದ ದೋಚಿ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇವರನ್ನು ದಂಗೆಕೋರರು, ಬಂಡಾಯಗಾರರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೂ, ಭಾರತೀಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

***

೨೦ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸಿನಿಮಾಗಳೆಂದರೆ ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು, ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಗಲವೇಷ. ಈ ಮೂರು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯ ಚಳವಳಿಯ ಕಾಲದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮಿಳಿಸಿಗೊಂಡ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಮಾಡಿ ಮಾಮಡಿದವರು ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ತೆರೆ

ಕಂಡ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಸಿನಿಮಾ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಎರಡು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಒಂದು ನೆಲೆಯಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮ ಅವರ ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನಗಳ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಎಲ್ಲೂ ಭಾವುಕರಾಗದೆ ಚಿಂತನಶೀಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಜನರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸ್ವರೂಪವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಭೂಪ್ರದೇಶ. ಅದೇ ಮಾದರಿಯ ಹೋರಾಟದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆ ಎರಡು ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ನಡುವಣ ಗೊಂದಲವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿರುವ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಒಳರಾಜಕೀಯವು ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ವಿಡಂಬನೆಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಜುನಾಥನು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಸೇರಿ ಕ್ರಾಂತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕರನಿರಾಕರಣೆಗಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ರೈತರನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ 'ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿ' ಕರೆಯಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಹೋರಾಟವನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಸಿನಿಮಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದವರ ದುರಂತ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಮಂಜುನಾಥ ಬದುಕುಳಿಯುವ ಮೂಲಕ ಸುಖಾಂತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾ ೨೦೦೦ದಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಹೋರಾಟದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾದ ಮೂಲಕ ತತ್ಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದ ಮಹತ್ತರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ೧೯೯೯ರ ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾ. ಹಾಗಾಗಿ ಜಾಗತೀಕರಣ, ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಒಳಸುಳಿದಿವೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಕಥಾವಸ್ತು ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಕಂದಾಯ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಒಂದು ಪ್ರೇಮಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ.

ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು, ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿ(ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿ). ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ಘೋಷಣೆ 'ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿ'. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೋರಾಟ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಕಥೆಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ.

***

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಹೋರಾಟಗಳ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನೇರವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುದು ಒಂದು ಬಗೆಯದಾದರೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಸಮಾನತೆ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಸಿಗುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಹೋರಾಟ. ಇದನ್ನು ಫುಲೆ, ನಾರಾಯಣಗುರು, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮೊದಲಾದವರ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಈ ಎಲ್ಲ ಹೋರಾಟಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಾಯ್ದೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರಲು ಶ್ರಮಿಸಿದಂತವರು. ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಇವರ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಬಾಲಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. ಎರಡನೆಯದು ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳಂತಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಬಾಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟರೆ, ಎರಡನೆಯದು ಅವರ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ, ಧರ್ಮ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಮಹಾನ್ ಹೋರಾಟಗಾರರಾದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರನ್ನು ದೈವೀಕರಿಸುವ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಇದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ವಸಾಹತುವಿನೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಸ್ವಯಂ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಎರಡು ಬಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಣತನದಿಂದ

ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ತಿರುವುಗಳನ್ನು ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮಾರಕ ಎಂಬ ಅವರ ನಿಲುವು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಯ ಹಲವು ಮಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಸಂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

---

[1] ವಸಾಹತುಶಾಹಿ Colonialism ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪದಗಳಿವೆ. ಒಂದು Colony ಇನ್ನೊಂದು ism. Colony ಎಂದರೆ ವಸಾಹತು. ಅಂದರೆ ವ್ಯಾಪಾರದ ಮಳಿಗೆ, ವಲಸೆ ಬಂದವರ ಪ್ರದೇಶ, ವಿದೇಶಿ ಜನರ ಗುಂಪು. ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿದು ಹೀನಾಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದ ಅಥವಾ ದುರ್ಬಲ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಶೋಷಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಶಕ್ತಿಯೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. colony ಎನ್ನುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಕೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೊರದೇಶಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಪರಿಚಯವಲ್ಲದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಕ್ಕಲು ಮಾಡಿದ ನೆಲೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ism ಎಂದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

[೨] ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೬೧. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬಿ. ಆರ್. ಪಂಥಲು. ತಾರಾಗಣ: ಬಿ. ಸರೋಜಾದೇವಿ, ಎಂ. ವಿ. ರಾಜಮ್ಮ, ಲೀಲಾವತಿ, ಚಿಂದೋಡಿ ಲೀಲಾ, ರಮಾದೇವಿ, ರಾಜಕುಮಾರ್, ಡಿಕ್ಕಿ ಮಾಧವರಾವ್, ನರಸಿಂಹರಾಜು, ಈಶ್ವರಪ್ಪ, ಕೆ.ಎಸ್. ಅಶ್ವತ್, ರಾಜಶೇಖರ್, ವೀರಪ್ಪ ಚಿಂಚೋಡಿ..,

[3] ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ(೧೭೭೮– ೧೮೨೯): ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಕಾಕತಿಯ ದೇಸಾಯಿ ಧೂಳಪ್ಪ ಗೌಡರ ಮಗಳು. ಬೆಳಗಾವಿಯಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೬ ಕಿ. ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಕತಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳ ಹುಟ್ಟೂರು. ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ಆಳಿದ ದೇಸಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ದೇಸಾಯಿ ಮಲ್ಲಸರ್ಜ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದ ಮಹಿಳೆ.

[೪] ಮಲ್ಲಸರ್ಜ ಪೇಶ್ವೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಆರು ವರ್ಷ ಪುಣೆಯ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಿತ್ತೂರು ಕಪ್ಪ ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮಲ್ಲಸರ್ಜನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಲ್ಲಸರ್ಜನು ಕಿತ್ತೂರಿಗೆ ಬಂದು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ.

[೫] ಶಿವಲಿಂಗ ರುದ್ರಸರ್ಜ ೧೮೧೯ರಲ್ಲಿ ದೇಶಗತಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು. ೧೮೧೭ ಮತ್ತು ೧೮೧೮ರಲ್ಲಿ ಪೇಶ್ವೆ ಬಾಜಿರಾಯನು ತೊಂದರೆಗೆ ಸಿಲುಕಿದನು. ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತರಣಾ ಯೋಜನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪೇಶ್ವೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ನಾಮಗೊಳಿಸಲು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪೇಶ್ವೆಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿದ ಫಲವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪೇಶ್ವೆಯ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳೂ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಿತ್ತೂರು ಸಹ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಧೀನ ಪ್ರಾಂತ್ಯವಾಯಿತು. ತಕ್ಷಣ ಧಾರವಾಡದ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಕಿತ್ತೂರ ದೇಸಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರತಿವರ್ಷ

ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ. ಜೊತೆಗೆ ತಮಗಾಗಿ ಒಂದು ಸೇನಾ ತುಕಡಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹಾಗೂ ಆ ಸೇನೆಯ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಖಾನಾಪುರ ತಾಲೂಕನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇಸಾಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಲಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸದೆ ಇರುವತನಕ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಒಳಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕೈ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟರು.

ಕಿತ್ತೂರ ಸಂಸ್ಥಾನದೊಂದಿಗೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಮನ್ರೋ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕರಾರುಗಳು

೧. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕಿತ್ತೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಮೊದಲು ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನಿಂದ ನಂತರ ಪೇಶ್ವೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡೆದಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

೨. ಕಿತ್ತೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದವರು ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಹೊಂದಿರುವ ಬಿರುದು, ಮತ್ತಿತರ ರಾಜ ಗೌರವದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲಾಯಿತು.

೩. ತಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಈ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೇರೆಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕಿತ್ತೂರು ದೇಸಾಯಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಗೌರವಿಸಲು ಅಣಿಯಾದರು. ಎಲ್ಫಿನ್‌ಸ್ಟನ್‌ನು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನಿಗೆ ಬರೆದ ಜೂನ್ ೧೮೧೮ರ ಪತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಅವರು ದೇಸಾಯಿಯವರನ್ನು ಉದಾರವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿದರು.

೪. ಹಿಂದೆ ಪೇಶ್ವೆಗಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ೪೭೩ ಅಶ್ವಸೈನ್ಯ ಹಾಗೂ ೧೦೦೦ ಕಾಲುದಳವನ್ನು ಕೊಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ಅವರು ಕಿತ್ತೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದವರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

[6] ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ(೧೫ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೭೯೮–೨೬ ಜನವರಿ ೧೮೩೧): ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ರಾಯ ನಾಯಕ, ವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ, ಧೀರ ರಾಯಣ್ಣ, ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ರಾಯಣ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ ದಾಖಲೆಗಳು ಜನಮನದಾಳದಿಂದ, ಜನಪದರಿಂದ ನಾಟಕಕಾರರಿಂದ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಿಂದ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನಿಂದ ಕೆಲವೇ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭರಮಪ್ಪ ಮತ್ತು ಕೆಂಚವ್ವ ದಂಪತಿಯ ಎರಡನೇ ಪುತ್ರನಾಗಿ ರಾಯಣ್ಣ ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರಳಾಗಿದ್ದ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮಳ ಬಲಗೈ ಬಂಟನಾಗಿದ್ದನು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಾವಿನವರೆಗೂ ಹೋರಾಡಿದ ರಾಯಣ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವೀರನೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ.

[7] ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿರಾಯಣ್ಣ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೬೨. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಅನಂತ ಹೀರೆಗೌಡ. ತಾರಾಗಣ: ಅಭಿ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ, ಕಾಮಿನಿ ಧರನ್, ಎ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ್, ದಾದಾ ಸೆಲ್ವಿ, ರಾಜಶೇಖರ, ಸರೋಜ ಬೋರಾಕರ, ತಾರಾ, ಶಾಂತಮ್ಮ, ರೇಣುಕಾ ದೇವಿ, ಚಂದ್ರಕಾಂತ, ಗುರುರಾಜ, ಬಾಲಕೃಷ್ಣ, ಶ್ರೀನಾಥ್...

[8] ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿರಾಯಣ್ಣ. ಬಿಡುಗಡೆಯ ವರ್ಷ ೨೦೧೨. ನಿರ್ದೇಶನ ನಾಗಣ್ಣ. ತಾರಾಗಣ: ದರ್ಶನ್, ನಿಕಿತ ತುಕ್ರಲ್, ಜಯಪ್ರದ, ದಿವ್ಯ ಪರಮೇಶ್ವರನ್, ಶಶಿಕುಮಾರ್, ಉಮಾಶ್ರೀ, ಅವಿನಾಶ್, ಕರಿಬಸವಯ್ಯ, ದೊಡ್ಡಣ್ಣ, ರಮೇಶ್ ಭಟ್..,

[9] ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ(೧೮೯೮– ೧೯೨೨) ಒಬ್ಬ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲ ಸರಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಸಮರ ಸಾರಿದನು. ಈಗಿನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾಂಗಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜತ್ತ ತಾಲೂಕಿನ ಸಿಂಧೂರ್ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸಾಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ನರಸವ್ವ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಜನಿಸಿದನು. ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಮೊದಲ ಮಗನ ಹೆಸರು ರಾಮ ಇದ್ದುದರಿಂದ ನಂತರ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

[10] ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ. ಪರಕೀಯರ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡಲು ಹಲವಾರು ಜನರು ತಮ್ಮದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ದೋಚಿ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಾ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸಿಂಹಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

[೧೧] ವೀರ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೭೭. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ. ಕೆ ಎಸ್ ಅಶ್ವತ್, ಬಸವರಾಜ್, ಸುಧೀರ್, ವಜ್ರಮುನಿ, ಹನುಮಂತಾಚಾರ್, ರಾಮರಾವ್ ದೇಸಾಯಿ, ಮಂಜುಳ, ಅನುರಾಧ, ರಾಧ, ರುಕ್ಮಿಣಿ..,

[೧೨] ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ ಬಿಡುಗಡೆ ದಿನಾಂಕ: ೧೯೭೭. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಎಂ. ಎಸ್. ಸತ್ಯು. ತಾರಾಗಣ: ಅನಂತನಾಗ್, ಶಬನಾ ಆಜ್ಮಿ, ಅಮೋಲ್ ಪಾಲೇಕರ್..,

[13] ಮಾಡಿ ಮಡಿವವರು ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೭೩. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಎಂ. ಶಂಕ್ರಪ್ಪ. ತಾರಾಗಣ: ಕೋದಂಡರಾಮ್, ಜಿ.ವಿ. ಶಿವಾನಂದ್, ಸುಧೀರ್, ಡಿಕ್ಕಿ ಮಾಧವರಾವ್, ಏಣಗಿ ಬಾಳಪ್ಪ, ಆರ್. ಕೆ. ವಿಶ್ವನಾಥ್, ಡಾ. ರುದ್ರೇಶ್, ಹೊನ್ನಯ್ಯ..,

[14] ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೯೨. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಟಿ. ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ. ತಾರಾಗಣ: ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್, ಸುಧಾರಾಣಿ, ಸುಂದರರಾಜ್, ಆನಂದ್, ಶಂಕರ್ ರಾವ್, ಕಾಸರಗೋಡು ಚಿನ್ನ, ಪಂಕಜ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ವೆಂಕಟೇಶ್..,

[15] ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೨೦೦೦. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ. ತಾರಾಗಣ: ಶಿವರಾಜಕುಮಾರ್, ರೇಷ್ಮ, ತಾರಾ, ಜೈಜಗದೀಶ್, ಪ್ರಮೀಳಾ ಜೋಶಾಯ್, ಕರಿಬಸವಯ್ಯ, ಕೃಷ್ಣ ಗೌಡ, ಅರವಿಂದ್..,

16 ೧ ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೨೦೦೦. ಭಾಷೆ ತಮಿಳು. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಜಬ್ಬರ್ ಪಟೇಲ್

೨ ರಾಮಬಾಯಿ ಬೀಮ್ ರಾವ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೨೦೧೦. ಭಾಷೆ ಮರಾಠಿ. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಪ್ರಕಾಶ್ ಜಾದವ್

೩ ಯುಗಪುರುಷ ಡಾ. ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. ಬಿಡುಗಡೆಯ ವರ್ಷ ೧೯೯೩. ಭಾಷೆ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಶಶಿಕಾಂತ ನಾಲವಾಡೆ.

೪ ಬೀಮ್ ಗರ್ಜನೆ. ಬಿಡುಗಡೆಯ ವರ್ಷ ೧೯೯೦. ಭಾಷೆ ಮರಾಠಿ. ನಿರ್ದೇಶಕರು ವಿಜಯ್ ಪವಾರ್

೫ ಬೋಲೆ ಇಂಡಿಯಾ ಜೈ ಬೀಮ್. ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೨೦೧೬. ಭಾಷೆ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಸುಬೋಧ್ ನಾಗದೇವ್.

17 ಬಾಲಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೧೯೯೧. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಬಸವರಾಜ್ ಕಸ್ತೂರಿ. ತಾರಾಗಣ: ಚಿರಂಜೀವಿ ವಿನಯ್, ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಮಿತ್, ಮಾಸ್ಟರ್ ಉಮೇಶ್, ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ್, ಜಗನ್ನಾಥ್ ರಾವ್..,

18 ಡಾ. ಬಿ.ಅರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ವರ್ಷ ೨೦೦೫. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಶರಣ್ ಕುಮಾರ್. ತಾರಾಗಣ: ವಿಷ್ಣುಕಾಂತ ಬಿ. ಜೆ. ಭವ್ಯ ತಾರಾ, ಪದ್ಮಾ ವಾಸಂತಿ, ರಾಜೇಶ್ವರಿ, ದತ್ತಾತ್ರೇಯ, ಸಿ ಅಶ್ವತ್, ಡಾ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ್, ಬಿರಾದರ್, ಮಾಸ್ಟರ್ ಮನು, ಮಾಸ್ಟರ್ ಸಂದೀಪ್, ಮಾಸ್ಟರ್ ರಾಮ್ ಪ್ರಸಾದ್, ಮಾಸ್ಟರ್ ಗುರುಪ್ರಸಾದ್..,

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

ಸಮಾರೋಪ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆ ಬರವಣಿಗೆ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಿನಿಮಾ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಒಂದು ಎನ್ನುವ ಗ್ರಹಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ, ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಉಳಿದ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಅದು ಸಮಾಜದೊಡನೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ನಿರಂತರ ಸಂವಾದದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದೆ. ಫ್ಯಾಂಟಸಿ, ಜನಪದ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನನ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಲು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಿಂತನೆಗಳು ಕೂಡ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲನಗೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಟುಂಬದ ಪಾಳೇಗಾರರ, ಗಾಂಧಿಯುಗದ ವಿವಿಧ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲಿದೆ.

***

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಘಟನೆಯನ್ನೋ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೋ ಆಧರಿಸಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಬಹುಪಾಲು ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಧಾರಿತವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದು ಸಿನಿಮಾಗಳ ಒಂದು ಮಿತಿಯೂ ಹೌದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದ್ದು, ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದಾದರೂ ರಾಜಮನೆತನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜ ಅಥವಾ ರಾಣಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅರಸುಕೇಂದ್ರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೪ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅರಸುಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅರಸರು ಹಾಗೂ ರಾಣಿಯರ ಕುರಿತು ಸಿನಿಮಾಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಡು–ನುಡಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಕನ್ನಡತ್ವ, ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಚಾರಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಯೂರ, ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲೀಕೇಶಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳು ಅದರೊಳಗೆ ಮಿಳಿತಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜಮನೆತನಗಳ, ಅರಸರ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಸಿನಿಮಾರೂಪದಲ್ಲಿ ತೆರೆಗೆ ತರುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಜನಪದ ನಾಯಕರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅವರ ಬಗೆಗೆ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಯಕ ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ. ಕುಮಾರರಾಮನನ್ನು ವಿವಿಧೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದೈವವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದು ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಥೆ. ಕುಮಾರರಾಮನ್ನು ಕುರಿತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಸಿನಿಮಾ ಜಾನಪದೀಯ ಮೂಲದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರಗಳು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು

ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವ ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ ಸಿನಿಮಾದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸಿನಿಮಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಿಂದೂವಾದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಬಹುದು. ಕುಮಾರರಾಮನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಇವತ್ತಿನಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜರು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಈ ಭೂಭಾಗದ ರಾಜರು ಮುಸ್ಲಿಮರನ್ನು ಶತ್ರುರಾಜರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಮರ ವಿರುದ್ಧ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಜಯ ಎನ್ನುವುದು ಅಸಹಜವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿಗೆ ತನಗೆ ಹಿಡಿಸದ ಅನ್ಯರಾಜರೆಲ್ಲಾ ಶತ್ರುಗಳೇ ಶತ್ರುವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಸ್ಲಿಮನೇ ಆಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂವಾದದ ವೈಭವೀಕರಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಖಂಡ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅಂದಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಪೌರಾಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಸಿನಿಮಾಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಘಟನೆಯು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇರುವ ಸಿನಿಮಾಗಳೆಂದರೆ ಮಯೂರ, ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾಕನಕೋಟೆ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಯೂರವರ್ಮನು ಕದಂಬರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡ ಮೊದಲ ರಾಜವಂಶ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು. ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡತ್ವ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಮಯೂರವರ್ಮನಾಗಿ ಪಲ್ಲವರಿಂದ ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕದಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಎನ್ನುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯ ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳು ದೇವುಡು ಅವರ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡಿಗರು, ಕನ್ನಡಿಗರ ಪೌರುಷ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಹಸ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಎನ್ನುವ ಪದಗಳು

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕದಂಬರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿವೆ. ಕಾಕುತ್ಸವರ್ಮನ ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮಯೂರವರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಿರುವುದು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿದೆ.

ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗಗಳ ಪ್ರತಿಭಟನೆನ್ನು ಕಾಣತ್ತೇವೆ. ಮಯೂರನು ಅರಸು ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆ ಹೋರಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಮಹಿಳೆಯರು ರಾಜಶಾಹಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ದುಡಿಯುವ ಜನತೆಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎಂದು ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಬದಲು 'ಹೀರೋಯಿಕ್' ಎಂದು ನೋಡುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎಂಬ ವಿನಯ್ ಬಾಲ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿದೆ. ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಮಯೂರನ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ರೈತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಮಹಿಳೆಯರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮಯೂರನ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಜಯ ಲಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆತನ ಮೂಲವನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪಲ್ಲಟಿಸುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮಯೂರನ ಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂಶಗಳಿಗಿಂತ ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಾಜಮನೆತನದ ಪ್ರಮುಖ ಅರಸರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು, ಅವರ ಕಾಲದ ಸಮಕಾಲೀನ ಘಟನೆ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕಾಕನಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ. ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಕಾಕನಕೋಟೆ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಸ್ಥಳ. ಇದರ ಸುತ್ತಲಿನ ಕಾಡನ್ನು ಕಾಕನಕೋಟೆ ಕಾಡು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಾಡುಕುರುಬರು ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜರ ಅಧಿಕಾರಿ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ತಮ್ಮ ನಾಯಕನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. -ಈ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಆಧಾರದಿಂದ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ

ಮತ್ತೆ ಯಾವುದೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿರೋಧಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತವರ್ಗವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ತೆಳುವಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರ ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ. ಇದು ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಳಿಗಿಂತ, ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ತಮಾನದ ಧರ್ಮಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನ ಮೂಡುವಂತೆ ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರವಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಚಿತ್ರ ಎಂಬ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ನಿಖರವಾದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇತಿಹಾಸದ ಕೆಲವು ಎಳೆಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಯಕರ ಪಾತ್ರ ಚರಿತ್ರೆಗಿಂತ ವರ್ತಮಾನದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಯಕರು ಕನ್ನಡ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ, ವೀರಸಂಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವುಗಳು ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಕನ್ನಡಪರ ಚಳವಳಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ೧೯೬೩ರಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದ್ದ 'ಕಾಂಚಿ ತಲೈವನ್' ಎಂಬ ತಮಿಳು ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿನ ರಾಜನು ಪುಲಿಕೇಶಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಾವುಟವನ್ನು ತುಳಿಯುವ ದೃಶ್ಯವಿದೆ. ಆಗ ಈ ದೃಶ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ತಮಿಳು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ರಾಜನಾದ ಪುಲಿಕೇಶಿಯನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೆಂಬಂತೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯನ್ನು ತೆರೆಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾನಾಭಿಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಇದರೊಡನೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಐಕ್ಯತೆ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ತುಳುವ ಸಂತತಿಯ ಅರಸು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಿನಿಮಾ. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸವಾಲುಗಳಿದ್ದವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕುರಿತ ಇತಿಹಾಸದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದರೂ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕುರಿತ ಭಾವುಕತೆಯೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯ ಕೊರತೆ ಇದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಭಾರತ ಹಿಂದೂ ರಾಷ್ಟ್ರ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದು, ಮುಸ್ಲಿಂ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಭಾವನೆ ಎನ್ನುವುದಕಿಂತ ೧೯೭೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಬಗೆಗಿನ ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನ ಕಾಲದ ಸಾಮಂತನೊಬ್ಬನ ಕಥೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ವೀರಸಂಕಲ್ಪ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸುಮನೆತನದ ಕೊನೆಯ ದೊರೆಯಾದ ಶ್ರೀರಂಗ ಹಾಗೂ ಆ ಸಂದರ್ಭದ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶ ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡತ್ವ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕತ್ವಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು. ಬಹುತೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿರೋಧಿ ಭಾವನೆ ತೆಳುವಾಗಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಿದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಲೋನಿಯಲ್ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚರಿತ್ರೆ ಲೇಖನಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು "ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ"ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಎಳೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ, ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದ ನಡುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ಗಮನಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ವಸಾಹತು ಕಾಲವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮವು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಅದು 'ಭಕ್ತಿ' ಚಳುವಳಿಯ ಪುನರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೂ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತೆರೆ

ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಮೇಲೂ ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವಂತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಲ್ಲಟಗಳು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಅವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣಾ ಮನೋಭಾವಕ್ಕಿಂತ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯ, ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಜನಪ್ರಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗೊಳಿಸುವ ಬಗೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದವರೆಗೆ ಸಮಾಜೋ–ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸುಧಾರಕರು, ಚಿಂತಕರು ಮತ್ತು ನಾಯಕರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗಳಿಸಿರುವವರು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಂಡುಬರುವರು. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಕಂಡುಬರುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮುಖ್ಯ ಧಾರೆ ಮತ್ತು ಅಲಕ್ಷಿತ ವಲಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಹಾಗೂ ಸಬಾಲ್ಟ್ರನ್ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ಭಾವವು ಸಿನಿಮಾದ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಾರದೆ ಪುರಾಣೀಕರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಪನೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಲವಾರು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು ವಚನಕಾರರು, ದಾಸರು, ಕೀರ್ತನಕಾರರು, ತತ್ವಪದಕಾರರು ಎಲ್ಲರ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ವಿಚಾರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ನಾಯಕರ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ

ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ವಚನಗಳು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರೊಡನೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ, ಜಾತಿವಿರೋಧಿ ನೀತಿ ಮುಂತಾದವು ಹಲವು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅನಂತರ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ವಚನಕಾರರ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅಲ್ಲಮ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಮಹಾಶರಣು ಹರಳಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಸಮಾಜೀಕರಣಕ್ಕಿಂತ ದೈವೀಕರಣದ ಛಾಯೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಅದರೊಡನೆ ಆ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ವರ್ತಮಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಬಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಐರೋಪ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ತನದ ವ್ಯಾಪಕತೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರದೆ, ದೈವಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಆಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಹೆಣ್ತನದ ಅಸ್ಮಿತೆ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವುದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಗಂಡನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ವಚನಕಾರರ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಇತರರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಸಂವಾದಿಸಿದಂತೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಶಿವಶರಣೆಯಾದ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ.

ದಾಸಪಂಥದ ಇಬ್ಬರು ನಾಯಕರಾದ ಪುರಂದರದಾಸ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೆಲೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆಯೇ ಸಮಾನತೆಗೆ ಒತ್ತು ಸಿಕ್ಕುವುದು ವಿಶೇಷ. ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಧರ್ಮ ಪ್ರಸರಣದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುರತ್ನಗಳನ್ನು ಸೇರುಗಟ್ಟಲೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು ವೈಭವೀಕರಿಸಿರುವ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಯಂ

ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಸಮಾಜವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಹಮತವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯು ತನ್ನ ಆತ್ಯಂತಿಕವಾದ ಏಕಕೇಂದ್ರಿತ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು ಪ್ರಭುತ್ವ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮತಧರ್ಮಗಳು, ಪರಮೋಚ್ಚವಾದ ವರ್ಗಗಳು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೊತೆಗೆ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದ್ದವು. ಇದರ ನಡುವೆಯೇ ದಾಸಪಂಥ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಪುರಂದರದಾಸ ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಪ್ರಬಲ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಜಾತಿ, ಕುಲತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ದಾರ್ಶನಿಕರು ಮತ್ತು ತತ್ವಪದಕಾರರ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವವರು ೧೬ರಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದವರು. ಜೊತೆಗೆ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ದಾರ್ಶನಿಕರ ಸಿನಿಮಾಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದವರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣೀಕರಣ ಇತರ ಸಿನಿಮಾಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಯೋಗದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ತಾನು ರೂಪಿತಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಗತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ತಾತ್ವಿಕ ಆಶಯಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸಿದ ಪುನರ್‌ಸಂವಹನದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ, ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ ಮೊದಲಾದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಸಮಾನತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ನಡುವಿನ ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ದೊರೆತಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳು ಹಿಂದೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ಗೌರವ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರೊಡನೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಲೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ನುಡಿ ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ 'ಸರ್ವಜ್ಞ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಾ, ಕನ್ನಡದ ನಾಡು ನುಡಿಗಳ ಬೇದಗಳ ಭೇದಿಸಲು ಸರ್ವಜ್ಞ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬಾ' ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಸಿನಿಮಾದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಿದೆ. ಇದು ಅರವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ 'ಕರ್ನಾಟಕ' ನಾಮಕರಣ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕನ್ನಡಪರ ಹೋರಾಟಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. ಇದರ ಪ್ರಭಾವ

ಸಿನಿಮಾದ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾಗಿದೆ. ಕೈವಾರಮಹಾತ್ಮೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಪರ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪಗೊಂಡಾಗ ಕೋಮುಜ್ವಾಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಕೋಮುಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಪಸರಿಸಲು ರೂಪುಗೊಂಡಂತಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾಗಳು ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾರ್ಗ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಡಿನ ವಚನಕಾರರು, ದಾಸರು, ದಾರ್ಶನಿಕರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು, ಚಿಂತಕರನ್ನು ಸಹ ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಬೀರ್, ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ, ಭಕ್ತಚೇತ, ಭಕ್ತ ಜ್ಞಾನದೇವ ಮೊದಲಾದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತು ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಪರ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ದೈವೀಕರಣ, ಪುರಾಣೀಕರಣ ಏಕರೂಪದಲ್ಲೇ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಭಕ್ತಿಪಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಕೆಳಜಾತಿ ಸಂಘರ್ಷವಾಗಿದ್ದು, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚಳುವಳಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಂದಾಗ ಅದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿಗಿಂತ ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಿನಿಮಾ ವಿಧಾನವು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕಾರಣ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅಸ್ಮಿತೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು "ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ"ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಎಳೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಿಸುವ, ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾದ ನಡುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆ. ಜಾತಿ ಸಮಾನತೆಯ

ವಿಚಾರಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡಿವೆ. ದಲಿತರ ಬದುಕು, ಅವರ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯು ಬಿಂಬಿತವಾದ ಬಗೆ ಮತ್ತು ದಲಿತರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ೧೦ರಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದವರು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ, ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಹಂತವಾಗಿ ೧೯ ಮತ್ತು ೨೦ನೇ ಶತಮಾನ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳ ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

೧೭೯೯ರ ನಾಲ್ಕನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ತರುವಾಯ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಯಿತು. ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಳೇ ಮೈಸೂರು, ಕೊಡಗು, ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಿಜಾಮ, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ, ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮತ್ತಿತರ ಸುಮಾರು ೨೦ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಮುಖಾಮುಖಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಭೂ ಭಾಗಗಳು ನೇರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಭೂಭಾಗಗಳು ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಐವತ್ತರ ದಶಕದಿಂದಲೇ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಚಾರದ ಕುರಿತು ಹಲವು ಸಿನಿಮಾಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳೆರಡರ ಸಂವಾದವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅವಲೋಕನ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಕುರಿತ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ

ಪೂರಕವಾಗಿ, ಆದರೆ ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಗುರುತನ್ನು ನಾವು ದೇಶ, ಭಾಷೆ, ಮತ, ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಭಾವುಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪಾತ್ರ ಹೀಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ದಮನಕಾರಿ ಮತ್ತು ಶೋಷಿತ ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ ಶೋಷಣೆಯ ಹೊಸ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ವಿರೋಧಿ ಚಳುವಳಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ದೇಶಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರ ಕಥಾ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗ ದೇಶಪ್ರೇಮವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಜಾಗೃತಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಾಲ ಬದಲಾದಂತೆ ದೇಶಪ್ರೇಮವನ್ನು ನೋಡುವ ಅನುಭವಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಲಿವುಡ್‌ನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಎಮೋಷನಲ್ ಟಚ್ ಇದೆ. ಭಾರತದ ಹೋಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಕಥೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಮದರ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಪೂರಬ್ ಔರ್ ಪಶ್ಚಿಮ, ಕ್ರಾಂತಿ, ಲಗಾನ್ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಡುವಿನ ಮೌಲ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ. ರಂಗ್ ದೇ ಬಸಂತಿ, ಗಾಂಧಿ, ದಿ ಲೆಜೆಂಡ್ ಆಫ್ ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್, ಮಂಗಲ್ ಪಾಂಡೆ ರೀತಿಯ ನೈಜ ಘಟನೆಯಾಧಾರಿತ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಬಂದಿವೆ. ಸೋಲುವ ಆತಂಕವಿದ್ದರೂ ಕಮರ್ಶಿಯಲ್ ಟಚ್ ಕೊಟ್ಟು ಜಯಭೇರಿ ಬಾರಿಸಿದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಬಾಲಿವುಡ್ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಅಂತಹ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಹುಪಾಲು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲ, ಜಲ, ಭಾಷೆಗಳ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಭಾರತವು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡಪ್ರೇಮ ಕುರಿತ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ದೇಶಪ್ರೇಮ ಕುರಿತ ಚಿತ್ರಗಳು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟಿವೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳಿವಳಿಗಾರರೆಂದು ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಿರೋಧಿ ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಪಾಳೇಗಾರರ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬಂಡಾಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದು ಕೇವಲ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೆರೆಕಂಡ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾ ಭಾವುಕತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದೆ. ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡದೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಜನ ಅದರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಳು ಮಿನುಗುವ ನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರದ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆಯೊಡನೆ ಅನೇಕ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಆಡಳಿತ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಸಂವೇದನೆ. ಮಹಿಳೆಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಸರ್ವ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಿಳೆಗೂ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದದ್ದು.

ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಕುರಿತ ಬರಹಗಳು ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ನೋಡುವ ಮತ್ತು ದುರಂತ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿವೆ. ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾ ಸಹ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ತೀರಾ ವೈಭವೀಕರಿಸಿ ದುರಂತದ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ೧೮೪೮ರಲ್ಲಿ ಬಂದ ದತ್ತುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕಾಯ್ದೆ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ದೊರೆ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಸತ್ತ ನಂತರ ನೀವು ದತ್ತಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಆಗಿದ್ದವರೆಂದರೆ, ಲಾರ್ಡ್ ಆಮೆರ್ಸ್ಟ್(೧೮೨೩-೧೮೨೮) ಮತ್ತು ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಕ್ಯಾವಿಂಡಿಸ್(೧೮೨೮-೧೮೩೩). ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದತ್ತುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕಾಯ್ದೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಲವು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಎರಡು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಎರಡು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವ ದೋಷ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಬಾಲ್ಟ್ರನ್ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಹ

ಕಾಣಬಹುದಾಗದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕುಲಕರ್ಣಿಗೆ ರಾಯಣ್ಣ ಹಾಕುವ ಸವಾಲುಗಳು ಕೆಳವರ್ಗದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಎಂಬ ಮನೆತನದ ಹೆಸರು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವು ರೂಪುಗೊಂಡ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗದ ಐಕಾನ್ ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ರೂಪಗೊಂಡು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದ್ದೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುತನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೋರಾಟದ ಭಾಗವಾಗಿ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಧುನಿಕತೆಯೊಳಗೆ ತನ್ನ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಮನಗಂಡು, ನಮಗೂ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವ ಪರ್ಯಾಯದ ನೆಲೆಯಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಲಾವಣಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಪಾದನೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನಡೆದಂತೆ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಪುನಾರಚಿಸಿದರು. ಚೆನ್ನಮ್ಮನನ್ನಾಗಲಿ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನಾಗಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವ ಬದಲು ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಐಡಿಯಾಲಜಿಯಾಗಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಆಯಾ ಜಾತಿಯ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೀರ್ವರನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞಾಭಾಗವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ೧೮೫೭ಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಪ್ರತಿರೋಧ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಅಂದು ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮಳ ಹೋರಾಟವು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಹೋರಾಟದ ರಾಜಕೀಯ ಉದ್ದೇಶ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ತನ್ನ ಬೆಂಬಲಿಗರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಲು ನೀಡಿರುವ ಘೋಷಣೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕಿತ್ತೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಘರ್ಷಣೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಯಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ಸೇನಾನಿಯಾಗಿದ್ದ. ೧೮೨೮ರ ಬಂಡುಕೋರನಾಗಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ನಾಯಕತ್ವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯಣ್ಣನ ದಂಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮುನ್ನುಡಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಯಣ್ಣ ಮತ್ತು ಆತನ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಇತ್ತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ರಾಯಣ್ಣನಿಗಾದ ಅನ್ಯಾಯದ ಪ್ರತೀಕಾರ ರಾಯಣ್ಣನ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಕಿತ್ತೂರನ್ನು ಕಬಳಿಸಿದ ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಜನತೆಯ ಅಸಮಾಧಾನವು ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿಯ

ಬಂಡಾಯದ ಕೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲವಾಯಿತು. ಕಿತ್ತೂರಿನ ದೇಶಗತಿಯ ಪುನಃಸ್ಥಾಪನೆ ಅವರ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆಯಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹಾಗೂ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಭಾವುಕನೆಲೆಯದಾಗಿದ್ದು ವರ್ಣನೆ, ವೈಭವದಲ್ಲಿಯೇ ಸೋತು ನಿಂತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

***

ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ದಂಗೆ ಮತ್ತು ಬಂಡಾಯಗಾರರನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿತ ವಸ್ತುಗಳೆಂಬಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರಿಂದಲೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದದ್ದು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಂತೀಯ ನಾಯಕರು, ಪಾಳೇಗಾರರು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಚರಿತ್ರೆ ಯಾವತ್ತೂ ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಾಂತೀಯ ನಾಯಕರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹೊಸಚರಿತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂತಹ ಕೆಲವು ನಾಯಕರ ಕುರಿತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಅವರೆಂದರೆ, ವೀರ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮತ್ತು ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ.

ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದ ವೀರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬೆಳಗಾವಿ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಿಂಧೂರ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದನು. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಕನ್ನಡದ ರಾಬಿನ್‌ಹುಡ್‌ನಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೆಳಗಾವಿ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಲಾವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೊರಾಟಗಾರನಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ದೈವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ೧೮೯೮ರಿಂದ ೧೯೨೨ರವರೆಗೆ ಜೀವಿತವಾಗಿದ್ದನು. ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಇವನ ಹೋರಾಟವು ನಾಟಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕರವನ್ನು ನೀಡಬೇಡಿ, ಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟಬೇಡಿ ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಸಹಕಾರ ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವವಿತ್ತು. ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ

ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆಗತಾನೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದರೊಡನೆ ಭಾರತದ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜ ಇಂದಿನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು ೧೯೩೦ರಲ್ಲಿ. ಇದು ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಂದಿನ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ ಸಿನಿಮಾ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಎಡಪಂಥೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ನೈಜ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸರ್ವಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಜನಪರವಾದ ನ್ಯಾಯದ ನಿರ್ವಚನೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬಡವರು ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸುವ ಆದರ್ಶ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಡಕಾಯಿತನಾದ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನ ಸಶಸ್ತ್ರ ಹೋರಾಟ. ಎರಡನೆಯದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ರಾಜಕೀಯ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯಲು ಗಾಂಧಿವಾದಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟ. ಮೊದಲನೆಯದು ದಾಸ್ಯ, ಶೋಷಣೆ, ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಇಡೀ ಮನುಕುಲದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಶಾಲ ಉದ್ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ. ಎರಡನೆಯದು ಗಾಂಧಿಪ್ರಣೀತ ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶಗಳ ಘೋಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗಳ ಕೈಯಿಂದ ದೇಶೀಯ ಬಂಡವಾಳಿಗರ ಕೈಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಹಸ್ತಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾದ ಸೀಮಿತ ಫಲದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನೇತೃತ್ವದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ. ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವೆಂದು ನೇರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಹೋರಾಟವು ಲಾವಣಿ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರನೆಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕಾರಣದ ಹಾಗೂ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾಗಲಿ ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮನಾಗಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ನೇರವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಇವರದು ಭೂಗತ ಹೋರಾಟ. ಅಂದರೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ

ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದ ದೋಚಿ ಬಡವರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇವರನ್ನು ದಂಗೆಕೋರರು, ಬಂಡಾಯಗಾರರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೂ, ಭಾರತೀಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

***

೨೦ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸಿನಿಮಾಗಳೆಂದರೆ, ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು, ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಗಲುವೇಷ. ಈ ಮೂರು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳವಳಿಯ ಕಾಲದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮಿಳಿಸಿಗೊಂಡ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ತೆರೆ ಕಂಡ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಸಿನಿಮಾ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಎರಡು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಒಂದು ನೆಲೆಯಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮ, ಅವರ ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನಗಳ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಎಲ್ಲೂ ಭಾವುಕರಾಗದೆ ಚಿಂತನಶೀಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಮಾಡಿಮಡಿದವರು ಸಿನಿಮಾ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಜನರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಸ್ವರೂಪವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶ. ಅದೇ ಮಾದರಿಯ ಹೋರಾಟದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆ ಎರಡು ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ನಡುವಣ ಗೊಂದಲವನ್ನು ಕಾಣತ್ತೇವೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿರುವ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಒಳರಾಜಕೀಯವು ಸಮಕಾಲೀನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ವಿಡಂಬನೆಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಜುನಾಥನು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಸೇರಿ ಕ್ರಾಂತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯತ್ತಾನೆ. ಕರನಿರಾಕರಣೆಗಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ರೈತರನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ 'ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿ' ಕರೆಯಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಹೋರಾಟವನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು ಸಿನಿಮಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದವರ

ದುರಂತ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಮಂಜುನಾಥ ಬದುಕುಳಿಯುವ ಮೂಲಕ ಸುಖಾಂತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾ ೨೦೦೦ರಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಹೋರಾಟದ ಕಥೆಯನ್ನು. ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾದ ಮೂಲಕ ತತ್ಕಾಲಿನ ಸಂದರ್ಭದ ಮಹತ್ತರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೯೯ರ ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ತೆರೆ ಕಂಡ ಸಿನಿಮಾ. ಹಾಗಾಗಿ ಜಾಗತೀಕರಣ, ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಒಳಸುಳಿದಿವೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾದ ಕಥಾವಸ್ತು ಕರನಿರಾಕರಣೆ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಕಂದಾಯ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಒಂದು ಪ್ರೇಮಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ.

ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು, ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಗಲುವೇಷ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ೧೯೪೨ ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿ (ಚಲೇ ಜಾವ್ ಚಳುವಳಿ). ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ಘೋಷಣೆ 'ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿ'. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೋರಾಟ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಕಥೆಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆಕಂಡಿವೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಹೋರಾಟಗಳ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನೇರವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುದು ಒಂದು ಬಗೆಯದಾದರೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಸಮಾನತೆ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಸಿಗುವುದೇ ನಿಜದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಹೋರಾಟ. ಇದನ್ನು ಫುಲೆ, ನಾರಾಯಣಗುರು, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮೊದಲಾದವರ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಈ ಎಲ್ಲ ಹೋರಾಟಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಾಯ್ದೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರಲು ಶ್ರಮಿಸಿದಂತವರು. ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಇವರ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಬಾಲಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್,

ಎರಡನೆಯದು ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. ಈ ಎರಡು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳಂತಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಬಾಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಎರಡನೆಯದು ಅವರ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ, ಧರ್ಮ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಮಹಾನ್ ಹೋರಾಟಗಾರರಾದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರನ್ನು ದೈವೀಕರಿಸುವ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಇದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ವಸಾಹತುವಿನೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಸ್ವಯಂ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಎರಡೂ ಬಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಣತನದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ತಿರುವುಗಳನ್ನು ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮಾರಕ ಎಂಬ ಅವರ ನಿಲುವು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿಯ ಹಲವು ಮಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಕಟಿತ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಕಟಿತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು, ಪತ್ರಾಗಾರ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು, ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು, ಸಿನಿಮಾ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಮೂಲಧಾತುವಾದ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿವಿಧ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮಾದರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪರಿಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಗಂಬೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು, ಕರ್ನಾಟಕವು ೨೦ ಮತ್ತು ೨೧ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ.

ಫಲಿತಗಳು

ಸಿನಿಮಾಗಳು ಒಂದು ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಜೊತೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಶಕ್ತಿ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಬರಹಗಾರರು, ಚಿಂತಕರು, ಸಮಾಜ–ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಸಿನಿಮಾದ ಬಗೆಗಿನ ಚರ್ಚೆ, ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಿಗಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ/ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ **ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು: ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸಂವಾದ** ಎನ್ನುವ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದು, ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರಾಜಮನೆತನಗಳ, ಅರಸರ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ ಅಂಶಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಡು–ನುಡಿ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸವು ಸಹ ಸಮ್ಮಿಲನಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕವೂ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವೂ ಆದ ಸಂಗತಿಗಳ ಜೊತೆ ನಂಟು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು, ಕನ್ನಡ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಹುಡುಕಾಟವು ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತಹ ಮಾಹಿತಿಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವ ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ ಸಿನಿಮಾವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಿಂದೂವಾದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂವಾದದ ವೈಭವೀಕರಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಖಂಡ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿತ ಅಂಶವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡಿಗರು, ಕನ್ನಡಿಗರ ಪೌರುಷ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಹಸ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಎನ್ನುವ ಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕದಂಬರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿವೆ. ಕಾಕುತ್ಸವರ್ಮನ ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮಯೂರವರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಿರುವುದು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡಪರ ಚಳುವಳಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿರೋಧಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತವರ್ಗವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮಯೂರ, ಕಾಕನಕೋಟೆ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತಯಾರಾಗಿವೆ. ಈ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಮೂಲಕ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಆಶಾವಾದದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಸಿನಿಮಾಗಳು ವರ್ತಮಾನದ ಧರ್ಮಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನ ಮೂಡುವಂತೆ ತೆರೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾ ಈಗಾಗಲೆ ಆಗಿಹೋದ ಮದಕರಿ ನಾಯಕನ

ಕಾಲದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ಆ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪ್ರೇಮಕಥನವನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಲಿ, ಸಿನಿಮಾ ಆಗಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ಮತ್ತೊಂದು ಇತಿಹಾಸದ ಪಠ್ಯಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದೆ.

- ದೇಶದ ಒಳಗಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಕಟ ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವಿನ ಪೈಪೋಟಿಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಡೆಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಅಂಶಗಳ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಜಾತಿ-ಧರ್ಮದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಸುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ನಿಖರ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡೇ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಕೋಟೆ, ಕೊತ್ತಲ, ಅರಮನೆ, ಅಂತಃಪುರ, ನಾಯಕರ ಅಟ್ಟಹಾಸ, ಆಡಂಬರ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ವೈಭೋಗ-ವೈಖರಿ, ಅಹಂಕಾರ-ಆತ್ಮರತಿ ಇವೆಲ್ಲದರ ವರ್ಣರಂಜಿತ ದಾಖಲೆಯನ್ನು, ಪ್ರಭುತ್ವ ಅಥವಾ 'ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುತ್ವ', 'ನಮ್ಮ ನಾಯಕ ವಂಶಸ್ಥ', 'ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಅಸ್ಮಿತೆ', ಎನ್ನುವ ಜಾತಿಕೇಂದ್ರಿತದಿಂದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿಸುವ, ಮನೆ ಮಾತಾಗಿಸುವ, ದಂತಕತೆಗಳಾಗಿಸುವ, ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳ ಹೆಣೆಯುವ, ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಒಂದುಗೂಡಿದ್ದ ನಾನಾ ಭಾಗದ ಜನರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬೆಸೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದವು. ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಾದ ಭಕ್ತ ಕನಕದಾಸ, ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ, ಕೈವಾರ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಭಕ್ತಚೇತ, ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ, ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್, ಸಂತ ತುಕಾರಾಂ, ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ, ವೀರಸಂಕಲ್ಪ, ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು, ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ, ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಸಿನಿಮಾಗಳು ತೆರೆ ಕಂಡು ಕನ್ನಡದ ಕಿಚ್ಚನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

- ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಭಕ್ತಿ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ವಚನಗಳು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದರೊಡನೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ವಾದ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ, ಜಾತಿವಿರೋಧಿ ನೀತಿ ಮುಂತಾದವು ಹಲವು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕವಾದವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಐಡೆಂಟಿಟಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಚಾರ ಕನ್ನಡ, ಕರ್ನಾಟಕತ್ವ ಬಗೆಗಿನ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಕಿಚ್ಚು ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ.
- ಸಿನಿಮಾ ಮನೋರಂಜನಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಮನೋರಂಜನೆಗಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿರುಚುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಇತಿಹಾಸದ ಸಣ್ಣ ಎಳೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಭಾವುಕತೆಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾಲಘಟ್ಟದ 'ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆ' ರಚನೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಆಕರಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾಗಳು ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ.
- ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು "ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ"ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಎಳೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ,

ವೈಭವೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

- ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಭಾಷಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯಧಾರೆಗಳು ಸಿನಿಮಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಪಲ್ಲಟಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ.
- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ಭಾವವು ಸಿನಿಮಾದ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಾರದೆ ಪುರಾಣೀಕರಣಗೊಂಡಿರುವುದು ಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ತೆರೆ ಕಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ವಚನಗಳು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ತರಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ, ಜಾತಿ ವಿರೋಧಿ ನೀತಿ ಮುಂತಾದವು. ಇವುಗಳು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾದ ಬಗೆ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂವೇದನೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡತ್ವ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕತ್ವಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು. ಬಹುತೇಕ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿರೋಧಿ ಭಾವನೆ ತೆಳುವಾಗಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಿದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಲೋನಿಯಲ್ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚರಿತ್ರೆ ಲೇಖನಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಜನಪ್ರಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗೊಳಿಸುವ ಬಗೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತೀಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಗಳ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ.

ಆಕರಗಳು

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಕೃತಿಗಳು

೧ ಅಮರೇಶ ನುಗಡೋಣಿ, ೨೦೧೪, **ತತ್ವಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೨ ಆನಂದ್ ಋಗ್ವೇದಿ, ೧೯೯೮, **ಅನುಭವದ ಅಮೃತತ್ವ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ.

೩ ಉಷಾ ಎಂ., ೨೦೧೫, **ಶೂಲಿಹಬ್ಬ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಸಿರಿವಂತ ಪ್ರಕಾಶನ.

೪ ಓಂಕಾರಪ್ಪ, ಸಿ. ೨೦೦೮, **ವಿಜಯನಗರದ ಕನಸುಗಾರ ಕುಮಾರರಾಮ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾದಂಬರಿ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಸೃಷ್ಟಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.

೫ ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಆರ್.ವಿ., ೨೦೦೧, **ಚಿತ್ರಜಗತ್ತು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಸೋನು ಎಂಟರ್ ಪ್ರೈಸಸ್.

೬ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ., ಮತ್ತು ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ(ಸಂ), ೨೦೦೦, **ಹೊಸ ಕುಮಾರರಾಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೭ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಎಂ.ವಿ., ತಳವಾರ ಹೆಚ್.ಓ.(ಸಂ), ೨೦೦೧, **ವಿಜಯನಗರ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಪುಟ ೬,** ಹೊಸಪೇಟೆ: ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ.

೮ ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ, ೧೯೯೧, **ಫ್ಲೀಟರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಲಾವಣಿಗಳು,** ಮೈಸೂರು: ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

೯ ಕಂಠಿ ಹನುಮಂತರಾಯ, ೨೦೧೦, **ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ,** ಮಂಟಪ ಮಾಲೆ-೨೧೯, ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೦ ಕೇಶವ ಶರ್ಮ ಕೆ., ೨೦೧೧, **ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅನುಭವ ಬಹುರೀತಿಯ ಸಂವಾದಗಳು(ಒಪ್ಪಂದ–ನಿರಾಕರಣೆ–ಮೌನ–ಸಂಕರ),** ಶಿವಮೊಗ್ಗ: ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೧ ಖ್ವಾಜ ಅಹಮದ್ ಅಬ್ಬಾಸ್, ೧೯೭೭, **ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ,** ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಇಂಡಿಯಾ.

೧೨ ಗಂಗಾಧರ ಮೊದಲಿಯಾರ್, ೧೯೯೮, **ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಇತಿಹಾಸ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ.

೧೩ ಗಣೇಶ ಕಾಸರಗೋಡು, ೨೦೧೩, **ನೂರು ಚಿತ್ರಗಳು, ನೂರಾರು ನೆನಪುಗಳು**, ಬೆಂಗಳೂರು: ಅಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೪ ಗಿರೀಶ್ ಕಾಸರವಳ್ಳಿ, ೧೯೮೨, **ಸಿನಿಮಾ ಕಲೆ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್.

೧೫ ಗೋವಿಂದರಾಜು ಸಿ.ಆರ್. ೨೦೦೬, **ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳವಳಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ.

೧೬ ಗೋವಿಂದರಾಜು ಸಿ.ಆರ್.(ಸಂ), ೨೦೧೦. **ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಮಂಡಲ, ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿ.

೧೭ ಗೋವಿಂದರಾಜು ಸಿ.ಆರ್.(ಸಂ), ೨೦೧೭, **ಸಿನಿಮಾ ಸಂಕಥನ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೮ ಗೋಪಾಲ್ ಆರ್., ೨೦೧೦, **ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳು,** ಮೈಸೂರು: ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ.

೧೯ ಗೋಪಾಲ ಬಾ.ರಾ., ೧೯೮೩, **ಬನವಾಸಿ ಕದಂಬರು,** ಶಿರಸಿ: ಕದಂಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ.

೨೦ ಗೋಪಾಲ ಬಾ.ರಾ., ೧೯೬೮, **ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹಾಪುರುಷರು**, ಧಾರವಾಡ: ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೨೧ ಗೋಪಾಲರಾವ್ ಎಚ್.ಎಸ್., ೧೯೯೬, **ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಇತಿಹಾಸ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೆಶನ್ಸ್.

೨೨ ರಾಜೇಶ್ ಹಂ.ಗು.(ಸಂ), ೨೦೧೦, **ಕೃಷ್ಣ(ದೇವ)ರಾಯ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಪಣ, ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆ.

೨೩ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಬಿ.ಎಸ್., ೨೦೦೩, **ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೨೪ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಳೆ(ಕನ್ನಡ), ಸಾಳುಂಖೆ ಆ.ಹ.(ಮರಾಠಿ), ೨೯೧೦, **ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ತುಕಾರಾಮ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೨೫ ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., ೧೯೮೫, **ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ,** ಧಾರವಾಡ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೨೬ ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., ೨೦೧೦, **ಹೊಸತು ಹೊಸತು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ.

೨೭ ಚೆನ್ನಸ್ವಾಮಿ ಸೋಸಲೆ(ಸಂ), ೨೦೧೦, **ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ದಲಿತರು,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೨೮ ಚೆನ್ನಸ್ವಾಮಿ ಸೋಸಲೆ, ೨೦೧೨, **ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ದಲಿತರು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.

೨೯ ಚೆನ್ನಸ್ವಾಮಿ ಸೋಸಲೆ, ೨೦೧೮, **ಛಲವಾದಿ ವೀರವನಿತೆ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿ,** ಹೊಸಪೇಟೆ: ಸೋಸಲೆ ಪ್ರಕಾಶನ.

೩೦ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸೀತಾಪುರ, ೨೦೧೧, **ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಜನಪದ ಲಾವಣಿಗಳು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

೩೧ ದೇವರಾಜ ಓ., ೨೦೧೩, **ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರು,** ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ: ಪಲ್ಲವ ಪ್ರಕಾಶನ.

೩೨ ಧನಗೆರೆ ಡಿ.ಎನ್.(ಮೂಲ), ರಾಮಚಂದ್ರ ಉಡುಪ(ಅನು), ೨೦೧೨, **ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರೈತ ಚಳುವಳಿಗಳು(೧೯೨೦–೧೯೫೦),** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕ್ರಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ.

೩೩ ದಿವಾಕರ(ಅನುವಾದ), ಬಹಾದೂರ(ಮೂಲ), ೧೯೮೨, **ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸನ್ನಿವೇಶ,** ಸಾಗರ: ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.

೩೪ ದೀಕ್ಷಿತ್.ಜಿ.ಎಸ್.(ಸಂ), ೧೯೯೭, **ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಗಳು,** ಮೈಸೂರು: ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ.

೩೫ ದುರುಗಪ್ಪ ಎಂ.ಕೆ., ೨೦೧೧, **ಕುಮಾರರಾಮ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೩೬ ಧೂಳೇಂದ್ರ ಅರಗಂಜಿ, ೨೦೦೨, **ಸಮರಸಿಂಹ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ,** ಗದಗ: ಪಾರು ಪ್ರಕಾಶನ.

೩೭ ದೇಸಾಯಿ ಪಿ.ಬಿ., ೨೦೦೬, **ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ,** ಧಾರವಾಡ: ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನ ಮಂಡಲ.

೩೮ ದೇವರಕೊಂಡಾರೆಡ್ಡಿ, ೨೦೦೦, **ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ಹಂಪಿ ಶಾಸನಗಳು,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೩೯ ದೇವರಕೊಂಡಪ್ಪ ಎಂ.(ಅನು), ೧೯೮೩, **ಕೈವಾರ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನವರ ಎರಡು ಶತಕಗಳು,** ಸಿರಿಗೆರೆ: ತರಳುಬಾಳು ಪ್ರಕಾಶನ.

೪೦ ಧುತ್ತರಗಿ ಪಿ. ಬಿ., ೨೦೦೯, **ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

೪೧ ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಹೂವಿನಹಳ್ಳಿ, ೨೦೧೨, **ಕನಕದಾಸರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತಾ ಸಮಾಜ,** ಧಾರವಾಡ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೪೨ ನಂಜುಂಡಸ್ವಾಮಿ ಎಂ.ಎಸ್., ೧೯೭೧, **ಕದಂಬ ಗಂಗರ ಇತಿಹಾಸ,** ಧಾರವಾಡ: ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ.

೪೩ ನಂಜುಂಡಸ್ವಾಮಿ ಎಂ.ಎಸ್., ೧೯೯೫, **ಚಾಲುಕ್ಯರ ಇತಿಹಾಸ,** ಧಾರವಾಡ: ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ.

೪೪ ನಾರಾಯಣ ಕೆ. ವಿ., ೨೦೧೦, **ಈವರೆಗಿನ ಬರಹಗಳು – ತೊಂಡು ವೇವು, ಕಂತೆ ಒಂಬತ್ತು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಬರಹ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್.

೪೫ ನಾಗರಾಜ್, ೧೯೯೦, **ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ್ ಸಿನಿಮಾ ಬದುಕು ಸಾಧನೆ,** ವಾಸನ್ ಬುಕ್ ಡಿಪೋ.

೪೬ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಜಿ., ೨೦೦೮, **ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ.** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

೪೭ ಪದ್ಮನಾಭ ಎನ್. ಕೆ., ೨೦೧೫, **ಅನನ್ಯ ಹಾದಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ವಿಜಯನಗರ.

೪೮ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ಕೆ., ೨೦೦೯, **ಸಿನಿಮಾಯಾನ: ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗ ೭೫: ಒಂದು ಫ್ಲ್ಯಾಶ್‌ಬ್ಯಾಕ್,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಹಸಿರು ಪ್ರಕಾಶನ.

೪೯ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ಕೆ., ೨೦೧೩, **ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಸಂವಾದ ವಾರ್ಷಿಕ ವಿಶೇಷಾಂಕ, ಜೂನ್ ೨೦೧೩.

೫೦ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ, ೧೯೯೯, **ಕುಮಾರರಾಮ ಮತ್ತು ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗ ಮಂಟಪ ಮಾಲೆ-೬೮,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೫೧ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ ಎಂ., ೨೦೦೨, **ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾ(ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರ),** ಶಿವಮೊಗ್ಗ: ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನ, ವಿದ್ಯಾನಗರ.

೫೨ ಪ್ರೇಮಚಂದ್(ಮೂಲ), ಶಾಂತ ಎಚ್. ಡಿ.(ಅನು), ೨೦೦೭, **ರಂಗಭೂಮಿ ಕಾದಂಬರಿ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಶಾಂತ ಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಕಾಶನ.

೫೩ ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ, ೨೦೦೭, **ಸಿನಿಮಾ ಒಂದು ಜನಪದ ಕಲೆ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ.

೫೪ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ, ೨೦೦೯, **ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಪ್ರಿಂಟೆಕ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್.

೫೫ ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಗುಡಿ, ೧೯೮೮, **ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

೫೬ ಬಂಜಗೆರೆ ಜಯಪ್ರಕಾಶ, ೨೦೧೫, **ಕನ್ನಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಅಭಿನವ.

೫೭ ಬಸವರಾಜು ಎಲ್.(ಸಂ), ೨೦೦೮, **ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ವಚನ ಸಂಚಯ,** ಮೈಸೂರು: ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.

೫೮ **ಬಸವಪ್ರಭೆ ಸವಿ ಸಂಚಿಕೆ,** ೭೨ನೆಯ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ, ೨೦೦೬, ಬೀದರ.

೫೯ ಬಾಲಸುಬ್ರಮಣ್ಯ, ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ, ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಎಂ.ವಿ. ಮತ್ತು ತಳವಾರ ಹೆಚ್.ಟಿ.(ಸಂ), ೨೦೦೧, **ವಿಜಯನಗರ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಂಪಟ ೬,** ಹೊಸಪೇಟೆ: ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ.

೬೦ ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ, ೧೯೯೮, **ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ.

೬೧ ಬಿಪಿನ್ ಚಂದ್ರ(ಮೂಲ), ಗೋಪಾಲ ರಾವ್. ಎಚ್. ಎಸ್. ೨೦೧೨, **ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್.

೬೨ ಮಂಜುನಾಥ ಹ., ೨೦೦೦, **ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಪ್ರಶಾಂತ ಪ್ರಕಾಶನ.

೬೩ ಮಂಜುನಾಥ ಬೇವಿನಕಟ್ಟಿ, ೧೯೯೬, **ಮಾತಂಗಿ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೬೪ ಮಂಜಣ್ಣ ಸಿ., ೨೦೧೭, **ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತ,** ಮಂಟಪ ಮಾಲೆ-೨೬೦. ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೬೫ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ೨೦೧೧, **ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ರಾಣಿ ಕಿತ್ತೂರ ಚೆನ್ನಮ್ಮ** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

೬೬ ಮಹದೇವ ಸಿ., ೨೦೦೯, **ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗದ ಅರಸರು,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೬೭ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಕಾಟ್ರಹಳ್ಳಿ, ೧೯೯೩, **ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ.

೬೮ ಮಹಾದೇವಯ್ಯ ಪಿ.(ಸಂ), ೨೦೧೪, **ಸರ್ವಜ್ಞ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೬೯ ಮಹೇಶ ತಿಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ(ಸಂ), ೨೦೧೪, **ಬಸವತತ್ವ: ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೭೦ ಮನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ೨೦೧೦, **ಮಾಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗ,** ಹೆಗ್ಗೋಡು: ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.

೭೧ ಮಾನಸ ಕೆ.ವಿ., ೨೦೦೮, **ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತ ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

೭೨ ಮಾಧವಪ್ರಸಾದ್ ಎಂ,(ಅನು) ವಿಜಯ್ ಕುಮಾರ್ ಎಂ ಬೋರಟ್ಟಿ, ೨೦೧೪, **ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ರಾಜಕೀಯ, ಲೋಕಜ್ಞಾನ-೫,** ತುಮಕೂರು: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೭೩ ಮುರಿಗೆಪ್ಪ ಎ. ಮತ್ತು ಇತರರು(ಸಂ), ೨೦೦೮, **ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ: ಅಯ್ದ ಲೇಖನ ಸಂಪುಟ,** ಅಡಪ ರಾಮಕೃಷ್ಣರಾವ್(ಮೂಲ), ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಕುಂತೂರು(ಅನುವಾದ), ರಾಜಕವಿ, ಹಂಪಿ: ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೭೪ ಮುರಿಗೆಪ್ಪ ಎ (ಸಂ)., ೨೦೦೯, **ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು,** ಹಂಪಿ: ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೭೫ ಮೈತ್ರಿ ಕೆ.ಎಂ., ೧೯೯೭, **ಕುಮಾರರಾಮ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಗೊಲ್ಲರ ಮಹಾಕಾವ್ಯ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೭೬ ಮೋಹನ್‌ಕೃಷ್ಣ ರೈ(ಸಂ), ೨೦೦೮, **ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಪುಟ ೩ ಸಂಚಿಕೆ ೨,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೭೭ ಯೋಗೀಶ್ವರಪ್ಪ ಡಿ.ಎನ್., ೨೦೧೦, **ಕನ್ನಡಿಗರ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಿರೋಧಿ ಸಶಸ್ತ್ರ ಬಂಡಾಯಗಳು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

೭೮ ರಶ್ಮಿ ಎಸ್., ೨೦೧೮, **ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಅಭಿನವ.

೭೯ ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ, ೧೯೯೮, **ಮರದೊಳಗಣ ಕಿಚ್ಚು,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೮೦ ರಂಗರಾಜ ವನದುರ್ಗ, ೨೦೦೬, **ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ.

೮೧ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಎಂ.ಕೆ., ೨೦೦೮, **ಬಾಲಿವುಡ್, ಹೊಸ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಪರಿಭಾಷೆಗಳು,** ಹೆಗ್ಗೋಡು: ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.

೮೨ ರಾಜರಾಮ ಹೆಗಡೆ, ೨೦೦೮, **ವಸಾಹತು ಪೂರ್ವ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಪದ್ಧತಿ ಮಂಟಪ ಮಾಲೆ-೧೫೮,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೮೩ ರಾಮದಾಸಪ್ರಭು ಸಿಂಗನಕೋಡಿ, ೨೦೦೨, **ಇತಿಹಾಸದೊಡನೆ ಸಂವಾದ,** ಮೂಡುಬಿದಿರೆ: ಸ್ಫಟಿಕ ಪ್ರಕಾಶನ.

೮೪ ರಾಮದಾಸ ನಾಯ್ಡು, ೨೦೧೨, **ವಿಶ್ವ ಸಿನಿಮಾ ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಲಿಕೆ ಮಾತು ಬರುವ ತನಕ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ವಿಶ್ವ ಸಿನಿಮಾ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ.

೮೫ ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಸಿ. ಎನ್., ೨೦೦೮, **ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಮೂರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನಾಟಕಗಳು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.

೮೬ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ೨೦೦೫, **ಕುಮಾರರಾಮ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪ್ರಕಾಶನ.

೮೭ ರುಕ್ಕೋಜಿ ದೊಡ್ಡ ಹುಲ್ಲೂರು, **ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ್ ಸಮಗ್ರ ಚರಿತ್ರೆ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರಕಾಶನ.

೮೮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ತೆಲಗಾವಿ(ಸಂ), ೧೯೮೭. **ಜನಪದ ವೀರ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿವೇಚನೆ, ಹರ್ತಿಸಿರಿ,** ಹರ್ತಿಕೋಟೆ: ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪದ.

೮೯ ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ತೆಲಗಾವಿ, ೨೦೧೦, **ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆ: ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿವೇಚನೆ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೯೦ ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ, ೨೦೦೪, **ಪಳಮೆ: ಮೌಖಿಕ ಆಕರಗಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಕನ್ನಡ-ಕೊಡಗು-ತುಳುನಾಡಿನ ಅಧ್ಯಯನ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೯೧ ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ, ೨೦೧೦, **ಭಾರತದ ಉಪಖಂಡದ ಆಧುನಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ ೩,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೯೨ ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ, ೨೦೦೯, **ಕೆಳವರ್ಗದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ: ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ ಚರಿತ್ರೆ ಬರವಣಿಗೆ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೯೩ ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ(ಪ್ರ. ಸಂ.), ೨೦೧೦, **ಚರಿತ್ರೆ ಬರವಣಿಗೆ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ, ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ ೧,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೯೪ ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ(ಪ್ರ. ಸಂ.), ೨೦೧೦, **ಭಾರತದ ಉಪಖಂಡದ ಆಧುನಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು, ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ ೩,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೯೫ ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ(ಪ್ರ. ಸಂ.), ೨೦೧೦, **ಸಮಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು, ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ ೬,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೯೬ ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ, ೨೦೧೭, **ವರ್ಗದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಡೆಗೆ: ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾರ್ಕ್ಸಿಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸಿಸ್ಟೇತರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೯೭ ವಿಜಯಾ, ಸಿಂಗ್ ಎಂ.ಬಿ. ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಬಿ.ಎನ್., ೨೦೦೧, **ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಪುಟ ೧,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೯೮ ವಿಜಯಾ, ಸಿಂಗ್ ಎಂ.ಬಿ, ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಬಿ.ಎನ್., ೨೦೦೧, **ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಪುಟ ೨,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೯೯ ವಿವೇಕ ರೈ ಬಿ.ಎ.(ಸಂ), ೨೦೧೦, **ಪ್ರವಾಸಿ ಕಂಡ ವಿಜಯನಗರ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೦೦ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಕುಂ., ೨೦೦೧, **ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಮಂಟಪ ಮಾಲೆ–೧೦೬,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೦೧ ವೀರಣ್ಣ ಸಿ.(ಸಂ), ೧೯೮೩, **ಸಿನೆಮಾ ಸಮಾಜ ಸರ್ಕಾರ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೦೨ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಿ ಪೂಜಾರಹಳ್ಳಿ, ೨೦೦೯, **ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಬೇಡ ನಾಯಕರ ಹೋರಾಟಗಳು,** ಕೂಡ್ಲಗಿ: ಚಿನ್ನಹಗರಿ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೦೩ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಿ ಪೂಜಾರಹಳ್ಳಿ, ೨೦೧೬, **ಆದಿಕದಂಬರು, ಗಂಗರು ಮತ್ತು ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೦೪ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಿ ಪೂಜಾರಹಳ್ಳಿ(ಸಂ), ೨೦೦೮. **ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಆಯ್ದ ಲೇಖನ ಸಂಪುಟ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೦೫ ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ(ಸಂ), ೨೦೦೦, **ಹಳೆಯ ಲಾವಣಿಗಳು ಸಂ. ೧,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೦೬ ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ(ಸಂ), ೨೦೧೪, **ಸರ್ವಜ್ಞನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನಗಳು,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೦೭ ವೇಣು ಬಿ.ಎಲ್., ೨೦೦೧, **ವೀರವನಿತೆ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆ(ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿ),** ಚಿತ್ರದುರ್ಗ: ದೀಪಕ್ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.

೧೦೮ ವೈಕುಂಠರಾಜು ಬಿ.ವಿ., ೨೦೦೮, **ಸಿನಿಮಾ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಸನತ್ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೦೯ ವ್ಯಾಸರಾಯ ಬಲ್ಲಾಳ, ೨೦೦೦, ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯ: ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಜಿ.(ಸಂ), **ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಐವತ್ತು ವರ್ಷ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೧೦ ಷೇಕ್ ಆಲಿ ಬಿ. ಶಿವಣ್ಣ ಕೆ.ಎಸ್.(ಪ್ರ.ಸಂ), ೧೯೯೭, **ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ ೩,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೧೧ ಷೇಕ್ ಆಲಿ(ಪ್ರ.ಸಂ.), ೧೯೯೭, **ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ ೪,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೧೨ ಶರಶ್ಚಂದ್ರ, ೧೯೯೦, **ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾ,** ಸಾಗರ: ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೧೩ ಶರ್ಮ ತಿ.ತಾ., ೧೯೯೯(೧೯೭೧), **ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

೧೧೪ ಶರ್ಮಾ ಆರ್.ಎಸ್., ೧೯೯೭, **ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೧೫ ಶಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ ಆರ್.(ಸಂ), ೧೯೭೧, **ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ವಿಜಯ,** ಮೈಸೂರು: ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

೧೧೬ ಶಿವನಾಗಪ್ಪ ಎ. ಆರ್.(ಸಂ), ೧೯೧೫, **ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರ ಗೀತೆಗಳು,** ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ: ಶಿವನಾಗಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸನ್ಸ್.

೧೧೭ ಶಿವನಾಗಪ್ಪ ಎ. ಆರ್.(ಸಂ), ೧೯೧೫, **ಶಿಶುನಾಳರ ತತ್ವಪದಗಳು (ಭಾಗ-೧, ೨ ಮತ್ತು ೩),** ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ: ಶಿವನಾಗಪ್ಪ ಮತ್ತು ಸನ್ಸ್.

೧೧೮ ಶಿವಾನಂದ ಗುಬ್ಬಣ್ಣವರ್, ೨೦೦೨, **ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫರ ಗೀತೆಗಳು,** ಧಾರವಾಡ: ಮನೋಹರ ಮುದ್ರಣಾಲಯ.

೧೧೯ ಶಿವಪ್ರಸಾದ್ ಟಿ. ಆರ್., ೨೦೦೯, **ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ,** ದಾವಣಗೆರೆ: ಚಿಂತನಗಂಗಾ ಪ್ರಕಾಶನ

೧೨೦ ಶೀಲಾಕಾಂತ ಪತ್ತಾರ, ೨೦೦೦, **ಬಾದಾಮಿ: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೨೧ ಶ್ರೀಧರ ಮೂರ್ತಿ ಎನ್.ಎಸ್., ೨೦೧೧, **ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗ ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ,** ಮೈಸೂರು: ಅಂಬಾರಿ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೨೨ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿ ಪಿ.ಜೆ., ೧೯೯೫, **ಕನ್ನಡ ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

೧೨೩ ಸದಾಶಿವ ಒಡೆಯರ್, ೨೦೧೧, **ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ,** ಹೊಸದೆಹಲಿ: ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್.

೧೨೪ ಸುಂದರ ಅ., ೧೯೯೭, **ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂ–೧,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೨೫ ಸಾವಿತ್ರಿ ಎಸ್.ಎಂ., ೨೦೦೨, **ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅಧ್ಯಯನ,** ಹೊಸಪೇಟೆ: ಚಿತ್ರಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೨೬ ಸಿವೆಲ್ ರಾಬರ್ಟ್(ಮೂಲ), ಸದಾನಂದ ಕನವಳ್ಳಿ(ಅನುವಾದ), ೨೦೧೧, **ಮರೆತುಹೋದ ಮಹಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಜಯನಗರ,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೨೭ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಕೆ.ವಿ., ೧೯೭೪, **ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಹಾನೌಕೆ,** ಸಾಗರ: ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೨೮ ಸುರೇಶ ಪಾಟೀಲ, ೨೦೦೮, **ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ವಸ್ತು ವಿನ್ಯಾಸ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

೧೨೯ ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್(ಸಂ), ೨೦೦೪. **ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ.

೧೩೦ ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್, ೨೦೦೬, **ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸ ಹಲವು ಮುಖಗಳು,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಸುಮುಖ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೩೧ ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು ಈಶ್ವರನ್, ೧೯೯೭, **ಬಸವಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ.

೧೩೨ ಹಂಪ ನಾಗರಾಜಯ್ಯ, ೧೯೮೧, **ಕನ್ನಡ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಕಾವ್ಯ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯ ಕೃತಿಗಳು

೧ ಅನಿಲ್ ಸಾರಿ, ೧೯೯೯, **ಇಂಡಿಯನ್ ಸಿನೆಮಾ,** ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಫೆಸ್ಟಿವಲ್ಸ್ ಮಿನಿಸ್ಟರಿ ಇನ್‌ಫರ್‌ಮೇಶನ್ ಲ್ಯಂಡ್ ಬ್ರಾಡ್‌ಕ್ಯಾಸ್ಟಿಂಗ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಆಪ್ ಇಂಡಿಯಾ.

೨ ಅನಿಲ್ ಸಾರಿ, ೨೦೧೧, **ಇಂಡಿಯನ್ ಸಿನೆಮಾ ದ ಫೆಸಸ್ ಬಿಹೆಂಡ್ ದ ಮಾಸ್ಕ್‌ಸ್,** ಅಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್.

೩ ಅನಿಲ್ ಶ್ರೀವಾತ್ಸವ, ೧೯೭೯, **ಇಂಡಿಯನ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಸೊಸೈಟಿ ನ್ಯೂಸ್,** ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ.

೪ ಆಶಿಷ್ ರಾಜಾಧ್ಯಕ್ಷ, ೨೦೧೦, **ಇಂಡಿಯನ್ ಸಿನಿಮಾ ಇನ್ ದಿ ಟೈಮ್ ಆಫ್ ದಿ ಸೆಲ್ಯೂಲೈಡ್ ಫ್ರಂ ಬಾಲಿವುಡ್ ಟು ಎಮರ್ಜೆನ್ಸಿ,** ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ: ಲೆಫ್ಟ್ ವರ್ಡ್.

೫ ಆಶಿಷ್ ರಾಜಾಧ್ಯಕ್ಷ, ೨೦೧೬, **ಇಂಡಿಯನ್ ಸಿನೆಮಾ,** ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ: ಓಯುಪಿ.

೬ ಅಂಜಲಿ ಗೇರಾ ರೇ ಮತ್ತು ಜಿಯಾ ಬೆಂಗ್ ಹ್ವೋಟ್, ೨೦೧೨, **ಟ್ರಾವೆಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಬಾಲಿವುಡ್ ಸಿನೆಮಾ,** ನವದೆಹಲಿ: ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್.

೭ ಕೊಸಾಂಬಿ ಡಿ.ಡಿ., ೧೯೯೭, **ದಿ ಕಲ್ಚರ್ ಲ್ಯಂಡ್ ಸಿವಿಲೈಸೇಷನ್ ಆಫ್ ಏನ್ಷಿಯಂಟ್ ಇಂಡಿಯ ಇನ್ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ಔಟ್ ಲೈನ್,** ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ: ವಿಕಾಸ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್.

೮ ಗರ್ಗಾ ಬಿ.ಡಿ., ೧೯೯೬, **ಸೋ ಮೆನಿ ಸಿನಿಮಾಸ್,** ಮುಂಬೈ: ಎಮಿನೆನ್ಸ್ ಪ್ರೈವೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್.

೯ ಘನ್‌ಶ್ಯಾಮ್ ಷಾ, ೨೦೦೨, **ಸೋಷಿಯಲ್ ಮೂವ್‌ಮೆಂಟ್ಸ್ ಲ್ಯಂಡ್ ದಿ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್,** ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ: ಸೇಜ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.

೧೦ ಘನ್‌ಶ್ಯಾಮ್ ಷಾ, ೨೦೦೪, **ಕ್ಯಾಸ್ಟ್ ಲ್ಯಂಡ್ ಡೆಮೊಕ್ರೆಟಿಕ್ಸ್ ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ,** ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ: ಓರಿಯಂಟಲ್ ಬ್ಲ್ಯಾಕ್ ಸ್ವ್ಯಾನ್.

೧೧ ಚಿದಾನಂದ ದಾಸ್ ಗುಪ್ತಾ, ೧೯೮೨, **ದಿ ಸಿನಿಮಾ ಆಫ್ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ,** ನವದೆಹಲಿ: ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್

೧೨ ಚೋಸ್ಕಿ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್, ೨೦೧೨, **ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಆ್ಯಂಡ್ ಸಿನಿಮಾ,** ಮುಂಬೈ: ಮೋರ್ಯಾ ಆರ್ಟ್ಸ್.

೧೩ ಚೋಪ್ರಾ ಪಿ.ಎನ್., ೧೯೯೨, **ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮೂಮೆಂಟ್,** ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ: ಮಿನಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಇನ್‌ಫಾರ್ಮೇಶನ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಬ್ರಾಡ್‌ಕಾಸ್ಟಿಂಗ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ,.

೧೪ ಜಾನ್ ಡಾಕರ್, ೧೯೯೫, **ಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಡ್ರನಿಸಮ್ ಅಂಡ್ ಪಾಪ್ಯುಲರ್ ಕಲ್ಚರ್: ಎ ಕಲ್ಚರಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ,** ಕೇಂಬ್ರಿಜ್: ಕೇಂಬ್ರಿಜ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್.

೧೫ ಪಾಢ್ಕೆ ವೈ.ಡಿ., ೧೯೭೯, **ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಲಾಂಗ್ವೇಜ್,** ಬಾಂಬೆ: ಹಿಮಾಲಯ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್.

೧೬ ಫ್ರೆಡ್ರಿಕ್ ಏಂಗೆಲ್ಸ್, ೨೦೧೦, **ದಿ ಓರಿಜಿನ್ ಆಫ್ ದಿ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ಪ್ರೈವೇಟ್ ಪ್ರಾಪರ್ಟಿ ಆ್ಯಂಡ್ ದಿ ಸ್ಟೇಟ್,** ಝೂರಿಕ್/ಶಿಕಾಗೋ: ಪೆಂಗ್ವಿನ್ ಕ್ಲಾಸಿಕ್.

೧೭ ಬಿಪನ್ ಚಂದ್ರ, ೨೦೦೦, **ಇಂಡಿಯಾ ಆಫ್ಟರ್ ಇಂಡಿಪೆಂಡೆನ್ಸ್,** ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ: ಪೆಂಗ್ವಿನ್

೧೮ ಮಾಧವ ಪ್ರಸಾದ್, ೨೦೦೦, **ಸಿನಿಮಾ ಆ್ಯಂಡ್ ಡಿಸೈರ್ ಫಾರ್ ಮಾಡರ್ನಿಟಿ,** ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್: ಬಿವಿ ಅಮ್‌ಸ್ಟರ್‌ಡಾಮ್.

೧೯ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಎಂ.ಕೆ., ೨೦೦೯, **೫೦ ಇಂಡಿಯನ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಕ್ಲಾಸಿಕ್ಸ್,** ನೋಯ್ಡಾ: ಹಾರ್ಪರ್ ಕಾಲಿನ್ಸ್ ಪಬ್ಲಿಷರ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್.

೨೦ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಎಂ.ಕೆ., ೨೦೧೧, **ಬೈಪೋಲಾರ್ ಐಡೆಂಟಿಟಿ: ರೀಜನ್, ನೇಷನ್ ಆ್ಯಂಡ್ ದಿ ಕನ್ನಡ ಲಾಂಗ್ವೇಜ್ ಫಿಲ್ಮ್,** ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್: ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್.

೨೧ ವಿಜಯ್ ತಂಬಂಡ ಪೂಣಚ್ಚ(ಸಂ), ೨೦೦೩, **ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟಡೀಸ್ ೧,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೨೨ ವಿಜಯ್ ಮಿಶ್ರಾ, ೨೦೦೯, **ಬಾಲಿವುಡ್ ಸಿನಿಮಾ, ಟೆಂಪಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಡಿಸೈರ್,** ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್: ರೌಟ್ ಲೆಡ್ಜ್.

೨೩ ಶ್ಯಾಮ್ ಬೆನೆಗಲ್, ೨೦೦೮, ಉಲ್ಲೇಖ, ಸಂಗೀತ ದತ್ತ, **ಶ್ಯಾಮ್ ಬೆನೆಗಲ್ ೨೦೦೮,** ಇಂಡಿಯಾ: ದಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್.

೨೪ ಸತೀಶ್‌ಚಂದ್ರ, ೨೦೧೫, **ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಮಿಡೈವಲ್ ಇಂಡಿಯಾ,** ನ್ಯೂ ದೆಹಲಿ: ಓರಿಯಂಟ್ ಬ್ಲಾಕ್‌ಸ್ವಾನ್.

೨೫ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಎ., ೧೯೯೬, **ಹಿಸ್ಟ್ರಿ ಆಫ್ ದಿ ಒಡೆಯರ್ಸ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು(೧೬೧೦-೧೭೪೮),** ಮೈಸೂರು: ಪುರಾತತ್ವ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ.

೨೬ ಸಾಕಿ, ೧೯೯೮, **ಮೇಕಿಂಗ್ ಹಿಸ್ಟರಿ- ವಾಲ್ಯೂಂ ೧,** ಬೆಂಗಳೂರು: ವಿಮುಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನ.

೨೭ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಭೌಮಿಕ, ೨೦೦೯, **ಸಿನಿಮಾ ಆ್ಯಂಡ್ ಸೆನ್ಸಾರ್‌ಶಿಪ್ ದಿ ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ,** ಡೆಲ್ಲಿ: ಓರಿಯಂಟಲ್ ಬ್ಲಾಕ್‌ಸ್ವಾನ್.

ಸಂಶೋಧನಾ ಮಾಲಿಕೆಗಳು

೧. ದ್ವಾರಕನಾಥ ಸಿ. ಎಸ್. ೨೦೦೪, **ಕೈವಾರ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ,** ಹಂಪಿ: ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೨. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಜಿ., ೨೦೦೮, **ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೩. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸಿಂದಗಿ, ೧೯೭೦, **ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ್ ಅವರ ಜೀವನ ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ದರ್ಶನ,** ಧಾರವಾಡ: ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೪. ಮಾನಸ ಕೆ.ವಿ., ೨೦೦೩, **ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧಾರಿತ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ,** ಶಂಕರಘಟ್ಟ: ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

೫. ಮ್ಯಾಗೇರಿ ಐ.ಜೆ., ೨೦೦೮, **ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು,** ಹಂಪಿ: ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೬. ಮುತ್ತಯ್ಯ ಎಸ್.ಎಂ., ೨೦೦೮, **ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಸಂಸ್ಕೃತಿ,** ಶಂಕರಘಟ್ಟ: ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

೭. ರೇವಯ್ಯ ಒಡೆಯರ್, ೨೦೦೮, **ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಕರಣದ ನೆಲೆಗಳು,** ಹಂಪಿ: ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೮. ವಸಂತಕುಮಾರ ಪೆರ್ಲ, ೨೦೦೮, **ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಒಳನೋಟಗಳು,** ಮೈಸೂರು: ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

೯. ಸುರೇಶ್ ಪಾಟೀಲ, ೨೦೦೮, **ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೦. ಶ್ರೀಮತಿ ಪಿ. ಬಿ. ದೊಡ್ಡಮನಿ, ೨೦೦೩, **ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ್ ಸಾಹೇಬರ ಗೀತೆಗಳು: ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ,** ಧಾರವಾಡ: ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೧. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು, ೨೦೧೬, **ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ್ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಹುಡುಕಾಟಗಳು,** ಹಂಪಿ: ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

೧ ಉದಯವಾಣಿ ಸುಚಿತ್ರಾ, ೮-೯-೨೦೦೨

೨ ಉದಯವಾಣಿ ಸುಚಿತ್ರಾ ೨೩-೨-೨೦೦೧

೩ ಪ್ರಜಾವಾಣಿ, ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಪುರವಣಿ, ೭-೭-೨೦೧೩

೪ ರೂಪತಾರಾ ೫ನೇ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ವಿಶೇಷಾಂಕ, ೧೯೮೨

೫ ಸುಧಾ, ಯುಗಾದಿ ವಿಶೇಷಾಂಕ ೨೦೦೧

೬ ವಿಜಯವಾಣಿ, ಸಿನಿವಾಣಿ, ೯-೯-೨೦೧೩.

೭ ವಿಜಯಚಿತ್ರ ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವ ವಿಶೇಷಾಂಕ. ೧೯೯೨

೮ ವಿಜಯದಶಮಿ ವಿಶೇಷಾಂಕ, ವಿಕ್ರಮ ಪತ್ರಿಕೆ, ೨೦೦೭

ಲೇಖನಗಳು

೧ ಇರ ಭಾಸ್ಕರ್, ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೯೮, ಅಲೆಗೋರಿ, ನ್ಯಾಷನಲಿಸಮ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಕಲ್ಚರಲ್ ಚೇಂಜ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಸಿನೆಮಾ: ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ, **ಲಿಟರೇಚರ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಥಿಯಾಲಜಿ,** ವಾಲ್ಯೂಮ್ ೧೨. ನಂ ೧, ಪುಟ ೫೦.

೨ ಕತೇರಿನೋ ಜಿರೋ ಪೋಲ ಅಮದ್, ೧೦೧೨, ಕೌಂಟರ್ ಅರ್ಚೀವ್: ಫೀಲ್ ದ ಎವ್ವರಿ ಡೇ. ಅಲ್ಬರ್ಟ್ ಕಾನ್ಸ್ ಅರ್ಚೀವ್ಸ ಡೆ ಲಾ ಪ್ಲಾನೇಟ್, **ಫಿಲ್ಮ್ ಫಿಲಾಸಫಿ** ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಬೆಸ್ಟರ್ ಕೊಲಂಬೀಯಾ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಫ್ರೆಸ್.

೩ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಕೆ.ಜಿ., ೨೦೧೦, 'ಕೃಷ್ಣರಾಯನೋ? ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನೋ?', **ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಪಣ,** ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆ, ಕೃಷ್ಣ(ದೇವ)ರಾಯ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೪ ಚಂದ್ರಿಮಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ೧೦-೫-೨೦೦೩, 'ಸಬಾಲ್ಟರ್ನ್ ಸ್ಟಡೀಸ್, ಬಾಲಿಹುಡ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಲಗಾನ್', **ಎಕನಾಮಿಕ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ವೀಕ್ಲಿ.**

೫ ಟಿಝಾನೋ ಫೇರೀರೋ, ಮೇ ೨೦೦೨, ಸಿನೆಮಾ ಆನ್ ಸಿನೆಮಾ: ಸೆಲ್ಫ್ ರಿಫ್ಲೆಕ್ಟೀವ್ ಮೆಮೊರೀಸ್ ಇನ್ ರಿಸೇನ್ಟ್ ಇಟಾಲೀಯನ್ ಫಿಲ್ಮ್ಸ್, **ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ಮೇಷನ್ ನಂ.೩.**

೬ ಟ್ರೇನಿಯಾ ಆರ್ ವಾಲ್ಕರ್, ಜನವರಿ/ಫೆಬ್ರವರಿ ೨೦೦೬, 'ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ಲಿಟರೆಸಿ: ರೀಡಿಂಗ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಥ್ರೂ ಫಿಲ್ಮ್ಸ್', **ದಿ ಸೋಶಿಯಲ್ ಸ್ಟಡೀಸ್** ಪುಟ-೩೦-೩೪.

೭ ಡುಗಲ್ಸ್ ಮೋರಿ, ೧೬-೧-೨೦೧೨, ಟು ಡಿಸ್‌ಕ್ರೈಬ್ ಎ ಲಾಬೇರಿನ್ತ್: ಡಯಲೆಕ್ಟಿಕಲ್ ಇನ್ ಜಾಕ್ವೆಸ್ ರಿವೇಟ್ಟೇಸ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಥಿಯೇರಿ ಆ್ಯಂಡ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್, **ಫಿಲ್ಮ್ ಫಿಲಾಸಫಿ.**

೮ ಮಾಧವ ಪ್ರಸಾದ್ ಎಂ., ೨೦೦೩, ಸಿನಿಮಾ ಆ್ಯಸ್ ಎ ಸೈಟ್ ಆಫ್ ನ್ಯಾಷನಲಿಸ್ಟ್ ಐಡೆಂಟಿಟಿ ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್, ತಂಬಂಡ ಪೂಣಚ್ಚ ವಿಜಯ್(ಸಂ). **ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟಡೀಸ್** ೧, ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

೯ ತಾರಿಣಿ ಶುಭದಾಯಿನಿ ಆರ್., ೨೦೧೦, ಲಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಯೋಗಿನಿ, ಶೈಲಜ ಹಿರೇಮಠ(ಸಂ), **ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಯನ** ಸಂಪುಟ ೧೨ ಸಂಚಿಕೆ ೧, ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೦ ಪ್ರದೀಪ ಕುಮಾರ್ ಶೆಟ್ಟಿ ಕೆ., ೨೦೧೬, ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಚರಿತ್ರೆ: ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಎಸ್. ಮತ್ತು ಸುರೇಂದ್ರರಾವ್ ಬಿ, **ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಇತಿಹಾಸ,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ.

೧೧ ಪ್ರದೀಪ ಕುಮಾರ್ ಶೆಟ್ಟಿ ಕೆ., ೨೦೧೮, ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಚರಿತ್ರೆ, ಸಮಾಜವಾದ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಅಲೆ: ಕೆಲವು ಚರ್ಚೆಗಳು, ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ(ಸಂ), **ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಪುಟ-೧೦ ಸಂಚಿಕೆ-೧,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೨ ಮಾರೀಯಾ ಪಾಲಾಕೀ, ೧೬.೧.೨೦೧೨, ದ ಸಬ್ಜೆಕ್ಟ್ ಟ್ರಾಪ್ಡ್ ಇನ್ ಗೋಮಾರ್ಯಾಕ್: ಅನ್‌ಡೀಸೀಬಲೀಟಿ ಆ್ಯಂಡ್ ಚಾಯ್ಸ್ ಇನ್ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಸಿನೆಮಾ, **ಫಿಲ್ಮ್ ಫಿಲಾಸಫಿ.**

೧೩ ರಘುನಂದನ್ ಬಿ.ಆರ್., ೨೦೧೮, ಕನ್ನಡ ಸಿನಿಮಾ ಚರಿತ್ರೆ: ವ್ಯಕ್ತಿನೆಲೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು. ಹಂ.ಗು. ರಾಜೇಶ್, **ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಪಣ ಪುಸ್ತಕ ೩೭–೩೮,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಪಣ.

೧೪ ರಾಬರ್ಟ್ ಎ. ರೋಸೆನ್‌ಸ್ಟೋನ್., ೧೯೯೫, 'ದಿ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಆಸ್ ರಿಯಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ', **ಫಿಲ್ಮ್ ಹಿಸ್ಟೋರಿಯಾ, ವಾಲ್ಯುಮ್ ೫, ನಂ,** ೧.

೧೫ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ವಿ.ಎನ್, ೧೯/೧೨/೨೦೧೮ 'ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದಾಗ', ವಾರ್ತಾ ಭಾರತಿ.

೧೬ ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ. ೨೦೦೮, ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ: ಬದುಕು ಹಾಗೂ ಹೋರಾಟದ ಕಥನ, ಮೋಹನ್‌ಕೃಷ್ಣ ರೈ(ಸಂ), **ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಪುಟ ೩ ಸಂಚಿಕೆ ೨,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

೧೭ ಶಿವಗಂಗಾ ರುಮ್ಮಾ, ೨೦೦೬, ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್–ಒಂದು ಚಿಂತನೆ, **ಬಸವಪ್ರಭೆ** ಬೀದರ: ಸವಿ ಸಂಚಿಕೆ ೭೨ನೆಯ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ.

೧೮ ಶಿಲ್ಪ ಕೆ. ಎನ್., ೨೦೧೭, ಮಯೂರ ಸಿನಿಮಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಹಂ.ಗು ರಾಜೇಶ್, **ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಪಣ ಪುಸ್ತಕ ೩೫,** ಬೆಂಗಳೂರು: ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಪಣ.

೧೯ ಶಿಲ್ಪ ಕೆ. ಎನ್., ೨೦೧೮, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಸಿನಿಮಾ, ವಿಜಯ್ ಪೂಣಚ್ಚ ತಂಬಂಡ(ಸಂ), **ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಪುಟ–೧೦ ಸಂಚಿಕೆ–೧,** ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

ಅಂತರ್ ಜಾಲದ ಮಾಹಿತಿ.

1 https://www.firstpost.com/entertainment/is-there-fantasy-in-indian- cinema-the-answer-isnt-as-clear-as-film-enthusiasts-might-believe- 4609781.html

2 https://royalkingsofindia.wordpress.com/pulikesin-ii-7th-century-ad-chalukya-empire/

3 http://www.sridanammadevi.com/devi.htm

4 https://www.scoopwhoop.com/inothernews/unknown-freedom-fighters/#.jd1scihhv

5 http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Krishnadevaraya

6 https://www.speakingtree.in/blog/sant-tukaram-the-saint-160849-maharashtra-india

7 http://myguru.in/The-Sant-Tukaram.htm

8 https://www.culturalindia.net/reformers/br-ambedkar.html

9 https://www.taylorfrancis.com/books/9781135166557/chapters/10.4324%2F9780203859650-15

10 https://www.taylorfrancis.com/books/9781135166557/chapters/10.4324%2F9780203859650-15

11 https://www.informationvine.com/index?qsrc=999&qo=semQuery&ad=semD&o=758663&l=sem&askid=b07d1e5b-1c74-41db-8cdb-380520acfd8b-0-iv_gsb&q=the%20history%20of%20filmmaking&dqi=&am=broad&an=google_s

12 https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Indian_historical_films

13 https://theculturetrip.com/asia/india/articles/7-historical-films-to-add-to-your-must-watch-list/

14 https://www.informationvine.com/index?

15 https://www.nyu.edu/projects/cinema.resources/exam_bib/indian_history.pdf

16 https://www.vijayavani.net/ಅಲ್ಲಮನ-ನಾಜೂಕು-ಚಿತ್ರಣ/

17 http://www.chitratara.com/show-

18 http://www.vachana.sanchaya.net/vachanakaaras/akkamahadevi.

19 http://www.cqu.edu.at/transformations

20 https://www.udayavani.com/supplements/multifaceted/kakana-kote-forest-story

21 https://anaamikamathuu.wordpress.com

22 https://kannada.filmibeat.com/news/21-kannada-film-kakana-kote-screening-aid0052.html

23 https://pustakapremi.wordpress.com

ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು

ಅರಸು ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳು

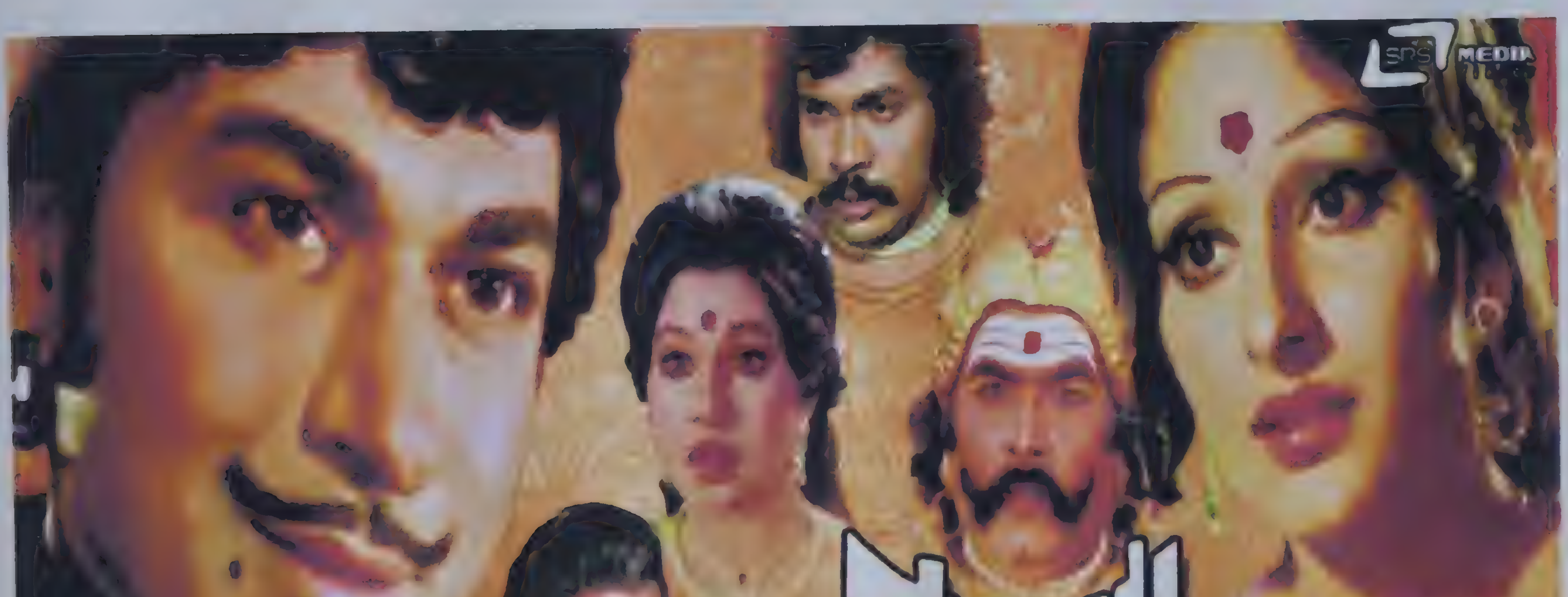
ಗಂಡುಗಲಿ ಕುಮಾರರಾಮ (2006), ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಹೆಚ್.ಆರ್.ಭಾರ್ಗವ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಮಯೂರ (1975) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ವಿಜಯ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಕಾಕನಕೋಟೆ (1977) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಸಿ.ಆರ್.ಸಿಂಹ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಹುಲಿಯ ಹಾಲಿನಮೇವು (1979) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ವಿಜಯ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ (2006) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಟಿ.ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿ (1967) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಜಿ.ಕೆ. ವೆಂಕಟೇಶ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ (1979) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಬಿ.ಆರ್.ಪಂಥಲು (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ (1960) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಎನ್.ಸಿ.ರಾಜನ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಪುತ್ರ (1961) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಆರ್.ನಾಗೇಂದ್ರರಾವ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ವೀರ ಸಂಕಲ್ಪ (1964) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಸಿನಿಮಾಗಳು

ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ (1959) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಟಿ.ವಿ. ಸಿಂಗ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಕ್ರಾಂತಿಯೋಗಿ ಬಸವಣ್ಣ (1982) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಕೆ.ಎಸ್.ಎಲ್ ಸ್ವಾಮಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಮಹಾವೀರ ಮಾಚಿದೇವ (2016) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ನಂದಿ ಕಾಮೇಶ್ವರ ರೆಡ್ಡಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಅಲ್ಲಮ (2017) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಟಿ.ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಶಿವಶರಣೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ (1991) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಚಂದ್ರಹಾಸ ಆಳ್ವ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

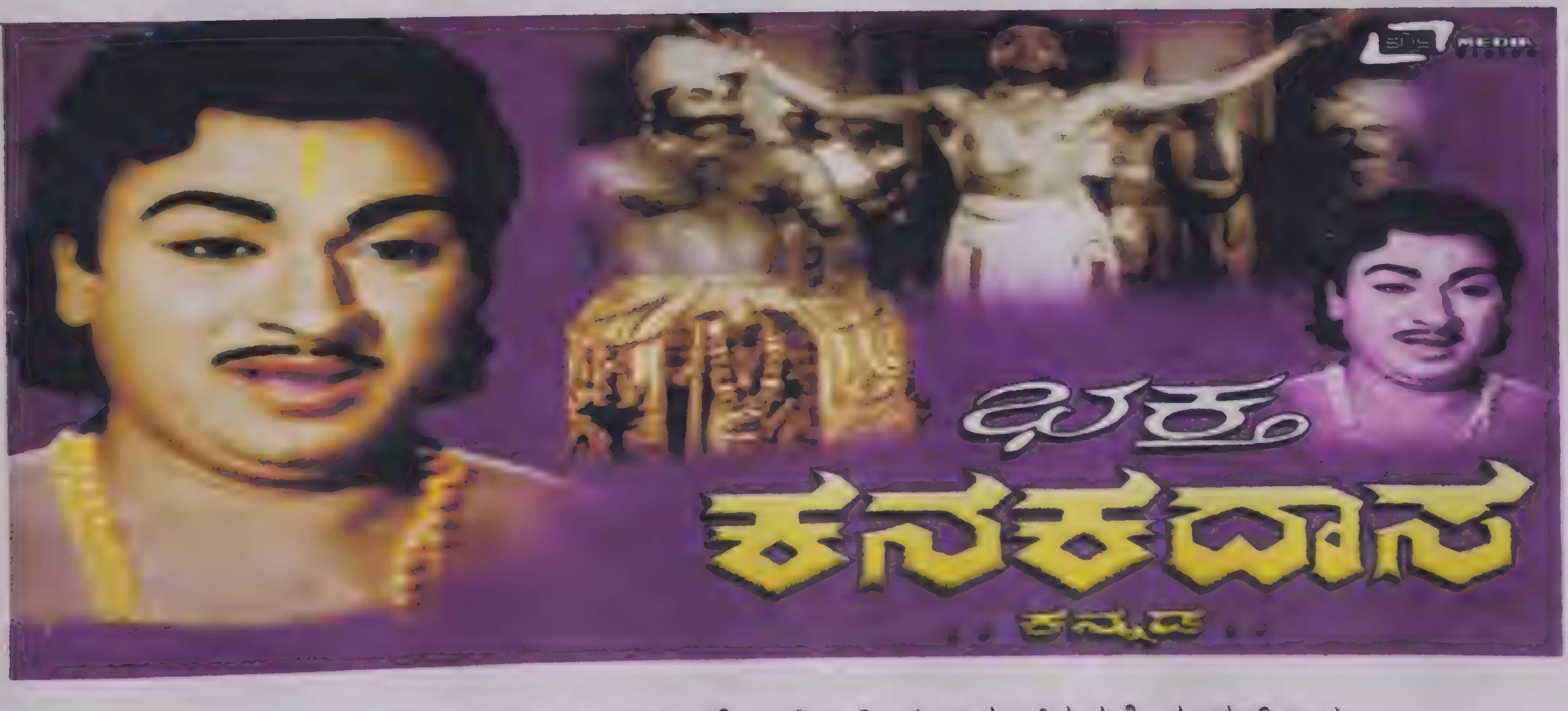
ಶ್ರೀ ದಾನಮ್ಮ ದೇವಿ (2007) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಚಿಂದೋಡಿ ಬಂಗಾರೇಶ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ ದಾಸರು (1967) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಸಿ.ವಿ.ರಾಜು (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣ (1964) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಎಸ್.ಕೆ.ಎ. ಚಾರಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಭಕ್ತ ಕನಕದಾಸ (1961) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ವೈ.ಆರ್.ಸ್ವಾಮಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

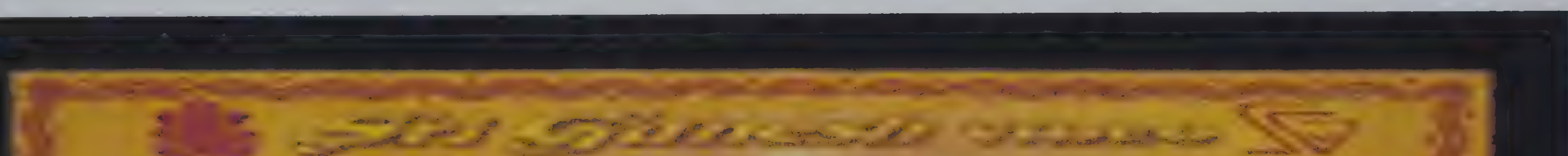
ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ (1965) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಆರೂರು ಪಟ್ಟಾಭಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ (1991) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಟಿ.ಎಸ್.ನಾಗಾಭರಣ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಕೈವಾರ ಮಹಾತ್ಮೆ (1961) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಟಿ.ವಿ. ಸಿಂಗ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಕೈವಾರ ತಾತಯ್ಯ (2007) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

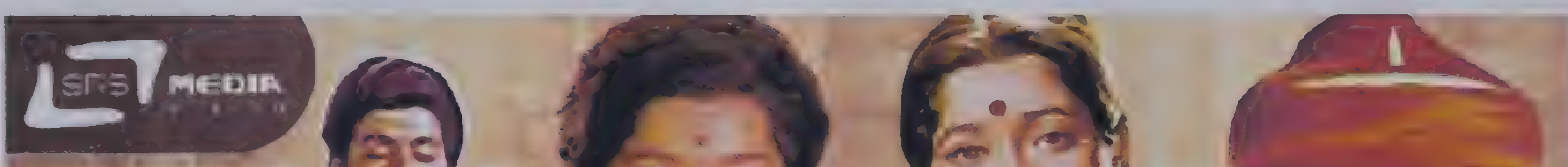
ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್ (1962) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಪಿ.ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕಬೀರ (2014) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಕೆ.ನರೇಂದ್ರಬಾಬು (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಸಂತ ತುಕಾರಾಂ (1963) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಸುಂದರ್‌ರಾವ್ ನಾಡಕರ್ಣಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

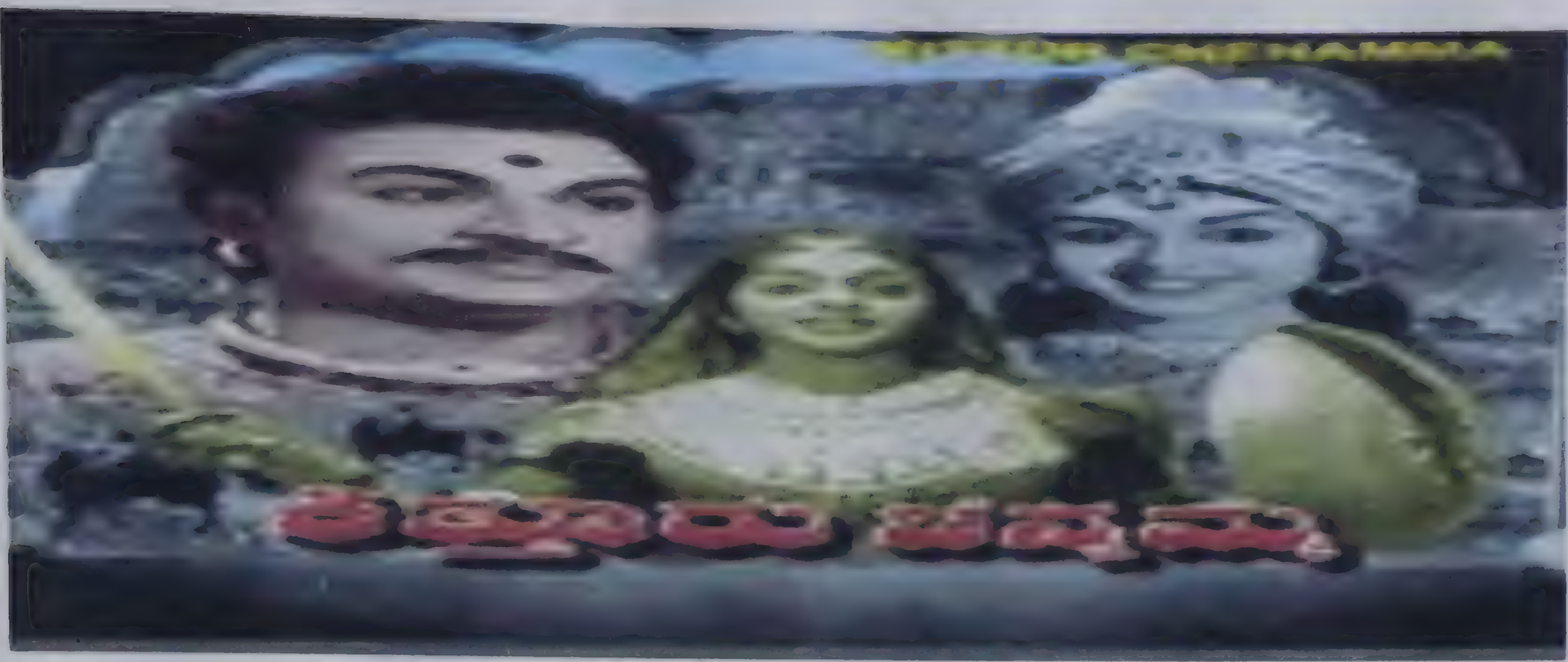
ಭಕ್ತಜ್ಞಾನದೇವ (1982) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಭಕ್ತಚೇತ (1961) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಎಂ.ಬಿ.ಗಣೇಶ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಮಹಾಶರಣ ಹರಳಯ್ಯ (2014) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಬಿ.ಎ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ (1961) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಬಿ.ಆರ್.ಪಂಥಲು (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ (1967) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಅನಂತ ಹೀರೇಗೌಡ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

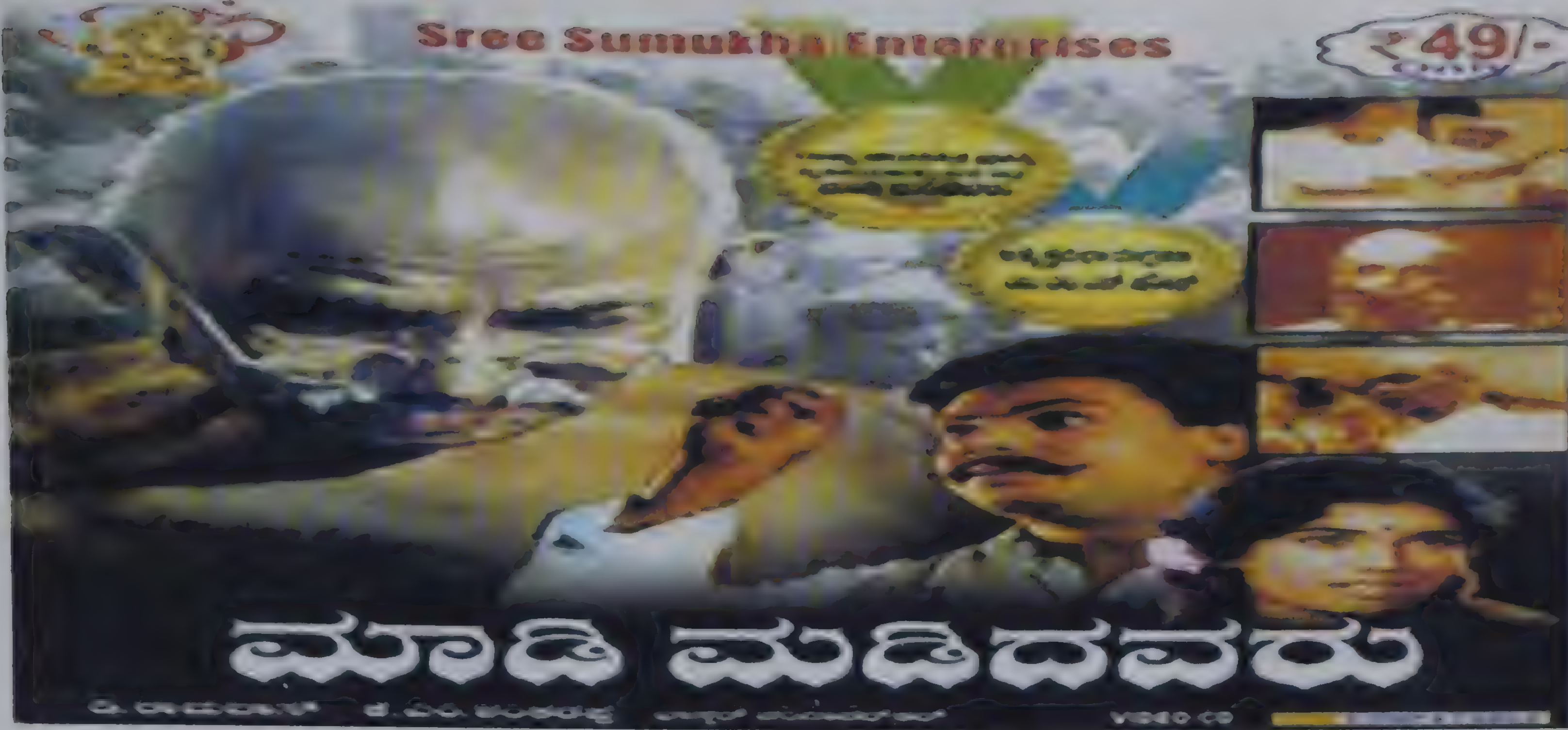
ಕ್ರಾಂತಿವೀರ ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ (2012) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ನಾಗಣ್ಣ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ವೀರ ಸಿಂಧೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ (1977) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಕನ್ನೇಶ್ವರ ರಾಮ (1977) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಎಂ.ಎಸ್. ಸತ್ಯು (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು (1974) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಎಂ.ಶಂಕ್ರಪ್ಪ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಹಗಲುವೇಷ (2000) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಮೈಸೂರ ಮಲ್ಲಿಗೆ (1992) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಟಿ.ಎಸ್. ನಾಗಾಭರಣ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಬಾಲಕ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ (1991) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಬಸವರಾಜ್ ಕಸ್ತೂರಿ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).

ಡಾ॥ ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ (2005) ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಶರಣ್‌ಕುಮಾರ್ (ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಕೃಪೆ: ಗೂಗಲ್.ಕಾಂ).